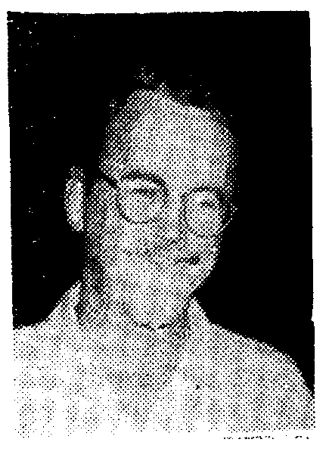

WILL JOHNSON ...truc...

110E JAARGANG — NO.: 252 ZATERDAG 13 NOVEMBER 1993

AMIGOE

Prekè

Michael Dàkson

Eiland wellicht 51e staat VS

Puerto Rico stemt zondag over staatkundige toekomst

SAN JUAN - De kiezers op Puerto Rico gaan morgen naar de stembus om te trachten een oplossing te vinden voor een reeds 100 jaar durend debat over de politieke identiteit van het eiland. Zij moeten bepalen of hun eiland deel blijft uitmaken van het Amerikaanse Gemenebest, de 51e staat van de Verenigde Staten moet worden of, zoals een klein deel van de bevolking wil, voor onafhankelijkheid moet kiezen.

Voor veel Puertoricanen is dit een emotioneel debat, dat te maken heeft met soevereiniteit en staatsburgerschap, over inkomsten en cultuur. Opiniepeilingen spreken elkaar tegen, maar de nauwe marges lijken aan te geven dat het niet-bindende referendum geen definitieve oplossing zal bieden.

Het is ook zeer de vraag hoe het Amerikaanse Congres erop zou reageren indien het arme, Spaanstalige Caribische eiland om de status van Amerikaanse staat zou verzoeken. Een tweejaar belopende poging van het Congres om een definitief besluit te krijgen liep in 1991 op niets uit. Volgens een peiling denkt 71 procent van de Puertoricanen, dat een dergelijk verzoek ook geen gehoor zou vinden bij de Amerikaanse volksvertegenwoordiging.

Krachtens de huidige Gemenebest-status zijn Puertoricanen Amerikaanse staatsburgers. Hun brieven gaan via de Amerikaanse post, federale processen worden in Amerikaanse rechtbanken gevoerd, zij doen dienst in het Amerikaanse leger en zij kunnen de 50 staten zonder een visum bezoeken of er gaan wonen.

Maar terwijl zij de regering van het eiland kiezen, kunnen zij geen leden van de Amerikaanse Senaat kiezen en hebben hun vertegenwoordigers in het Huis van Afgevaardigden alleen zitting in commissies. De Puertoricanen vaardigen gedelegeerden af naar presidentiële conventies, maar die kunnen geen stem uitbrengen.

Gouverneur Pedro Rossello van de nieuwe Progressieve Partij wijst erop, dat er steeds meer voorstanders zijn om een Amerikaanse staat te worden. Hij hoopt op een ruime overwinning om des te krachtiger met het Congres te kunnen onderhandelen.

Miguel Hernandez-Agosto van de Democratische Volkspartij, die voor handhaving van de Gemenebest-banden is, zei erop te vertrouwen dat meer dan de helft van de kiezers de VS-staat-optie zal afwijzen.

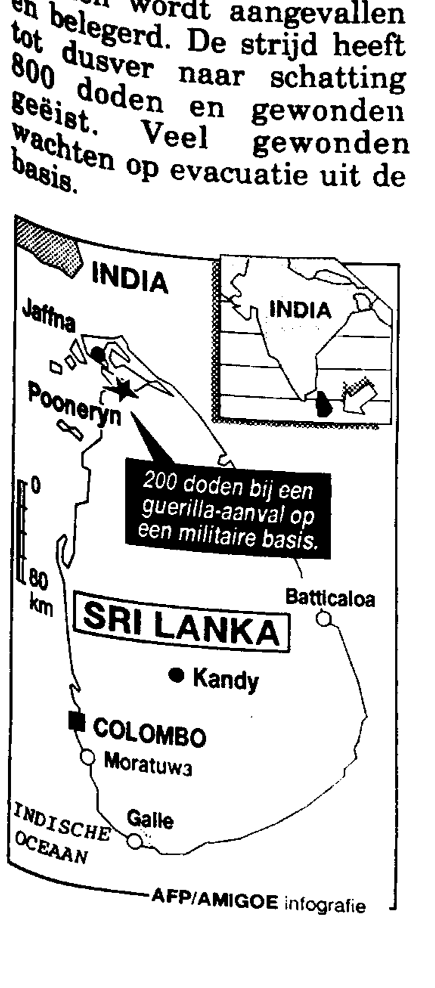
Uiteraard voeren beide partijen aan, dat hun aanpak de welvaart zal bevorderen op het 3,6 miljoen inwoners tellende eiland, dat 1.600 km ten zuidoosten van Florida ligt. Hoewel het rijker is dan zijn Caribische buurstaten, ligt Puerto Rico ver achter bij de minst welvarende zuidelijke Amerikaanse staten.

De aanhangers van onafhankelijkheid noemen de huidige Gemenebest-relatie een relikwie van het kolonialisme. Volgens hen is het argument, dat Puerto Rico te klein is om alleen te staan, niet langer geldig in het tijdperk van vrijhandelsverdragen. "Dit is geen dilemma meer in deze wereld van gezamenlijke markten", zei Fernando Martin, een leider van de Puertoricaanse Onafhankelijkheidspartij.

Tegenoffensief troepen Sri Lanka

COLOMBO - Srilankaanse regeringstroepen zijn erin geslaagd de door Tamil-rebellen belegerde basis in Pooneryn te bereiken. Een militaire woordvoerder maakte dit vandaag bekend.

Een eerste groep van 100 man is aan land gegaan op het Jaffna schiereiland en heeft de basis bereikt, die sinds donderdag door Tamil-rebellen wordt aangevallen en belegerd. De strijd heeft tot dusver naar schatting 800 doden en gewonden geëist. Veel gewonden wachten op evacuatie uit de basis.

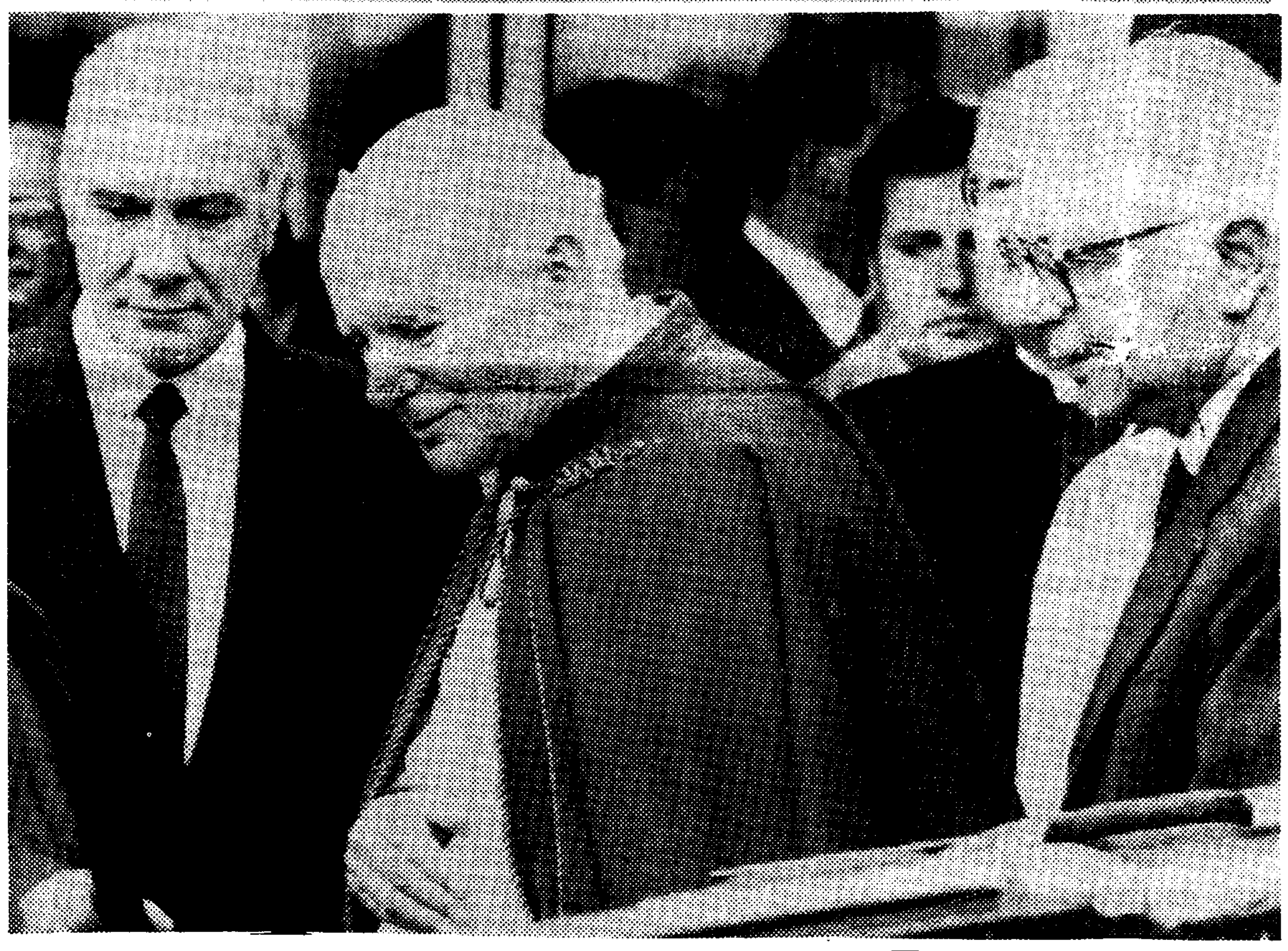
AFP/AMIGOE infografie

Soldaten op tijgerjacht

■ *COLOMBO - Regeringstroepen doorzoeken in Colombo, de hoofdstad van Sri Lanka, bij een wegversperring een verdacht voertuig. Zoals bekend zijn de zogenoemde Tamil Tijgers, die streven naar een onafhankelijke staat op het noordelijk gedeelte van het eiland, de afgelopen dagen begonnen met een fel offensief tegen het regeringsleger. Onder andere werd een marine-basis in Poneryn onder de voet gelopen, waarbij honderden doden vielen. De strijd tussen regering en separatisten duurt nu al 21 jaar.*

Pontifex breekt schouder

■ *ROME - Paus Johannes Paulus II verlaat met zijn lijfarts Renato Buzzonetti (r.) het Genelli-ziekenhuis in Rome. De kerkvorst bracht daar de nacht door, nadat hij behandeld was aan een kleine fractuur in zijn rechterschouder. De pontifex was donderdag gevallen tijdens een privé-audiëntie met een delegatie van de FAO, de wereld landbouw- en voedselorganisatie van de Verenigde Naties.*

(AFP-satellietfoto)

Duitse minister daagt artsen uit besmet bloed te gebruiken

BONN - De Duitse minister van Volksgezondheid, Horst Seehofer, heeft artsen gisteren uitgedaagd, zichzelf te behandelen met mogelijk aidsbesmet bloed.

De opzienbarende oproep is de nieuwste ontwikkeling in het Duitse aidsschandaal, dat de gemoederen al weken bezighoudt. Twee weken geleden had Seehofer iedereen, die de afgelopen zeven jaar bloed kreeg toegediend, opgeroepen zich te laten onderzoeken op het aidsvirus. Enkele bedrijven staan onder verdenking uit winstbejag koelbloedig aidsbesmet plasma op de markt te hebben gebracht. Ziekenhuizen gebruikten de bloedprodukten bij duizenden transfusies.

Organisaties van Duitse artsen reageerden verbolgen op de oproep van de minister. Zij spraken van hysterie en stemmingmakerij. Seehofer zou de aidspaniek gebruiken voor eigen politieke doeleinden.

Seehofer ontkende dit gisteren met stelligheid. Hij haalde fel uit naar artsen, die volgens hem niet genoeg hadden gedaan om te voorkomen dat in en uit Duitsland verspreid bloed onvoldoende getest is. "Volgens mij zou de Federale Bond van Artsen vooruit moeten lopen om een einde te maken aan de crisis, maar in feite hobbelen ze achter de feiten aan. Ik ben er zeker van dat zij die praten over 'show' en 'paniek', zichzelf niet zouden later behandelen met verdacht bloed."

Ook baby's en kinderen blijken in Duitse ziekenhuizen behandeld te zijn met bloedprodukten, die niet of nauwelijks gecontroleerd waren op het dodelijke aidsvirus. Alleen al in de kliniek van het Beierse Bamberg kregen vijftig te vroeg geborenen bloedprodukten toegediend van de in opspraak geraakte noord-Duitse firma Haemoplas.

Seehofer kondigde vrijdag een pakket van maatregelen aan, waaronder een strengere controle op bloedpreparaten. Parlementaire commissies gaan zich uitvoerig bezighouden met de hele gang van zaken rond bloedplasma van de produktie tot het gebruik. De Duitse deelstaten, verantwoordelijk voor de controle, beloofden intensiever toe te zien op het produktieproces. De meeste maatregelen moeten op 1 juli volgend jaar ingaan.

Bij de ziekenhuisartsen heerst inmiddels grote onzekerheid, aldus hun belangenbehartiger Marburger Bund. "Wij weten zo langzaam niet meer, wat wij überhaupt nog kunnen gebruiken en hoe wij de patiënten tegemoet moeten treden", aldus een arts. Door het wegvallen van de produkten uit de bij de affaire betrokken, inmiddels gesloten firma's begint bloed schaars te worden, aldus de Marburger Bund.

Yasir Arafat veroordeelt moord op joodse kolonist

TUNIS - De voorzitter van de Palestijnse bevrijdingsorganisatie PLO Yasir Arafat, heeft vandaag de moord op een Israëlische kolonist door Palestijnen veroordeeld en heeft aangedrongen het geweld tegen Israëli's te beëindigen om het vredesproces in het Midden-Oosten niet in gevaar te brengen.

Arafat zei dit vandaag in een interview met het Palestijnse persbureau Wafa.

"Wij veroordelen de moord op de Israëlische kolonist en deze individuele operatie werd uitgevoerd zonder medeweten van het leiderschap", aldus Arafat. Hij vroeg vervolgens het geweld te beëindigen: "Wij vragen van allen gestand te doen wat overeengekomen is en gewelddadige acties te stoppen ten einde het vredesproces veilig te stellen."

De kolonist Haïm Mizrahi werd eind oktober vermoord. Gisteren maakte het Israëlische leger bekend dat vijf leden van Fatah, de belangrijkste organisatie binnen de PLO, de moord gepleegd hadden. De Israëlische premier Yitzhak Rabin eiste vervolgens van Arafat, tevens voorzitter van Fatah, dat hij de moord veroordeelde.

Rabin had steeds gezegd dat het uitblijven van Fatah-aanvallen na de ondertekening van het vredesakkoord van 13 september aantoont, dat Arafat kan worden vertrouwd. De betrokkenheid van leden van de Fatah bij de moord betekende een tegenslag voor Rabin's politiek gericht op het komen tot een vergelijk met de Palestijnse bevolking en de buurlanden.

Chileense generaal wegens Letelier-moord veroordeeld

SANTIAGO/DEN HAAG - De Chileense generaal Manuel Contreras is gisteren veroordeeld wegens de moord op oud-minister van Buitenlandse Zaken Orlando Letelier in 1976. Dit is vernomen uit betrouwbare bron in Santiago.

Na een proces van twee jaar kreeg Contreras, die één van de machtigste militairen in de junta van Pinochet was, een gevangenisstraf van zeven jaar opgelegd. Rechter Adolfo Banados beval tevens, dat brigade-generaal Pedro Espinoza, Contrera's toenmalige plaatsvervanger, voor zes jaar achter de tralies verdwijnt.

Letelier was minister van Buitenlandse Zaken en van Defensie onder de linkse president Salvador Allende, totdat deze bij de putsch van generaal Augusto Pinochet in 1973 werd afgezet en vermoord. Letelier vluchtte naar het buitenland, en kwam op 21 september 1976 in Washington om, toen een bom in zijn auto ontplofte. Ook zijn Amerikaanse secretaris liet het leven. Volgens de Amerikaanse recherche zat de geheime politie van Pinochet achter de moord.

Letelier gold als een fel tegenstander van het bewind van Pinochet, die in 1990 de macht overdroeg aan een burgerregering. Vorig jaar werden Leteliers stoffelijke resten in Santiago bijgezet, in aanwezigheid van de Chileense president Patricio Aylwin.

NAPA

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van een gulden.

Neo-nazi's roeren zich in Griekse hoofdstad

ATHENE - Drie personen zijn gisteren gewond geraakt na een betoging van 5.000 middelbare scholieren tegen de mishandeling van een studente eerder deze week. De aanslag op het 16-jarige meisje was vermoedelijk het werk van neo-nazi's.

Drie onbekende mannen hadden, mogelijk met een naald, op het voorhoofd van het slachtoffer een hakenkruis gekrast. De woordvoerster van een organisatie van ouders van middelbare scholieren stelde de extremistische groep "Gouden Dageraad", die berucht is in Patras op de Peloponnesus, verantwoordelijk voor de aanslag.

Tijdens de mars trokken bijna 400 betogers, die de politie omschreef als 'anarchisten', naar een wijk in de buurt van het centrum van Athene waar de neo-nazi's hun lokalen hebben. Op weg erheen gooiden ze met stenen en Molotov-cocktails de ruiten in van verscheidene winkels, van banken, en van een luxueus hotel.

De politie heeft traangasgranaten afgeschoten om de betogers te verspreiden, maar ze heeft geen arrestaties verricht. Een gerechtelijke arts, die het meisje heeft onderzocht, meent dat het hakenkruis "in alle rust" op haar voorhoofd is 'getatoeëerd'. De aanslag op de middelbare scholiere heeft de voorpagina gehaald in Griekenland, dat tot dusver gespaard was voor het extreem-rechtse geweld dat diverse west-Europese landen, zoals Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië, de afgelopen jaren geteisterd heeft.

Nog twee dagen poppenfestival

WILLEMSTAD — In het kader van het Festival di Teatro di Popchi Marioneta geven internationale artiesten en lokale poppenspelers zaterdag en zondag verschillende voorstellingen in respectievelijk Sociedad Bolivariana te Scharloo en Clubhuis De Tamarijn op Mahaai.

De Peruaanse poppenspeler Felipe Rivas Mendo voert een stuk op en Artuiro Villacorta geeft een demonstratie marionettentheater. Uit Venezuela is de groep Circo Amor afkomstig en Aruba wordt vertegenwoordigd door het gezelschap Garoshi. Deze laatste toont poppenspelen gebaseerd op traditionele vertellingen van Aruba, Curaçao en andere Antilliaanse eilanden. Van eigen bodem treden de artiesten Jolie en Tom Presti op. Het festival is een initiatief van de Stichting Solomons Figurentheater.

Schilderijen-tentoonstelling

In Akademia di Arte is vanaf maandag 15 november de schilderijententoostelling Isla Bunita van Riet Wieske-Zeelen te bezichtigen. De expositie wordt morgen geopend door ir. Dito Abbad.

Kamerorkest uit Heidelberg

WILLEMSTAD — Wegens het eclatante succes in 1991 en op velerlei verzoek organiseert het Cultureel Comité Fortkerk een bijzonder concert met het wereldberoemde Heidelberger Kammerorchester. Dit onder leiding van Dr. Klaus Preis, die 32 jaar geleden dit orkest heeft opgericht. Hij is tevens de klavecimbelspeler van dit orkest. Tijdens hun 8ste wereldtournee zullen zij op 24 november a.s. in de Fortkerk optreden met het volgende programma.

Vivaldi - The 4 seasons (fall/winter); Concerto D Major for 2 trumpets; Concerto for piccolo flute; Flute Concerto "Il Cavallo".
Telemann - Suite Concertante for 2 trumpets and orchestra.
Mozart - Flute quartet D Major KV 285.
Pachelbel Canon for 3 violins and double bass.
Het ensemble is gespecialiseerd in achttiende-eeuwse muziek. De tien musici kunnen terugzien op een lange traditie van zeer succesvolle tournees door zowel Europa als de USA, Canada, Azië, Australië, het Caribisch gebied en Venezuela.

Het orkest heeft zijn reputatie opgebouwd door meer dan 200 concerten per jaar te geven, 70 verschillende plaat- en CD- opnames uit te brengen, tv-opnames in diverse Europese landen te doen en regelmatig deel te nemen aan Internationale Muziek-festivals.

Het concert op Curaçao zal plaats vinden op woensdag 24 november 1993 in de Fortkerk om 20.00 uur. De kaartverkoop vindt plaats aan de ingang van de kerk vanaf 19.00 uur en de entree prijs bedraagt NAfls.25,-.

Archieffoto uit de begindagen van Michael Jacksons tournee Dangerous.

Tennispark Santa Catharina in nieuwe handen

WILLEMSTAD — De eigenaar van Club Seru Coral is sinds enkele weken eigenaar van het tennispark te Santa Catharina. Dat is van drie zijden bevestigd.

Tournee Dangerous stopgezet

Michael Jackson treedt niet meer op in Caracas

LOS ANGELES/WILLEMSTAD — Het concert van Michael Jackson in Caracas gaat zo goed als zeker niet meer door. De organisatoren in Caracas hebben nog een kleine hoop, maar de Amerikaanse popster zelf heeft vrijdag aangekondigd te stoppen met zijn tournee Dangerous. Hij zou teel te veel pij slikken en te v hebben van de be gingen seksuele co te onderhouden m derjarige jongens.

De stopzetting is e valler voor zowel organisatiebureaus de Curaçao waren er kaarten verkoc reis*packages* same Naar schatting 200 p zouden vanaf dit eil Caracas reizen. Zi hun geld terug zeggen woordvoerd Stichting Pop Tour Tours en Maduro Tra foonnummers voor m matie zijn: respec 636202, 376700 en Ook via radio en de (laanse) tv zal he nieuws over de af verschaft worden.

A. Villanueva va Tours biedt overige kaarten in te wissel iedereen die zelf na zuela ging om kaa kopen. "Ik moet toch Venezuela dus dan zij dat niet te doen".

Al eerder had J enkele shows afgez 35-jarige zanger zou kader van zijn we dreis deze maand in Rico en Venezuela op Het concert in Carac aanvankelijk gister plaatsvinden, werd week verzet naar vrij november.

In een op band opge verklaring, zei Jackson gelijk te kunnen o vanwege zijn verslavi de pillen en de stress ondervindt als gevo het justitiele ond waarbij onder meer h kingen zijn verricht. "erg aangeslagen doo gebeurtenissen", aldus ster.

De Caracaanse o sator Rodvin zegt va met een persbericht te als officieel vanuit A bevestiging is verkreg de stopzetting. In Ve is reeds vernomen d concert in Puerto Rico tief afgezegd is, maa hoopt dat de popster v november zich zo goe dat hij toch zijn t voortzet. Rodvin bere echter voor op restitut de ruim 35.000 kaar zitter.

PvdA wil Antillen korten op ontwikkelingsgelden

DEN HAAG — Bij monde van Josephine Verspaget heeft de Partij van de Arbeid gisteren tijdens de behandeling van de begroting voor ontwikkelingssamenwerking laten weten dat de Antillen naar de mening van de sociaal-democraten zijn bevoordeeld bij de verdeling van het ontwikkelingsgeld. De Antillen zouden met minder toe kunnen. Het PvdA-kamerlid wekte daarmee enige beroering met name bij de fractie van de VVD. Erica Terpstra interrumpeerde haar collega Verspaget onmiddellijk met de vraag of het een persoonlijke mening van Verspaget betrof dan wel de opvatting van de hele PvdA-fractie. "De hele fractie is het daarmee eens", aldus Verspaget. Toen Terpstra opmerkte dat de PvdA tijdens de behandeling van de begroting voor koninkrijkszaken daarvan niets had laten merken, reageerde Verspaget met de opmerking: 'Dan heeft mijn collega dat kennelijk vergeten'.

Verspaget's collega Willem Vermeend die namens de PvdA het woord voerde bij de behandeling van de Kabna-begroting, repte inderdaad dinsdagavond met geen woord over vermindering van de ontwikkelingsgelden voor de Antillen en Aruba. Wel heeft Vermeend bij herhaling gezegd dat de Antillen meer hulp krijgen dan een land als India. Dat vindt hij een wat scheve verhouding, maar gezien de koninkrijksbanden begrijpelijk.

Hij verbond er wel steeds de voorwaarde aan dat de uitgaven op de Antillen dan beter beheerst zouden worden en de bestedingen duidelijker zouden moeten worden verantwoord. Vermeend was vandaag niet bereikbaar voor commentaar. Tot dinsdag zou hij afspraken buiten de Tweede Kamer hebben. Minister Pronk (Ontwikkelingssamenwerking) zei tijdens de behandeling van zijn begroting gisteravond vast te willen houden aan de huidige hulp aan de Antillen. Hij waarschuwde de Kamer ervoor dat die in gevaar komt als men het principiële standpunt gaat innemen dat alleen de allerarmste landen in aanmerking komen voor ontwikkelingssteun.

"Er gaat bijna net zoveel geld naar de Antillen als naar alle Aziatische landen samen, namelijk circa 300 miljoen gulden. Dat is, vind ik, een wat scheve verhouding", zei ze. Volgens haar kijken de Antillen ten onrechte onvoldoende kritisch naar de kwaliteit van hun bestuur. "Dit criterium geldt toch ook voor het toedelen van ontwikkelingsgelden aan andere landen?"

Pronk kreeg veel kritiek te incasseren op zijn ontwikkelingspolitiek. Men vindt dat zijn departement teveel macht aan zich trekt, maar [illegible] ting door andere ministeries laat' uithollen. Pronk ziet geen reden zijn departement in de volgende kabinetsperiode te laten ombouwen tot staatssecretariaat. Hij valt formeel onder buitenlandse zaken. De VVD is voor een staatssecretariaat, het CDA houdt nog een slag om de arm.

Spelletje van de oppositie ?

DE OPENBARE STATENVERGADERING die vandaag zou plaatsvinden op het verzoek van de MAN, de SI en Nos Patria, is op verzoek van diezelfde partijen uitgesteld tot een onbekend tijdstip in de toekomst. De vergadering zou gaan over het besluit van de regering vervroegde verkiezingen uit te schrijven, hoe het kan dat de regering halverwege de dag gevallen is en 's avonds laat toch nog blijkt te bestaan en over de vraag of de regering nu wel of niet demissionair is.

Het verzoek tot uitstel werd gemotiveerd als zou men niet reglementair en tijdig de oproep van dag en uur hebben gekregen, zodat men zich niet goed had kunnen voorbereiden, aldus MAN-leider Don Martina.

Dat argument lijkt onwaarschijnlijk, aangezien de vergadering al voor gisteren stond gepland en woensdag al bekend was dat deze naar de zaterdagochtend was verschoven. In de argumentatie tot uitstel voegde Nos Patria-leider Chin Behilia toe, dat het beter is de vergadering uit te stellen 'tot een moment waarop de bevolking beter nota kan nemen van de spelletjes die gespeeld worden'.

Afgelopen maandag merkte Martina nog op het wel heel vreemd te vinden dat op de bewuste dag, 28 oktober, vanaf het middaguur de drie Bonaireaanse ministers van hun bestuur de opdracht hadden af te treden, maar dat 's avonds bleek dat zij nog wel in de regering zaten. Martina vroeg zich af, of er wellicht een *deal* was gesloten, zo ja welke en hij overwoog zelfs het indienen van een motie.

De vraag dringt zich nu op, of er wellicht tussen het indienen van het verzoek tot het houden van een Statenvergadering over dit onderwerp en het intrekken daarvan, vanmorgen, er tussen de regering en de oppositie een *deal* gesloten is en zo ja: welke en waarom dan wel?

* * *

In beweging

BINNENKORT MOET IN een openbare Statenvergadering de landsbegroting 1994 worden vastgesteld. Daaraan voorafgaand stellen de fracties schriftelijk en mondeling kritische vragen, die worden vastgelegd in een voorlopig verslag. De MAN heeft bijvoorbeeld een vraagje over de volgende tekst uit de toelichting op de begroting (pag. 10, vierde alinea).

De regering: "Bij uitvoering van een aantal (mede) op het gebied van de internationale rechtshulp in strafzaken bewegende verdragen, wordt door de regering momenteel de nodige wetgeving voorbereid. De regering streeft ernaar het resultaat van die voorbereidingen dit kalenderjaar nog aan de Staten ter goedkeuring aan te bieden. De in de voorbereiding zijnde wetgevende arbeid richt zich, voor zover betreft de rechtshulp, op de uitvoering van het Verdrag van de VN tegen de sluikhandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen, met bijlage (Wenen, 20 december 1988), Trb.1990,94; het verdrag inzake het witwassen, de opsporing, de inbeslagneming en de confiscatie van opbrengsten van misdrijven (Straatsburg, 8 november 1990), Trb.1990,172; de Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Verenigde Staten van Amerika inzake wederzijdse samenwerking bij opsporing, inbeslagneming en confiscatie van de opbrengsten van en hulpmiddelen voor misdrijven en de verdeling van geconfisceerde voorwerpen (Washington, 20 november 1992), Trb.1993,5; voorts het van eerdere datum zijnde Europese verdrag inzake de overbrenging van gevonniste personen (Straatsburg, 21 maart 1983), Trb. 1983,4."

Het voorlopig verslag: "De vierde alinea op pagina 10 bestaat uit drie zinnen, waarvan een niet minder dan 119 woorden bevat. Wat de regering hier wil zeggen, ondanks de stortvloed van woorden, is naar de mening van de MAN-fractie onduidelijk. De MAN-fractie vraagt of de regering kan toelichten wat 'bewegende verdragen' zijn? Bestaan er soms ook 'stilstaande verdragen'?"

Na analyse van de zin met de 119 woorden kan de *Amigoe* alvast voor de regering antwoorden: ja, er bestaan stilstaande verdragen. Dat zijn namelijk de verdragen die worden genoemd (Verdrag VN, Straatsburg etc. op het witwassen etc.) waarvoor de Antillen nog steeds geen wetten hebben gemaakt, maar waarvoor de regering er naar *streeft* ze 'nog in 1994' aan de Staten voor te leggen. Dus als dat onverhoeds inderdaad in nog 1994 mocht gebeuren, dan heeft de regering zich *bewogen*.

Herschel Rosario speelt God jazz toe

Paquito d'Rivera en Conky stelen de show in Coney Island Jazz Town

WILLEMSTAD — Paquito d'Rivera op klarinet in samenspel met onze Russel 'Conky' Halmeyer op steelpans, vormden het hoogtepunt op de eerste avond van de zesde editie van het Curaçao Jazz Festival. Er was dan ook jazzmuziek naar ieders gading in het tot 'jazztown' omgedoopte Coney Island Square Garden. Herschel Rosario en de Curaçao Jazz Band besloten hun optreden zelfs met godsaanschouwelijke jazz. Alleen bij Papo Luca & La Sonora Ponceña, alhoewel met enerverende salsa en op grote wijze gebracht, liep het publiek eerder weg dan warm.

De eerste festivalavond resulteerde in een pijnlijke ervaring voor Papo Luca & La Sonora Ponceña. De muzikale leider en zijn groepsleden brachten een mooie show en dito salsa, doch konden niet voorkomen dat een groot deel van het publiek huiswaarts keerde al na het horen van de eerste vijf nummers.

Het leek alsof de groep niet op het Curaçao Jazz Festival hoorde. Een verkeerde keuze van de organisatoren? Nee, Simpelweg kwam Papo en La Ponceña een editie te laat. Vorig jaar was Chucho Valdez & Irakere nog van de partij en keek iedereen uit naar de confrontatie tussen die twee groepen. Echter aan het eind van het optreden van Irakere begon het te regenen, waardoor de verwachte presentatie van Papo en consorten letterlijk in het water viel.

Dit keer was er, achteraf bezien, geen soortgelijke groep als Irakere aanwezig. Deze keer was er geen uitdagend sfeertje tussen de bands, want de gepresenteerde jazz was meer gemeleerd. Vooral de salsaliefhebbers die ook nog oor hebben voor de jazzy tones van La Sonora Ponceña bleven Papo Luca trouw en verlieten Coney Island Jazz Town pas nadat de laatste met jazz doorspekte salsatonen waren verstorven.

De avond begon met ceremoniemeesteres Angelica Paris, die nogmaals goed werk leverde en de Curaçaose inbreng voorstelde. Herschel Rosario en de Curaçao Jazz Band kregen het publiek al bij de eerste noten op hun hand. Het was een wervelend begin. De nummers getuigden van snelle tempo's, waarbij de saxofonist Jose Rios de boventoon voerde in de melodie. De Curaçaose saxofonist John Willikes, helaas afwezig op het festival en in de groep van Rosario, kon datzelfde zelfs beter hebben gedaan.

Hetzelfde geld voor Arnell Salsbach die niet echt aan de beurt kwam om werkelijk aan te tonen wat hij kan. Behalve dan in de vertolkte tumba, een compositie en arrangement van Rosario en Uti Gregorio. Deze laatste was de gueststar van de Curaçao Jazz Band in de zesde aflevering van het Curaçao Jazz Festival. Toen iedereen dacht dat het voorbij was, verrasten Herschel Rosario en groep de bezoekers met de vertolking van het lied 'Dios, ki grandi bo ta'. Als dankbetuiging voor zijn gezondheid -een week voor het festival had hij nog waterpokken- en *performance*.

Na die afsluitende 'goddelijke' *jazzy tones* van de Curaçaose inbreng, verscheen Paquito d'Rivera met zijn Havana Ensemble op het podium. Hij werd ingeluid door zijn trompettist die samen met de klarinet en saxofoon van Paquito zelf dominant aanwezig zijn in de muziek.

Paquito d'Rivera gaf blijk de grootste manipulator te zijn. Met een Cubaanse dansant gevolgd door een wals, uiteraard beide omwikkeld in jazzy cadeaupapier, bracht hij het publiek tot extase. Hij gebruikte Russel 'Conky' Halmeyer als instrumentarium. De tonen van de steelpans van 'Conky' en van de klarinet van Paquito bedreven in die wals een mooie muzikale liefde met elkaar. Een mooie show inderdaad, die ook nog goed tot zijn recht kwam door het goede geluid, verzorgd door de jongens van Smulders.

Op de tweede festivalavond staan Spyro Gyra en hoofdattractie George Benson op het programma. Voor vanavond verwacht de Curaçao Jazz Foundation een volle bak in het Coney Island Jazz Town te Otrobanda. Zondag vindt verder in het Avila Beach Hotel, onder auspiciën van de foundation, een jamsession plaats met de diverse jazz-artiesten.

DENNIS PIKERO

Aanzet tot groot bedrog"

/ernietigend oordeel WIPM over le ontwerp-landsbegroting 1994

WILLEMSTAD — Sta-enlid Will Johnson heeft et vermoeden dat de rege-ing 'alles in het werk telt' om de echte inkom-tencijfers voor het omende begrotingsjaar geheim te houden'. Vol-gens hem wordt de begro-ing opzettelijk te laag ehouden. Niet alleen de ntwerpbegroting '94, naar ook die van de voor-aande jaren 'is een anzet tot groot bedrog' an de kleine eilanden, indt Johnson. Hij wil dat r een nieuwe begroting vordt gepresenteerd, gebaseerd op de waar-eid en realistische ver-vachtingen.'

Dat blijkt uit het eindver-lag behorende bij de ontwerp-egroting '94. En de uitga-venkant van de Bovenwinden wordt de laatste jaren belast net 'een soort werkverschaf-ing voor Benedenwinders'. Die storten zich vervolgens op het zakenleven, hun lands-baan komt op de tweede plaats, en als zij eenmaal grote zakenlui zijn, moeten er Nederlanders worden aan-getrokken om orde op zaken te stellen, aldus Johnson. En Bovenwindse ambtenaren krijgen geen kans.

De WIPM breekt een lans voor Sint Maarten: de grote bijdrage van dat eiland aan de begroting en aan de devie-zenreserves wordt niet erkend. En hoe komt het, dat het Land de luchtverkeers-leiders voor Curaçao en Bonaire wel betaalt (ruim 425 duizend gulden), terwijl de drie Bovenwindse eilanden zelf hun verkeers-leiders moeten bekostigen? En hoe kan het dat er voor het drukst bevlogen eiland van de Antillen, Sint Maarten, geen inkomsten staan vermeld, maar wel voor Curaçao?

Verder merkt de WIPM op, dat er wel bedragen zijn opgenomen voor het betalen van huur ten behoeve van de landsoverheidsdiensten die zijn gehuisvest in het bestuurs-kantoor van Saba, maar dat er door het Land 'geen rode cent hiervoor wordt betaald'. En toen Saba aan het Land vroeg het dak van het bestuurskantoor te repareren 'kreeg zij een grote nul op het rekest'.

En dan het dak van het landsgebouw waarin de poli-tiewacht en het postkantoor zijn gevestigd: in de begro-ting van 1993 was 170 dui-zend gulden opgenomen om het gebouw op te knappen, dat sinds orkaan Hugo (1989) beschadigd is. Niets is er aan gedaan. "Het dak valt letter-lijk in op de ambtenaren die daar moeten werken." Wel is er 60 duizend gulden betaald aan een *plannings*bureau van een ex-minister om te bezien of het gebouw aan restau-ratie toe was. "En nu is het bedrag op de begroting afge-voerd. Het is om te huilen," merkt de WIPM op.

De WIPM wil nadere toe-lichting op de inkomstenpost van de Landsradio. De partij wil per eiland een specifi-catie zien, want dat er 88,8 miljoen voor Curaçao bin-nenkomt, terwijl voor alle andere eilanden nul gulden staat genoteerd, gaat er bij Johnson niet in.

Al met al oordeelt de WIPM, dat alles in het werk gesteld wordt om de juiste cijfers geheim te houden. Daarom wil de WIPM de begroting betitelen 'als een bundel onwaarheden, half-waarheden en *downright lies*, samengesteld door geraffi-neerde en doorgewinterde betwisters van de waarheid'. "Als de WIPM gevraagd zou worden om de begroting een cijfer te geven op een schaal van een tot tien, moet zij daarvan afzien, omdat zij alleen maar kan zeggen: foei!"

Er is nog wel hoop om de geloofwaardigheid te her-stellen: vraagt de WIPM. "Ja, als er een nieuwe, realisti-sche ontwerpbegroting komt en als de eilanden, vooral de kleinsten, met het nodige respect en begrip voor hun problemen worden behan-deld. Want de bewoners van de kleinste eilanden voelen zich vaak in de steek gelaten door de Landsregering."

Arrestatieteam SOD vindt machine-pistool

WILLEMSTAD — Bij een inval in twee woningen op de Witteweg donderdamiddag heeft een arrestatieteam een machine-pistool, Luger 9 mm parabellum, in beslag genomen met 150 scherpe patronen en twee patronen voor een jachtgeweeer. De 43-jarige eigenaar van het huis zit vast omdat hij geen wapenvergunning heeft. De politie had een tip gekregen dat er vuurwapens in de panden gevonden konder worden.

Politie: 37 autodiefstallen in een week

WILLEMSTAD — De politie signaleert een stij-ging van het aantal joy-riding gevallen. Van vrijdag 5 tot en met donderdag 11 november werden er 37 auto's gestolen. Maandag, dinsdag en woensdag waren piek-dagen met steeds zes ver-miste auto's.

Instandhouding scholen via nieuwe stichting

Onderhoud scholen in 1994 in beheer schoolbesturen

WILLEMSTAD — School-besturen worden in 1994 vermoedelijk vrijgelaten in de keuze van een aan-nemer of reparateur voor het onderhoud van school-gebouwen. Definitieve afspraken moeten echter nog worden gemaakt, laat gedeputeerde van Onder-wijs Lelia Peternella weten.

Naar aanleiding van protes-terende kleuters van de Chris-tinaschool deze week uitte directeur van het R.K. School-bestuur Ron Statia zijn twij-fels over de manier waarop groot onderhoud nu plaats-vindt. Dat valt sinds 1986 onder verantwoordelijkheid van de stichting Volkswo-ningbouw (FKP).

Het valt Statia op dat de aannemers soms 'exorbitant hoge bedragen' opgeven aan FPK. Bovendien vindt hij het jammer dat de schoolbe-sturen niet zelf naar aanne-mers kunnen zoeken. Vooral bij kleine reparaties is dat erg onpraktisch.

Tijdens de besprekingen over de renovatie van de Christinaschool bleek onlangs, dat die dit jaar niet meer zou plaatsvinden, ter-wijl de school al sinds juli 1992 voor dit doel is ont-ruimd. Het eiland heeft geen geld meer, de 3.5 miljoen die daarvoor jaarlijks op de begro-ting staan zijn op.

In een brief aan de dienst Onderwijs stelt FKP-direc-teur Herman George voor om van de voor het BVO bestemde 2.17 miljoen 200.000 gulden voor de Chris-tinaschool te bestemmen. Daartoe zou het Bestuurscol-lege een bestemmingswijzi-ging moeten voorstellen.

Om het structurele tekort aan geld voor groot onder-houd op te lossen komt er per 1 januari 1994 een stichting instandhouding scholen. Die gaat op de lokale markt per jaar 8.5 miljoen gulden lenen, die met de 3.5 miljoen van de begroting kan worden afge-lost. In drie jaar tijd moet dan al het achterstallig onder-houd zijn gedaan.

Aanvankelijk had de FKP het plan opgevat om de 8.5 miljoen per jaar via een obli-gatielening te verkrijgen. Aan-gezien er dit jaar al een obligatielening voor de Stich-ting Studiefinanciering Curaçao was afgeschreven, ging dat plan niet door.

Piar: "Antilliaans onderzoek"

"Hulp van Nederland maakte luchthavenonderzoek mogelijk"

WILLEMSTAD/PHILIPS-BURG — Het onderzoek van het OM naar de St. Maartense luchthaven had niet plaats kunnen vinden zonder de techni-sche en materiële hulp van Nederland. Neder-land stelde 12 assistenten beschikbaar om het straf-rechtelijk onderzoek te kunnen volvoeren. Het is evenwel niet zo dat het onderzoek is ingegeven door Nederland.

Het PAROS team onder lei-ding van officier van justitie Dick Piar heeft, teneinde het onderzoek naar de lucht-haven op St. Maarten te kunnen uitvoeren hulp gevraagd aan Nederland. Aan minister van Justitie Suzy Römer verklaarde hij eind vorig jaar: "Geef me de middelen en we kunnen aan de slag."

Dat zegt Piar in een inter-view met *The Chronicle*. Het Pro-Actieve Recherche Onder-zoek PAROS, zoals het onder-zoeksteam aanvankelijk heette, vertelt dat Neder-land computers, faxma-chines, kantoormeubelen maar ook technische assis-tentie in de vorm van man-kracht leverde.

Eind vorig jaar was er voldoende materiaal ver-kregen om een onderzoek op te starten. Dat was onder meer verkregen in Italië, Enge-land, Anguilla, Aruba en de Verenigde Staten. Slechts een klein deel van de infor-matie is via Nederland ver-kregen, aldus Piar in ges-prek met de St. Maartense krant.

De officier van Justitie zegt verder dat 'hoewel het Koninkrijk verantwoordelijk is voor de externe aangele-genheden, het de bevoegd-heid van de Nederlandse Antillen is informatie met andere landen uit te wis-selen. Op het moment dat voldoende bewijsmateriaal in handen was van het OM heeft procureur-generaal Pie-tersz minister van Justitie Römer gevraagd het onder-zoek goed te keuren en 'ver-zocht om hulp bij het verdere onderzoek'.

Het strafrechtelijk onder-zoek startte officieel decem-ber vorig jaar, nadat Neder-land twaalf assistenten ter beschikking had gesteld.

■ *WILLEMSTAD - De bekende Curaçaose componist en pianist Harold Martina heeft onlangs zijn collectie documenten die betrekking heeft op zijn artistieke carrière ter bewaring overgedragen aan het Centraal Historisch Archief. Harold Martina en het hoofd van de bibliotheek, mevr. Nolda Römer-Kenepa, hebben een overeenkosmt ondertekend onder welke voorwaarden het belangrijkste materiaal toegankelijk is voor het publiek. Op de foto Harold Martina en mevr.Römer-Kenepa in gezelschap van dr. Juan David Martina van de muziekstichting SIFMA, R.A. Capriles en S.F. Ritters die de overeenkomst mede ondertekenden.*

Referendumcommissie in derde folder:

Opties C en D van invloed op zelfbeschikkingsrecht

WILLEMSTAD — De referendumcommissie heeft deze week haar derde en laatste informa-tiefolder gepresenteerd. Daarin wordt onder meer opgemerkt dat volgens de internationale praktijk opties A en B niet defini-tief zijn en die van C en D wel. Volgens de commissie is een referendum boven-dien bindend.

In de folder wordt er nog eens op gewezen dat het referendum niet hetzelfde is als een parlementsverkie-zing. In een parlementsver-kiezing kiest het volk zijn vertegenwoordigers en die nemen vervolgens een beslis-sing namens het volk. In het geval van een referendum neemt het volk zelf en recht-streeks een beslissing over een specifieke zaak. "De bestuurders moeten de weg volgen die het volk in het referendum aangeeft".

Dat laatste is in zijn algem-eenheid misschien wel zo, maar in dit geval is die informatie niet geheel cor-rect. De Antillen kennen in hun wetgeving geen refe-rendum, of wel een volks*stemming*. Zelfs een volks*raadpleging* is niet in de wet opgenomen. De uitslag van de volksraadple-ging (zoals in dit geval) is voor de politici dan ook niet wettelijk bindend. Hoewel de politici aan de ene kant al hebben gezegd dat zij de uitslag zullen respecteren, hebben zij aan de andere kant al aangegeven 'dat het natuurlijk wel politiek haal-baar moet zijn'. En in elk geval van optie C en A hebben zij al aangegeven 'dat die opties niet haalbaar zijn'.

Een referendum is geen uiting van vertrouwen in of afwijzing van politici, zo wordt in de folder opgemerkt. "U stemt niet op personen of partijen. U neemt een beslis-sing die direct van invloed is op uw eigen toekomst en die van de komende generaties. Iedere stem heeft directe invloed op het resultaat."

Als het volk ervoor kiest om deel te blijven uitmaken van de Nederlandse Antillen (optie A), of om een auto-noom land binnen het konink-rijk te worden (optie B), behoudt het volk zijn recht om in een later stadium van koers te veranderen, zo stelt de referendumcommissie.

'Optie C en D zijn echter wel definitief, omdat het zelf-beschikkingsrecht dan is uit-geput. In het geval van optie C -als Curaçao deel van Neder-land wordt- kan men alleen van status veranderen met goedkeuring en medewerking van Nederland. In het geval van optie D -als Curaçao onafhankelijk wordt- kan men daar alleen verandering in brengen als een ander land meewerkt."

In de folder wordt verder nog eens overzichtelijk aan-gegeven wat het gevolg van iedere optie is voor de relatie tussen de koninkrijkspart-ners, de waarborgen voor de kwaliteit van het bestuur, buitenlandse betrekkingen, defensie, nationaliteit, belas-tingen, handel, geldwezen, het personenverkeer en jus-titie.

Man beroofd bij nummerkantoor

WILLEMSTAD — Na lange tijd meldt de politie weer een beroving van een nummerkantoor. Dit keer stapten twee gewa-pende mannen vrijdag-avond een loterijhuis aan de Franklin Rooseveltweg binnen.

Om twintig voor acht werd de politie erop afgestuurd. De 38-jarige eigenaar ver-telde dat hij verkoopop-brengst kwam halen toen twee mannen hem bedreigden en hem acht zakken afnamen met daarin de opbrengst van evenzoveel andere loterijkantoren. Daarna gingen de twee ervan-door in een Suzuki Swift. Omstreeks half twaalf werd de wagen leeg teruggevonden op de Peruweg.

Aangereden

WILLEMSTAD — Vrijdag-avond keek een 68-jarige man niet goed uit bij het over-steken van de Juan Hato-weg. Hij werd aangereden door een vrachtauto. De man kwam vrij met de schrik en een buil op het hoofd. Een ambulance bracht hem ter observatie naar de polikli-niek.

Handelsfraude wordt aangepakt

WILLEMSTAD — Sinds 1990 is het reeds enkele keren voorgekomen dat frauderende exportbe-drijven, die goederen aan lokale importeurs leverden, zo hard zijn aan-gepakt door de douane-autoriteiten dat zij besloten te stoppen met hun lucratieve handel.

Dat heeft een woord-voerder van de Antilliaanse Inspectie der Invoerrechten en Accijnzen aangegeven. Ver-scheidene keren verleende de lokale inspectie en de douane assistentie door lokale bedrijven te bezoeken en facturen als bewijsmate-riaal te verzamelen.

Het is bekend dat in de handel soms meer getrans-porteerd wordt dan op vracht-brieven staat. Ook komt het voor dat de opgegeven waarde van een containerin-houd lager ligt dan de werke-lijke waarde, zodat heffingen bij de landsgrenzen ontdoken kunnen worden. Ook lokale douaniers stuiten regelma-tige op misleidende infor-matie en op 'meerbevinding'. Daar wordt tegen opgetreden. De lokale autoriteiten leggen echter veel nadruk op internationale aanpak. Want wie als transporteur hier frau-deert zal dat ook elders doen. Regionale douane en inspectie wisselen dan ook regelmatig informatie aan elkaar uit.

Volgend jaar zou er via beleidslijnen een intensieve-ring van controle op handels-transporten moeten plaats-vinden, onder meer op con-tainerinhouden en fout inge-vulde of dubbele facturen. Reeds eerder is het openbaar ministerie ingeschakeld bij gesignaleerde malverstaties.

MAN bombardeert Bentoera met vragen over diensten

WILLEMSTAD — Gedepu-teerde Bentoera heeft in totaal dertien vragen over zich heen gekregen van de oppositiepartij MAN. Die wil graag weten hoe de zaken er voorstaan bij de diensten GGD, Sociale Zaken en Landbouw, Vee-teelt en Visserij (LVV).

De MAN zou van Bentoera willen weten hoe ver het is met de reorganisatie van de GGD. Als er evaluatierap-porten bestaan, zou de eilands-raad daar graag een kopie van hebben. Voorts wil de MAN op de hoogte gesteld worden van de plannen met het management team na 1 januari 1994: blijft het aan of niet?

Een specifieke vraag betreft de stand van zaken rond de fysiotherapie-behan-deling van pp-patiënten. De MAN wil weten in hoeverre zij behandeld mogen worden door fysiotherapeuten die niet in dienst van de GGD zijn.

De opschoning van de lijst met onderstandstrekkers (Sociale Zaken) baart de MAN ook zorgen. Zij wil graag weten hoeveel mensen van de lijst zijn afgevoerd en hoeveel geld dat het eiland maandelijks bespaart.

Verder vraagt de partij zich af wat de overheid denkt te doen aan de lange wacht-tijden voor mensen die een pp-kaart nodig hebben en op welke termijn dat gebeurt.

Op Bandabao wordt vol-gens de MAN regelmatig gek-laagd over de ploegservice van de dienst LVV. Na beta-ling gebeurt er niets of het terrein van de buurman wordt omgeploegd. De partij vraagt opheldering.

Voorts wil ze weten wat het Bestuurscollege bedoelt met de omzetting van de dienst LVV van een uitvoe-rende dienst in een leidende dienst. Ook over de bespa-ring van 700.000 gulden hier-door wil zij het fijne weten.

Volgens de Algemene Beschouwing zou het BC de centrale markt 'passief' willen afstoten, waarmee 1.974.301 gulden bespaard kan worden. De MAN is geïn-trigeerd door dat exacte bedrag, terwijl nergens uit blijkt wat het BC met deze dienst gaat doen. Daar wil de blauwe partij dan ook meer over weten.

ABV verzoekt hospitaal hervatting van cao-over[illegible]

ORANJESTAD — Het bestuur van de Arubaanse Bond Verplegend personeel (ABV) heeft tijdens een bijeenkomst met haar shopstewards besloten de hospitaal-directie te verzoeken de opgeschorte cao onderhandelingen te hervatten. Deze waren opgeschort nadat de ABV verkeerde berichten en beledigingen tegen een staflid publiceerde. De directie eiste rectificatie.

In een unaniem aang[illegible] motie eist de ABV [illegible] ting van de cao-[illegible] kingen, waardoor ee[illegible] kan worden gemaakt [illegible] spanning die onder h[illegible] pitaal personeel b[illegible] Voorts wordt een al[illegible] ABV-ledenverga[illegible] bijeen geroepen om d[illegible] op de hoogte te stellen [illegible] huidige situatie en [illegible] ningen. Het beleid [illegible] hospitaal-directie we[illegible] motie veroordeeld. [illegible] teit wordt betuigd [illegible] werknemers die mog[illegible] kans lopen ontsla[illegible] worden, totdat hun za[illegible] geld is.

De problemen tuss[illegible] directie en ABV ont[illegible] toen de ABV o[illegible] berichten verspreidd[illegible] mogelijke ontslagen [illegible] wasserij omdat het ho[illegible] de vuile was buitensh[illegible] doen, aangezien dit ee[illegible] besparing betekent. [illegible] kritiek werd ten o[illegible] drs. Lamboo betrokk[illegible] directie stopte de cao-[illegible] handelingen en eiste [illegible] ABV rectificatie va[illegible] berichten.

WAARSCHUWING
De mariniersklazerne Savaneta [illegible] bekend dat op dinsdag 16 nov[illegible] 1993 en woensdag 17 novem[illegible] 1993 van 07.00 uur tot 18.00 [illegible] op donderdag 18 november 19[illegible] 07.00 uur tot 17.00 uur [illegible] schietoefeningen [illegible] worden gehouden te Vader P[illegible] Er wordt geschoten met sch[illegible] munitie. Het onveilig zeegeb[illegible] bedraagt 4000 meter, terwij[illegible] onveilig gebied aan landzijde [illegible] worden afgebakend met ro[illegible] vlaggen, waarschuwingsbor[illegible] rode lapjesrans.

OPENBARE VERKOOP
Op 2 DECEMBER 1993

[illegible] ten overstaan van notaris mr. J.R. Croes [illegible] in het HOTEL TALK OF THE TOWN (Manuel Louis Room), aan de L.G. Smith Boulevard 2, Oranjestad Aruba in het openbaar bij opbod aan de meestbiedende worden verkocht:

Krachtens rechterlijk bevel ex artikel 469 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van Aruba:

het recht van erfpacht tot 31 juli van het jaar 2032 op een perceel domeingrond groot 432 M2, gelegen te Savaneta, kadastraal bekend als Land Aruba Derde Afdeling Sectie H nummer 28, met het daarop gebouwde betonstenen woonhuis, plaatselijk bekend als "Savaneta 185-D".

Krachtens onherroepelijke machtiging ex artikel 1223 lid 3 van het Burgerlijk Wetboek van Aruba:

1. een perceel eigendomsgrond groot 1.663 M2, gelegen aan [illegible], kadastraal bekend als Land Aruba [illegible] Afdeling Sectie R nummer 275, met het daarop [illegible] woonhuis, plaatselijk bekend als [illegible]
2. het recht van erfpacht tot 24 juli van het jaar 2041 op een perceel domeingrond groot 1.3[illegible] M2, gelegen aan de [illegible]

[illegible]

4. het recht van erfpacht [illegible] van het jaar 2045 op een perceel [illegible] Aruba [illegible] Afdeling Sectie K [illegible] Kavel 97.
5. een perceel [illegible] Generaal Majoor de [illegible] bekend als Land Aruba [illegible] Sectie E nummer 101, met de zich daarop bevindende [illegible] plaatselijk bekend als [illegible] Generaal Majoor de [illegible] nummer 89.

De Veilingvoorwaarden zijn gedeponeerd ter Griffie van het Gerecht in Eerste Aanleg. Zittingsplaats Aruba en liggen voorts ter inzage ten kantore van notaris mr. J.R. Croes aan de L.G. Smith Boulevard 64 te Oranjestad op Aruba.

LITTLE MISS UNIVERSE 1993
Alanna Gandelman

I am very pleased, proud and honoured to have won the Little Miss Universe Contest.
I want to thank all those people who were involved in organizing the Little Miss Universe Contest and those who helped me prepare for the [illegible]
The organizers: Carmen [illegible] and [illegible] Lopez,
The Photographers: especially [illegible] Perdomo,
The La Cabana Crew: Erik, [illegible] and Marciano, Edwin,
My dress designer: [illegible] Maduro, My dress maker: Luisa [illegible],
My coaches: [illegible] and Debra Felix,
All the Judges, The Newspapers, The audience,
My fellow contestants: especially [illegible] Cabrera,
My friends and the personnel of Gandelman Jewelers and Cartier
Masha Danki

RUBA
AGENDA

NTOORUREN AMIGOE
van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; rdag gesloten.

EFOON
3.
spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 6 en 24508. Pageboy 127-0379.

TELEFAX: 22368.

KREKENINGNUMMER
5.445 Banco di Caribe.

LITIE
0 (centrale) en 11141 (informatie).

RMCENTRALE

****

KERTJES verschijnen op dinsdag rijdag en kunnen iedere dag tussen 0-12.00/14.00-17.00 uur worden opgen; behalve op zaterdag. Alleen zoes, die op maandag en donderdag 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag op (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

****

CHTREGELING DOKTOREN
rdag+zondag van 09.30-10.00/17.00- 0 uur)
jestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki dert, Paradera en Sta. Cruz: dokter ze via Dr. Horacio Oduber Hospitaal 74300) of via Alarmcentrum (115).
Chiquito, Savaneta en San Nicolas: r Bislip via Centro Medico San las (tel.: 48833) of via Alarmcentrum.

****

TICA'S
htdienst)
eden de brug:
ber, Caya B. Croes 101. Tel. 21780.
en de brug:
aneta.

****

OR BRANDGEVALLEN, ongeen of een of ander ongeluk gelieve mcentrale (tel.: 115) op te bellen.

****

TRO MEDICO CARABOBO
elandstraat 7, tel.: 21777)
acht heeft dr. Lili G. Beke-Martínez, 24696.

****

GELE KRUIS ARUBA
GELINGENBUREAU
ingstraat 22, tel.: 24444)
elijks geopend van 07.30-12.00/13.50- 0 uur; maandag te Paradera (tel.: 3) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San las (45906)/Noord (23425) van 08.00- 0 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota 08), Oranjestad (23168), Savaneta 20) en Brazil (48301) van 08.00-11.00.

****

ANGER? STICHTING CIZKA geeft matie en brengt u in contact met leden zwangerschapsbegeleiding, verloskunhulp en kraamzorg bieden. Bel 37687.

****

ORMATIECENTRUM KONINGIN HELMINA FONDS (voor de kanbestrijding op Aruba)
pend van maandag t/m vrijdag van 0-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 achter de pastorie van Oranjestad).

****

RCOTICS ANONYMOUS HEL-NE
: 38989 (24 uur per dag).

DS-HOTLINE
agen? Bel dan 23040/27352 ssen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

ADA/PRIDE
an Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
pen van maandag tot en met vrijdag van 8.00-16.00 uur voor inlichtingen omtrent reventie alcohol/drugsmisbruik.

****

UNDACION RESPETA MI
tichting tegen seksuele misbruik van inderjarigen)
l.: 24433.

****

MNESTY INTERNATIONAL RUBA
.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

IERENARTSEN
. Barendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21720. oor spoedgevallen buiten kantooruren l.: 115.

****

RIDGECLUB ARUBA ARIBA
Tivolclub, Wilhelminastraat 16)
insdagavond om 19.30 uur speelavond. oor opgave/informatie tel.: 24953.

****

ARKE TIRAKOCHI
Kinderpark te Savaneta, achter kleuterchool Promé Paso)
eopend van maandag t/m zaterdag van 6.00-18.30 uur en op zondag van 11.00- 8.00 uur voor kinderen van 1-13 jaar.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 12.00 Cartoons; 13.00 Gabriel Pail Kids; 13.24 Raggedy Ann; 14.14 Father Murphy; 15.02 Movie: Girl Who Spelled Freedom; 16.32 Special the Great Muppet Caper; 18.12 Square One; 18.40 News for Kids; 19.00 Special Musica Mexicana; 20.00 **Special TV gesprek met Prins W. Alexander**; 21.00 CNN News; 21.30 Nos cu Nos; 22.00 Movie: Naked Gun; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 12.00 Cartoons; 13.00 Special Gene Autry; 14.00 Special 1993:World Marathon; 14.52 Special 101 Goals; 16.00 Studio Sport; 17.15 Special Sea Turtle; 18.03 Movie: Billy the Kid; 19.35 Showtime; 20.35 CNN News; 20.55 Health Week; 21.10 Movie: Chernobyl; 22.45 Week in Review; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/ 16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

John en Nitoucha Moret winnen Heineken Aruba Regatta 1993

ORANJESTAD — De welgeslaagde Heineken Regatta 1993 werd vrijdagavond in het gezellige Papiamento Restaurant besloten met de prijs uitreiking. John en Nitoucha Moret (Nederland) werden na acht races de grote winnaars en zijn de nieuwe kampioen van deze Heineken Aruba Regatta. Meer dan 160 catamaran-zeilers uit Nederland, België, Duitsland, Oostenrijk, Engeland en Aruba hadden een fantastisch race-week, georganiseerd door Ruud Reij uit Amsterdam. Met een 'We komen volgend jaar zeker terug' vertrokken de deelnemers vandaag met de KLM van het zonnige Aruba naar het koude Amsterdam.

Alle acht races zijn uitstekend verlopen. De beste catamaran-zeilers waren present, waarbij door zeilers van Nederland en België zware strijd werd gevaren. Tot donderdagmiddag waren er nog verschillende kandidaten die de kampioenstitel zouden kunnen behalen.

De eerste zeven races waren allemaal korte races rond de boeien van het uitgezette parcours voor het Radisson Aruba Caribbean hotel. De laatste race donderdagmiddag was een lange afstand race langs de zuidwest kust van Aruba met als inzet de 'Heineken' Trofee. Er stond een stevige wind van 16 knopen en een ruwe oceaan met hier en daar enige golven vooral nabij de zuidkust van Aruba. Het was overigens een pracht gezicht, al deze kleurige catamarans, met daarvoor vliegende vissen.

De Mariniers waren present met vier snelle Boston Whaler speedboten om omgeslagen catamarans weer te water te helpen. Eén van de catamarans, 'the Prindle' van de Arubaanse deelnemers Ernest Kervel en Randy Paskel, liep behoorlijke schade op toen deze enige mijlen na de start kapseisde en een zeil geheel verloren ging. Mariniers waren spoedig ter plaatse en redden de bemanning en de rest van de boot voordat deze kon zinken.

Na drie uur van deze onder uitstekende omstandigheden race behaalde het Belgische team bestaande uit Patrick de Mesmaecker en Dirk Rompuy met hun 'Mattia 18' catamaran voor het tweede achtereenvolgend jaar de overwinning. De sterke 'Prindle 16' met Herman Boks en Cees Schoenmakers werden tweede gevolgd door vader en dochter John en Nitoucha Moret als derde in deze spannende race.

Enige van de 63 deelnemende zeilboten wisten echter de zuidpunt van Aruba niet te bereiken. In verband met hun veiligheid werdn zij door de race-jury vroegtijdig naar de Palmbeach terug gezonden. De sterke stroom was daarvan mede oorzaak. Tijdens een welgeslaagde festijn in Papiamento restaurant, waar de familie Ellis weer voor een uitstekende sfeer zorgde en minister ing. Eddy Briesen als gastheer optrad, werden de prijzen uitgereikt door mr. Ilco Schuringa van de Heineken Trading nv. De algemene indruk van de deelnemers is, dat het een goed geslaagde en uitstekend georganiseerde week was, waarbij gewezen werd op de uitstekende naam die de Heineken Regatta reeds heeft weten te verwerven. Velen lieten dan ook horen volgend jaar zeker weer present te zullen zijn bij de vierde Heineken Regatta.

Reisjournalisten uit VS

■ ORANJESTAD — *Met de Air Aruba-vlucht uit Baltimore is een groep journalisten uit de Amerikaanse staten Maryland, Virginia en Washington D.C. in Aruba aangekomen en heeft intrek genomen in Costa Linda Beach Resort en Holiday Inn Aruba. Tijdens een ontbijtbijeenkomst kreeg de groep de eerste informatie over de Arubaanse toerismeindustrie van minister, ing. Eddy Briesen, toerisme-adviseur Rafael Estrada, PR-director van Directie Toerisme Myrna Jansen en de general manager van Costa Linda resort Astrid Muller. Directie Toerisme heeft een uitgebreid programma opgesteld met rondritten en bezoeken aan diverse restaurants en andere faciliteiten. Stacy Small, van Caribbean Travel & Life, gaat een artikel schrijven over Arubaanse restaurants in de april/mei 1994 editie.*

Negen kandidaatsbullen aan rechtenstudenten uitgereikt

ORANJESTAD — Gistermiddag vond in de aula van de Universiteit Aruba weer de jaarlijkse buluitreiking plaats aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Minister van Welzijnszaken Fredis Refunjol benadrukte het belang van een eigen universiteit voor de Arubaanse samenleving en reikte negen kandidaatsbullen aan rechtenstudenten uit. Sergio Boekhoudt, Lisette Buckley, Astrid Dirksz, Bernadetta Every, Ellen Kuster, Jan van Nes, Joselyn La Rosa, Esther Schwengle en Ivy Swaen ontvingen uit handen van de bewindsman hun kandidaatsbul.

De rector mr. drs. P.Pronk feliciteerde de kandidaten met het behaalde resultaat in een hartelijke welkomstrede. Vervolgens besprak de kandidaat-juriste B.M. Henriquez-Every in haar toespraak het (helaas) actuele thema van de zedelijkheidswetgeving bij seksueel misbruik van jeugdigen. Na een toelichting te hebben gegeven over de geschiedenis van de wetgeving, riep zij op tot het op gang brengen van een brede maatschappelijke discussie op dit gebied, om zodoende het taboe te kunnen doorbreken. Zij constateerde dat, via deze discussie, een modernisering van de wetgeving op zijn plaats zou zijn.

Door prof. mr. D.H. de Jong, hoogleraar Straf- en Procesrecht aan de Rijks universiteit Groningen en thans werkzaam in dezelfde hoedanigheid aan de Universiteit van Aruba, werd het officiele gedeelte afgesloten met een rede getiteld 'Het opwindende van het recht'. Uitgangspunt van deze rede was de typering van het recht als het tegenovergestelde van een 'dooie en saaie' verzameling van regels, waarvoor sommingen het abusievelijk houden. Het recht is mensenwerk. Prof. de Jong zette in een boeiende betoog de flexibiliteit van het recht af tegen de vaak starre koppigheid waarmee rechter en wetgever zoeken naar rechtvaardige oplossingen.

Aruba haalt voor derde keer bakzeil

Hoge Raad: directeur Wickland moet werkvergunning krijgen

ORANJESTAD — Ook de Hoge Raad in Den Haag heeft Het Land Aruba in het ongelijk gesteld inzake het weigeren van een werk- en verblijfs vergunning aan de directeur van Wickland Aruba Henk Deira omdat hij Antilliaan is. Zowel voor het Gerecht in eerste aanleg als voor het Hof van de Justitie van de Nederlandse Antillen en Aruba werd het Land Aruba ook reeds in het ongelijk gesteld.

Anderhalf jaar geleden spande Wickland Aruba een rechtszaak tegen het Land Aruba aan toen Minister van Justitie mr. Hendrik Croes de verblijfsen werkvergunning voor de directeur van het bedrijf Henk Deira weigerde omdat deze Antilliaan is. Voor het gerecht in eerste aanleg werd mr. Croes in het ongelijk gesteld, het Hof van Justitie wees ook het besluit van de bewindsman af. Het Hof ging nog verder en stelde dat alle personen geboren op welk eiland van de Nederlandse Antillen, die voor 1986 op Aruba werkzaam waren geen werkvergunning nodig hebben. Voorts werd er aan toegevoegd dat geen Antilliaan behandeld kan worden als welke vreemdeling ook. Mr. Hendrik Croes was het met deze uitspraak niet eens en tekende cassatie aan bij de Hoge Raad der Nederlanden, waardoor het een kostbare rechtszaak voor het Land Aruba werd. Voor de Hoge Raad werd het Land Aruba voor de derde maal in het ongelijk gesteld.

SPA wijst SEPA terecht

ORANJESTAD — Het bestuur van de Politievakbond SPA heeft kritiek op de Minister van Justitie omdat het bestuur van de vakbond niet werd uitgenodigd voor de overdracht van de sleutel van de politiewacht te Santa Cruz. Niet te spreken is de SPA over de lage insinuaties van SEPA voorzitter Gregorio Wolff en vestigt er de aandacht op dat de SPA aan geen enkele regering noch politieke partij gebonden is.

SPA vindt het een vreemde zaak dat haar leden de nieuwe politiepost moeten bemannen, doch dat hun vakbond niet uitgenodigd werd bij de overdracht. Minister van Justitie Rudy Croes wordt verzocht een onderzoek in te stellen waarom de vakbond niet werd uitgenodigd. Gehoopt wordt dat zich geen herhaling van dergelijke nalatigheid zal voordoen.

De SPA is tevreden uit de mond van de bewindsman te kunnen horen dat er gebrek aan interesse bestaat om politie te worden en dat vele mensen het korps verlaten. Vanaf 1986 tot op heden hebben ongeveer 50 personen de politie dienst verlaten, waarvan een derde deel in overheidsdienst elders ging werken. Voorts zijn er nog enige personen, die plannen hebben de politie dienst te verlaten, hetgeen alarmerend kan worden genoemd. SPA noemt het slechte salaris, dat zelfs door de minister president werd erkend, de oorzaak is dat de mensen opstappen. Gehoopt wordt dat deze gang van zaken spoedig de vereiste aandacht krijgt.

SEPA voorzitter Gregorio Wolff wordt in verband met zijn insinuaties erop gewezen dat de SPA er is om voor de belangen van haar leden op te komen. Dit gebeurt openlijk en niet stiekem. Het is de vraag of Wolff dit ook doet. Daarom worden aan Wolff de vragen gesteld, waarom het personeel van de KIA en Veiligheidsdienst Luchthaven ontevreden zijn en merendeel personeel Arubus de SEPA in de steek liet en overging naar de FTA. Ten slotte merkt de SPA op dat zij er niet is om het beleid van de overheid te verdedigen doch wel de belangen van haar leden.

SEPA verliest leden aan FTA

ORANJESTAD — Nadat het personeel van Arubus tijdens een referendum in meerderheid besloot de SEPA als haar vakbond vaarwel te zeggen en zich bij de FTA aan te sluiten heeft thans het personeel van IDEFRE ontslag genomen als lid van deze overheidsvakbond. Ook bij SETAR gaan stemmen op om over te schakelen naar de FTA.

Het besluit tot het kiezen van een andere vakbond wordt gezocht in het feit dat volgens de leden het bestuur en in het bijzonder vakbondsleider Gregorio Wolff onvoldoende actief is op vakbondsgebied en zich teveel inlaat met de politiek. Zij wensen een reële vakbondsvertegenwoordiging en geen politieke.

Extra prijzen poster-wedstrijd

ORANJESTAD — Atelier'89 stelt beurzen beschikbaar voor de indieners van de 15 de beste posters van de door Women's Club of Aruba (WCA) uitgeschreven posterwedstrijd in het kader van de Aids-Wereldday.

De beurzen zijn voor het volgen van schilder-en tekencursussen van het Instituto. Zoals bekend, stelt de WCA zelf ook geldprijzen beschikbaar van 300, 200 en 100 florin.

De laatste dag voor inzendingen voor de posterwedstrijd is maandag 15 november.

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.

Over de gevolgen van Nafta

Witte Huis nodigt OLA-leider Croes uit voor 'briefing'

ORANJESTAD — Te zamen met Spaanssprekende leiders is OLA-leider Glenbert Croes door het Witte Huis uitgenodigd in Washington aanwezig te zijn bij de 'briefing' door de Amerikaanse minister van Justitie Janet Reno en minister van Transport Federico Pena over het impact van NAFTA, het verdrag van vrije handel tussen de Verenigde Staten, Canada en Mexico. Minister Frederico Pena wijst er in de uitnodiging op dat het NAFTA verdrag het grootste in zijn soort wordt met ruim 370 miljoen consumenten. Ook voor Aruba, dat jaarlijks vele toeristen ontvangt is dit verdrag belangrijk. Immers wannneer de economie in betrokken landen goed gaat, is dit ook goed voor het toerisme. Dit brengt voor Aruba meer inkomsten en minder noodzaak voor de overheid om nog maatregelen te treffen. Glenbert Croes is vereerd met de uitnodiging doch hoopt bovenal dat het NAFTA-verdrag meer inkomsten ook voor Aruba zal brengen.

Volstrekte rust voorgeschreven

Roland Laclé weer op Aruba teruggekeerd

ORANJESTAD — Exminister en ex-MEP statenlid ing. Roland Laclé is uit Houston weer op Aruba teruggekeerd. Hij werd opgenomen in het dr. Horacio Oduber Hospitaal, moet volstrekte rust hebben en heeft een zwaar dieet. Zijn toestand is stabiel. Laclé werd twee weken geleden, na een hartaanval kreeg, per ambulancevliegtuig naar Houston overgebracht. Hier bleek dat niet operatief ingegrepen behoefde te worden, doch dat de patiënt wel volstrekte rust moest hebben. Besloten werd, aangezien die behandeling op Aruba kan plaatsvinden, hem weer naar Aruba te brengen.

Inmiddels is de stand van zaken in de Staten nog steeds 10-10 omdat de opvolger van Laclé in de Staten Manolo Giel nog niet benoemd kan worden daar zijn papieren niet klaar zijn daarvoor. Verwacht wordt dat dit nog even zal duren. Zoals bekend nam Roland Laclé voordat hij naar Houston werd gebracht ontslag als Statenlid. Hij was fractieleider van de MEP.

Nascholing bij IPA

ORANJESTAD — In het kader van het nascholingsprogramma 1993/1994 van het Arubaans Pedagogisch Instituut (IPA) worden deze maand nog 3 korte cursussen gehouden.

Deze cursussen zijn: Nederlandse taal (schrijven op school), Drama (dramatischexpressieve technieken) en Geschiedenis (Arubaanse geschiedenis). In het op alle scholen verspreide brochure staan meer gegevens over deze cursussen vermeld.

ORANJESTAD — Op zaterdag 20 november arriveert om 16.00 uur het schip van Sinterklaas in de grote haven op Aruba. Dit jaar komen Sinterklaas en zijn pieterbazen op een zaterdag aan omdat er zondag twee grote toeristenschepen de haven aandoen en het schip van de Sint dan niet geloodst kan worden.

Na begroeting door de gouverneur gaat de Sint naar het Neptali E. Henriquez Sr. jeugdpark en zal daar enkele uren met de jeugd verblijven. De Sint brengt ook een bezoek aan de kleine zieke patienten in het hospitaal. Verder zal Sint via Tele Aruba op 28 november de jeugd toespreken en geschenken aanbieden.

■ ORANJESTAD — *Vereniging Arubaanse Padvinders (VAP) hield het afgelopen weekeinde zijn jaarlijkse Nationale Patrouille Wedstrijden in de omgeving van de Sint Annaschool te Noord. De eerste plaats werd gewonnen door Santanero Groep met haar patrouille Djaka, gevolgd door Grupo San Dominico met patrouille Prikichi, de Baden Powell Groep met Juwana, Oraubao met Eagles, en de Sint Joris Groep met de Bulldogs. De volgende activiteit van de VAP is op zaterdag 13 november: een sterrejacht bij het kampeerterrein Catiri.*

Kerkdienst in Henriquezpark

ORANJESTAD —Morgen om half tien is er weer een kerkdienst van de kapelgemeenschap van de Mariniers-kazerne Savaneta. Deze dienst wordt gehouden in het Henriquezpark, naast Surfside in Oranjestad. Voorgangers zijn pater Peelen SJ en vlootpredikant M. van der Hout. Na de dienst is er koffie, iedereen is welkom.

Fundraising gehandicaptensport grote flop

Producent Harry de Winter beticht pr-bureau Eur Ad van nalatigheid

BUNNIK/DEN HAAG — De actie 'Sporters voor Sporters' is in financieel opzicht een grote flop geworden. De organiserende stichting kampt met een tekort op de begroting van vele miljoenen guldens, terwijl vooraf een positief saldo van tien miljoen gulden werd verwacht. Televisie-producent Harry de Winter beschuldigt het pr-bureau Eur Ad uit Lelystad van grove nalatigheid. "Juridisch onderzoek moet uitwijzen of er sprake is van wanprestatie of oplichting", stelt de programmamaker uit Amsterdam grimmig vast. De directie van Eur Ad was vrijdag niet bereikbaar voor commentaar.

Maandag maakt het ontgoochelde stichtingsbestuur de definitieve balans op. "Ik ben niet optimistisch gestemd over de goede afloop", bekent voorzitter J. Teunissen. De actieleider wilde vrijdag nog niet praten over een mogelijk faillissement van zijn nieuwbakken stichting. "Dat is een veel te voorbarige conclusie", aldus Teunissen.

De actie 'Sporters voor Sporters' kende twee belangrijke doelstellingen: De verbetering en versterking van het imago van de gehandicaptensport en een forse vergroting van de financiële middelen voor de gehandicaptensport in Nederland. Aan de eerste opdracht is volgens Teunissen ruimschoots voldaan. Het afsluitende televisieprogramma dat de AVRO op zaterdag 6 november uitzond, trok ongeveer een miljoen kijkers en kreeg een waardering van 7,2.

Het aan de actie verbonden gokspel, waaraan vele bekende sportmensen belangeloos hun medewerking verleenden, werd een enorm fiasco. Vooraf hoopte het organisatiecomité op de verkoop van ten minste 250.000 loten annex toto-formulieren van 25 gulden per stuk. De afzet bleef echter steken op slechts 13.200 gokbriefjes. De magere opbrengst van 330.000 gulden is veel te gering om alle kosten te dekken. De toto/loterij had een omzet van ongeveer 5,5 miljoen nodig om de uitgaven te compenseren. Op basis van deze cijfers zou het verlies ruim vijf miljoen gulden bedragen.

Teunissen pleit een aantal betrokken instanties en personen nadrukkelijk vrij van elke vorm van schuld aan het financiële drama. Volgens de voorzitter treft de producenten (IDTV en K+B Media), de Lotto, de AVRO en de stichting 'Sporters voor Sporters' geen enkele blaam. Teunissen wijst geen hoofdverdachte aan. De naam van Eur Ad durft hij niet te noemen, uit vrees voor sancties.

Producent De Winter, die de groots opgezette finale van de actie voor de televisie verzorgde, is niet gebonden aan een contractuele zwijgplicht met Eur Ad. Onverbloemd beticht hij het bedrijf van wanprestatie. "Of de boel geflest is, kan ik nog niet zeggen, maar het werk is beslist niet goed gedaan", benadrukt De Winter, die na het echec afzag van een groot deel van zijn honorarium.

"Van de hele media-campagne rond de toto en loterij is geen moer terecht gekomen. Volgens afspraak zouden 300 televisiespotjes worden geboekt. Dat zijn er uiteindelijk maar een stuk of veertig geworden. De meeste commercials werden ook nog vroeg of laat in de avond uitgezonden. Ook een nationale reclame-campagne in de kranten is niet van de grond gekomen. Het is diep triest. Vele miljoenen guldens zijn weggegooid."

De nationale collecte die Eur Ad op touw zou zetten, werd eveneens een farce. Het bureau beloofde 40.000 vrijwilligers, maar uiteindelijk waren slechts 5000 collectanten beschikbaar. Een paar dagen voor de tv-uitzending werd de inzameling noodgedwongen afgeblazen. "We hebben maandenlang gezeurd en geklaagd bij Eur Ad, maar niets hielp", verzucht De Winter. "Zelfs kwaad worden, had geen zin. Nu is iedereen witheet en terecht. Zeker als het om het goede doel gaat, mag je een topprestatie verlangen."

Op het laatste moment, toen de strop met de loterij intern al bekend was, besloot de stichting alsnog op de televisie tot fondsverwerving over te gaan. Op het speciale rekeningnummer 696 is ongeveer een halve ton gestort. "Wat er ook gebeurt, dat geld komt zeker ten goede aan de gehandicaptensport", verzekert Teunissen.

■ *DORTMUND — In de Bundesliga in Duitsland stonden de elftallen FC Kaiserlautern en Borussia Dortmund tegenover elkaar op vrijdag. Op de foto een actiemoment uit die confrontatie in Dortmund.*

Al drie spelers verkocht

Olympique Marseille begint aan uitverkoop

MARSEILLE — Olympique Marseille heeft woensdag twee spelers verkocht. De Portugese international Paulo Futre tekende een contract bij Reggiana en de Franse international Desailly bij AC Milan. Enkele weken eerder was aanvaller Boksic naar Lazio Roma vertrokken.

De drie transfers leverde de Franse kampioen, volgens voorzitter en eigenaar Bernard Tapie, 197 miljoen francs op. Dat komt neer op ongeveer 66 miljoen gulden.

Olympique Marseille werd door de enorme schuldenlast gedwongen zijn sterspelers te verkopen. De club had op korte termijn 60 miljoen gulden nodig om het faillissement te voorkomen. "De club is gered", zei Tapie dan ook opgelucht.

Futre kwam in juni over van Benfica. Hij tekende voor vier jaar en negen miljoen gulden bij de Franse club. Na het omkoopschandaal en de uitsluiting van het Europese bekertoernooi raakte de club echter in grote financiële moeilijkheden.

Reggiana, debutant in de serie A, wacht in de competitie nog altijd op de eerste overwinning. Desailly wordt bij AC Milan de zesde buitenlander. De club heeft Al Boban, Savicevic, Van Basten, Brian Laudrup (uitgeleend door Fiorentina) en Papin op de loonlijst.

Speurhonden op winterspelen

LILLEHAMMER — De organisatoren van de Olympische Spelen in Lillehammer laten niets aan het toeval over. Een twaalftal speurhonden zal volgend jaar de accommodaties controleren op de aanwezigheid van eventuele springstoffen. De honden zijn getraind in Noord-Ierland. Daar worden ze doorgaans gebruikt om door de terreurorganisatie IRA geplaatste bommen op te sporen.

De extra veiligheidsmaatregel houdt verband met de recente aanslag op de Noorse uitgever van het boek De Duivelsverzen van Salman Rushdie. De ondergedoken schrijver, deze week nog in het 'geheim' in Nederland op bezoek, wordt sedert de verschijning van het boek met de dood bedreigd. Daarnaast kreeg Noorwegen ook te maken met een vliegtuigkaping.

Veiligheidswoordvoerder Arne Huuse van het organisatie-comité verklaarde vrijdag dat de honden alle Olympische accommodaties en aangrenzende fabrieksgebouwen dagelijks zullen controleren.

Zwemsters halen halve finales

GATESHEAD — Inge de Bruijn, Ron Dekker en Wilco van der Akker hebben zich bij de Europese kampioenschappen sprint in Gateshead in de halve finales gezwommen. De Bruijn had er twee races voor nodig: een serie en herkansing. Ron Dekker en Wilco van der Akker waren al op het startblok zeker van een plaats in de volgende ronde.

De Bruijn werd in de derde serie van de 50 meter vrije slag vierde met 26,59 seconden. De beste twee van elke serie plaatsten zich rechtstreeks voor de halve finales. In de herkansingen werd De Bruijn met haar eenhonderdste seconde betere tijd gedeeld tweede. Dat was genoeg.

Bij de mannen is het aantal inschrijvingen zo gering dat alle deelnemers aan de series van de 100 wissel en 50 rug de halve finales haalden. Dekker werd in de tweede serie van de 100 wissel derde (57,79). Van der Akker was op de 50 rug met een tijd van 26,50 seconden de langzaamste van vijf zwemmers in zijn reeks.

Na positief besluit CBA

Feyenoord kan Larsson vanaf heden inzetten

DEN HAAG — Henrik Larsson is sinds donderdag speelgerechtigd voor Feyenoord. De Zweedse international kreeg een werkvergunning van het Centraal Bestuur voor de Arbeidsvoorziening (CBA) in Den Haag. Vorige week gaf de Stichting Arbeidszaken Betaald Voetbal een positief advies aan het CBA. Over de Nigeriaan Nwankwu Kanu, die onlangs een contract tekende bij Ajax, volgt komende week nader overleg.

Probleem bij deze laatste zaak is, dat Kanu pas 17 jaar is. In een arbeidswet over buitenlandse werknemers staat dat zij in de regel 18 dienen te zijn om voor een vergunning in aanmerking te kunnen komen.

De 21-jarige Larsson is afkomstig van Helsingborg IF. Hij tekende in augustus, maar afgesproken was dat hij zich pas in Rotterdam zou melden als zijn oude club verlost was van degradatiezorgen. Inmiddels heeft hij een paar keer in Rotterdam meegetraind.

Coach Willem van Hanegem zei woensdag een goede indruk van hem te krijgen. Larsson, die keihard werd aangepakt tijdens de trainingen, voetbalt het liefst als schaduwspits, maar in feite is hij op alle aanvallende posities bruikbaar.

Door zijn donkere tint, Larsson heeft een Kaapverdische vader, en rastakrullen is hij in Zweden een opvallende en populaire verschijning. Larsson scoorde onlangs in de interland tegen Finland, waarin Zweden zich van uitzending naar het WK verzekerde. Woensdag speelde hij vijf kwartier in het duel tegen Oostenrijk in Wenen.

Met Larsson hebben de trainers Geert Meijer en Van Hanegem de beschikking over een selectie van spelers. Vooral voorin is het dringen. De Hongaar Jozsef Kiprich, held van het publiek en in het kampioensjaar topschutter met zeventien competitiedoelpunten, is hersteld van een knieblessure en maakte zijn rentree in het tweede elftal. De eerstvolgende wedstrijd van Feyenoord is op 21 november, thuis tegen Vitesse.

Nijhuis krijgt rood in duel tegen MSV Duisburg

DUISBURG — Alfred Nijhuis en Youri Mulder stonden op de zestiende speeldag van de Bundesliga tegenover elkaar. Het liep voor beide Nederlanders slecht af. Nijhuis won met MSV Duisburg weliswaar van Mulders werkgever Schalke'04 met 1-0, maar de verdediger kreeg in de tachtigste minuut van scheidsrechter Merk rood. Het duel, waarin zes gele kaarten vielen, werd na veertien minuten beslist door Preetz.

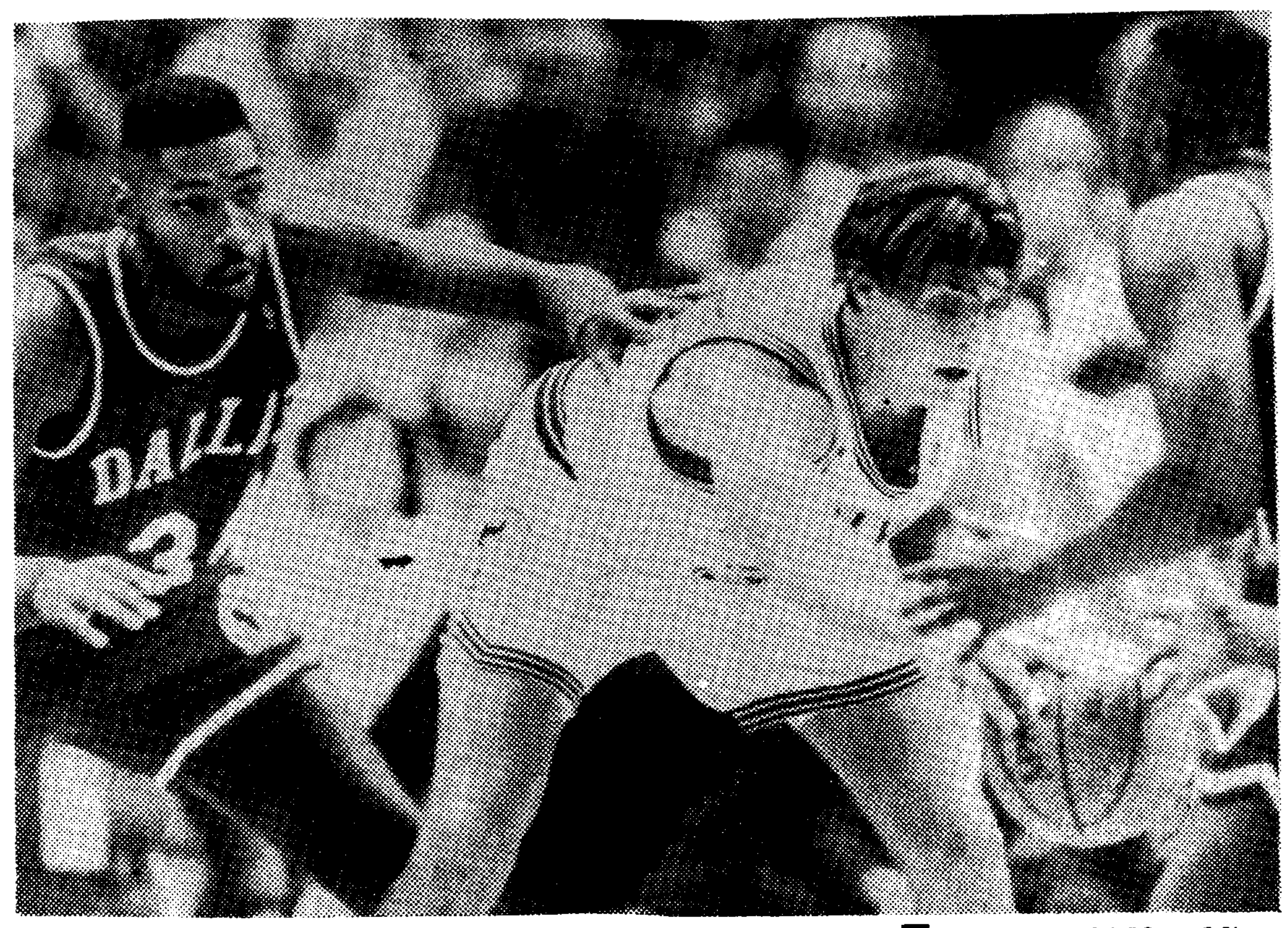
De overwinning van MSV Duisburg kwam alleen in de slotfase in gevaar. Voornamelijk door het wegvallen van Nijhuis, die eerst geel incasseerde en na nieuwe overtreding tien minuten voor het einde definitief kon vertrekken. Het slotoffensief van de hekkesluiter, waar Mulder onopvallend speelde, leverde geen doelpunten op. Duisburg klom door de zege naar de tweede plaats, met vier punten achterstand op koploper Frankfurt en een wedstrijd meer gespeeld.

Werder Bremen raakte opnieuw twee punten kwijt. De titelverdediger verloor voor eigen publiek met 0-1 van Dynamo Dresden, dat aan het einde van het seizoen vier punten van het totaal moet aftrekken. Penksa maakte het enige doelpunt. Borussia Dortmund won met 2-1 van Kaiserslautern. Kort voor het einde hielp Schulz de thuisclub aan beide punten.

In Noordwijk is de KNVB niet van voornemen een waarnemer naar de kwalificatiewedstijd San Marino - Engeland te sturen. Die wedstrijd wordt woensdag gelijktijdig met Polen - Nederland gespeeld. TeleCuraçao zal de confrontatie tussen de Nederlandse selectie en Polen uitzenden via kanaal 8 (voor Banda'bou kanaal 6).

"Ook al sturen we een bus naar Bologna, dan nog hebben we geen invloed op de uitslag", zei bondscoach Advocaat. Stel dat Nederland met 0-1 verliest, dan heeft Engeland aan een overwinning van 7-0 genoeg om zich te kwalificeren voor de wereldtitelstrijd.

Denkbaar is dat beide ploegen exact gelijk eindigen. Bij 1-0 voor Polen en 7-1 voor Engeland. De doelcijfers van Engeland en Nederland zijn dan 26-9. Jan Huijbregts, competitieleider van de KNVB, had over de gevolgen nagedacht. Het onderlinge resultaat is dan beslissend. Na de 2-2 op Wembley en de 2-0 in Rotterdam slaat dat uit in het voordeel van Oranje.

MINNEAPOLIS — Minnesota Timberwolves won vrijdag met de score van 115-99 van Dallas Mavericks. De Timberwolves staan nog steeds op de vijfde plaats in de Western conference Midwest Division. Op de foto een actiemoment waar Christian Laettner (midden) zich uitstrekt naar de basketball, terwijl Doug Smith (links) en Derek Harper (rechts) hem gadeslaan.

Bij aanvang voorbereiding op kwalificatieduel

Dick Advocaat verbiedt spelers over Johan Cruijff te spreken

NOORDWIJK — De anders zo openhartige bondscoach Dick Advocaat begon de voorbereiding van het Nederlands elftal op de beslissende kwalificatiewedstrijd tegen Polen met een dictaat. Vanaf nu praat niemand meer over Johan Cruijff. Oranje is nog een punt verwijderd van de eindronde in de Verenigde Staten en normaal gesproken moet dat te halen zijn. In het kader van de nationale ploeg staat voorlopig een vraag centraal: Doet 'ie het of doet 'ie het niet?

Natuurlijk werd veel over Johan Cruijff gepraat, vrijdag in hotel Huis ter Duin te Noordwijk. Bijvoorbeeld door Karel Jansen, bestuurslid technische zaken sectie betaald voetbal. "Formeel bestaat een overeenkomst met Cruijff en die moet slechts worden bevestigd. We hebben afgesproken er op door te gaan als we ons Nederland de kwaliteit nog heeft om dat te worden? Is hij bereid te werken met de hebben gekwalificeerd. Dat kan dus de dag na de wedstrijd zijn. Misschien is een telefoontje naar hem voldoende. Het kan best zijn dat we er binnen vijf minuten uit zijn."

Tussen de regels door zei Jansen toch concrete dingen. Zonder een datum te noemen, verklaarde hij op korte termijn zaken te willen doen. Niet, zoals Cruijff eerder suggereerde, in Barcelona. Bovendien voegde hij eraan toe dat het principe-akkoord met de oefenmeester van Barcelona enkel en alleen ging over zijn aanstelling als bondscoach. Dus niet over zeggenschap over medische-, technische staf en noem maar op.

Duidelijk is dat Cruijff het wordt als Cruijff dat wil. De trainer van Barcelona heeft inspiratie genoeg om met Oranje wereldkampioen te worden. Maar vindt hij dat huidige staf in Zeist, of wil hij per se zijn eigen mensen (zijn eigen assistent Tonni Bruins-Slot bijvoorbeeld) mee naar Amerika?

Vooralsnog weigert de legendarische nummer veertien van weleer aan alle onzekerheid een einde te maken. Een uitspraak komt steeds terug: "Willen ze Advocaat, dan nemen ze hem toch. Ik maak me er niet druk om." En verder: "Nemen ze mij, dan is er één die bepaalt wat er gebeurt: Johan Cruijff. Niet de spelers, want die moeten voetballen en niet praten."

Maar willen 'ze' Dick Advocaat? In ieder geval Ruud Gullit niet. Die heeft nog een voetbaldroom. Met Johan Cruijff naar de VS. Van Basten en Cruijff schijnen twee handen op een buik te zijn. Maar de beste Nederlandse voetballer van dit moment heeft al bijna een jaar niet of nauwelijks gevoetbald. Koeman? Die zegt dat Cruijff het doet, maar Koeman is anders ook speler onder Cruijff bij Barcelona.

Van de huidige spelersgroep spreekt niemand zich uit tegen Cruijff. Dat past ook niet, want geen Nederlander kon ooit zo goed voetballen als Johan Cruijff. Verder won geen Nederlander als coach zoveel prijzen als de oefenmeester van Barcelona. Wel bestaat bij de lichting van vandaag respect voor de eenheid die Advocaat heeft gekweekt en voor de prestaties die hij heeft geleverd.

Voor het 'spreekverbod' van vrijdag spraken enkele prominente voetballers zich uit. Dennis Bergkamp: "Eerlijk gezegd zou ik het vreemd vinden als Advocaat er na twee jaar werk ineens niet meer bij zou horen. Het mooiste vind ik Cruijff en Advocaat." Bryan Roy: "Ik vind dit geen goede vraag." Peter van Vossen: "Ik vind dat Advocaat zijn werk in Amerika moet afmaken. Punt uit."

Ronald de Boer: "Ik denk dat Cruijff meegaat en Advocaat thuisblijft. Ik weet niet of dat een verstandige keus is. Dat kun je pas achteraf zeggen. Eigenlijk sta ik er niet zo bij stil. Laat ik eerlijk zijn: Het belangrijkste is dat ik zelf ga." Frank de Boer: "Ik zou het heel leuk voor hem vinden, maar ik denk niet dat Advocaat meegaat. Een functie op het tweede plan zou ik, als ik Advocaat was, niet accepteren. De KNVB is aan het woord. Mij houdt het eerlijk gezegd niet zo bezig."

Ed de Goey: "Ik vind dat hij meemoet. We zijn met hem begonnen, we gaan het met hem afmaken." John de Wolf: "Er zijn nu eenmaal afspraken gemaakt met Cruijff. Ik vind dat ik er niet veel over heb te zeggen. Wat heb je ik nu te eisen? Ik mag blij zijn als ik er zelf bij ben. Ik vind het wel sneu voor Advocaat als hij niet meegaat." Frank Rijkaard: "Ik laat me er niet over uit. Het is zo langzamerhand een afgezaagd onderwerp. Ik wil niet dat mijn mening een eigen leven gaat leiden. Hooguit intern zeg ik wat ik ervan vind." Marc Overmars: "Ik heb geen voorkeur. Ze zoeken het maar uit. Alleen, twee kapiteins op een schip zie ik niet zitten."

Knicks, rockets en Sonics op kop in NBA-competitie

WASHINGTON — New York Knicks, Houston Rockets en Seattle Sonics gaan nog steeds ongeslagen in de Amerikaanse professionele football competitie. Van dat drietal speelde alleen de Knicks op vrijdag. Indiana Pacers werd dan ook met 103-84 op een zijspoor gezet. New York won de vijf wedstrijden die het tot nu toe heeft afgewerkt, terwijl Houston en Seattle beide vier partijen hebben verspeeld.

De volledige uitslagen in de NBA: Charlotte Hornets-Boston Celtics 110-107; Miami Heat-Orlando Magic 115-100; Washington Bullets-Philadelphia 76,ers 105-93; New York Knicks-Indiana Pacers 103-84; Dallas Mavericks-Minnesota Timberwolves 115-99; Utah Jazz-Detroit Pistons 109-89; Cleveland Cavaliers-Golden State Warriors 102-93; Denver Nuggets-Los Angeles Lakers 113-84; Portland Trailblazers-Atlanta Hawks 94-84 en Sacramento Kings-San Antonio Spurs 93-91.

In de Eastern conference [illegible] de Atlantic Division [illegible] stand er als volgt uit:

1. New York 5 5 0 1 [illegible]
2. Miami 4 3-1 [illegible]
3. Boston 5 3-2 [illegible]
4. Orlando 5 3 2 [illegible]
5. New Jersey 4 2 2 [illegible]
6. Washington 5 2-3 0 4 [illegible]
7. Philadelphia 5 1 4 [illegible]

De teams nemen de [illegible]gende posities in op de [illegible] lijst in de Central Divisie:

1. Chicago 4 3 1 [illegible]
2. Charlotte 5 3 2 [illegible]
3. Cleveland 5 2-3 [illegible]
4. Detroit 5 2 3 [illegible]
5. Atlanta 4 1 3 [illegible]
6. Indiana 5 1-4 [illegible]
7. Milwaukee 5 1 4 [illegible]

In de Western conference staan de zes teams als [illegible] gerangschikt in de Midwest Division:

1. Houston 4 4-0 1 [illegible]
2. Utah 5 4-1 [illegible]
3. Denver 4 2-2 [illegible]
4. San Antonio 5 2 3 [illegible]
5. Dallas 4 1-3 [illegible]
6. Minnesota 5 0 5 [illegible]

De standenlijst in de [illegible]fic Division:

1. Seattle 4 4-0 1 [illegible]
2. Phoenix 4 3-1 0 [illegible]
3. Sacramento 4 3-1 0 [illegible]
4. LA Clippers 4 2-2 [illegible]
5. Portland 4 2-2 0 [illegible]
6. Golden State 4 1-3 [illegible]
7. LA Lakers 5 1-4 [illegible]

Buenos Aires — Argentinië is ook in voorbereiding voor de belangrijke tevens beslissende confrontatie voor de WK-kwalificatieronde tegen Australië. Dit duel vindt op 17 november plaats en wordt door TeleCuraçao uitgezonden. In de eerste ontmoeting eindigde de wedstrijd in Sydney in een 1-1 gelijkspel. De return vindt plaats in Buenos Aires. Op de foto Diego Armando Maradona (rechts) en landgenoot Sergio Vazquez.

SPORT AGENDA

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
Zwembad:
open van 09.00-12.00/14.00-17.0[illegible] dinsdag- en donderdagmorgen ge[illegible]

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n. [illegible])
open voor publiek-zwemmen (toeg[illegible] deren t/m 14 jaar één gulden en [illegible]senen twee gulden): vrijdag va[illegible] 22.30 uur; zaterdag van 14.00-17[illegible] en zondag van 12.00-17.00 uur

SENTRO DI BARRIO JANWE
Dammen:
elke donderdag van 15.00-18[illegible] damles en -training voor de je[illegible] acht tot achttien jaar en van 1[illegible] uur voor geïnteresseerden [illegible] jaar.
Schaakvereniging Janwé:
elke zaterdag van 09.00-12[illegible] schaakles en -training voor de [illegible] zeven tot 23 jaar.

RUST & BURGH
(Schaakvereniging Curaçao)
iedere maandagavond om 20.[illegible] genheid tot schaken.

ZATERDAG

SCHAKEN
(Capablanca)
18.00-23.00 uur vervolg Charles [illegible] Memorial-toernooi - Plantersrust

ZWEMMEN
(Commissie wedstrijd zwemmen)
Nationale Junioren en Senioren Kam[illegible]schappen - Sentro Deportivo Korsou

SOFTBALL SLOWPITCH
(Toernool Amstel 1993)
11.00 uur D.O.W. vs Amas (Bon); [illegible] uur Swift vs Amas (Bon); 15.00 [illegible] Liga vs Fleta Boys - terrein He[illegible]

BASEBALL
(Liga Vruminga)
10.00 uur Las Palmas vs Nederex; [illegible] uur Marchena Hardware vs Fritolay, 14.00 uur Casa Cohen vs Holiday Be[illegible] - Ballpark Sta. Maria.

ZONDAG

SCHAKEN
(Capablanca)
10.00-15.00 uur vervolg Charles F[illegible] Memorial-toernooi - Plantersrust.

BASEBALL
(Liga Vruminga)
10.00 uur Fritolay vs Nederex; 12.0[illegible] Ultimo Noticia vs Casa Cohen; 14.0[illegible] Marchena Hardware vs Las Pa[illegible] Ballpark Sta. Maria.

SOFTBALL SLOWPITCH
(Toernool Amstel 1993)
11.00 uur Blue Diamond vs Selekshon Pitcheo Modifica (fem); 13.00 uur Fleta Boys vs Kima Liga; 15.00 uur Kima Liga vs Fleta Boys (als het nodig is); 17.00 uur Barbuquet vs Amas - terrein Heintje [illegible]

ZWEMMEN
(Commissie wedstrijd zwemmen)
Nationale Junioren en Senioren Kam[illegible]schappen - Sentro Deportivo Korsou

SPORTIEVE BIJEENKOMST
(Ennia Caribe/Prensa Uni)
14.00-16.00 uur Softball; 16.30-18.00 uur Domino - terrein Suvek.

ATLETIEK
(Idefre)
07.00 uur start duathlon (5km-loop en 2km-wielerwedstrijd) op de parkeerplaats van hone Palm stadion te Seroe Dora[illegible]

BASEBALL
(Astros Organizatie)
10.00 uur Sta. Cruz vs Bright Ideas & Services; 12.00 uur Rio Magdalena vs Farhas; 14.00 uur STP vs Princess Beach - Sabana Ballpark.

****

GOLF / TOKYO — Voor het eerst in acht jaar is het aantal golftoernooien voor professionals in Japan ingekrompen. Ten gevolge van de heersende economische recessie moesten negen evenementen van de kalender worden geschrapt. Het totaal aan prijzengeld [illegible] met vier miljoen g[illegible] [illegible]laagd tot 95 miljoen gulden

Becker houdt kans op Masters

Gustafsson wijst Stich in twee sets terug op ECC-tennistoernooi

ANTWERPEN — Magnus Gustafsson heeft vrijdag in Antwerpen bij het ECC-toernooi een Duitse halve finale verhinderd. De Zweed versloeg in het Antwerpse Sportpaleis de Duitser Michael Stich: 7-6 en 7-5. Boris Becker bereikte wel de halve eindstrijd. Hij was in de kwartfinales te sterk voor de Zweed Magnus Larsson: 6-1 en 7-6. Boris Becker heeft de halve finale bereikt, nadat Cedric Pioline van Goran Ivanisevic heeft gewonnen.

Steffi Graf stapte in Philadelphia naar de laatste vier door haar zege op de Zuidafrikaanse Amanda Coetzer: 6-4 en 6-1. Zij speelt in de halve finale tegen de Amerikaanse Kimberley Po, die verrassend Zina Garrison-Jackson versloeg. In Moskou stuitte Paul Haarhuis in de kwartfinales op de Zwitser Marc Rosset. Deze gaf de Nederlander in twee sets nauwelijks enige kans: 6-4 en 6-2.

Na de overwinning, aan het begin van de avond, begon voor Boris Becker het lange wachten. De Duitser moet de finale van het toernooi in België bereiken om zich te kwalificeren voor de Masters in Frankfurt. Vrijdagavond was hij echter op de eerste plaats afhankelijk van Goran Ivanisevic.

Had de Kroaat in de laatste partij de Fransman Cedric Pioline verslagen, dan kon Becker het startbewijs voor de lucratieve ATP-finale volgende week gevoeglijk hebben vergeten. "De afgelopen weken heb ik louter moeten wachten, daarom kunnen deze uren er ook nog bij", reageerde Becker laconiek. Becker kreeg echter hulp van Pioline, waardoor de Duitse toptennisser nog in de race is voor een plaats in de Masters. De Fransman versloeg vrijdagavond laat Ivanisevic met 7-6 en 6-0.

In tegenstelling tot de moeizaam verlopen confrontaties met Stoltenberg en Adams speelde Becker tegen Larsson bijna als vanouds. Geconcentreerd, dominerend, snel aan het net en met een goed oog voor de aanvallende acties van zijn Zweedse opponent. "Eindelijk heb ik mijn kansen en mogelijkheden goed benut", zei Becker.

"Ik heb eindelijk ook weer eens op redelijk niveau gespeeld. Ik hoop dat de Duitse pers dat ook is opgevallen, want die hebben de laatste tijd louter over mijn aanstaande vaderschap geschreven, over mijn sportieve activiteiten las ik bijna geen letter meer", sneerde hij. De eerste set duurde slechts 22 minuten, in de tweede liep de Zweed met 5-2 uit. Becker vocht terug en dwong een *tiebreak* af. Die won hij met 7-0. In de halve finale treft hij vandaag Magnus Gustafsson. Pioline ontmoet Pete Sampras, die de Zweed Kulti versloeg.

UITSLAGEN

Het ECC-toernooi in Antwerpen is gedoteerd op twee miljoen gulden. De geregistreerde uitslagen in de kwartfinales: Becker (Dui/3)-Larsson (Zwe) 6-1 en 7-6; Gustafsson (Zwe/)-Stich (Dui/2) 7-6 en 7-5; Sampras (VS/1)-Kulti (Zwe) 7-6 en 6-3; Pioline (Fra/4)-Ivanisevic (Kro/5) 7-6 en 6-0.

In Moskou spelen de mannen voor een prijzengeld van 600.000 gulden. Het resultatenoverzicht van de kwartfinales: Rosset (Zwi/2)-Haarhuis (Ned) 6-4 en 6-2; Kuhnen (Dui)-Olhovski (Rus) 6-4 en 7-6; Braasch (Dui)-Meronov (Rus) 6-2 en 6-3 en Poliakov (Oek)-Damm (Tsj) 6-3 en 7-6.

De uitslagen in de Philadelphia in de kwartfinales zijn geboekt: Graf (Dui/1)-Coetzer (Z-Af) 6-4 en 6-1; Martinez (Spa)-Zvereva (W-Rus) 6-4 en 6-4 en Po (VS) vs Garrison-Jackson (VS) 6-2 en 6-4. In Buenos Aires werd ook de kwartfinales afgewerkt in een met 500.000 gulden gedoteerde toernooi voor mannen: Arrese (Spa)-El Aynoui (Mar/8) 7-6, 5-7 en 7-5; Costa (Spa/2)-Orsanic (Arg) 6-2 en 1-0 Orsanic geeft op wegens blessure en Frana (Arg)-Sanchez (Spa/5) 6-7, 7-6 en 6-0.

VOETBAL / LONDEN — Het bestuur van de Engelse eerste divisieclub West Bromwich Albion overweegt voor de rechtbank een schadevergoeding van een miljoen pond (circa 2,7 miljoen gulden) te verlangen van ex-trainer en manager Osvaldo Ardiles. De Argentijn, die afgelopen zomer van WBA naar Tottenham Hotspur ging, wordt beschuldigd van contractbreuk. Hotspur kreeg eerder al een boete van 65.000 gulden.

Heike Drechsler diverse keren met dood bedreigd

HEIDELBERG — Heike Drechsler is de afgelopen weken verscheidene keren schriftelijk met de dood bedreigd. Dat werd donderdag bekend gemaakt voor de rechtbank in Heidelberg, waar de zaak werd behandeld die Brigitte Berendonk, schrijfster van het boek 'Dopingdocumenten', heeft aangespannen tegen de olympische kampioene verspringen.

De verspringster Heike Drechsler, die zelf niet aanwezig was in Heidelberg, heeft de afgelopen tijd een aantal brieven met daarop een galg getekend tussen haar post aangetroffen. De epistels bevatten onder meer de tekst: "Jij Stasi-zwijn, ik maak je af."

Bij de procesvoering speelden de dreigementen overigens geen rol. Daarin draait alles om het woord 'leugen'. Dat zou Drechsler in de mond hebben genomen na het behalen van het Olympisch goud in Barcelona. Het sloeg op het boek van Brigitte Berendonk, waarin het systematische gebruik van verboden spierversterkende middelen door sporters in de voormalige DDR werd onthuld.

Twee getuigen verklaarden dat Drechsler dat een leugen had genoemd, drie anderen meenden dat tijdens de persconferentie niet te hebben gehoord. Berendonk eiste dat de atlete dat woord terug zou nemen. Ze stapte naar de rechter toen dat niet gebeurde om op straffe van een dwangsom van 150.000 Duitse mark haar gelijk te halen. De uitspraak wordt op 16 december verwacht, de dag dat Drechsler 29 jaar wordt.

De wereldrecordhoudster heeft altijd volgehouden, dat ze genoeg talent had om 'dat spul niet nodig te hebben.' Het was haar niet bekend dat haar naam voorkwam in de staatjes die professor Riedel bijhield over de invloed van anabolica op de prestaties van de atleten in de springdisciplines.

* * * * *

SQUASH / ZOETERMEER — Nationaal kampioen Raymond Scheffer heeft zich wegens een achillespeesblessure teruggetrokken voor de wereldtitelstrijd squash, die van 18 tot en met 29 november in Karachi wordt gehouden. Als vervanger is Jan van den Velde aangewezen. De ploeg bestaat verder uit Lucas Buit, Erik van der Pluim en Michael Vertogen. In het landentoernooi is Nederland ingedeeld met Finland, Pakistan en Engeland.

Liefde voor de natuur met de paplepel ingegoten

Reef Care begint proces bewustwording bij kinderen

-door L.R. van Goens-

VERVUILING door onwetendheid en onwil tot herstel. Verdwijnende tropische oerwouden. Verwoesting van de ozonlaag. Broeikaseffecten en de resultaten hiervan, zoals het onbegrepen fenomeen El Niño met zijn verwoestende kracht; het snel smeltende poolijs: onwetendheid komt niet alleen in onze gemeenschap voor. Niet alleen wij zijn schuldig, maar niettemin zijn wij verantwoordelijk voor een aantal alarmerende ontwikkelingen. En over enige tijd moeten wij het roer doorgeven aan de generatie die ons volgt... Wanneer schrijven wij de Universele Rechten van de Natuur?
Gelukkig zijn er weldenkende idealisten die de ernst van de toestand inzien. En er zijn vrijwilligers die zich bij hen aansluiten; zij investeren hun vrije tijd en hun energie in juist die nieuwe generatie, die hoognodig gevormd moet worden voor het behoud van de natuur. Het gaat om de kinderen die straks, niet gestoord door onwetendheid, tot herstel moeten komen van datgene wat wij bezig zijn te vernietigen. Kinderen die gebracht moeten worden tot eerbied voor de biosfeer, waarvan wij allen zo afhankelijk zijn.

ALARM

Met dit idealisme in het achterhoofd werd eind vorig jaar Reef Care Curaçao opgezet. De stichting is een initiatief van de marien-biologen Manfred van Veghel en Paul Hoetjes. Eerstgenoemde nam uit hoofde van zijn functie deel aan een internationaal congres over koraalriffen op het eiland Guam in de Stille Zuidzee.

Gealarmeerd publiceerde hij een artikel over de deplorabele stand van de koraalriffen overal ter wereld, en op Curaçao. Een informatieavond over het onderwerp maakte in oktober '92 zoveel reacties los, dat de twee biologen twee maanden later besloten tot de oprichting van Reef Care Curaçao.

Deze stichting tot natuurbehoud heeft mede als doel de bevolking bewust te maken van de gevaren, waaraan het leven van planten en dieren in zee blootstaat. Hoe erg het is, blijkt uit een publikatie van marienbioloog Clife Wilkerson, waarin hij ervoor waarschuwt dat over zo'n twintig tot veertig jaar in de koraalriffen rond dichtbevolkte gebieden (waartoe onze eilanden behoren) vernietiging van dit leven een feit zal zijn. De gevolgen hiervan voor de voedselketen die begint bij het rif en met de mens eindigt, zijn desastreus voor al het overige leven. Of wij daarvan wakker liggen is zeer de vraag.

't WATER IN

Vandaar dat Reef Care zich ook bezig houdt met opvoedkundige projecten. Men wil de kinderen bereiken, hen heropvoeden tot liefde en belangstelling voor de natuur, en op die manier komen tot een gezonde volgende generatie, die afziet van verwoesting en overdadig vruchtgebruik en die zich richt op behoud en respect voor het leven om zich heen.

Zo gingen onlangs zeventien enthousiaste stadskinderen uit de Pietermaaibuurt het water in. Ze hadden al twee van de vier lessen van de skindive-cursus achter de rug, en bleken aardig thuis in het water.

■ *Professioneel duikinstrukteur Wendel Jennie te midden van stadskinderen die niet zo vaak de zee zien. Hij gaat, met de overige vrijwilligers van Reef Care en de kinderen het water in, om hen bewust te maken van het natuurschoon - en van de onnodige vervuiling, ook op de zeebodem.*

Niet minder dan 27 kinderen waren op komen dagen bij de eerste instructie, van wie er zeven niet konden zwemmen. Twee kinderen waren wel bezig voor hun diploma A, en ze zouden extra hard hun best doen. Want in januari willen ze bij de vierde cursus van de partij zijn.

Boca Sami was vorige week hun werkgebied. Vanwege de overzichtelijkheid op het water en de confrontatie met alles wat er onder de zeespiegel te zien is. Want als de kinderen eenmaal weten om te gaan met flippers en duikbril, gaan de vrijwillige instructeurs aan de slag om hen wegwijs te maken op de bodem van de zee. Daar zijn immers al die vissen, koraalstructuren, anemonen, autobanden en lege cups. Horen die ook bij de zee-ecologie? Ja, zo langzamerhand wel. Maar de bewustwording via Reef Care Curaçao is erop gericht, hier een eind aan te maken.

TRIMVEST

Twee meisjes en een jongen gaan met een van de vrijwilligers mee. In niet al te diep water 'verliest' deze zijn autosleutels. Voordat hij het weet, is de jongen beneden. De sleutels zijn al gauw terecht.

Het kleinste meisje durft nu ook -je kan toch niet achterblijven-. Ze duikt loodrecht, maar moet wegens gebrek aan lucht weer naar boven. Het derde kind is behoudender; het blijft veilig op het trimvest van de instructeur drijven, en experimenteert met het masker.

De reglementen van Reef Care staan drie pupillen per volwassene toe. Een duikerstrimvest is noodzakelijk; de kinderen zijn al gauw door hun energie heen, en dan willen ze ergens aan hangen. Dat kan een instructeur, zonder draagkracht, in grote moeilijkheden brengen. Vandaar ook, dat men liever met twee, dan met drie kinderen het water in gaat.

Reef Care Curaçao beschikt over eigen duikspullen voor kinderen: flippers en duikbrillen werden geschonken door de MCB, waar men veel begrip toont voor deze doelgroep. 30 sets kwamen er, het modernste wat je je voor kunt stellen. Voor de kosten van de cursus (toch zo'n duizend gulden per keer; twee werden er reeds afgerond) zorgen ook enkele zakenlieden. Het vervoer doet Reef Care zelf; bussen worden ingehuurd.

De kind-gerichte duikmeester Wendel Jennie van duikschool Aqua Diving weet stadskinderen, die toch wel veel moeten wegslikken voor ze een duikbril op hun neus zetten en kunnen ademen door een pijpje, voor het water enthousiast te maken. Hij doet dat op zaterdagen, als compagnon Arjen van der Meulen de zaak op Grote Berg runt. Beiden zijn een grote steun in het kinderproject. Duikinstructeur Jennie: "Niemand wil dit doen voor kinderen. Maar het geeft zo'n voldoeninig. Wij geven op deze manier vijf cursussen per jaar. Er is een veel grotere aanvraag, en er zijn nogal wat kinderen, die nog niet eens kunnen zwemmen. Momenteel richten we ons min of meer op kinderen die niet zoveel kansen krijgen".

De grootste drempel is overwonnen. Vrees voor het water hebben de kinderen niet meer. Ze leren al gauw dat de zee een vriend is, die je helpt, zodra je leert niet tegen haar geweld in te gaan, maar juist met haar krachten mee te doen.

Nu de volgende stap: de verschillende technieken. De knipmesduik, je oren klaren, het masker schoonhouden met een heel klein beetje zeewater aan de binnenkant van het glas. De kinderen doen geweldig mee. Vooral het drie keer ademhalen voor je de diepte ingaat, vinden ze grappig - je kunt zo veel verder duiken zonder boven te komen.

"Waarom doen je oren zo'n pijn?"

"Klaren, kind". Het meisje heeft al een perfecte flipperslag, ze gebruikt nauwelijks haar armen. De jongen is goed, maar maakt zich moe met overbodige bewegingen. Het zwemstertje op het trimvest heeft de neiging de duikbril steeds af te zetten. Maar we duiken, we zwemmen onder water, we vissen met zeegroen bezette bierflesjes op, en cups, die schipbreuk hebben geleden.

SCHOONMAAK

Dan geeft instructeur Wendel het sein: tijd om uit te rusten, en wat te eten. Alle groepjes komen uit het zilte water, sommigen van ver, tot zelfs bij de blauwe rand. Dan volgen de verhalen. We hebben een kleine *manta* (rog) gezien, dat was zo'n mooi gezicht. Trompetvissen, *gutu*'s (papegaaivissen) en de veel geziene kleinvisjes (*sargentfish*) passeren eveneens de revue.

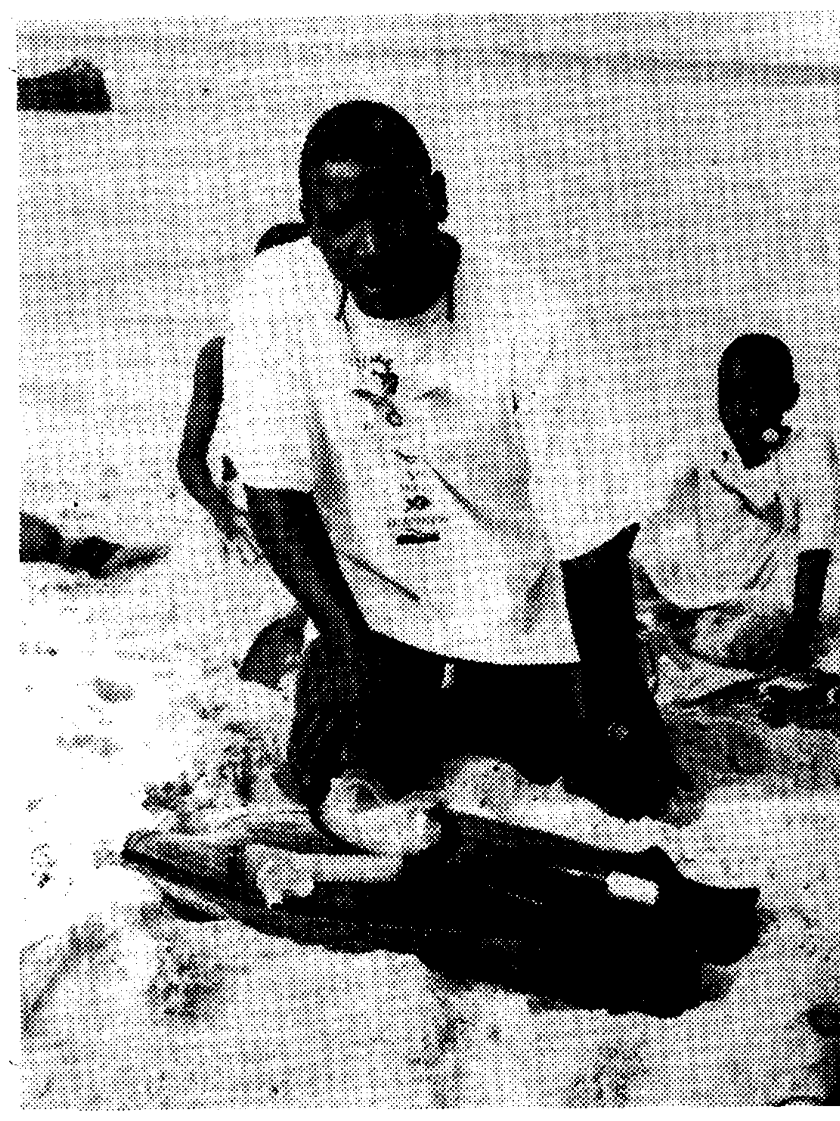
Alle kinderen hebben gevist. Zonder lijn of hengel, zomaar met de blote hand. De emmer waarin de duikbrillen en de vinnen bewaard horen te worden is er al gauw vol van: Blikjes, flessen, cups, kippegaas, doppen, plastic en alles wat boven water inmiddels ook zo gewoon is geworden. Het is niet te geloven, wat zo'n mini-schoonmaak vermag. "Naar de landfill ermee, het hoort niet in ons water", glundert een Pietermaaikind.

Dan gaan we weer het water in, nog een half uurtje. Ik houd twee van mijn drie pupilletjes over, een van de meisjes is moe. En als dan het teken 'afgelopen voor vandaag' gegeven wordt, vraagt het jongetje, dat maar niet van het 'fietsen' in het water af te brengen is: "Meneer, is meneer morgen weer bij ons? Want morgen hebben we weer ies".

Natuurlijk zijn we er allemaal bij, om acht uur op Daaibooi, waar de kinderen hun laatste cursusuurtjes voor het brevet krijgen, en echt ver gaan zwemmen, duikend op eigen lucht.

Tot slot is daar dan toch weer de noodzakelijke schoonmaak. Want schoonmaken is (nog) nodig, ter bewustmaking van onze overenthousiaste jeugd.

■ *Instructeur Wendel Jennie geeft de laatste instrukties voor het grote avontuur. Vrijwiligsters Desiree Römer en Jacqeline v. Zuylen (in zwempak) en de groepsleidsters uit Pietermaai luisteren belangstellend toe. Dan met drie kinderen per volwassene het water in - een trimvest voor de veiligheid. Zwemmen, kijken, duiken, schoonmaken. Maritieme bewustwording in optima forma.*

■ *Een Reef Care-pupilletje. De derde cursus 'skindiven voor kinderen' onder auspiciën van Reef Care Curaçao is achter de rug. In januari volgt de eerste van het komende jaar.*

BONAIRE

AGENDA

LITIE: 8000/
mnr.: 11
ANDWEER: 8222/
mnr.: 11
ICENTRALE: 8845
SPITAAL: 8900/
7446/
mnr. 14
JAARDENTEHUIS: 8350

****

ENBARE BIBLIOTHEEK
ningstijden voor het publiek:
endijk:
ndag van 14.00-18.00 uur; dinsdag, nsdag en donderdag van 08.00-12.00/ 00-18.00 uur; vrijdag van 08.00-12.00/ 00-17.30 uur.
con:
nsdag van 14.00-18.00 uur en vrijdag 14.00-17.30 uur.

****

STKANTOOR
eningstijden)
gelverkoop
lendijk (tel.: 8508): maandag t/m dondag van 07.30/12.00.13.30-17.00 uur; lag van 07.30-12.00/13.30-16.00; zatag gesloten.
con (tel.: 6214): maandag t/m vrijdag 07.30-12.00/13.00-16.00 uur; rdag gesloten.
dloket
stwissels, Postspaarbank, Sigu- que en Giro Betaalkaart)
lendijk en Rincon: maandag t/m dag van 07.30-12.00/13.00-16.00 uur; rdag gesloten.

****

RVICE CLUBS
ns: informatie H. van Bommel, tel.: 6.
ary: woensdag 12.00 uur - Restaurant efeater.

****

ACHTHUIS LVV
.: 4393)
n van maandag t/m vrijdag van 06.00- 30 uur. In verband met planning van te en aantal slachtdieren bij keurmeester iden.

****

ERENARTS
ya Lagoen 24-A, Antriol)
eekuren maandag, woensdag en dag van 13.30-14.30 uur; spreekuur te con elke donderdag van 17.00-17.30 bij Hulpbestuurskantoor.
or **spoedgevallen** gelieve tel.: 4255 te len of fax 7655.

ICHTING DIERENASIEL BONRE
naire Animal Shelter Foundation
gunweg 26. Tel.: 4989)
eningstijden maandag t/m zaterdag van .00-12.00/15.00-17.00 uur.

Willem verwijt UPB werken 'met een geheime agenda'

KRALENDIJK — Volgens de leider van de Paboso Nochi Willem werkt de UPB met een geheime agenda. Hij verwijst naar een verklaring die gedeputeerde Ramoncito Booi aan een Curaçaos radiostation aflegde. Booi zei daarin, dat Bonaire het referendum verbond aan de verkiezing van de leden van de Staten.

Volgens Willem een verklaring van Booi die zonder enig vooroverleg is gegeven. Willem: "Met geen woord heeft gedeputeerde Booi hierover gerept met de leden van de eilandsraad, noch met de leden van het Overlegorgaan Staatkundige Structuur (OSS)". Willem zegt, dat de UPB altijd boos wordt als ze beschuldigd wordt van werken in het geheim, maar hij zegt dat de handelwijze van gedeputeerde Booi opnieuw heeft bewezen dat het juist is wat de Paboso heeft beweerd.

Volgens Willem heeft Booi op precies dezelfde wijze de zaken rond PTT-Telecom en TELBO n.v. afgehandeld, waardoor nu de werknemers degenen zijn die de schade moeten lijden. Ook refereert Willem aan de verhoging van de olieprodukten. Daarvan heeft Bonaire tot op dit ogenblik geen dubbeltje aan inkomsten ontvangen.

Volgens Willem is iedereen ervan overtuigd, dat er bij de onderhandelingen met de Sabadeco geld onder tafel is betaald. De bewijzen daarvan zijn nog niet voorhanden, maar Willem is ervan overtuigd, dat dit slechts een kwestie van tijd is. "Het is dezelfde manier waarop Julio Domingo het terrein van Playa Lechi in erfpacht heeft gekregen, waardoor de Bonaireaanse Regatta van die plaats moest verdwijnen".

"Het is ook dezelfde manier waarop gewerkt is met de landingsrechten van de KLM", zegt Willem die uiteraart eveneens refereert aan de problemen rond de investering van Parker die de gemeenschap al meer dan 65 miljoen gulden heeft gekost. "Ook daar hebben enkel politici zich op ongelofelijke wijze verrijkt", meent Willem.

De Paboso-leider verwijst ook naar de gang van zaken rond de bouw van het winkelcentrum door Rudi Ellis. Willem heeft toen tot voor de rechter volgehouden, dat Ellis bewust gedeeltelijk op domeingrond heeft gebouwd. Willem verloor de zaak die Ellis tegen hem aanspande, hoewel rechter Goossens in zijn vonnis bevestigde dat de grens van het terrein door Ellis was overschreden. "Het is dezelfde geheime agenda van de UPB waardoor het Warahamaschandaal kon plaatsvinden", zegt Paboso-leider Willem.

Vier nieuwe agenten

■*KRALENDIJK— Vier ambtenaren zijn op maandag 8 november beëdigd als buitengewoon agent van politie. Zij legden de eed af in handen van gezaghebber mr Frits Goedgedrag. Het zijn vlnr Carmel de Palm van de Vreemdelingendienst, Edgar Soliano, Leopold Melaan en Gregory Thode die allen werkzaam zijn bij de bewakingsdienst SSV.*

Diverse overheidsdiensten gaan naar ander onderkomen

KRALENDIJK — De dienst Informatie van het eilandgebied is een van de diensten die de komende dagen verhuist. Nu nog in Fort Oranje, maar vanaf maandag in het gebouw waar vroeger de Tijdschrijverij zat. Een gevolg van de reorganisatie van het overheidsapparaat dat in volle gang is.

Doel daarbij is om een betere behuizing voor de diverse diensten te creëren. Maar ook een gevolg van de clustering van verschillende diensten. Enkele diensten hebben al een ander dak boven het hoofd gekregen, in de nabije toekomst zullen verschillende andere volgen. Een van de meest opvallende zal de verhuizing zijn van de Inspectie van Belastingen en die van de dienst van de Ontvanger.

Momenteel zijn zij ondergebracht in respectievelijk een huurgebouw en in een gebouw dat tot het oude hospitaal behoorde. Inspecteur en Ontvanger zullen integreren, zoals in Nederland al gebeurd is. Beide diensten die dan een worden, zullen gehuisvest worden in het gebouw van de oude technische school aan de J.A. Abrahamboulevard.

Sedert de ontmanteling van de limonadefabriek die daarin was gevestigd, wordt er hard gewerkt aan de verbouwing van de school om de ruimte geschikt te maken voor de Dienst Inspectie Belastingen.

De gebouwen van fort Oranje zullen gerenoveerd worden en zij komen ter beschikking van de Interne Dienst en alle secties die in de nieuwe regeling onder de Interne Dienst vallen. Om de verhuizing van de verschillende diensten goed en geleidelijk te laten verlopen, heeft het Bestuurscollege een verhuizingscommissie benoemd.

Zilveren dienstjubileum

■*KRALENDIJK— Nico Sint Jago vierde woensdag zijn 25-jarig dienstjubileum. Al die tijd werkte Sint Jago bij de dienst der Belastingen. Tot voor kort als ambtenaar belast met de leiding van de dienst op Bonaire, als filiaal van Curaçao. Gezaghebber mr Frits Goedgedrag overhandigde Nico de gebruikelijke enveloppe in bijzijn van het hoofd van de Belastingdienst op Bonaire mr Jan van Walbeek. In april van dit jaar ontving Nico Sint Jago de eremedaille in goud verbonden aan de orde van Oranje Nassau.*

Abraham: 'Standpunt Paboso slechts kleine teleurstelling'

RALENDIJK — De twee rootste oppositiepartijen ebben na hun voorzichge maar mislukte oging tot samenwerking ij de komende verkiengen, stelling genomen. atzelfde heeft splinterartij Partido Obrero oneriano (POB) gedaan. en gunste van de PDB. Het door de Paboso ingeomen standpunt is maar edeeltelijk een teleurstelng", zegt PDB-leider opie Abraham.

Het is eigenlijk meer een erademing dan een teleurtelling", preciseert lijstekker Jopie Abraham van e PDB. "Tenslotte mag het iezersvolk nooit uit het oog erliezen dat zowel de UPB ls de Paboso bestaat uit nbetrouwbare politici die tot e groep overlopers behoren.

"Daarmee verwijst Abraham naar het feit, dat UPB-oprichters Rudi Ellis en Papa Statia oorspronkelijk ot de PDB behoorden. Ook e beide fractieleden van de Paboso, Nochi Willem en Rodger Gijsbertha, hadden enkele jaren geleden sterke banden met de PDB. Volgens Abraham is de enige partij die de UPB naar huis kan sturen de Partido Democratico.

Het is overigens (nog) niet de UPB, maar de Paboso die de sterkste aanvallen op de Partido Democratico en met name op de PDB-partijleider lanceert. Het maakt weinig indruk op Abraham, zegt hij.

"De Paboso is bekend om het aantrekken van onbetrouwbare figuren. Die maken dan misbruik van bepaalde media. Door leugens te lanceren als een vermeend front, dat is gesloten tussen de UPB en de PDB waar de POB zich bij aansgesloten heeft, maken ze zich volledig ongeloofwaardig. Uiteraard zal dat niet bijdragen tot de betrouwbaarheid van andere opmerkingen van deze Paboso". Dat is de mening van Abraham die herinnert aan een eerder succesvol samengaan van de PDB en de POB.

Partijprogramma zou moeten prevaleren

Rodger Gijsbertha: 'Stemmen moeten niet gekocht worden'

KRALENDIJK — Het uitdelen van kleinere en grote geschenken aan de vooravond van een verkiezing is een gewoonte die op Bonaire sterk is ingeburgerd. Daaronder vallen bij voorbeeld het huis verven, een wasmachine cadeau doen of zelfs contant geld betalen om verzekerd te zijn van een stem.

"Verwerpelijk", zegt Pabosoleider Rodger Gijsbertha. "Stemmen behoort gebaseerd te zijn op een partijprogramma en niet om iets te krijgen".

Het petje, de t-shirt, de balpen of het kammetje zijn nog de onschuldigste geschenkjes die met grote regelmaat door verschillende partijen worden uitgedeeld. Meestal gefinancierd door aan een partij gelieerde bedrijven, voor wie 'de kost uitgaat voor de baat'. De Partido Boneriano Sosial is altijd een tegenstander geweest van deze stemmenkoperij. Volgens Gijsbertha behoren partijen een programma te hebben, zodat de kiezer een verantwoorde keuze kan maken.

Bij de laatste grote verandering van de Paboso heeft de Adviesraad van de partij groen licht gegeven om de inspanningen voor de komende verkiezing voor de Staten te intensiveren. Op 10 oktober heeft de partij bekendheid gegeven aan het partijprogramma 'Alternativa 1994'. Daarin maakt de partij de doelstellingen bekend. "Over propagandamateriaal staat daar niets in. Dat behoort niet tot de doelstellingen van de partij", zegt Gijsbertha.

Wel staat er in te lezen hoe de partij denkt over het democratische systeem op de Nederlandse Antillen en over vrije en geheime verkiezingen. "Een partijprogramma is immers de basis waarop een kiezer besluit om voor een partij te stemmen. Het is bekend dat de huidige bestuurspartij de bevolking in verkiezingstijd bederft. Na de verkiezingen wordt er echter vier jaar lang niet naar ze omgekeken. De Paboso veroordeelt deze manier van omgang met de waardigheid van een volk", zegt Gijsbertha.

Verwacht mag worden dat de Paboso in de komende maanden regelmatig informatie zal verstrekken over wat naar de mening van deze partij de taken zijn van de Statenleden en de ministers van Bonaire die het eiland op regeringsniveau vertegenwoordigen.

Aardbeving Kamtsjatka

TOKYO - Een aardbeving met een kracht van 7.1 op de schaal van Richter heeft vandaag het Russische schiereiland Kamtsjatka getroffen. Russische en Japanse seismologische diensten hebben dit bekend gemaakt. Het epicentrum lag volgens het Japanse meteorologische agentschap uit de kust van Kamtsjatka. De aardbeving duurde veertig seconden en veroorzaakte onder meer in Petropavlovsk veel paniek, maar voorzover bekend is de schade beperkt gebleven en zijn geen slachtoffers te betreuren.

Elsevier over Suriname: 'Den Haag moet iets doen'

AMSTERDAM/PARAMARIBO — Den Haag kan niet werkeloos blijven toezien hoe Suriname steeds verder in het moeras zinkt. Bij het pas gesloten raamverdrag tussen Nederland en het vroegere rijksdeel schreef premier Lubbers zijn collega Ronald Venetiaan dat hij het van essentieel belang achtte dat 'wij ons extra inspanningen getroosten om onze betrekkingen nieuwe dynamiek te geven'. Zo'n zinsnede moet toch op een of andere wijze van Nederlandse kant in concrete hulp worden vertaald, ook al komt Venetiaan er van zijn kant niet uit. Dat is de mening van het weekblad *Elsevier*.

Elsevier heeft onder de kop Terreur in Suriname een bijdrage gewijd aan de recente ontwikkelingen in het land. De aanslagen op parlementsvoorzitter Lachmon (VHP) en het andere VHP-lid Sardjoe tekenen volgens het blad de huiveringwekkende situatie, waarin Suriname verkeert. De mentale verloedering als gevolg van de periode Bouterse heeft normen en waarden losgewrikt en van Suriname een onveilig land gemaakt, vindt het blad.

"De ernst van het geweld is dat nu overduidelijk een racistisch element meespeelt. Alle aanslagen zijn gepleegd op doelen van de Hindoestaanse gemeenschap. Behalve de handgranaat die op het voorbalkon van Lachmons huis ontplofte werden molotov-cocktails gegooid naar een bedrijf van voormalige VHP-penningmeester Sardjoe. Aanslagen op het VHP-partijgebouw en een Hindoestaans warenhuis in Paramaribo konden net worden voorkomen".

Het blad gelooft niet direct dat Desi Bouterse en zijn politieke arm, de Nationaal Democratische Partij, achter de acties zitten. Het lijkt volgens *Elsevier* niet in het belang van Bouterse de bestaande economische machtspositie van Hindoestaanse zakenlieden aan te tasten. Bouterse zelf doet immers ook zaken en de Hindoestaanse kooplieden zijn voor een niet onbelangrijk deel zijn handelspartners.

De terreurdagen lijken volgens het weekblad meer op acties van een groep desperado's die niet meer geloven in enige lotsverbetering van het verpauperde volksdeel, dat moet toezien hoe een corrupte elite — ondanks alle tekorten in het land — zich in weelde kan blijven baden. "De granaten luiden wellicht de presentatie in van de rekening voor de scherpe tweedeling die zich onder de bevolking heeft voltrokken".

Volgens *Elsevier* kan Bouterse verweten worden dat hij met zijn opruiende taal de geest uit de fles heeft gehaald. Zoals hij ook de hoofdschuldige is en blijft van de totale ontwrichting van het leven in een ongelukkig land. Onder het bewind van door hem gecontroleerde stromannen verwerd Suriname tot een roversnest met een schaduweconomie van narcodollars. Nederland kijkt min of meer lijdzaam toe hoe het openbare leven in zijn voormalige kolonie op instorten staat. De Tweede Kamer houdt de hand op de knip uit angst dat er weer ontwikkelingsgeld aan strijkstokken blijft hangen. Maar het blad vindt dat Den Haag omwille van het vriendschapsverdrag toch iets moet doen om de nood van Suriname te verlichten.

Ministers onderzoeken geheime betalingen

ROME - Het Openbaar Ministerie in Rome heeft gisteren een speciaal tribunaal van ministers belast met het doen van een nader onderzoek naar beschuldigingen, dat twee ex-ministers van Binnenlandse Zaken tijdens hun ministerschap extra betalingen hebben gekregen uit geheime kassen, die onder hun departement vielen.

De verdachte ex-ministers zijn de christen-democraten Vincenzo Scotti en Antonio Gava. Justitie wil de huidige minister van Binnenlandse Zaken, Nicola Mancino, van alle blaam zuiveren. De procureur-generaal wees erop, dat constitutionele bezwaren zich ertegen verzetten dat het onderzoek uitgebreid wordt naar president Oscar Luigi Scalfaro van Italië, die tot 1987 bijna vier jaar minister van Binnenlandse Zaken geweest is.

Ricardo Malpica, de op verdenking van malversaties in voorarrest zittende ex-chef van de Italiaanse geheime dienst Sisde, had de ministers ervan beschuldigd dat zij tussen 1982 en 1992 elke maand 100 miljoen lire, dit is zo'n 100.000 gulden, ontvangen hebben uit de zwarte kas van de geheime dienst. Scalfaro, maar ook alle andere ex-ministers van Binnenlandse Zaken uit de betreffende periode, hebben de beschuldigingen resoluut van de hand gewezen.

BC al eind 1991 bekend met bestaan Hazeleger-groep

WILLEMSTAD — Het Bestuurscollege (BC) was reeds in december 1991op de hoogte van een tweede gegadigde voor het rifterrein, de Hazeleger-groep.

Dat bleek uit de getuigenis van Ivan Kuster (hoofd Financiën) tegenover rechter Goossens gisteren. Goossens leidt het getuigenverhoor over de optieverlening. De Halabi-groep meent op grond van brieven en mondelinge gesprekken dat zij de optie had moeten krijgen.

Na de overschrijding van het Sonesta-budget in 1991 stelt Halabi in een memo voor 4.5 miljoen bij te dragen ter oplossing van de problematiek. In hetzelfde memo zegt hij echter dat er eerst nog enkele zaken geregeld moeten worden. Daaronder valt het verlenen van de optie op het omstreden rifterrein voor een periode van drie jaar.

Kuster vertelde dat hij het Bestuurscollege vervolgens heeft voorgesteld om inderdaad optie te verlenen, wanneer de financiering van het Sonesta in orde zou zijn. Tijdens een kleine vergadering van Kuster met de BC-leden Mendes de Gouveia, Monte en Metry (medio december 1991) bleek de optieverlening niet bespreekbaar. Gedeputeerde Monte was tegen, omdat er een andere gegadigde was.

Officieel heeft Kuster nooit een afwijzing van zijn voorstel ontvangen. Hem is nooit meer gevraagd met de plannen door te gaan, dus hij neemt aan dat het voorstel is afgewezen.

Carnavalsseizoen van start

HET ACHTENDERTIGSTE Limburgse carnavalsseizoen gaat vandaag op Curaçao van start. In de Kabrietenkraal van Landhuis Brievengat begint om 21 uur het 'Elfde van de Elfde-feest', met het bekende lied *Mek Mek Mek*, gespeeld door de boerenblaaskapel.

Evenals tijdens de Kabrietenfeesten van het afgelopen jaar is er geen andere band, maar wordt de muziek verder verzorgd door het inmiddels zeer bekende duo uit het stripverhaal 'Janssen en Janssens'. Er wordt via de luidsprekers muziek ten gehore gebracht; dat kan een tumba, merengue of andere Zuidamerikaanse muziek zijn, waarop men heerlijk kan dansen, of rustig aan de bar naar zitten luisteren.

Is het op een gegeven ogenblik een beetje stil, dan kan de Boerenblaaskapel ingeschakeld worden, zodat iedereen weer even kan hossen en springen. De Limburgse Kabrieten willen er op deze manier een echte ouderwetse carnavalsavond van maken.

Het feest duurt tot twee uur in de morgen en is vrij toegankelijk. Carnaval is er immers voor iedereen, zo vinden de Kabrieten.

Op het 'Elfde van de Elfde-feest' treedt Zijne Dorsluchtige Hoogheid Prins René I af en begint het prinsloze tijdperk onder leiding van Grootvorst Huub.

Op woensdag 15 december vindt het jaarlijkse Kabrieten Schlager Festival plaats, waarin het carnavalslied 1994 van de Limburgse Kabrieten wordt gekozen.

Op zaterdag 8 januari 1994 is er weer een Boeren-Prinsenbal, waarin het echte boerenbrood niet zal ontbreken. Het Boerenbal en het Prinsenbal vallen samen omdat het Carnaval van 1994 weer erg vroeg is. Daarom zal op deze avond ook de onthulling van de naam van de nieuwe prins geschieden. Deze nieuwe prins wordt op 19 december in een geheime zitting van de prinsencommissie onder voorzitterschap van kanselier Michel gekozen. De prinsencommissie bestaat uit alle oudprinsen van het Kabrietenrijk.

Op zaterdag 5 februari 1994 is het grote Carnavalsbal met *Verkleid verplich* (verplicht gekostumeerd) met prijzen voor de mooiste, de origineelste en de gekste groep of individu. Alle feesten worden gehouden in de Kabrietenkraal van Landhuis Brievengat met medewerking van de Boerenblaaskapel. Toegang is vrij.

Op vrijdag 11 februari 1994 brengen de Limburgse Kabrieten met prins en Boerenblaaskapel een bezoek aan de Maria kleuterschool op Montagne waar zoals gebruikelijk met de kleuters een carnavalsfeest gevierd wordt. Ook de ouden van dagen zullen zeker in de carnavalsvreugde van de Limburgse Kabrieten betrokken worden.

Voor volgend jaar is deelname aan de *Gran Marcha* bij de groep van de Limburgse Kabrieten - tot een aantal van 111 deelnemers - nog mogelijk. Men moet daarvoor een bedrag van tweehonderd gulden betalen. Daarvoor krijgt de deelnemer een door de Kabrieten ontworpen eigen kostuum met paraplu en het nodige eten en drinken gedurende *Marcha* en de afs[...] tocht op dinsdagavon[...] dien wordt voor e[...] nemer het vervoer [...] Opgave voor deel[...] grootvorst Huub (tel [...]

Op 3 februari v[...] de jaarlijkse Carnav[...] *De Kabriet*. Dez[...] gratis aan huis be[...] de oplage is 11.11[...] plaren.

Modeshows

WILLEMSTAD [...] de binnenplaats v[...] Princess Beach [...] Resort wordt van[...] een mode[...] gehouden, die [...] zowel toeristen [...] het hotel verblijv[...] door de eiland[...] ners bezocht k[...] worden. De show [...] door Rucille Sa[...] geörganiseerd.

Voor de modesho[...] vanavond wordt [...] dracht Boutique [...] getoond. Salazar hee[...] voor tot haar besch[...] zes modellen. Te[...] Miraim Kleinm[...] Scarlet de Groot, [...] Mc William, Eldr[...] Lange. Marusela [...] denas en Monique [...] lers.

De kledingst[...] linnen en katoen[...] printen van d[...] kleuren, komen [...] Colombia. Ook zull[...] mannequins hoede[...] de laatste tijd weer [...] zijn, aan het p[...] tonen. Volgende wee[...] november) organi[...] Salazar een gala-[...] show met kleren va[...] Apple.

ollar bijna cent gestegen

TERDAM - De Amerinse dollar heeft de del op de Europese selmarkten vrijdag sloten met een winst bijna een cent. De koers in Amsterdam roeg f 1,9035 na een rs van f 1,8945 aan het van de handel van derdag.

ollar begon de dag hoger. in de loop van de ag bekend werd dat de t in de Amerikaanse lhandel in oktober met rocent was toegenomen, al doordat er meer auto's n verkocht, steeg de r tot f 1,9000. Er was mzetgroei verwacht van rocent. De dollar zakte in de middag weer wat door berichten dat het rouwen van de Amerinse consument begin mber is afgenomen.

et pond sterling steeg sterker dan de dollar. de Britse munteenheid een slotkoers genoteerd f 2,8170 na f 2,8035 op erdag. De stijging was het gevolg van de onverwacht sterke vermindering van het tekort op de Britse handelsbalans. Van juli op augustus nam dat tekort af van 1,06 miljard tot 419 miljoen pond (f 1,18 miljard), het kleinste tekort sinds februari 1987.

De Duitse mark moest wat terrein inleveren. De koers eindigde vrijdag in Amsterdam op f 112,175 (per honderd) na f 112,235 op donderdag. De daling werd veroorzaakt door berichten van het Duitse ministerie van economische zaken dat de economie in het westen van het land volgend jaar maar heel weinig groei zal laten zien.

Voor de Franse frank was er een koersstijging weggelegd. De centrale bank van Frankrijk liet vrijdag weten dat ze geen haast had om in navolging van Duitsland de rente te verlagen. De koers van de frank eindigde op f 32,250 (per honderd) na donderdag te zijn gesloten op f 32,205. Ook bij de andere munteenheden was er sprake van een koersstijging.

leen Afrika slechter af

AO optimistischer over oedselsituatie tot 2010

OME - Tot het jaar 0 zal de voedselsituatie en aantal delen van de eld verbeteren. Maar ral in Afrika zullen ger en ondervoeding der toenemen. Deze gnose geeft de wereldsel-organisatie FAO naar gisteren in Rome gegeven rapport landw tot 2010.

een langzamer groeiende eldbevolking zal het tal chronisch ondervoede sen van 800 miljoen nu n naar 650 miljoen. "De l van de ondervoeding zich van Zuid-Azië vertsen naar Afrika benn de Sahara",aldus het port. Tot 2010 zal in Afrhet aantal mensen, dat oldoende voedsel kan vin-, van heden 180 miljoen pen tot 300 miljoen, of procent van de totale bevolg.

Wereldwijd is per hoofd de bevolking nu achttien cent meer voedsel beschikbaar dan dertig jaar geleden. "De wereld als geheel heeft vooruitgang geboekt naar een verbeterde voedselsituatie", benadrukte de aftredende FAO-directeur Edouard Saouma. Maar in talloze staten en voor verscheidene bevolkingsgroepen zijn er "aanzienlijke tegenslagen" geweest.

De groei van de wereldbevolking zal volgens het rapport van heden 1,9 procent, dalen tot 1,4 procent in 2010. Toch wordt een verdere intensivering van de landbouw onvermijdelijk genoemd. De landbouwarealen zullen zich tot 2010 in de ontwikkelingslanden met honderd miljoen hectare uitbreiden tot 850 miljoen hectare. Het grootste reservoir aan vruchtbare landbouwgrond is te vinden in Latijns-Amerika en in Afrika bezuiden de Sahara. In het Midden-Oosten en Zuid-Azië zijn nauwelijks nog terreinen die tot landbouwgronden zijn te ontwikkelen, aldus de FAO.

West-Europese havens zien goederenoverslag kelderen

ROTTERDAM - De goederenoverslag in de Rotterdamse haven is in de eerste zes maanden van dit jaar met 7 procent gedaald. Ook bijna alle west-Europese concurrenten in België, Frankrijk en Duitsland zagen aan hun kades minder tonnen geladen en gelost. Alleen het Franse Le Havre ontliep de verslechterde situatie van de wereldeconomie met een stijging in de overslag van ruim 5 procent.

Uit onderzoek van het Gemeentelijk Havenbedrijf van Rotterdam blijkt dat het marktaandeel van Rotterdam, in vergelijking met de andere havens tussen Hamburg en Le Havre, licht is gedaald van 43,7 naar 43,2 procent. Algemeen gezien stijgt het aandeel van de Franse havens Duinkerken en Le Havre licht, daalt het aandeel van de Nederlandse havens en zijn de Duitse en Vlaamse havens redelijk stabiel.

De Rotterdamse haven blijft overigens met 138,5 miljoen ton overslag verreweg de grootste. De overslag daalde wel over de gehele linie, met uitzondering van de containers en de agri-bulk met granen, veevoeders en derivaten. Vooral in kolen en staal, maar ook in ruwe olie en aardolieprodukten, nat massagoed en stukgoed was Rotterdam minder sterk.

Rotterdams grootste concurrent, Antwerpen, noteerde dalingen bij de overslag van massagoed, containers, ruwe olie en stukgoed en zag winst bij de overslag van het natte massagoed, agribulk en stukgoed. In totaal sloeg Antwerpen in het eerste halfjaar 48,5 miljoen ton over, bij nummer drie in west-Europa, Hamburg, bleef het totaal steken op 31,5 miljoen ton goederen.

FINANCIEEL NIEUWS

Ommezwaai ten goede op Beursplein 5

AMSTERDAM - De Amsterdamse effectenbeurs beleefde vrijdag een wel zeer merkwaardige dag. Was het 's ochtends een en al treurnis, mede naar aanleiding van matige derde-kwartaalcijfers van Unilever, 's middags trad een verbazingwekkend herstel op. Een goede indicatie daarvan bood de sprong voorwaarts van de EOE-index. De beursbarometer bereikte in de ochtenduren een dieptepunt op 369,16, maar herstelde zich vervolgens tot 377,85, een winst van precies 3 punten.

"Net een wispelturige vrouw", omschreef een handelaar de reusachtige ommezwaai van Beursplein 5. Er was geen eenduidige aanleiding voor het koersherstel. De meeste handelaren hielden het op "een samenloop van omstandigheden".

Een rol speelden de goede cijfers over de Amerikaanse economie. Vooral de obligatiekoersen profiteerden daarvan. Gemiddeld gingen de jongste staatsleningen twintig cent in koers omhoog. Verder was er sprake van veel short-dekking. Ook vanaf de optiebeurs was de vraag naar aandelen groot. De opening van New York zorgde in het laatste handelsuur voor een eindsprint. Bij het slot van Amsterdam noteerde de Dow Jones-index twintig punten in de plus. De handel op het Damrak was onstuimig. In aandelen ging voor f 1,6 miljard om, in obligaties voor f 2,4 miljard.

Tegenvallende kwartaalcijfers van Unilever bepaalden vrijdagochtend de stemming op het Damrak. De winstgroei zat aan de onderkant van de verwachtingen, waardoor het fonds direct na opening f 8,40 inleverde op f 204,30. Bij het slot was van dit verlies nog maar f 2,70 over. De *fixing* bedroeg f 210. Koninklijke Olie, dat in de ochtenduren nog f 3,60 omlaag tuimelde, kon het verlies beperken tot drie dubbeltjes op f 196,80. Zowel in "olies"- f 284 miljoen - als in "unies" - f 215 miljoen - was de omzet zeer fors.

Procentueel gezien de grootste stijger was Nedlloyd, die f 3,50 toevoegde op f 49,10. Branchegenoot Pakhoed presteerde eveneens goed, dit fonds pakte f 2,20 mee op f 47,40. Dissonant in het gezelschap was Van Ommeren, dat twee dubbeltjes liet liggen op f 404,40.

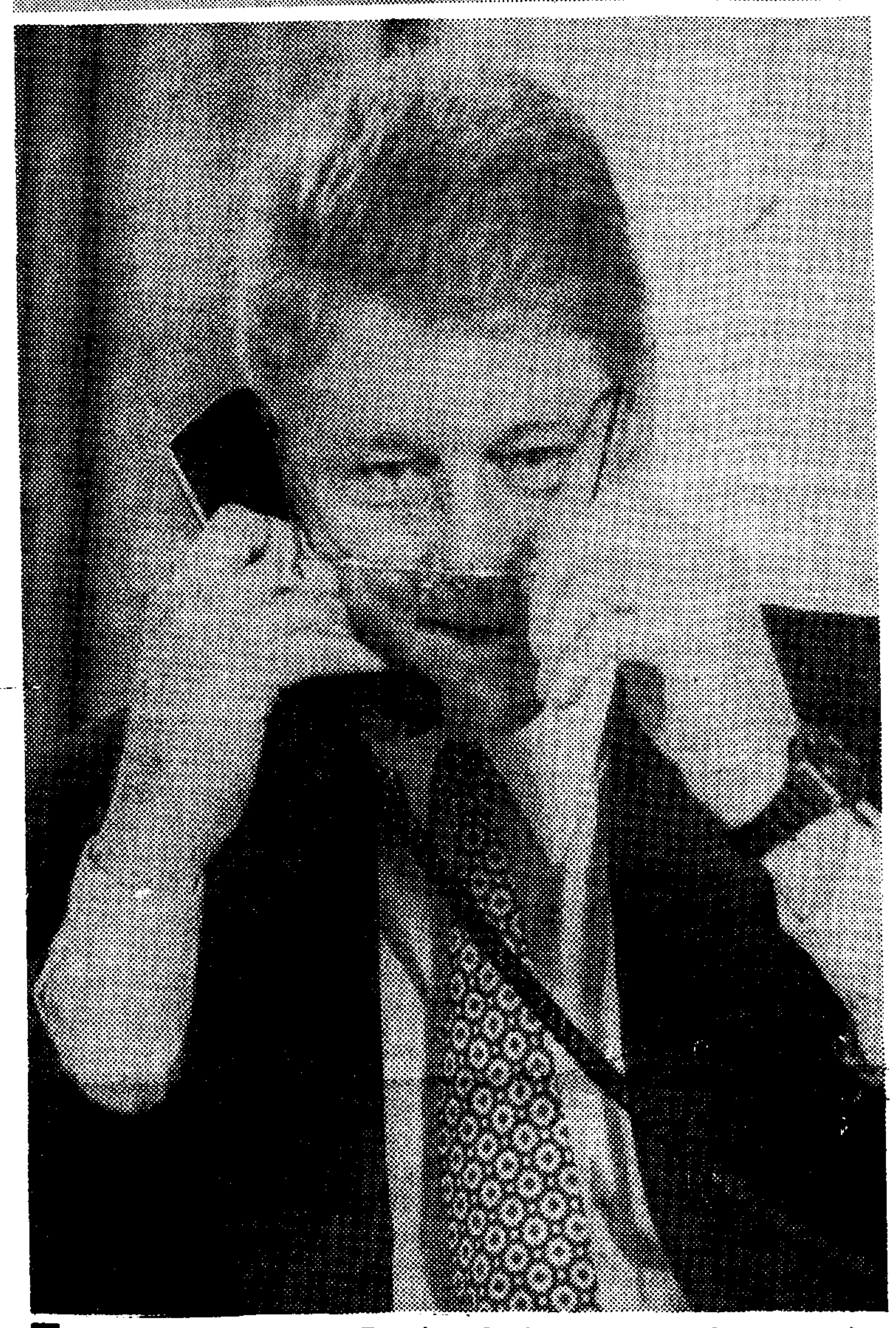
Merkwaardig was ook de vraag naar KLM. "Klemmen" dikten f 2,20 aan op f 40,30. Als mogelijk motief noemde een handelaar de presentatie die de luchtvaartmaatschappij komende maandag houdt voor analisten. Tijdens die bijeenkomst zal - tegen de gewoonte in - KLM-topman Pieter Bouw acte de présence geven. Een woordvoerder van KLM ontkende dat de analisten belangrijk nieuws te horen krijgen, bijvoorbeeld over het samenwerkingsproject Alcazar.

Een sector die er vrijdag zeker uitsprong was die van de uitgevers. Behoorden Elsevier, Wolters Kluwer en VNU 's ochtends nog tot de grootste verliezers, bij het slot waren de rollen omgedraaid. Wolters Kluwer eindigde zelfs f 3,50 hoger op f 106,50, VNU en Elsevier pakten f 2,80 en f 1,30 mee op respectievelijk f 151,50 en f 150,80.

Een duidelijke uitschieter op de lokale markt was bouwbedrijf Heijmans. Dit fonds won f 2,90 op f 43, een stijging met ruim 7 procent. Aanleiding vormde de naar boven toe bijgestelde winstprognose voor 1993. Aandelen Heijmans werden eerder dit jaar voor f 40 per stuk ter beurze geïntroduceerd.

De forse koersschommelingen op de aandelenbeurs zorgden ook voor een geanimeerde handel op de optiebeurs. Er werden 68.000 contracten verhandeld, beduidend meer dan gemiddeld.

Clinton's scherpe visie

■ *WASHINGTON - President Bill Clinton zet zijn leesbril op voor een betere kijk op de zaak, terwijl hij telefoneert met Congres-lid Ed Pastor. Clinton belde Pastor op, om hem te bedanken voor de toezegging van de volksvertegenwoordiger, dat hij 17 november aanstaande in het Congres voor het cruciale Nafta-verdrag zal stemmen.*

Philips werkt samen met lampenfabriek in China

EINDHOVEN - Philips start een joint venture met het Chinese Yaming Electric Lamp Works, een van de grootste lampenfabrieken van dat land. Het Eindhovense concern neemt een belang van zestig procent en Yaming, gevestigd in Shanghai, veertig procent. Philips heeft al een samenwerkingsverband lopen met lichtproducent Feidong in Nanjing. Het contract voor de joint venture is vrijdag in Shanghai ondertekend.

Yaming bestaat al meer dan zeventig jaar en heeft volgens Philips een sterke positie op het gebied van hogedruk gasontladingslampen, rechte en ronde fluorescentielampen, en halogeenlampen. "Export naar west-Europa sluiten we zeker niet uit", aldus een woordvoerder van Philips, "maar de prioriteit ligt bij de gigantisch grote Chinese markt".

Philips sluit niet uit dat de investeringen in China een voorbode zijn voor een gedeeltelijk vertrek van lichtactiviteiten uit Nederland en west-Europa. "We hebben geleerd nooit nooit te zeggen", aldus de zegsman. De overweging geldt echter "niet voor de korte termijn". In de lichtbusiness is volgens Philips in toenemende mate sprake van overheveling van activiteiten naar lage-lonenlanden. De investeringen van het elektronicaconcern in Polen moeten ook in dat licht worden bezien.

De komende jaren is zo'n 70 miljoen dollar aan investeringen voorzien. In het nieuwe bedrijf komen zo'n 1.500 mensen te werken en dat moet "de komende vijf jaar oplopen tot 2.700".

De onderneming moet begin 1994 operationeel zijn en in dat jaar al voor zo'n f 40 miljoen omzetten. In 1998 wordt een omzet van f 135 miljoen geraamd. De joint venture mikt erop leider te worden op de Chinese markt. Daarnaast moeten de produkten geëxporteerd. Philips heeft momenteel geen plannen om de twee joint ventures in China te laten samenwerken. Philips' grote concurrenten Osram (Siemens) en GE zijn in China nog niet actief.

Wall Street goedgemutst over omzet detailhandel

NEW YORK - De handel in aandelen op de effectenbeurs van New York zag er vrijdag goed uit. De Dow Jones-index van de dertig toonaangevende fondsen steeg met 22,08 punten tot 3654,81 punten. De stemming zat er vanaf het begin goed in.

Gangmaker was de detailhandelsomzet in de Verenigde Staten, die in oktober met 1,5 procent bleek te zijn toegenomen. Er was een groei verwacht van 1,12 procent. Verder bleken de termijnnoteringen van de aandelen het goed te doen, wat ook zijn weerslag had op Wall Street. Philip Morris hield de gang op de beurs erin. De koers van het aandeel ging fors naar boven na de bekendmaking dat het tabaksconcern de prijs van zijn sigaretten verhoogt met vier dollarcent per pakje. In april verlaagde het concern zijn prijs met veertig dollarcent om verloren marktaandelen terug te winnen. Blijkens mededelingen van vrijdag blijkt dit te zijn gelukt.

De dollar stond tegen het slot van de handel in New York op f 1 8910 na f 1,8995 op donderdag. In Amsterdam was de koers opgelopen tot f 1,9035. Dat in New York een koersdaling optrad, werd geweten aan winstnemingen en aan een afnemend vertrouwen onder de Amerikaanse consumenten.

STOCKMARKET NEWS

NEW YORK	PREV	12-11	FRANKFURT	PREV.	12-11	AMSTERDAM	PREV.	12-11
DOW JONES	3662	3687	DAX INDEX	2022	2015	EOE	381.18	377.46
AM.EXP.	31.50	31.50	ASKO	958.00	975.00	ABN-AMRO	69.10	67.90
ANHEUSER B	48.50	48.75	BASF	270.50	267.30	AEGON	95.80	95.30
ATT	56.24	57.25	BMW	619.50	618.50	AHOLD	91.80	92.80
BORDEN	16.25	16.00	COMMERZBANK	340.50	346.50	AMEV	80.30	80.50
CAMPBELL S	40.50	41.25	DAIMLER BENZ	710.70	696.50	AKZO	180.50	177.40
CHRYSLER	54.50	55.00	DEUTSCHE BANK	828.00	827.00	BOLS-WESSANEN	41.10	40.50
CITICORP	36.12	36.75	HOECHST	274.20	268.70	DSM	103.10	102.00
COASTAL CO	27.25	29.00	KAUFHOF	544.00	530.00	ELSEVIER	151.50	150.80
COCA COLA	41.13	40.62	MAN	329.50	330.00	FOKKER	21.50	21.30
DIGITAL	35.60	38.12	PREUSSAG	425.00	419.00	GIST BROC.	50.20	49.90
DUPONT	47.25	47.25	SIEMENS	713.80	712.90	HAGEMEYER	110.00	107.00
EAST.KODAK	62.12	63.12	VW	391.70	396.50	HEINEKEN	201.80	196.70
EXXON	63.75	63.88				HOOGOVENS	47.10	47.30
FORD	60.75	62.00				HUNT.DOUGLAS	69.80	69.00
GEN.ELECT.	94.88	93.38	LONDON			ING	81.00	80.70
GEN.MOTORS	48.79	51.12				KLM	39.80	40.30
HEINZ	37.38	37.75	FT-100 INDEX	3091	3090	KNP-BT	39.30	40.40
						NEDLLOYD	46.70	49.10
HOMESTAKE	19.50	20.50						
IBM	49.25	51.88	ARGYLL	2.60	2.49	NUTRICIA	151.50	147.00
KELLOGG	58.25	59.88	BARCLAYS BANK	5.56	5.72	PHILIPS	39.70	38.90
MC DONALDS	55.12	56.25	BASS	4.70	4.65	POLYGRAM	75.50	73.80
MERCK	31.50	32.75	BRITISH STEEL	1.25	1.24	ROBECO	117.61	117.20
MINNES.MNG	105.13	105.88	BRITISH TEL	4.58	4.60	ROLINCO	118.60	119.70
MOBIL CORP	78.25	77.78	BTR	3.55	3.59	RORENTO	95.60	95.80
PFIZER	62.50	65.00	CADBURY	4.60	4.69	RODAMCO	58.93	59.10
P.MORRIS	55.75	59.25	CABLE & WIRE	4.73	4.98	ROYAL DUTCH	203.90	196.80
QUAKER	70.38	71.62	GRAND MET	3.88	3.87	UNILEVER	216.00	210.05
SEARS	58.38	57.00	MARKS & SPENCER	3.98	4.00	VMF STORK	38.60	38.00
UP JOHN	31.00	32.00	REDLAND	5.22	5.22	VNU	148.20	151.10
WOOLWORTH	21.03	22.12	TATE & LYLE	3.81	3.71	WOLTERS-KLUWER	106.30	106.50
						TORONTO		
GOLD	376.40	376.37	TOKYO					
SILVER	4.49	4.49	NIKKEI DOW IND.	18125	18493	TSE 300	4245	4296
CRUDE OIL	17.51	16.91	BRIDGESTONE	1310	1320	ALCAN	19.75	20.25
			CANON	1430	1460	BELL	45.75	46.00
US$/Yen	108.15	106.40	DAI ICHI KANGYO	2260	2270	BANK OF MS	29.50	29.50
			DAIWA SEC.	1300	1330	CAN.PAC.	22.75	22.75
US$/DMARK	1.69	1.70	HITACHI	803	811	IMASCO	40.12	40.08
			HONDA MOT.	1510	1520	LAIDLAW	8.75	9.25
GBP/US$	147.55	148.20	JAPAN AIRLINES	624	626	MOORE	27.00	27.25
			NOMURA SEC.	1800	1930	NORANDA	23.00	23.38
US$/NLG	1.89	1.90	NIPPON STEEL	317	336	PLACER DOME	31.88	32.75
ECU/US$	113.55	112.90	MAZDA	440	451	POWER CORP.	19.88	19.88
CAN/US$	76.95	76.05	SONY	4790	4890	ROYAL BANK	26.75	26.88

Van Rooy optimistisch over toename handel via Singapore

DEN HAAG/SINGAPORE - Singapore wordt voor Nederlandse bedrijven steeds belangrijker. De handelscijfers met Nederland laten een belangrijke groei zien. Zo bedroeg de uitvoer van Singapore naar Nederland dit jaar in de eerste vijf maanden 600 miljoen gulden tegenover 330 miljoen gulden een jaar eerder.

De Nederlandse staatssecretaris Yvonne van Rooy van Buitenlandse Handel toonde zich vandaag tijdens een bezoek aan Singapore tevreden over deze ontwikkeling. Een duidelijke verklaring voor de sterke stijging had ze niet, maar het vorig jaar geopende handels- en distributiecentrum in Rotterdam heeft er waarschijnlijk sterk toe bijgedragen. Van Rooy ziet dan ook graag dat dit centrum verder uitgroeit tot een "marketingcentrum".

Rotterdam is voor veel bedrijven in Singapore de toegangspoort tot Europa en Singapore vervult dezelfde functie voor Nederlandse bedrijven in Zuid-Oost Azië. De Nederlandse uitvoer naar Singapore steeg in de eerste vijf maanden van dit jaar van 300 naar 360 miljoen gulden. Over geheel 1992 was dat 850 miljoen gulden, tegenover een invoer uit Singapore van een miljard gulden.

Inmiddels hebben ongeveer tweehonderd Nederlandse bedrijven, vaak door een gezamenlijke onderneming met een Aziatische partner, vaste voet aan de grond in Singapore. Van daaruit proberen ze de markten van landen als China, Vietnam, Thailand of Maleisië te veroveren. Van Rooy ontmoette in Singapore vertegenwoordigers van deze bedrijven.

In gesprekken met haar ambtgenoot Dhanabalan en minister Teo Chee van Financiën en Communicatie heeft ze geprobeerd de zorg weg te nemen dat de EG als grootste handelsblok een meer protectionistische koers zou gaan varen. Volgens de bewindsvrouw moeten haar gesprekspartners afgaan op de conclusies van de Raad van Ministers afgelopen maandag en niet op uitlatingen van afzonderlijke Franse ministers. Van Rooy hoopt dat het Amerikaanse Congres volgende week instemt met het vrijhandelsakkoord Nafta, tussen de VS, Canada en Mexico. Dat zou van invloed kunnen zijn op de Amerikaanse opstelling in de onderhandelingen over het wereldwijde vrijhandelsakkoord GATT. Van Rooy hoopt, dat eind dit jaar een akkoord daarover kan worden gesloten.

Cocom heft zichzelf op

DEN HAAG - De Cocom, de westerse instelling die toezicht houdt op export naar voormalige communistische landen van apparatuur die militair kan worden toegepast, zal zichzelf dinsdag in Den Haag opheffen. Onder Nederlands voorzitterschap moet vervolgens een aanzet worden gegeven tot een nieuwe internationale organisatie, die erop moet toezien, dat hoogwaardige technologie niet in handen komt van terroristische bewegingen of landen.

Na de val van de Berlijnse muur zijn de exportbeperkingen van de Cocom, het Coordinating committee for multilateral export controls, versoepeld. De Amerikaanse computerindustrie drong in augustus nog aan op het loslaten van Cocom-exportbepalingen. De Amerikaanse industrie loopt voor miljarden gulden aan orders mis. Landen als Korea, India en Taiwan kunnen de spullen wel leveren. Eerder dit jaar maakte vooral Japan zich sterk voor versoepeling van de Cocom-regels. De Russische president Jeltsin zei in oktober nog, dat de Cocom-bepalingen technologische samenwerking tussen het westen en het voormalige oostblok in de weg staan.

De Cocom werd na de Tweede Wereldoorlog opgericht. Tot de organisatie behoren de zestien NAVO-landen met uitzondering van IJsland, plus Japan en Australië. De Cocom hield zich tot dusver bezig met de zogeheten "dual use"-goederen, of wel spullen die zowel in de burgermaatschappij als in het militair apparaat toegepast worden. Dat geldt bijvoorbeeld voor computers.

Vorige week hebben vertegenwoordigers van de Cocom-landen al in het geheim gesproken in Oslo. Toen al werd geconcludeerd, dat er met het einde van de Koude Oorlog een nieuw multinationaal controlesysteem moet komen. In Den Haag zal dat formeel bekrachtigd worden in een zogeheten "high-level"-bijeenkomst.

Als voorzitter treedt dan op drs. F.A. Engering, directeur-generaal voor de buitenlandse economische betrekkingen van het ministerie van Economische Zaken. Nederland is de afgelopen twee jaar steeds de voorzitter geweest van Cocom. Of Nederland ook een vooraanstaande rol zal spelen bij het oprichten van een nieuwe organisatie, die zich net als Cocom zal bezighouden met dual use goederen, is nog niet duidelijk.

Het zal hoe dan ook een zware opgave zijn om landen, die er voor wapenleveranties al heel verschillende opvattingen op na houden, wat betreft de "dual use" goederen op één lijn te krijgen. Bovendien zal ongetwijfeld de vraag aan de orde komen of de nieuwe organisatie niet een vast secretariaat moet krijgen en welk land daarvoor in aanmerking komt.

* * *

CHEFARO in Oss, medicijnenonderdeel van Akzo, heeft in Frankrijk Ardeval overgenomen. Dat bedrijf, met 90 werknemers maakt net als Chefaro receptvrije geneesmiddelen. Die medicijnen worden geproduceerd op basis van planten, onder andere voor behandeling van gewrichtsklachten, stoornissen in de bloedsomloop en problemen met de spijsvertering.

MENSEN

Jongens en meisjes samen opgesloten

Het **experiment met gemengde opvang** van jongens en meisjes in een Groningse gesloten jeugdinrichting is tot nu toe geslaagd. De gemengde opvang blijkt niet tot ongewenste ontwikkelingen en gebeurtenissen te leiden.

Onderzoekers pleitten er voor meer activiteiten gemengd te laten plaatsvinden en de gemengde gevangenhouding uit te breiden naar andere gesloten jeugdinrichtingen. Het experiment is uitgevoerd door het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van justitie en de vakgroep orthopedagogiek van de Rijksuniversiteit te Leiden.

De aanwezigheid van meisjes heeft een gunstige invloed op de sfeer in de inrichting. Het is er rustiger en gezelliger geworden. Het gemengde verblijf heeft volgens de onderzoekers ook een normaliserende werking, binnen de inrichting lijkt het wat meer op de samenleving daarbuiten.

Rehabilitatie aids-ontdekker

De Amerikaanse wetenschapper **Robert Gallo**, volgens eigen zeggen ontdekker van het aids-virus, is gerehabiliteerd. Een overheidsinstituut dat hem van bedrog verdacht, heeft het onderzoek tegen de onderzoeker gestaakt- zij het met tegenzin.

De professor zou zijn rol bij de speurtocht naar het aids-virus hebben overdreven, meende een speciale afdeling van de overheid die zich bezighoudt met ethische vraagstukken op medisch gebied. Volgens deze instantie is de Fransman Luc Montagnier de eigenlijke ontdekker van het dodelijke virus.

Gallo kwam in 1984 met het HI-virus op de proppen, toen de Fransen al het LA-virus hadden ontdekt. Later bleek het om hetzelfde aids veroorzakende virus te gaan. Montagnier had de Amerikaan 'zijn' virus opgestuurd voor een analyse, maar de ziekteverwekkers kwamen in Gallo's eigen onderzoeksmateriaal terecht. Volgens het instituut was er wel degelijk wat aan de hand. Maar de professor ziet zich door het einde van het onderzoek "van alle blaam gezuiverd".

Elsa is weer om aan te zien. Haar Frans-Amerikaanse bazin Patricia Craissati kreeg haar vrijdag terug, maar zij verloor haar vriend Duncan Gibbons die in het grote vuur van zuid-Californië de kat voor haar probeerde te redden. Een politieman houdt het beest vast nadat het officieel is ontslagen uit het Agoura Hillas dieren-ziekenverblijf waar ze werd behandeld voor brandwonden aan voeten, oren en vacht.

Met optie C ook voor onze penlights?

Er komt in Nederland toch een **statiegeldregeling voor batterijen**. Het Haagse kabinet is vrijdag akkoord gegaan met dat plan van milieu-minister Alders.

Kapitalist geeft krakers geschenk

De baas van een Zwitsers conglomeraat dat belangen heeft van de wapenindustrie tot in de mode, is volgens eigen zeggen zo **onder de indruk** geraakt van het culturele leven van 100 krakers die uit een gebouw van zijn bedrijf zouden worden gezet, dat hij ze een nieuw onderkomen heeft aangeboden.

De directeur van Oerlikon-Bührle zei vrijdag dat hij tijdens een bezoek incognito aan de krakers zo geïmponeerd was door de sculpturen, muzikale optredens en andere "culturele rijkdom" dat hij dit niet wil vernietigen. De krakers hadden in hun oude pand een alternatief cultureel centrum en wooncentrum ingericht, compleet met eigen concertzaal, cinema, bibliotheek en café.

In memoriam Harry Haldeman van 'Watergate'

Harry R. ('Bob') Haldeman, de stafchef van het Witte Huis ten tijde van het Watergate-schandaal, is donderdag op 67-jarige leeftijd overleden in zijn woning in Santa Barbara. Haldeman heeft anderhalf jaar in de gevangenis gezeten omdat hij geprobeerd had het Watergateschandaal in de doofpot te stoppen. Dit schandaal, genoemd naar het Watergategebouw in Washington waarin de democratische partij haar hoofdkwartier had, komt er in de kern op neer dat de republikeinse president Richard Nixon ervan op de hoogte was dat zijn partij daar afluisterapparatuur had geïnstalleerd.

De vijfde stad van Nederland

Na vijf jaar discussie zijn de colleges van B. en W. van Enschede en Hengelo het vrijdag eens geworden over een fusie. Als de gemeenteraden van beide steden er mee instemmen, ontstaat **de vijfde stad van Nederland** met circa 225.000 inwoners. Het bestuurscentrum van de nieuwe stad wordt gevestigd in Hengelo. Hoe de nieuwe plaats gaat heten, is nog niet bekend. Gedacht wordt aan 'Twenthestad'.

Dit is de nieuwe Scarlett O'Hara. De opvolger van Vivien Leigh in het vervolg van de beroemde film Gone with the wind. Haar naam is Joanne Whalley Kilmer. De Britse zal te zien zijn in de mini-tv-serie die Scarlett gaat heten. Wie de mannenlijke hoofdrol van Clark Gable overneemt is nog niet bekend. In januari starten de opnamen.

MOGADISHU - Somalische vrouwen zwaaien met sappige grapefruits. Zij willen hiermee de wereld laten zien, dat het met de voedselvoorziening in Somalië nog niet zo slecht gesteld is. Later werd het fruit, samen met zout, waspoeder en wat geld, verdeeld onder patiënten van een plaatselijk hospitaal in Mogadishu.

Racistische geluiden uit Nederland

In Dordrecht, Papendrecht, Sliedrecht en Alblasserdam zijn brieven opgedoken met bedreigende en **discriminerende teksten**. De brieven, die met 'White Power' zijn ondertekend, zijn gestuurd aan twaalf allochtone gezinnen. De gezinnen hebben bij de politie aangifte gedaan van de ontvangst. De brieven verschillen met de geschriften die eerder deze week in het Brabantse Waalwijk opdoken. Alleen de afzender is dezelfde.

In de Rotterdamse wijk Hoogvliet werd in de nacht van zondag op maandag brand gesticht in een winkel voor exotische levensmiddelen van Hindoestaanse Rotterdammers. Op de etalageruiten werden hakenkruizen en de letters W en P gekalkt, volgens de politie een afkorting voor White Power.

Greenpeace-baas op borgtocht vrij

Geert Drieman, een van de directeuren van Greenpeace Nederland, is **op borgtocht vrijgelaten** in Canada. De rechtbank doet volgende week woensdag uitspraak in de zaak tegen Drieman en een aantal andere activisten. De openbare aanklager heeft eerder tegen Drieman zestig tot negentig dagen gevangenisstraf geeist. De Greenpeace-directeur werd dinsdag aangehouden toen hij samen met andere milieu-activisten het kappen van duizend jaar oude bomen in een regenwoud bij Clayoquot Sound in British Columbia probeerde te verhinderen.

Tien milj… valse dol…

De politie van Zaa… Waterland in Noor… heeft bij een inval… loods in Purmeren… veer **10 miljoen doll…** 19 miljoen gulden)… biljetten van 100… kaanse dollars ont… werden zes verdacht… gehouden, waarvan… inmiddels weer o… voeten zijn. In de loo… ook een drukinricht… een grote hoeveelhe… ciale inkt gevonden.

Overleden a… zat onder de …

De dood van de 2… Amerikaanse filmste… **Phoenix** is het gev… een overdosis drugs… het gerechtelijk onde… bureau van Los Ange… in het bloed van … dodelijke hoevee… cocaïne en … gevonden. Ook heeft … ster vlak voor zijn ov… marihuana gerook… valium geslikt.

De acteur zakte … weken geleden bij de … van een nachtclub in … wood in elkaar en stie… tijd later in het zieke… Hij had een halloween… bijgewoond. River P… stond bekend als een g… heidsfreak.

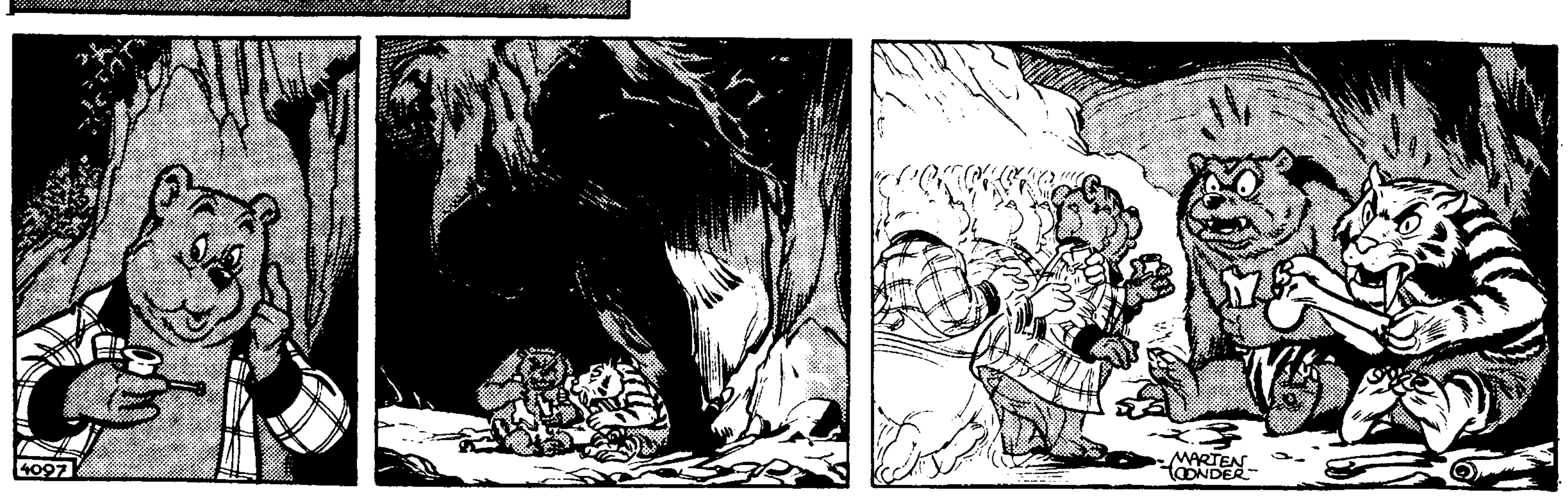
Duitse kr… drukt m… bloed

Het Duitse dagblad … deutsche Zeitung heeft … van vrouwen uit ex-… slavië gebruikt om de … pagina van zijn week… katern te drukken. Da… wil de krant de aan… vestigen op de wreed… die in Bosnië w… begaan.

Acht vluchtelingen … Duitsland verbl… hebben samen een halv… bloed afgestaan die ver… is met 6,5 liter dru… Daarmee is een teks… gedrukt op de voorp… van het weekend-mag… van de krant, die als b… op 19 november vers… Het idee is van de A… kaanse artieste J… Holzer, die de opmaak … het blad verzorgt.

Tom Poes en de Bommel-legende

door Marten Toonder

4097 — Heer Bommel was rustig verder gelopen, toen hij zag dat de schuilplaats reeds bezet was. Doch na enige passen aarzelde hij en daarna hield hij de pas in.

"Wacht eens even", sprak hij tot zichzelf. "Niet zo haastig. Eén van die heren kwam me bekend voor. Hoe zal ik het zeggen? Hij had familietrekken, als men begrijpt wat ik bedoel. En ten slotte zoek ik juist naar familie in deze tijd, nietwaar? Ik moet mijn voorvader spreken over de Bommel-legende!"

Met deze gedachte keerde hij op zijn schreden terug en begaf hij zich opnieuw naar de overhangende rots. Daar zaten Urk en Troon nog steeds op hun botten te kluiven en de eerste gromde:

"Graw! Lopende bliksem, huh? Niet goed, broeder Trroon. Niet goed!"

"Maan is vol", mompelde de ander met volle mond. "Goela-stam heeft goelabom-feest."

"Toverr werrk", gaf de ander kauwend toe. Hij wierp een onrustige blik over zijn bot heen over het maanbeschenen landschap en toen zette hij plotseling grote ogen op.

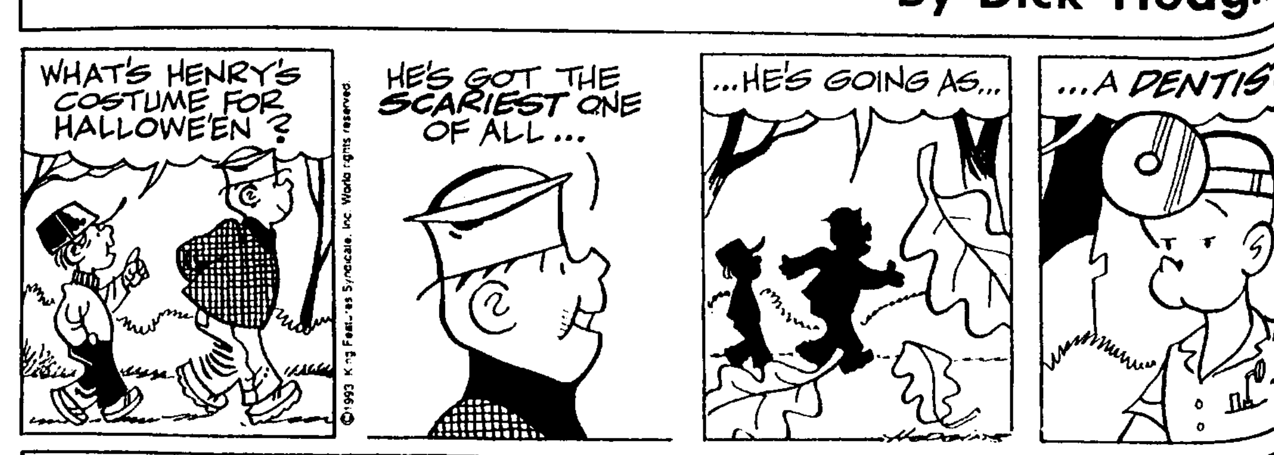
Want de flits die hem zojuist gepasseerd had, naderde opnieuw. Gierend schoot een vage vorm op hen af, remde dan plotseling af en nu werd er een snel bewegende gedaante zichtbaar die met een ijle kwaakstem een geluid voortbracht.

Het was heer Ollie, die opnieuw goede nacht wenste.

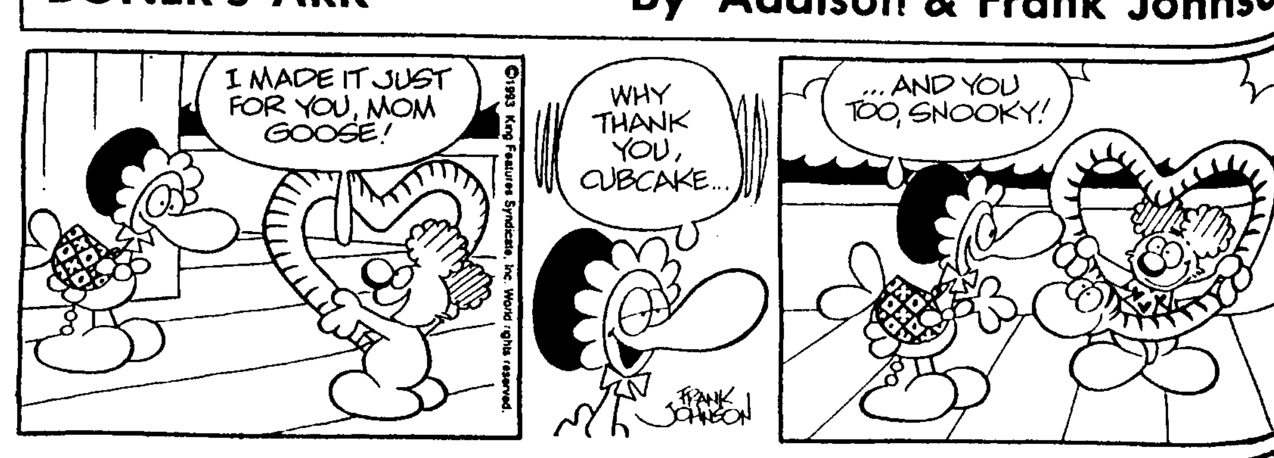
"Neem met niet kwalijk, dat ik u in uw maaltijd stoor, goede lieden", zei hij vriendelijk. "Maar heeft een van u wel eens van een zekere heer Bommel gehoord? Dat is een voorvader van mij."

Helaas, alles wat men verstond was zoiets als 'Eeai kwijkwij'...........

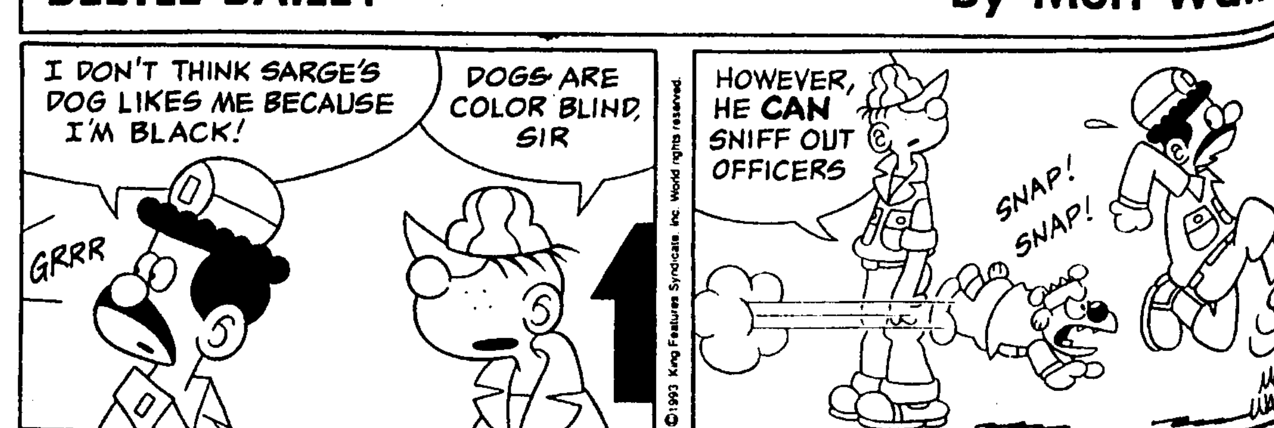
HENRY ® By Dick Hodgins

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

CURAÇAO
AGENDA

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
...ten van de artsen van Bandabou ...district) kunnen in spoedgevallen ...on 641658 bellen en dan het ...ordapparaat afluisteren. De ...ten van de andere districten kunnen ...spoedgevallen de artsenpraktijk van ...eigen huisarts bellen en het ...ordapparaat zal dan mededelen wie ...nstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patienten)
...de dienstdoende arts belt U tel.: ...0/625100.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS WIJKVERPLEGING 'PRINSES MARGRIET'
...a Maria 17. Tel.: 682344/ ...47, 682412/682574. Fax: ...00. Kantooruren: 07.00-16.30

...**de wachtzuster** gelieve **tel.:** ...61 te bellen na 17.00 uur.
...**onisch spreekuur** in ieder wijk-...uw: dagelijks van **08.00-08.30/ ...-15.00 uur**.
...uize Halman Otrobanda: tel.: ...28288; spreekuur: woensdag van ...9.00-11.00 uur.
...ta. Maria 17: tel.: 682344; ...preekuur: donderdag van 09.00-...1.00 uur.
...ijkgebouw Bonam: tel.: 371865. ...preekuur: dinsdag van 09.00-...1.00 uur. **Sokudi: tel.: 367824.**
...entro Mediko Montagne Abao: ...l.: 673711; spreekuur: ...oensdag van 09.00-11.00 uur.
...aya Fensu 9 (Koraal Specht): ...l.: 618577; spreekuur: donderdag ...n 09.00-11.00 uur.
...ijkgebouw Suffisant: tel.: 687707; ...preekuur: donderdag van 09.00-...1.00 uur.
...ijkgebouw Sta. Rosa: 671628; ...reekuur: dinsdag van 09.00-...1.00 uur.
...**oopspreekuur** voor zuigelingen-...n kleuterzorg: vrijdag van 08.00-...0.00 uur. Hoek Vondel-/Nilda Pin-...straat. Tel.: 373582.

STICHTING NEUTRALE WIJKVERPLEGING
...or Gosieweg 15: P.O. Box 3619. ...692231/692232. Fax: 682709; ...nd van 07.00-17.00 uur.
...or Bandabou: Silberie Kavel 16; ...van 08.00-16.00 uur. Tel.: 649422.
...de wachtzuster vanaf 12 november ...7.00 uur t/m 19 november om 07.00 ...lieve **tel.: 693291 of page 669-0368** ...en.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
...ttegatweg Noord 43. P.O. Box ... Tel.: 691838/ 692510. Fax: ...83; voor informatie over prenatale ...n zorg gedurende en na de bevalling. ...ultatiebureau zuigelingen: iedere donde-...middag van 13.30-16 00 uur. ...ultatiebureau peuters: iedere dins-...middag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU
...ein 35, tel.: 648077/648387; open ...maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 ...na 17.00 uur bereikbaar: **zuster Van ...ijnen. Tel.: 642798** b.g.g. 601760. ...ultatiebureau: iedere dinsdag van ...0-11.00/18.00-20.00 uur.

AMIGOE
Colofon
...GEVERIJ AMIGOE N.V.
...foon centrale (10 lijnen): 672000
...erpenheuvel z/n of P.O.B. 577
...raçao N.A.
...x 440.000
...iro rek. nr.: 11-07-313
...N-Amro
...iro rek. nr.: 874.825.10
...aduro & Curiel's Bank N.V.

...ectie:
...: 674084
...rid de Maayer-Hollander
...ward News Holding
...la Rhodes (secretaresse)

...indredactie:
...: 674744
...ar Dicker (hoofdredacteur)
...Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

...ige leden Redactie:
...n van Dongen, Hennie Harinck, ...t Labadie, Marjo Nederlof, ...nis Pikero, Solange Isselt ...neak) en Ken Wong (fotograaf)

...VERTENTIE-AFDELING
...: 674524
...iste: Viola Bernardus en ...y Naaldijk
...rame advertenties: Maandag t/m ...g van 07.30-15.30 uur.
...dvertenties voor de komende dag ...n 1 dag van tevoren vóór 15.30 ...in zijn.

...ERLAND
...ondenten:
...Roo en Victor Halkamp

...ntschappen: ANP en AFP
...erkingsovereenkomst met The ...ald, De Haagsche Courant, ...ent Pers. Foto's: AFP

...kkerij: Rotaprint N.V.

...BUTIE (abonnementen):
...Districo N.V. Tel: 370503, ...Fax: 370304

Losse nummers 60 cent:
...nementsprijs op alle eilanden van ...derlandse Antillen Naf 16,-, op ...ruba 17,-.

Buitenland (Nederland):
...Naf ... per maand (luchtpost) of ... per maand (zeepost); jaarlijks ...vooruitbetalen.

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
13 november 1993 vanaf 08.00 uur tot 15 november 1993 om 07.00 uur:
Dokter: Elhage, Spreekkamer Centro Medico Sta. Rosa, tel.:676666: spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.:371661 b.g.g. 689266/ 689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer en Ayubi)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
12 november 1993 vanaf 17.00 uur tot 15 november 1993 om 07.00 uur:
Dokter Janga, Spreekkamer Dokterskamer Seru Fortuna, tel.:684122; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.:603946 b.g.g. 689266/ 689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
12 november 1993 vanaf 17.00 uur tot 15 november 1993 om 07.00 uur:
Dokter Dunker, Spreekkamer Dokterskamer Tera Corra, tel.:648079: spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.:691021 b.g.g. 689266/ 689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG
Otrobanda:
Gosie, Gosieweg 90-A. Tel.:379744.
Punda:
Dominguito, Caracasbaaiweg 127. Tel.:617988.

ZONDAG
Otrobanda:
Union, Breedestraat 137. Tel.:623575.
Punda:
Janwe Caracasbaaiweg 191. Tel.:617553.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	**112**
Politie:	**114**
Brandweer:	**114**
Hospitaal:	**624900**
Aidslijn:	**128**
Kodela:	**135**

VERLOF BEGRAFENIS
(van 10.00-14.00 uur)
13 november: S. Jennie-Kleinmoedig, Angolaweg 76.
14 november: R. Martinus, Mahoema Kaya H-337.

HEEFT U HULP NODIG?
Bel SOS-lijn 127!

NOODGEVALLEN/ VERMISSING OP ZEE
Telefoon: 637911 (RCC)
24 uur per dag bereikbaar!

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672289, 375023 of 375542.

LUCHTPOSTSLUITING
POSTKANTOOR GROOT KWARTIER
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.: 685544
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor **spoedgevallen tel.: 685917.**

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: **614000 (Veterinaire Dienst)** voor de dienstdoende arts.

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO
Het Dierenasiel is open van maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

ZATERDAG
TOERISTENSCHIP
08.00-22.00 uur *Ocean Breeze* (AUA).

MAANDAG
TOERISTENSCHEPEN
11.00-20.00 uur *Seawind Crown* (AUA).
07.00-17.00 uur *Song of Norway* (AUA).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 3): maan. t/m zat.: 08.00 uur; zon.: 10.30 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur: zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE
MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK
Groot Kwartier
08.30 uur
16.30 uur
Muizenberg/Stenenkoraal
10.00 uur
Buena Vista
10.15 uur
Santa Rosa
10.00 uur
19.00 uur

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO
Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur Sra. Isidora. coll. youth work.
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur ds H.J. Eggink, coll. jeugdwerk.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds O.H. Haasnoot, coll. jeugdwerk.

NOACH-KAPEL
EERSTE EN DERDE zaterdag om 19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

VOLLE EVANGELIE GEMEENTE YUBIA BENDITA
zondag om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaai z/n. (tel.: 681922).

****

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)

ZATERDAG
17.30 Telefiesta met tante Irma
18.00 Tony Sherman Show
18.57 Tempu pa Dios
19.00 Cocktail Turístiko (presentator Captain Sterling)
20.00 Wega di Number Kòrsou
20.10 Boekhandel Martis
20.30 Referendum Democrat
21.00 Telenotisia
21.30 Studio Sport
22.00 New WKRP in Cincinnati
22.30 Estreno:
23.30 Sluiting.

ZONDAG
16.00 Sena di Señor
17.00 Sala di Konsierto
17.50 Wega di Number Kòrsou
18.00 Di Bishita Ku.....
18.30 TelecuraCao Special
19.00 Tele-Suerte
20.00 5 minuut pa bo futuro
20.05 Cocktail Special
21.00 Telenotisia
21.30 Shete Dia
22.00 Elvis Presley (Part I)
23.30 Superstars of Wrestling
24.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden!)

WEGA DI NUMBER
4376
9355
0200

ABC (kanaal 77)

ZATERDAG
16.30 College Football
20.00 News
20.30 NY Views
21.00 George
21.30 Where I Live
22.00 Paula Poundstone
23.00 Commish
24.00 News
24.30 Movie
02.30 News
03.00 Movie
05.00 Movie

ZONDAG
14.30 To Be Announced
15.30 This Week With David Brinkley
16.30 To Be Announced
17.00 Golf
19.00 News
18.30 ABC World News Sunday
19.00 Life Goes On
22.00 Return to Lonesome Dove (Pt 1 0f 3)
24.00 News
24.30 Movie
02.30 News
03.00 Runaway With the Rich and Famous
03.30 ABC World News Now
05.30 Oprah Winfrev

AE (kanaal 73)

ZATERDAG
15.00 In Search Of..
15.30 In Search Of..
16.00 Bob Vila's Home Again
16.30 Movie: Rope
18.30 Movie: Topaz
21.00 Movie: Strangers on a Train
23.00 Comedy on the Road
24.00 Caroline's Comedy Hour
01.00 Movie: Strangers on a Train
03.00 Comedy on the Road
04.00 Caroline's Comedy Half Hour
05.00 Movie: Company of Killers

ZONDAG
12.30 Movie: The Man Who Knew Too Much
15.00 Movie: Mirage
17.00 Blindfold
19.00 Movie: Trouble With Harry
21.00 Movie: Dial M For Murder
23.00 Agatha Christie
24.00 Caroline's Comedy Hour
01.00 Movie: Dial M For Murder
03.00 Agatha Christie
04.00 Caroline's Comedy Hour
05.00 Movie: Jinx Money

CBS (kanaal 75)

ZATERDAG
16.30 Motorweek
17.00 Andy Griffith
17.30 Olympic Winterfest: Countdown to Lillehammer
19.00 News
19.30 CBS Evening News
20.00 Countdown to the Neon Armadillo
21.00 Dr. Quinn, Medicine Woman
22.00 Movie: Harts of the West
23.00 Walker Texas Ranger
24.00 News
24.30 Roseanne
01.00 Movie: Billy Jack
03.00 Movie: The Sentinel
05.00 Headline News

ZONDAG
12.30 Guide to Homes
13.00 Mike O'Cain
13.30 NFL Today
14.00 NFL Football
17.00 NFL Football
20.00 60 Minutes
22.00 Return to Lonesome Dove (Pt 1 of 3)
24.00 News
24.15 CBS Sunday Night News
24.30 Amen
01.00 Entertainment This Week
02.00 Court TV

LIFE (kanaal 91)

ZATERDAG
15.00 Anything But Love
16.00 Unsolved Mysteries
17.00 Mistral's Daughter (Pt 1 of 2)
19.00 Mistral's Daughter (Pt 2 of 2)
21.00 Movie: Mommie Dearest
23.30 Hidden Room
24.00 Unsolved Mysteries
01.00 China Beach
02.00 Self Improvement Guide
05.00 Self Improvement Guide

ZONDAG
12.00 Homemade for the Holidays
12.30 Avon and You
13.00 Frugal Gourmet
13.30 Frugal Gourmet
14.00 Supermarket Sweep
14.30 Shop 'Til You Drop
15.00 Thirtysomething
16.00 Unsolved Mysteries
17.00 Movie: Settle the Score
19.00 Movie: Caroline?
21.00 Movie: Little White Lies
23.00 Jackie Onassis
24.00 Speciality Update
01.00 Physicians' Journal Update
02.00 Self Improvement Guide
05.00 Self Improvement Guide

NBC (kanaal 85)

ZATERDAG
19.00 News
19.30 NBC News
20.00 Inside Edition
20.30 Saturday Sports
21.00 Mommies
21.30 Cafe Americain
22.00 Empty Nest
22.30 Nurses
23.00 Sisters
24.00 News
24.30 Saturday Night Live
02.00 HBO Comedy Showcase
03.00 Paid Program
03.30 Movie

ZONDAG
13.00 Coach 's Corner
13.30 NFL Live
14.00 NFL Football
17.00 Golf
20.00 I Witness Video
21.00 Movie: Backdraft
24.00 News
24.35 Mama's Familie
01.05 Golden Girls
01.35 Golden Girls
02.05 Paid Program
02.35 Motor Week
03.05 NBC News Nighside

TBS (kanaal 89)

ZATERDAG
15.05 Movie: Date With an Angel
17.05 Movie: I Dream of Jeannie: 15 Years Later
19.05 WCW Saturday Night Wrestling
21.05 Movie: Winter Kill
23.05 NBA Basketball
01.20 Movie: Kansas
03.20 Movie: The Angry Breed
05.20 CHiPs

ZONDAG
13.50 Movie: Places in the Heart
16.05 Movie: Coma
18.05 2 Stupid Dogs
18.35 New Adventures of Captain Planet
19.05 WCW Main Event Wrestling
20.00 Movie: Perry Mason: The Case of the Murdered Madam
22.00 National Geographic Explorer
24.00 Network Earth
24.30 Paid Program
01.30 World Tomorrow
02.00 Paid Program
05.30 I Love Lucy

CINE (kanaal 83)

ZATERDAG
16.00 Movie: El Espinazo del Diablo
18.00 Movie: K Nino
20.00 Movie: Juegos Diabolicos II
22.00 Movie: Todo Por Amor
24.00 Movie: Talento Para el Juego
02.00 Movie: Buscando el Pasado
04.00 Movie: Personales, Venganza Fatal
05.30 Movie: Via Crucis

ZONDAG
12.00 Movie: Juicio en Nuremberg
15.30 Movie: New York, New York
18.00 Movie: Ayude a su Comisario
20.00 Movie: El Proceso Finak
22.00 Movie: Entre El Amor y la Muerte
24.00 Movie: Y Donde Esta La Policia? Parte $2^1/_2$
02.00 Movie: Amistad Mortal
03.30 Movie: Juicio en Nuremberg

■ *WASHINGTON - De Israëlische premier Yitzak Rabin en president Bill Clinton staan de pers te woord, na afloop van hun eerste gesprek tijdens het officiële bezoek, dat Rabin momenteel aan de Verenigde Staten brengt. Clinton beloofde de Israëlische bewindsman onder andere nieuwe F-16E jachtvliegtuigen.*

(AFP-satellietfoto)

Rabin & Clinton

Israël krijgt mogelijk F-16E

WASHINGTON - De Amerikaanse president Bill Clinton wil de Israëlische premier Yitzhak Rabin vandaag in Washington hulp aanbieden voor de verplaatsing en herschikking van de Israëlische strijdkrachten uit de bezette gebieden. De troepen zouden buiten de bezette gebieden moeten worden opgesteld. De Amerikaanse president hoopt met beloftes van steun Rabin aan te moedigen met Syrië te onderhandelen over een vredesverdrag. Het Amerikaanse dagblad The New York Times heeft dit vandaag gemeld.

Volgens de krant, die zich op Amerikaanse en Israëlische bronnen baseert, zal de Israëlische premier bij zijn officiële bezoek aan de Verenigde Staten ook spreken over een eventuele versoepeling voor Israël van de exportbeperkingen op Amerikaanse technologie en de eventuele verkoop aan Israël van het nieuwste Amerikaanse gevechtsvliegtuig, de F-16E.

Amerikaanse steun zou de positie van Rabin tegenover de binnenlandse oppositie versterken en helpen de Israëlische publieke opinie positief over onderhandelingen met Syrië te stemmen. Clinton zou financiële steun kunnen toezeggen bij de terugtrekking en herschikking van Israëlische troepen uit Gaza en Jericho. De Israëli's beweren, dat deze operatie 250 miljoen dollar gaat kosten.

Amerikaanse kredieten ter waarde van 10 miljard dollar verleend voor de opvang van Russische joden in Israël zouden met Clinton's toestemming voor de militaire herschikking kunnen worden aangewend.

Moslims vallen Kroaten bij hoofdkwartier VN aan

SARAJEVO - Moslim-strijders hebben gisteren de Kroatische stad Kiseljak in midden-Bosnië aangevallen, waar het hoofdkwartier van de VN-vredesmacht is gevestigd. Kroatië en Bosnië hebben opgeroepen tot een staakt-het-vuren in het gebied.

Bij de moslim-bombardementen op de stad, 30 kilometer ten westen van Sarajevo, zouden vijf mensen zijn omgekomen. Het militaire ziekenhuis heeft dringend om bloedvoorraden gevraagd, aldus het Bosnisch-Kroatische persbureau Habena. Kiseljak en enkele omringende dorpen zijn aangevallen door het derde en het zesde korps van het Bosnische leger, dat overwegend uit moslims bestaat.

Het VN-hoofdkwartier loopt geen gevaar, al viel er donderdag wel een granaat op 100 meter van de basis. De vredesmacht had juist haar kamp in Kiseljak opgeslagen omdat het hier, in de nu negentien maanden dat de burgeroorlog duurt, betrekkelijk rustig was. Maar de moslims en Kroaten, die eerst gezamenlijk de Serviërs bestreden, vechten nu tegen elkaar om grondgebied in midden-Bosnië. De laatste tijd heeft het Bosnische leger een reeks Kroatische plaatsen onder de voet gelopen.

Elders in de regio zetten moslims en Kroaten hun beschietingen voort rond Novi Travnik en Busovaca. Meer naar het noorden bestreden moslims en Serviërs elkaar in het gebied Olovo en nabij Doboj en Maglaj.

De Bosnische premier, Haris Silajdzic, en de Kroatische minister van Buitenlandse Zaken, Mate Granic, die Sarajevo gisteren bezocht, riepen de moslims en Kroaten in midden-Bosnië op tot een bestand. "Wij roepen op de vijandigheden met onmiddellijke ingang zoveel mogelijk te staken", zei Silajdzic na een onderhoud van vijf uur met Granic. Over een week praten ze verder over een langdurig staakt-het-vuren.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt gedurende de nacht en ochtenduren mogelijk zwaar bewolkt met een enkele plaatselijke bui.
Zwakke, tot matige, overdag af en toe vrij krachtige overwegend oostelijke wind (tussen vijf en 18 knopen)

WEEROVERZICHT:
Door aanvoer van vochtige en onstabiele lucht zal in de komende 24 uur de bevolking tijdelijk gaan toenemen waardoor ook plaatselijk buienaktiviteit op de Benedenwindse Eilanden tot ontwikkeling kunnen komen.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	**Het weer**	**Max**	**Min**	**Neerslag mm**
Curaçao	licht bewolkt	33	26	0.0
St Eustatius	licht bewolkt	30	25	0.0
Sint Maarten	licht bewolkt	31	25	1.7
Atlanta	geheel bewolkt	18	09	0.0
Bogota	licht bewolkt	20	09	0.0
Caracas	licht bewolkt	28	20	0.0
Kingston	licht bewolkt	34	24	0.0
Miami	licht bewolkt	28	23	1.3
New York	geheel bewolkt	17	06	0.0
Paramaribo	zwaar bewolkt	33	-.-	0.0
Port of Spain	zwaar bewolkt	32	22	0.0
Santo Domingo	licht bewolkt	32	23	0.0

schildersbedrijf
Perfect
De huisschilder van huis uit.
Tel. 601766 - 369127
Fax: 369127

NEW YORK WHOLESALER OF ATHLETIC FOOTWEAR
ALL MAJOR BRANDS
Incl.:
FILA, NIKE, REEBOK, ADIDAS
Tel.: (516) 822-0149
Fax.: (516) 437-2788

Te koop!
Ford Orion
bouwjaar 1988
tel. 627993
648391
654770

Wegens vertrek
te koop
TOYOTA COROLLA STATION 1990
airco, 39000 km, silver, perfecte staat, f 15000,=
PIANO
f 2500,=
Tel. 379690

SPORT- EN ONTSPANNINGSVERENIGING "ASIENTO"
EMMASTAD - CURAÇAO, N.A.
S.O.V. ASIENTO
CONVOCATIE
Hierbij worden alle leden uitgenodigd tot het bijwonen van de
JAARLIJKSE ALGEMENE LEDENVERGADERING
welke gehouden zal worden op 15 november 1993 in paviljoen Rust &...
Aanvang 20.00 uur.

De lekkerste ROTIE'S
pom, pastei, bamie, nassie, chin. kip, ger. kip, ger. varken, moksie moksie, br. bonen, bloedworst kunt u elke zondag tussen 12 en 4 uur bij ons krijgen.
Vraag naar het gerecht van de week
Koraal Partier kav. 87
Tel. 674103

SURINAAMS ETEN
Voor lekker Surinaams eten moet u aan de **Rooseveltweg 133** t/o de Antillen wezen (Sta. Maria)
Zondag van 12 - 4 uur
O.a. verkrijgbaar
Moksi-Moksi, Roti Bami, Nassi, Pom, etc.
Ook catering.
Tel. 685679

OPTIE C:
wel controle op de leerplichtwet

GEZOCHT
Hulp voor in de huishouding
Tel. 684538
na 7 uur p.m.

Te koop gevraagd:
WOONHUIS
min. 3 slaapkamers, in rustige buurt.
Prijs:
tot Naf. 190.000,=
Tel: 676018

Het bestuur van Fundashon 'BAI BINI' zoekt v... kinderdagverblijf een:
DIREKTEUR M/V
Het kinderdagverblijf biedt plaats voor de opv... kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar en na... opvang voor kinderen tot 12 jaar.
Wij vragen:
- HBO-J opleiding of daaraan vergelijkbare ... met VO of management-opleiding;
- Planmatige en doelgerichte wijze van wer...
- Bereid mede vorm te geven aan ontwikkel... opbouw zowel intern als extern;
- Affiniteit / ervaring in het werken met kind...
- Kennis op het gebied van de gezondheids...
- Kennis op financieel gebied en beheers... geautomatiseerde systemen.

Salaris en arbeidsvoorwaarden conform CAO-n... Voor informatie kunt u bellen met Mw. J. T... telefoon 376675 tussen 3.00 en 4.00 uur 's mid...
Sollicitaties te richten binnen 14 dagen aan:
Het bestuur van 'Fundashon BAI BINI'
P.O. Box 4327
Alhier

TE HUUR
1 Luxe compl. gemeubileerd APPARTEMENT
Mooi uitzicht en buurt.
f. 1500,- per maand, incl. water, 2 maanden borg + 1 vooruit, kontrakt min. 1 jaar
654790 tot 5 uur
616293 na 5 uur

TE KOOP
1 CHEVROLET STEPVAN
Bouwjaar 1986
Vraagprijs NAf 6500/-
Voor inlichtingen bellen
376156 - 370140

BRUIN CAFE
JAN'S PLACE
zoekt
WAITERS / WAITRESSES
Persoonlijk melden na 5 uur.
Noordkaap 9 - Tel.: 628182
tegenover de Mary Olrichende

Te huur
LUXE APPARTEMENTEN
in rustige buurt voor vakantiegangers.
5 Min. van de stad en 3 min. van de beach.
Direkt beschikbaar.
Voor meer inf:
tel. 617178/604434

Advertentie:
674524
Redactie:
674744

Grote sortering **kaarsenkran...**
Bon Aparte
George Maduroweg 21A.

SINTERKLAAS
Net zoals voorgaande jaren zijn wij ook dit jaar weer present met onze
"SuperSpeciale Sint Nicolaas"-aanbieding.
En ook dit jaar verzekeren wij U dat wij U als enigen een zakje snoep (±290 gr.) kunnen aanbieden met deze inhoud én voor deze prijs!!!

Naam: ....
School/Vereniging/Bedrijf: ....
Quantiteit: .... x f 1,50 per zakje = f ....
Datum levering: 1993
Adres: ....

POSNER Posner's Agencies Curaçao N.V.
Erasweg 29, Zeelandia
Tel. 611799, t.a.v. Mw B. Posner
Contact persoon: ....

BESTEL OP TIJD! ELK JAAR MOETEN ER WEER PERSONEN WORDEN TELEURGESTELD.

WAARSCHUWING
De Commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.
Op de schietbaan HATO:
WOENSDAG 17 NOVEMBER 07.00 UUR TOT 18 NOVEMBER 00.00 UUR.
VRIJDAG 19 NOVEMBER 07.00 UUR TOT 20 NOVEMBER 16.00 UUR.
Onveilig zeegebied ±4000 m. uit de kust.

Effe Inders
Optie A
Broodje Bakkeljauw
of
Broodje Zoutvlees
+
Cola f 3,95
Optie D
"Effe Ander..."
Geldig van ma 15 t/m w 19 nov. '93

TE HUUR
LUXE BUNGALOW
te Cerisol, hoog gelegen.
2 Slaapkamers, ... keuken ... Volledig gemeubileerd, incl. badgoed en beddengoed. ... per week. Airconditioning, t.v., video, etc. ... Entree via automatisch hek - remote ... moole tuin. ... Geschikt per begin december.
Voor inlichtingen: Tel. **368015** - Fax **369015**

P L A Z A H O T ...
Plaza Music Nig...
presenteert
...
bij de Poolbar van 21.00 tot 24.00
entree gratis

Landhuis Brievengat
Elke zondag geopend
vanaf 5.00 uur om het landhuis te bezichtigen.
Folkloristische danshow van
Grupo Folklorico Antiano van 17.00 - 18.00 uur
Happy Hour van 18.00 - 19.30
Live Muziek van ...
vanaf 19.30 - 23.30 uur.
Tevens verkoop van souvenirs en lekkere hapjes.

N.V. CURACAOSE WEGENBOUW MIJ.
Meraweg 6 - P.O. Box 3303 - Willemstad - Curaçao
Tel.: 377088 - 370818 - 370202 - Fax.: 371392

Wij Zijn Verhuisd
Naar: ...
Tel.: 370207 (5 Lijnen)
Fax: 371392
Vanaf: 15 november 1993

Curaçao Golf & Squash Club

TERRACE DOWNTOWN RESTAURANT
GOMEZ PLAZA
presenteert
... een sensationele
Limbo Show
met
... Steelband
en
Tropical Secrets
Ismael Moshe ...

... 5-Day Mini Cruise ...
aboard 40 m. zeilklipper ...
19 - 23 november 1993
Visit Klein Bonaire ...
Price ... Call ... or ...

WARUNG JAVA
Saliña Shopping Center
Tel. 656989
Openingstijden:
maandag t/m zaterdag van 9 uur 's morgens tot 10 uur 's avonds
Zondag gesloten

RUM RUNNERS
Rum Runners ...
Wordt het N.V. ... of een weekend ...

ÑAPA
ZATERDAG 13 NOVEMBER 1993 — AMIGOE
Weekend Bijlage Amigoe

INTERVIEWS — REPORTAGES

Ingeborg Dijk met helikopter in gevarenzone

Canada kapt zijn bossen op grote schaal

Commissieleden Lucita Moenir Alam en John Jacobs zijn tevreden

Referendum heeft Curaçaose bevolking mondiger gemaakt

Nog een weekje en het ...zover. Op vrijdag 19 november mag de Curaçaose bevolking naar de ...mbus om zich via een ...endum uit te spreken over de toekomstige staatkundige structuur van het ...iland. Een referendumcommissie die nauwelijks enkele maanden geleden ingesteld, heeft in een rapport dat integraal werd overgenomen door politici en bestuurders en bij eilandsverordening is bekrachtigd, vier opties gepresenteerd waaruit een keuze kan worden gemaakt. A: behoud van de Antillen in één of andere vorm, B: een autonoom Curaçao, C: deel uitmaken van Nederland of D: onafhankelijkheid. Politici, vakbonden, bedrijfsleven en andere maatschappelijke groeperingen hebben zich in de afgelopen maanden uitgesloofd om hun mening over deze opties kenbaar te maken en de kiezer aan te sporen voor één van de vier mogelijkheden te stemmen. De officiële referendumcommissie bestaande uit vijf leden en een Secretaris, heeft na het presenteren van de opties een objectieve informatiecampagne gevoerd die steeds intensiever werd naargelang de datum van stemmen naderde. Hoe kijkt de commissie terug op de organisatie van het referendum en de gevoerde voorlichtingscampagne? Hierover spraken wij met drs. Lucita Moenir Alam, die de vakbonden in de commissie vertegenwoordigt en met John Jacobs die er namens het bedrijfsleven zit.

door Norbert Hendrikse =

Als een groepje 'eigengereide workaholics' betitelt Lucita Moenir Alam, in dagelijks leven onderdirecteur van het Bureau Buitenlandse Betrekkingen, de commissieleden die ... werk hebben moeten ...etten om alles rond te ...en zodat het referendum ...s gepland op 19 november kan doorgaan. Officieel werd de commissie pas 1 augustus j.l. geïnstalleerd, maar de leden waren ...lop aan het werk vanaf juni toen bij de besprekingen in het Sonesta-hotel ...en de Nederlandse en ...açaose politici werd afgeken dat er een referendum zou komen. De Vaste ...missie voor staatkundige ...ctuur, stelde toen voor ...en commissie van onafhankelijke experts te ...sten met de voorbereiding en geen clubje van politici ...oals voorheen bij dergelijke gelegenheden gebruik was.

...ita Moenir Alam werd lid de commissie op voorstel de vakbonden en heeft zoals ze zelf zegt 'geen ...telijke pet op'. "Ik ben de vakbonden en de ...ersiteit in het recente ...eden zeer intensief bezig ...eest met het organiseren twee informatie...ussen, een over het referendum en de andere over ...oorlijk bestuur'." Naast ... zitten in de commissie ... Abbad namens een ...tal sociale groeperingen, ...n Jacobs namens het ...rijfsleven, de docent staats... aan de UNA Arjen van ...n, die als secretaris ...reedt. De commissie wordt ...viseerd door twee buitenlandse deskundigen, de Nederlandse jurist P. Gilhuis en de expert van de Verenigde Naties N. Driss.

De tijd die beschikbaar was voor organiseren van een referendum, hetgeen toch een vrij complexe materie is en voor het geven van adequate voorlichting daaromtrent lijkt toch erg kort te zijn geweest ?
Lucita Moenir Alam: "Vanaf het moment dat besloten was de besprekingen met Nederland over de staatkundige toekomst in december af te ronden, waren wij gebonden aan een tijdslimiet. Anders zou immers het referendum als mosterd na de maaltijd komen". John Jacobs: "Het argument dat de tijd te kort was, heb ik in de afgelopen maanden vaak gehoord. Maar het gaat om een aantal simpele gegevens. Er is in december een Toekomstconferentie, waarna in feite de bevolking niet veel meer in te brengen heeft. Het bleek haalbaar een effectieve voorlichtingscampagne te organiseren binnen een periode van 4 tot 10 weken en laten we eerlijk zijn, wij moesten daarbij niet vanuit een totale onwetendheid van de bevolking uitgaan, immers er wordt al jarenlang gediscussieerd over onze staatkundige toekomst. Wij hebben via frequente opiniepeilingen de kennis van de bevolking aangaande het onderwerp gemeten. Met deze gegevens hebben wij besloten een informatiecampagne van acht weken te voeren en deze daarna af te ronden met een nationale discussie, waarbij eenieder met elkaar van gedachten zou moeten kunnen wisselen en uiteindelijk een eigen mening kunnen vormen m.b.t. de keuzes. Degenen die door deze informatie zijn bereikt, hebben wanneer zij op 19 november in het stemhokje staan toch wel een vrij duidelijk beeld van de implicaties bij het kiezen van een of andere optie. Hij of zij kan dus een bewuste keuze maken en dat was de bedoeling".

Lucita Moenir Alam en John Jacobs, voldaan over het positieve resultaat dat de Referendum Commissie Curaçao heeft geboekt bij de organisatie van het Curaçaose referendum.

INFORMATIE

Maar dan wordt verondersteld dat de burger inderdaad met aandacht de informatieprogramma's en de discussies heeft gevolgd.
"Inderdaad, maar daarom steunde onze campagne dan ook op drie poten: bewustmaking, informatie en motivatie. Wij hebben gedurende de campagne op drie momenten de motivatie en de kennis over het onderwerp bij de bevolking laten meten door een wetenschappelijk bureau dat daarvoor de wijken introk. En uit de gegevens bleek inderdaad een groeiende bewustwording. Er waren ook indicaties dat er op sommige onderdelen moest worden bijgestuurd en dat hebben wij ook gedaan bij onze informatiecampagne". Lucita Moenir Alam: "Daarom zitten wij vanavond hier met zo'n positief gevoel.

Niet alleen uit onze eigen opiniepeilingen, maar ook uit die van de UNA is gebleken dat er wel degelijk een groeiproces heeft plaatsgevonden. De mensen weten dat het referendum er aankomt en zijn zich bewust van het belang ervan".

En het gaat toch om een complexe materie, verwerkt in vier opties met verstrekkende consequenties.
Lucita Moenir Alam:"Dat is wel zo, maar wij zijn zoals ik al zei al langer bezig geweest met de voorbereidingen. In juni had ik al contacten met de Verenigde Naties en met de deskundige bij uitstek over dit soort zaken, prof. Gilhuis, al was ik toen met dit onderwerp belast voor het Bureau Buitenlandse Betrekkingen en nog niet voor de referendumcommissie. Toen wij met de voltallige commissie aan de werkelijke voorbereidingen begonnen, zijn wij zeer conscientieus te werk gedaan met de bedoeling een gedegen stuk werk af te leveren.

En ik durf te zeggen dat wij een rapport hebben afgeleverd waar de hele Curaçaose gemeenschap trots op kan zijn. Trouwens dat blijkt ook uit de reacties. De Eilandsraad heeft al onze adviezen integraal overgenomen en de rechter heeft deze week nog in een vonnis bepaalde aanbevelingen overgenomen die wij hadden gedaan omtrent deelname aan het referendum. In het begin dachten John en ik dat wij dat wij alleen tot opdracht hadden een soort 'masterplan' op te stellen voor het referendum, maar gaandeweg bleek dat wij zelf degenen waren die de kar zouden moeten gaan trekken".

De leden van de Referendum Commissie Curaçao Dito Abbad (tweede van links) en Lucita Moenir Alam in gezelschap van de Nederlandse deskundige prof. dr. P.Gilhuis op bezoek bij gezaghebber drs. Elmer Wilsoe.

Naast alle juridisch-technische aspecten heeft de commissie uiteraard ook te maken gehad met het geven van informatie, hoe heeft u dat aangepakt?
Lucita Moenir Alam: "Wij zijn te rade gegaan bij experts op het gebied van massacommunicatie en hebben ons eerst zelf goed laten voorlichten. Die hebben ons er o.a. op gewezen dat de campagne niet te lang moest duren, omdat er anders een verzadingingseffect zou optreden. Het uitgangspunt was en blijft verder dat alle informatie die wij als referendumcommissie verstrekken objectief, neutraal en onpartijdig moet zijn. Aan de andere kant hebben wij steeds gezegd dat de commissie de basisinformatie moet verschaffen, maar dat daarnaast een gigantische rol is weggelegd voor de politieke partijen en andere sociale groeperingen om hun visie te etaleren. Als resultaat zien wij dan ook een lawine van informatie van allerlei personen en instanties die, elk op hun manier, met de opties zijn gaan rennen en draven".

DEMOCRATISCH

Er blijkt ook een sterk democratisch proces op gang te zijn gebracht, waarbij je personen buiten het enge kader van hun belangengroepen ziet treden en in het openbaar hun eigen persoonlijke mening zien verkondigen.

Lucita Moenir Alam: "Dat is voor mij ook de waarde van dit referendum. Ik kijk er niet alleen naar als referendum als zodanig, maar tevens als instrument dat een stukje meerwaarde geeft aan je democratie. De verdieping en verbreding van onze democratie is volgens mij ontzettend gebaat met het proces dat wij op gang hebben gebracht en ik ben ook trots op het volk van Curaçao voor de manier waarop zij deze mogelijkheid heeft aangegrepen".

Opvallend is ook het feit dat prominente figuren die een rol spelen binnen bepaalde belangenorganisaties onverbloemd andere opvattingen etaleren over de opties dan hun collega's van die organisatie. Dat zie je zowel bij de vakbonden als bij het bedrijfsleven.
Lucita Moenir Alam: "Een referendum is anders dan verkiezingen waarbij de voorkeur wordt uitgesproken voor bepaalde partijen of personen. Het mooie van een referendum is juist dat oude loyaliteiten en groepsverbanden worden doorbroken, omdat je met issues bezig bent die dwars door alle politieke partijen, vakbonden en andere groeperingen heen gaan.
John Jacobs: "Je moet natuurlijk wel opletten wie er aan het woord zijn. Want in alle sectoren, ook in het bedrijfsleven, zijn er mensen die altijd en overal een mening naar voren willen brengen. Maar dat betekent niet dat hun mening is gebaseerd op hetgeen in het algemeen goed en wenselijk is. Er is vaak eigenbelang bij en in dat kader moet je hun woorden ook opvatten.
In de afgelopen weken heb ik gemerkt dat er constant naar voren wordt gebracht dat de informatieperiode te kort is en het onderwerp te moeilijk. Wat hier gebeurt is volgens mij dat men de intelligentie van onze bevolking onderschat. De bevolking heeft juist in de afgelopen weken bewezen dat ze niet met smoesjes kan worden overgehaald om ergens voor te stemmen. Je moet er als politicus of als vertegenwoordiger van een of andere belangenorganisatie op bedacht zijn dat je bepaalde uitspraken ook kan onderbouwen. Verder meen ik dat iedereen die een bijdrage wil leveren aan de openbare discussie over het referendum dit moet doen op een wijze die begrijpelijk en verstaanbaar is voor de grote massa. Wij hebben als commissie de nodige belangstelling opgewekt, alles wijst erop dat zo'n 75 procent van de kiesgerechtigden volgende week gaan stemmen. De tijd is voorbij dat je met loze kreten en persoonlijke aanvallen kiezers kunt beïnvloeden. Het publiek eist heden ten dage dat men met deugdelijke argumenten komt".

En toch hoor en zie je nog steeds politici bezig met het, vaak bewust en opzettelijk, verspreiden van verkeerde informatie om de gunst van de kiezer voor een bepaalde optie te winnen.
John Jacobs: "Ze proberen het nog wel, maar ik ben ervan overtuigd dat de bevolking daar niet meer intrapt".
Lucita Moenir Alam voegt daaraan toe dat de vier commissieleden op Curaçao zeker vier keer per week op uitnodiging aan voorlichtingsbijeenkomsten deelnemen, bij de vakbonden, buurtcentra enz. om de informatie aan de basis te kunnen aanreiken.
"Wat wij hebben geconstateerd is dat vanaf de topexecutives in de kantoren, tot aan de mannen aan de snacks, de vrouwen in de toko's en de vissers in hun bootjes, zowat de hele bevolking met het referendum bezig is. De wijsheid en common sense die je dan vaak bij de zogenaamde 'kleine man' tegenkomt is iets waar wij ons niet op moeten verkijken. We hebben te maken met een frappant stuk volwassenheid en mondigheid die je op Curaçao aantreft. Er kunnen een groot aantal kanttekeningen worden geplaatst bij het referendum van Aruba in de beginjaren tachtig. Nu zie je dat een groep Surinaamse intellectuelen en professionals in Nederland te kennen geeft dat zij graag een referendum had willen zien zoals dat van Curaçao voordat hun land onafhankelijk werd. Maar daar is het nu een beetje te laat voor..."

De referendumcommissie heeft zich niet alleen bezig gehouden met het opstellen van een rapport en het geven van informatie. Zij heeft ook geadviseerd bij de stemprocedure zoals die op 19 november en wellicht bij een tweede ronde op 26 november zal plaatsvinden. De commissie kon beschikken over een budget van 1,5 miljoen gulden. Daarvan wordt ongeveer f 900.000,- uitgegeven aan de infrastructuur voor de stemprocedure in de vorm van aanschaffen van nieuwe apparatuur voor het Hoofdstembureau, inrichting van de stemhokjes, drukken en bezorgen van de stembiljetten enz. Het overige bedrag is grotendeels uitgegeven aan reclamespots, advertenties, voorlichtingsbijeenkomsten, bulletins, T-shirts om de bevolking te motiveren om te gaan stemmen en te informeren over de diverse alternatieven. Ook werden geregeld opiniepeilingen gehouden om het effect van de informatie-campagne te meten. De referendumcommissie hoopt nog eind dit jaar een volledige evaluatie van het referendum te presenteren, waarin alle bovengenoemde aspecten zullen worden genoemd.

OPTIES

Het vaststellen en presenteren van de vier opties moet een van de moeilijkste taken zijn geweest voor de commissie, getuige ook de kritiek van diverse kanten op de 'onvolledigheid' of op het presenteren van 'onhaalbare' alternatieven.
Lucita Moenir Alam: "Dat grondwerk is in ons rapport gedaan. We zijn uitgegaan van wat de Verenigde Naties zeiden over het uitoefenen van het zelfbeschikkingsrecht: associatie, integratie of onafhankelijkheid. En als tweede criterium: welke opties leven er momenteel onder de bevolking en dat blijkt uit enquetes die in het recente verleden zijn gehouden. In ons rapport is in details beschreven wat de opties inhouden en in onze bulletins hebben wij geprobeerd zoveel mogelijk informatie hieromtrent onder de bevolking te verspreiden.
Het uitdiepen van de opties is een gigantisch werk. Neem bijvoorbeeld optie B, voor een autonoom Curaçao, waar de politici al jarenlang mee bezig zijn. Toen wij onze bulletins gingen opstellen bleken er geen pasklare modellen voor deze optie voorhanden te zijn. Zelfs voor deze veelbesproken optie

vervolg op pag. 4

Eindredaktie: Norbert Hendrikse, opmaak: Solange Isselt

Ondanks alle bemoeienissen van buitenaf gaat de strijd in het voormalige Joegoslavië tussen Bosniërs, Serviërs en Kroaten onverminderd verder. Op de foto: een Bosnische politieman probeert rijen Bosnische burgers in toom te houden die op bussen wachten om hen door de Servische linies naar veiliger oorden te transporteren.

Nederlandse militairen in Bosnië beschoten

Commandant Schipper: "Je weet nooit wat er om de hoek wacht"

Het incident bij Novi-Travnik in Bosnië, waarbij een Deense hulpverlener werd gedood en negen Nederlandse militairen gewond raakten, illustreert dat je nooit weet hoe de situatie voorbij de volgende bocht is. Onzekerheid is het kenmerk van het werk daar, zegt luitenant-kolonel Paul Schipper. Hij keerde samen met 180 landmacht-militairen uit Bosnië terug als commandant van het Nederlands-Belgische bataljon dat voor de Verenigde Naties hulptransporten verzorgt. Het bataljon bestaat uit 420 Nederlandse en 180 Belgische militairen.

"We gingen een bocht om en reden stomtoevallig een aanval in. Je kunt geen kilometers vooruitzien", aldus Schipper na zijn terugkeer. Tot dat moment was het *Bosnian quiet*, de term voor een situatie waarin slechts geweervuur wordt gehoord en die voor de hulptransporten niet als een belemmering wordt gezien.

SCHOTEN

Twee Nederlandse en een Deens konvooi moesten de plaats waar het incident zou plaatsvinden, passeren. Het eerste konvooi ging er zonder problemen langs. Korte tijd daarna passeren de Deense vrachtwagens. Enkele schoten zijn genoeg om een van de chauffeurs te doden. Vijf minuten later komt het derde konvooi de bocht om en komt in een vuurgevecht terecht. "We weten nu zeker dat een of twee mensen van de reguliere moslim-troepen gericht op ons hebben geschoten. We hebben gedaan wat we horen te doen: vol gas en wegrijden. Daarna hebben we de gewonden verzorgd", aldus Schipper.

De volgende dag is er weer gewoon gereden. "De transporten gaan zes dagen per week door. Als er door de week vertraging is opgetreden, rijden we op zondag ook." Sinds het transportbataljon vorig jaar november in het voormalige Joegoslavië arriveerde, hebben de trucks 5,4 miljoen kilometer afgelegd.

Overste schipper deelt de kritiek niet dat veel van het voedsel en andere hulpgoederen te weinig terecht zou komen bij de bedreigde bevolking waarvoor het is bedoeld. Hij erkent dat het geen ideale situatie is dat meestal het hoofdkwartier van de lokale moslim-strijdkrachten de plaats is waar de goederen moeten worden gelost. Maar voor de UNHCR (d VN-vluchtelingenorganisatie) is dat de enige manier om het voedsel bij de bevolking te krijgen, meent Schipper.

De UNHCR, waaraan het transportbataljon is toegewezen, coördineert de hulptransporten, maar dat verloopt volgens hem vrij gebrekkig. Hij toont daarvoor enig begrip omdat het de eerste keer is dat de VN-organisatie in oorlogsgebied zelf optreedt.

Schipper heeft wel een oplossing om de coördinatie te verbeteren. "Als je me diep in mijn hart kijkt, zeg ik: maak er een militaire operatie van. Militairen dragen een uniform en een wapen. Dat dwingt respect af, merken we. Het maakt het makkelijker om te opereren en we zijn beter beschermd."

VRAAGTEKENS

De overste zet zijn vraagtekens bij het idee dat binnen de EG veld wint om een vaste route, bij voorbeeld van Split naar Sarajevo, in te stellen en die dan geheel met pantsermaterieel te beschermen. Technisch moet dat volgens hem mogelijk zijn, maar het zou ertoe leiden "dat de plaatsen die niet aan die route liggen en waar we nu wel komen, niet meer worden bereikt".

Aan het begin van zijn uiteenzetting zegt de commandant enigszins dramatisch dat "de mannen zich verlaten voelen" als gevolg van de volgens hem geringe aandacht die de vaderlandse media aan het werk van het transportbataljon besteden. "Als er een vliegtuig overkomt, wordt gezegd: daar gaan die dappere jongens waarvoor de pers zoveel belangstelling heeft, terwijl wij hier op de grond het eigenlijke werk doen."

Volgens Nederlandse deskundigen:

VN zetten niet-inmenging bij in rariteitenkabinet

De toenmalige Sovjetunie vroeg in 1963 al eens om ingrijpen van de VN-Veiligheidsraad om de volkerenmoord op Kurden in Irak te verhinderen. Toen was dat tevergeefs. Een internationale legermacht streek pas 28 jaar later neer in het noorden van Irak om de Kurdische bevolking te beschermen tegen de wreedheden van het bewind in Bagdad.

De ommekeer is mogelijk gemaakt doordat het volkenrechtelijke principe van niet-inmenging in interne aangelegenheden razendsnel aan belang heeft ingeboet. Na de koude oorlog kan geen moorddadig bewind ter wereld zich nog verschuilen voor de internationale bemoeienis. Ook Haïti is daarvan een 'levende illustratie', in de woorden van minister Kooijmans van Buitenlandse Zaken.

Een recht op inmenging of zelfs een plicht tot inmenging is aan het ontstaan. "Soevereiniteit is niet langer absoluut. Het gebouw is transparant geworden en we kunnen onze ogen niet sluiten voor wat daar gebeurt. De tijd vraagt erom", aldus Kooijmans' pleidooi voor meer bemoeizucht.

DISCUSSIE

Op zijn ministerie ontspon zich vorige week een levendige discussie over de humanitaire interventies waarmee de Verenigde Naties zich opwerpen als beschermer van de mensenrechten. Op welke volkenrechtelijk principes baseren de VN hun bemoeienis? Op basis van welke criteria besluiten ze tot ingrijpen? En gaan de VN niet veel te gemakkelijk over tot interventie?

Het principe van niet-inmenging is een beetje te snel weggezet in het rariteitenkabinet, vreest P.R. Baehr, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit van Utrecht. "Non-interventie garandeert een zekere ordening." Het gevaar bestaat dat lidstaten een VN-operatie gaan gebruiken voor hun eigen doeleinden, aldus Baehr die daarbij eveneens naar Haïti verwijst. "De Verenigde Staten breiden hun bevoegdheden wel erg snel uit."

BOUTROS BOUTROS GHALI
...achter de feiten aan...

Helemaal snel ging het in Irak, waar de geallieerden neerstreken in het noorden zonder dat de Veiligheidsraad hun daarvoor toestemming verleende. Er w... juridische basis voor d... ventie, aldus Baeh... gebeurde gewoon, m... Utrechtse hoogleraar... is onbegrijpelijk dat het... landse parlement e... vragen over heeft ge...

Het is dit grens... tussen humanitaire ... dwangacties, waarmee... enige Naties worstelen... delijk is wanneer ... dingen van de m... rechten een bedreigin... vormen voor de inte... nale vrede en veiligh... wanneer dat laatste h... is, kunnen de Ver... Naties krachtige st... nemen, zoals sancties ... digen of militair ingrij...

FLEXIBILISERIN...

De Veiligheidsraad ... zijn beslissingen mome... op een ad hoc-basis... Somalië was de honger... aanleiding om ook milit... interveniëren. "Alle no... kelijke middelen" zijn ... gens resolutie 794 geoorl... Kennelijk oordeelden ... leden van de Veiligheids... dat de hongersnood een be... ging was voor de we... vrede, maar uitgespr... hebben ze het nooit.

Minder bevreesd voo... flexibilisering van het ... kenrecht is professor C. ... terman uit Maastricht ... in april op Curaçao ... lezing hield over 'Behoo... bestuur' red.): "Het is ... goede zaak dat het prin... van non-interventie zo ... is afgekalfd." Flinter... deed er zelf zijn voor... mee in Wenen, waar ... enkele maanden geleden ... Nederlandse deleg... leidde op de wereldco... rentie over de rechten va... mens. Aziatische lan... moesten daar uiteindelijk ... pecteren dat ze worden ... gesproken op hun staat ... dienst bij het respecte... van mensenrechten.

ACHTER DE FEITEN

In de discussie lijkt Bou... Boutros Ghali achter ... feiten aan te lopen. De se... taris-generaal van de ... zegt in zijn toekomstv... agenda voor de vrede dat ... VN pas kunnen overgaan ... humanitaire interventie ... een verzoek van de be... kken regering of van de st... dende partijen. In het ge... van Somalië en Irak wacht... de Veiligheidsraad echt... niet op die toestemming, ... in Haïti evenmin.

Aan de interventionistisch... daadkracht zijn echter o... grenzen. VVD-voorman Fr... Bolkenstein denkt dat h... allemaal niet zo'n vaart z... lopen. Militair VN-optreden ... op grote schaal is alleen mog... lijk met steun van de Ver... enigde Staten en die stelle... zich na hun ervaringen i... Somalië terughoudend o... "Washington wil geen voor... trekker meer zijn", aldus Bol... kenstein. "Betrekkelijk ... weinig conflicten zijn ... geschikt voor interventie."

Waar zijn resten van twee vermiste gezinsleden gebleven?

Botten van tsaar Nicolaas lossen moordmysterie niet op

= door Diederik Kramers, ANP =

Het is nu voor 99 procent wetenschappelijk bewezen: de botten die in 1991 nabij de Russische stad Jekaterinboerg in de Oeral zijn gevonden, zijn die van tsaar Nicolaas II en zijn gezin. Daarmee zouden Britse onderzoekers een van de grootste mysteries van deze eeuw hebben opgelost. Toch blijven er nog twee vraagtekens staan: Waar zijn de resten van Nicolaas' dochter Anastasia, en die van de Tsarevitsj Aleksej?

Het verhaal is dat de tsaar, zijn vrouw Alexandra en hun vijf kinderen - Aleksej, Tatiana, Olga, Maria en Anastasia - in de vroege morgen van 17 juli 1918 werden geëxecuteerd in Jekaterinboerg. Hun lijken waren echter nooit gevonden, en door de jaren heen bleef er twijfel over de precieze toedracht van hun dood.

EXECUTIE

De tsaar moest sterven, dat stond voor Lenin vast. Hij wilde voorkomen dat de vorst en zijn gezin door de oprukkende Witten zou worden bevrijd uit zijn ballingsoord in de Oeral. Daar zaten ze in het Ipatijev-huis met de familie-arts Sergej Botkin, de huishoudster Anna Demidova, de kok Ivan Charitov en de bediende Aleksej Troep.

In de nacht van 16 op 17 juli werden de Romanovs en hun gevolg gewekt door hun bewaker Jakov Joerovski, die hen verzocht naar de kelder te gaan. "Zonder een woord te zeggen nam Nicolaas zijn zoon in zijn armen en droeg hem naar beneden, gevolgd door de rest van de familie", aldus Aleksej Kabanov, een van de beulen.

De tsaar en zijn gevolg stonden midden in de lege ruimte, toen de dubbele deuren openvlogen en ze oog in oog met het executiepeloton stonden. Nicolaas werd bij het eerste schot gedood. Aleksej kreunde nog, maar Joerovski maakte hem met een paar schoten af. "Ik waarschuwde dat ze moesten ophouden met schieten omdat mensen in de naburige huizen wakker werden van het lawaai", aldus Kabanov. De overlevenden - onder wie de tsarina en haar dochters die waren afgeschermd door een borstkuras van juwelen - werden met bajonetten afgemaakt.

Daarop werden de lijken overgoten met meer dan 600 liter benzine en in brand gestoken. Eerst werden Aleksej en Anastasia begraven, later werden de overige negen in een ondiepe mijnschacht gegooid. Om identificatie te voorkomen kwam daar nog eens 380 kilo zwavelzuur bovenop. Tenslotte reed een vrachtwagen heen en weer over de resten om de laatste sporen te verbrijzelen.

Jarenlang bleef het stil in het bos bij Jekaterinburg. Twee amateur-onderzoekers vonden in de jaren '70 drie schedels, maar stopten die in een doos onder de grond uit angst voor de KGB. Pas in 1991 werd het graf van de tsaren gevonden. Russische onderzoekers slaagden erin de lijken van Nicolaas en Alexandra te identificeren, door met de computer hun schedels te vergelijken met oude fotoportretten.

DNA-PROEF

Voor het laatste procentje zekerheid was een DNA-onderzoek nodig. Dus vertrok Pavel Ivanov, hoofd van de DNA-afdeling van de Russische Academie van wetenschappen, vorig jaar september met de keizerlijke botten in zijn koffertje naar Alderston bij Londen. Daar werden ze in het wetenschappelijk politielaboratorium onderworpen aan de nieuwste genetische onderzoekstechnieken.

Volgens Peter Gill, hoofd van het DNA-team, is het vrijwel zeker dat dit de resten van de Romanovs zijn. Tot deze conclusie kwam hij door het genetische materiaal te vergelijken met dat van nog levende familieleden. "Het DNA werkt als een soort tijdmachine, omdat het onveranderd van generatie tot generatie wordt overgedragen." De genetische streepjescode voor het onderzoek werd ondermeer geleverd door prins Philip, de echtgenoot van koningin Elizabeth, wiens grootmoeder Victoria de zuster van de tsarina was.

Vijf van de negen gevonden skeletten zijn die van de tsaar, de tsarina en drie meisjes, maar de resten van Aleksej en zijn 17-jarige zusje Anastasia, die in een ander graf waren gegooid, zijn nog steeds niet terecht. "We zijn zeker dat bij de lijken in Jekaterinburg geen skelet van een jongetje lag", aldus Ivanov. "Ook missen we een van de prinsessen."

Zolang niet alle lijken van de zeven Romanovs zijn geïdentificeerd is er nog genoeg ruimte voor de aanhangers van de 'overlevingstheorieën', die er heilig van overtuigd zijn dat niet alle leden van de tsarenfamilie in 1918 zijn vermoord. De meest geruchtmakende aanspraak komt van een Anna Anderson, die tot haar dood in 1984 volhield dat zij Anastasia was. Ook onderzoekers in Rusland zijn nog bezig de zaak uit te spitten: alleen in de laatste maanden zijn drie complete Nicolaas-skeletten opgedoken in Rusland en Letland.

BEDEVAART

De zaak-Nicolaas houdt de gemoederen in Rusland bezig. Nadat het land uit de as van de Sovjetunie is herrezen is het nog op zoek naar zijn identiteit, en een mooie staatsbegrafenis is daar een aanzet toe. Op alle nationalistische en monarchistische betogingen wordt Nicolaas op plakkaten meegedragen, en de nabestaanden van de Romanovs ruziеën al wie van hen ooit weer de troon van de tweehoofdige adelaar mag bezetten. De Russisch-orthodoxe kerk wil op de heersende tsaar-mania inspringen door de vorst heilig te verklaren.

Ook president Boris Jeltsin heeft nog iets goed te maken. Hij gaf in 1977 als partijsecretaris van Sverdlovsk (de toenmalige naam van Jekaterinburg) opdracht het Ipatijev-huis waar de executie plaats vond, met de grond gelijk te maken, omdat er teveel mensen op bedevaart kwamen om de sterfplaats van de tsaar te bezoeken.

De familie Romanov wil dat Nicolaas in Jekaterinburg een behoorlijke christelijke begrafenis krijgt, aldus Rostislav, een achterneef van de tsaar. "Dat moet een monument worden voor alle mensen die door de communisten zijn vermoord."

Curaçaose helikopter piloot haalde militairen uit vuurlinie

Ingeborg Dijk: "Ik wil altijd helpen als het zin heeft"

= door Nel Casimiri =

Het zal nu ongeveer een half jaar geleden zijn dat ik, koffiedrinkend in de Gravely-boutique bij Tiny Dijk de fax mocht lezen die die nacht gearriveerd was. De commandant van Ingeborg Hessing-Dijk, de dochter van Piet en Tiny Dijk, berichtte dat Ingeborg een speciale onderscheiding had ontvangen wegens moedig gedrag. De woorden waarin het omschreven werd, waren officiëler, maar daar kwam het op neer. De Amigoe-rubriek MENSEN heeft er toen kort melding van gemaakt. Ingeborg en haar man Joop zijn deze dagen met vakantie op Curaçao en ontspannen, op de porch van het weekendhuis, vertelden zij over hun oorlogservaringen, Ingeborg in Cambodja en Joop thuis in Nederland, bezig met zijn dagelijks werk, maar in gedachten bij zijn vrouw in Zuidoost-Azië.

Ingeborg Dijk werd geboren en groeide op op Curaçao. Na haar middelbare school vertrok zij naar Nederland, naar de Academie voor Lichamelijke Opvoeding. Dat viel tegen. Ze stopte tijdens haar tweede jaar omdat zij het lesgeven niet leuk vond. Daarom stapte ze over naar het CIOS, waarvoor ze in 1983 slaagde. Ze ging werken, maar met een CIOS-opleiding heb je meestal verschillende kleine baantjes, waardoor je veel tijd kwijt bent met op en neer reizen. Dat alles veranderde door een vakantie op Curaçao:
"Ik was aan het zeilen met mijn vader en een kennis die bij de luchtmacht werkte en die vroeg me waarom ik niet bij de luchtmacht solliciteerde. Hij vertelde over zijn werk en ik bleek te kunnen solliciteren door gewoon een paar formulieren in te vullen. Dat heb ik gedaan. En ik werd aangenomen. In 1984 en 1985 volgde ik de opleiding tot vlieger, daarna als helikopterpiloot. Als kortverband-vrijwilliger. Het contract van zes jaar gaat in na je opleiding. Dat contract loopt in 1994 af. Ik heb geopteerd als beroeps en in maart hoorde ik dat het o.k. is. Als mijn contract is afgelopen word ik dus beroepsmilitair".

Tijdens haar opleiding trouwde Ingeborg met Joop Hessing, haar waterpolotrainer in Arnhem en thans manager van Natuurpark Apeldoorn, waar o.a. de Apenheul onder valt.
"In april 1988 haalde ik mijn brevet als helikopterpiloot. Je moet kiezen tussen de F-16 straaljagers en de helikopters bij de luchtmacht. Ik heb nooit belangstelling voor de F-16 gehad, van het begin af aan wilde ik op de helikopters. Ik heb ook de instrukteurscursus gevolgd. Ik geef nu les aan helikopterpiloten".

Ingeborg vertelt uitgebreid over haar opleiding: eerst de vier keuringen, de eerste vliegopleiding in Eelde, de officiersopleiding in Gilze-Rijen, zeven maanden in Fort Rucker in de Verenigde Staten, naar Deelen en daarna een ETHC-opleiding. Pas daarna gaat het contract in. De helikopters van de luchtmacht staan in de dagelijkse praktijk in dienst van de landmacht. De landmacht maakt dus gebruik van deze diensten van de luchtmacht.

CAMBODJA

Cambodja ligt in Zuidoost-Azië, ten oosten van Thailand en ten westen van Vietnam. Ten noorden van Cambodja ligt Laos en nog verder noordwaarts China. Er heeft jarenlang een felle burgeroorlog gewoed in Cambodja. De machtige leider van de Rode Khmer, Pol Pot, een dictator, heeft in de loop der jaren systematisch alle intellectuelen uitgemoord.

Joop Hessing: "Dat moet je heel ruim zien. Heeft u een bril op? Dan kunt u lezen, dus bent u een intellectueel. Of: spreekt u een paar woorden Engels? Dan bent u een intellectueel".
Uiteindelijk is er ingegrepen door de Vietnamezen. Zij hebben de orde hersteld en Sihanouk aan het bewind gebracht. Maar er bleek weer een burgeroorlog uit te breken. Vier grote groepen bestreden elkaar, de Rode Khmer, de Witte Khmer, de ANKI en de CPAF. Pas in 1990 heeft men in Parijs de strijdende partijen bijeen gekregen en is er een verdrag gesloten om de oorlog te stoppen. Er zouden verkiezingen worden gehouden onder supervisie van de Verenigde Naties. Een andere taak voor de Verenigde Naties was het ontwapenen van alle partijen. Er werden VN-militairen uit 38 tot 40 verschillende landen in Cambodja gestationeerd, w.o. Pakistan, India, Jordanië, Fiji-Islands, Japan, Frankrijk, Duitsland, Australië, enz. Ook Nederlandse troepen gingen naar Cambodja. Het grootste deel daarvan was marinier, maar een kleine groep van veertien luchtmachtmensen vergezelde hen. Zes vliegers, zes monteurs, een arts en een materieelman. Dat was de helikoptergroep, die de mariniers ondersteunde.

Ingeborg en haar echtgenoot Joop genieten van hun vakantie op Curaçao.

"We zouden daar voor 1,5 jaar naar toe gaan, d.w.z in drie groepen van een half jaar. In eerste instantie alleen vrijwillgers en we vielen onder de mariniers. Maar in juni vorig jaar kwam men erachter dat de malariatabletten die alle militairen moesten slikken niet geschikt waren voor de vliegers. Je kon er duizelingen van krijgen. Wij moesten dus nieuwe medicijnen krijgen, maar deze antibiotica mocht je maar 14 weken aaneen slikken. Dat betekende dat we in zes groepen van drie maanden moesten gaan. Daardoor moesten meer vliegers die kant op en had je te weinig vrijwilligers. Er is dus gewoon een lijstje gemaakt met daarop dat die en die van dan tot dan naar Cambodja ging. Er werd zoveel mogelijk rekening gehouden met andere afspraken of voorkeuren maar dat kon niet altijd".

In de maanden maart, april en mei verbleef Ingeborg in Cambodja.
"We vervoerden mensen van en naar besprekingen. Dat vervoer kostte door de lucht misschien tien minuten, terwijl het over de weg enkele uren rijden was. Toen we er kwamen was er in die buurt geen een asfaltweg".
De vorige groepen vliegers hadden de nieuwelingen al voorgelicht: het was heerlijk in Cambodja, wel warm, maar het verblijf leek net een heerlijke vakantie. Dat klopte ook wel in het begin van haar termijn, maar eind mei kwamen de verkiezingen.

BESCHOTEN

"Eind april is een groep Nederlandse militairen beschoten tijdens een routinecontrole over de weg. Er reden vier auto's in konvooi. De eerste werd doorgelaten, de tweede werd beschoten. We kregen door dat we erheen moesten, er zou een zwaargewonde zijn. Ik vloog in de medische helikopter en was als eerste in de lucht. De arts ging met me mee. We vlogen die kant op, maar in de lucht hoorden we al dat er twee gewonden zouden zijn: Toen hebben we ook de hulp ingeroepen van de andere twee. Er waren dus vier auto's. De tweede was geraakt. De eerste twee zijn doorgereden naar een veldje waar helikopters konden landen, de andere twee auto's zijn omgedraaid en teruggegaan. Er bleken vier zwaargewonden te zijn. Ik nam de eerste twee mee, de volgende helikopter de derde, en de derde helikopter de vierde. Allemaal Nederlandse jongens. We hebben ze meteen naar het hospitaal gebracht. De mariniers hadden een eigen FDS (Field Dressing Station). Dat zag er pico bello uit. Ik heb de twee jongens daar naartoe gebracht, de andere helikopters hun gewonden ook. Er heersen daar extreem hoge temnperaturen en bovendien hebben de helikopters een extra bepantsering van onder dus we kunnen ze niet vol benzine laden. We moesten dus eerst tanken, en daarna zijn we teruggegaan naar het veldje. Er was nog een lichtgewonde, die namen we de tweede keer mee en er waren zwaargewonde Japanners. Een Japanner is daar ter plekke overleden, een andere overleed toen hij in de helikopter werd geladen. We hebben nog geprobeerd hem te reanimeren, maar dat is niet gelukt".

De auto's waren aangevallen door de Rode Khmer. Eesrt beschoten door een RPG-raket, die afschampte op de wagen en daarna werd de auto doorzeefd met kogels.
"De redding voor de Nederlandse militairen is geweest dat ze kogelvrije vesten droegen. Toen de dreiging groter werd moesten ze die dragen. Die vesten wegen veertien kilo en in dat warme weer is dat een hele belasting. De Japanners droegen die vesten niet, vandaar dat zij zwaarder gewond waren. Als de mariniers die vesten niet aangehad hadden, hadden ze het niet na kunnen vertellen. Nu zijn alle Nederlandse gewonden gered. Ze konden er zelf bij zijn toen we die onderscheding kregen uitgereikt".

ONDERSCHEIDING

Die onderscheiding kregen alle dertien luchtmachtmensen die meegedaan hadden, vlak voor ze naar Nederland terugkeerden. Er hoorde een gratificatie bij. "Het is een soort tevredenheidsbetuiging", vulde Joop zijn vrouw aan.

Hoe dichter de verkiezingen naderbij kwamen, hoe groter de dreiging werd. Het werd steeds erger. De Nederlandse militairen zaten vlak bij het dorpje Sisophon waar hoofdzakelijk CPAF troepen waren. Maar de Rode Khmer kwam langzaam opzetten.

"We kregen elke dag een korte *briefing* met informatie.

Dan hoorde je hoe de Rode Khmer steeds dichterbij kwam. De mensen in het dorp wisten het ook. Tegen de tijd dat Sisophon zou worden aangevallen, was het heel stil op straat. Iedereen was weggetrokken".

Maar zo ver is het niet gekomen. Tot op ongeveer acht kilometer afstand zijn ze genaderd. Daarna is het weer rustiger geworden. Ondertussen is er wel een groep Nederlandse militairen gegijzeld door de Rode Khmer:

"Ze zijn vier uur vastgehouden. De Rode Khmer soldaten hebben veel meer wapens. Ze hebben de Nederlanders alles afgenomen behalve hun wapens, maar wel de radio's, en ook persoonlijke bezittingen als camera's en horloges e.d. De Nederlanders hebben zich heel rustig gehouden. Er waren veel meer troepen in de buurt en ze zijn, misschien daarom, later weer vrijgelaten. Dat was een van de laatste incidenten".

Eind mei volgden de verkiezingen zelf, weer een tijd vol spanningen, maar er gebeurde niets ernstigs. Twee tot drie weken later de uitslagen. Daarna ging de groep waar Ingeborg bij behoorde weer terug naar Nederland, om plaats te maken voor de volgende groep Nederlandse mariniers en luchtmacht. Half oktober zijn de laatste Nederlanders uit Cambodja teruggekeerd naar Europa. Er zitten nog wel VN-soldaten uit andere landen in Cambodja. De VN-militairen worden langzamerhand teruggetrokken, niet allemaal tegelijk.

VAKANTIE

Tijdens de drie maanden in Cambodja kreeg Ingeborg acht dagen vakantie. Om naar Nederland te gaan moest ze vier dagen reizen, dan hield ze maar vier dagen over. Daarom besloten haar moeder, vanuit Curaçao, en haar man, vanuit Nederland, Ingeborg op te zoeken. De bedoeling was naar Cambodja te gaan, maar dat bleek niet verantwoord, te gevaarlijk. Daarom brachten ze hun vakantie gedrieën door in Thailand.

Joop: "We maakten daar het Bhoeddistisch nieuwjaar mee. Dat vieren ze door elkaar nat te maken. Overal waar je rijdt, waar je fietst, staan emmers water, die ze over je heen gooien. Wij zaten net in Thailand waar het minder droog is dan in Cambodja. In Thailand waren brandweerwagens die met grote slangen het water over je heen spoten".

Joop reageert nogal lakoniek op het gevaarlijke beroep van zijn vrouw:
"Je weet dat zoiets kan gebeuren, als je zo'n beroep hebt. Geen man of vrouw zit erom te springen, maar je kunt opgeroepen worden voor de VN. Ik heb ook veel vertrouwen in de mariniers. Ze zaten wel in het moeilijkste stuk van Cambodja, net bij de Rode Khmer. Ze komen echter in de plaats om humanitaire hulp te verlenen. De relatie die ze hebben opgebouwd met de burgerbevolking was goed. Daarom hadden de Nederlandse militairen ook minder problemen. Kijk, ik dacht: ze zal daar wel veilig zitten. Je maakt het ook voor jezelf zo veilig mogelijk. Het Ministerie van Defensie gaf veel informatie, ook aan degenen die achterbleven. Er is een telefoonnummer dat je kan bellen voor geestelijke bijstand. En er waren regelmatig bijeenkomsten van de luchtmacht waar ze iets lieten zien van wat daar gebeurde. Ze vertoonden video-opnames. Elke week kwam er een nieuwsbrief over de fax. Die werd door defensie gekopieerd en alle mensen toegezonden. Dat is echt iets waar je naar uitkijkt. Het is donderdag, vanmiddag komt de brief".

Ingeborg en Joop praten er erg nuchter over. Zo op het eerste gehoorlijkt het inderdaad bijna een vakantiereisje geweest. Maar als ze langer doorpraten, komt er ook andere informatie:
Ingeborg: "Er werd veel geschoten. De ruzies werden uitgevochten door mensen dood te schieten. Er ging geen avond voorbij zonder schieten. Behalve dan die ene avond dat de Rode Khmers zouden aanvallen. Toen hoorde je niets. We mochten ook alleen rijden en lopen over de gebaande wegen. Overal elders lagen mijnen. Er waren elke dag gewonden door de mijnen. Iedereen loopt daar gewapend, kleine jongens vanaf twaalf, dertien jaar lopen met geweren en granaten. En als het regende of onweerde begon iedereen in de wolken te schieten: de wolken lek schieten!"

Het deel van Cambodja waar de Nederlandse militairen gelegerd waren is een droog en dor gebied. Daarbij was Ingeborg er in de droge tijd:
"Er liep een riviertje, maar dat stond ook droog. Overal was rode aarde, veel stof en hier en daar een boompje". Zoiets als Curaçao, dan veel warmer. Steeds boven de veertig graden en minder wind dan hier".

Ingeborg heeft foto's van Cambodja meegenomen op CD-ROM. Op een daarvan ligt ze heerlijk te slapen onder een klamboe:
"Dat is tegen de muggen, maar als je hiervandaan komt heb je er niet veel last van. Vakantiegangers hebben hier ook vaak last van muggen. Zo was het daar ook. Mensen die voor het eerst in de tropen komen, hebben er last van. Ik niet. Het was daarbij ook zo droog daar. We sliepen en aten bij de mariniers. We hadden in een hoekje van het terrein een platformpje met een hangar gemaakt. Daar zaten we de hele dag, en 's avonds bij de mariniers".

INGEBORG HESSING-DIJK
...Moedig gedrag...

VRIENDELIJK

"In het begin als we ergens landden liep het hele dorp uit om de helikopter te zien. De mensen zijn altijd even vriendelijk. Ze lachen altijd. Ze zullen nooit boos kijken naar je. Maar als ze boos zijn en je draait je om, schieten ze je rustig overhoop. Doch ze zullen nooit schreeuwen".
Op de foto's staan ook heel geavanceerde helikopters, maar dat blijken andere te zijn. De Nederlandse ploeg vloog met Alouettes, drie, later vier Alouettes, met een(1) motor en drie bladen. Normaal bieden die plaats aan zeven personen, maar dat was daar onmogelijk omdat ze nooit met volle tanks konden vliegen. Daarbij waren de helikopters niet gepantserd en niet bewapend. Toen de toestellen naar Cambodja getransporteerd werden, werd er een plaat van kogelremmende kunststof op de bodem onder de cockpit gelegd en nog zo'n plaat aan de zijkant bij de deur, die je dicht kon schuiven. Verder was er geen bewapening.

"Tot de standaarduitrusting van de luchtmacht hoort een pistool. Maar wat doe je met een pistool tegen RPG-raketten, tegen granaten en geweren, tegen de Klasnikovs die de tegenpartij had? Natuurlijk waren de mariniers op patrouille wel beter bewapend".

Joop: "De Nederlandse mannen hebben goed werk gedaan onder erbarmelijke omstandigheden. Hoge temperaturen, zware lasten. Ze hebben het netjes gedaan. Ik heb er veel respect voor. Ze hebben ook veel narigheid voorkomen. De mensen kunnen trots zijn op de mariniers, op wat ze daar gedaan hebben".

Ingeborg: "Wij werden beschermd door de mariniers. We hebben geen wapens, wij zorgen alleen voor het transport door de lucht."

Zitten er op Curaçao nog meer mariniers die ook in Cambodja gediend hebben?
"Chris van der Hoeven en Boudewijn Schoofs ken ik, die zaten gelijk met mij daar. Maar er zijn er meer, maar wie precies dat weet ik niet. Er zaten 800 mensen per term daar en de groep mariniers is niet zo groot. Ik denk dus dat bijna iedereen die toen marinier was, die kant is opgestuurd".

En hoe gaat het nu in Cambodja? Is het rustig na de verkiezingen? Is er al een regering?
Ingeborg: "Je hoort er zo weinig van. Voor we weg gingen stond er weinig informatie over Cambodja in de kranten. We zijn in december vorig jaar naar Indonesië geweest. Daar stond heel veel over Cambodja in de kranten. Toen wisten we al dat ik zou gaan, dus waren we geinteresseerd. Er zat ook een groot contingent Indonesische VN-militairen in Cambodja. Later hoorde je in Nederland wel meer, toen de Nederlandse militairen erheen gingen. En helemaal toen de politici een bezoek brachten. Toen gingen er drommen journalisten mee. Nu hoor je weer bijna niets".

Word je nu straks ook opgeroepen voor Joegoslavië?
"We vliegen bij de luchtmacht met twee types helikopters, met de Bulkof en de Alouette. Op papier is besloten dat de Bulkofs in Joegoslavië worden ingezet. We zijn gespecialiseerd in een type helikopter. Dat is defensiepolicy, niet van de vliegers, want in Jamaica bijvoorbeeld vliegen ze op drie verschillende types. Maar het betekent dat ik dus niet naar Joegoslavië ga. Doch je weet het nooit. Het kan van vandaag op morgen veranderen of er kan ergens anders opeens wat gebeuren".

Ingeborg is veilig teruggekeerd. Alle Nederlandse militairen die langer dan 90 dagen voor de VN hebben gewerkt, krijgen een medaille. Bij terugkomst in Nederland reikte de commandant van de mariniers die medaille uit aan zijn manschappen. De luchtmachtmensen waren daarbij, maar hun eigen commandant zal zelf een plechtigheid voor hen organiseren. Zij moeten dus nog even wachten op die medaille. Dat kan Ingeborg niet zoveel schel[illegible] eerste onderscheiding die ze in Cambodja kreeg was veel belangrijker voor haar. Die kreeg ze voor haar reddingswerk. Zelf bagatelliseert ze het, maar collega's en leerlingen van haar in Nederland, vertelden me dat als Ingeborg er niet zo vlug bij was geweest de gewonden het niet gered zouden hebben.

Liever heimwee dan Holland

door Rene Van Nie

Oksel

Tijdens het signeren van mijn boek 'Liever Heimwee dan Holland' moest ik onwillekeurig aan Jan denken. Jaren geleden vormden we een uitermate productief team voor het uitdenken en maken van reclamespots, bedrijfsfilms en sociaal culturele projekten. We bedachten al die 'wijsheden' in zijn kantoor aan de Haquartstraat in Amsterdam. Een kantoor dat Jan altijd liefkozend zijn 'jongenskamer' noemde. Van een computer hadden we nog nooit gehoord en alles werd opgetekend middels een antieke Triumph schrijfmachine waar de x van ontbrak. Een letter die gelukkig niet vaak voorkomt zodat we ons een investering van een nieuwe machine konden besparen. Omdat we goed 'in de markt lagen' hadden we over opdrachten niet te klagen en bedachten soms in drie dagen voldoende voor een riant maandsalaris. Daarom besloten we tot het oprichten van een firma en begonnen met briefpapier. Tienduizend vellen en evenveel enveloppen. Daarbij kwamen nog drieduizend stuks rekeningenpapier want we voorzagen een grote toekomst. Toen dat allemaal binnen was, moest ik een documentaire rond de wereld maken waarmee ik vier maanden druk was en besloot Jan een boek over reclame te schrijven. Hij typte dit op de achterkant van ons briefpapier want dat hadden we niet meer nodig. Onze firma was al ter ziele voor we bij de notaris waren geweest want zowel Jan als ik waren niet geschikt voor een bedrijf met veel personeel en al dat gedoe met sociale lasten, ziektewet, vakantiedagen, mensen aannemen of ontslaan en wat er verder komt kijken bij baasje spelen. Het idee van een modern ingericht pand met een sexy receptioniste, secretaressen achter ratelende machines waarmee ze onze broedsels uitwerkten en mogelijk ook nog een rijtje meedenkers, bleek uiteindelijk zo schrikbarend dat we heel erg opgelucht waren nadat er besloten was om toch maar lekker vrije jongens te blijven.

Zo liggen er in een opslag nog ruim zevenduizend vellen met de tienduizend enveloppen en drieduizend rekeningen want Jan stapte kort daarna over op een computer en ik was nog niet aan schrijven toe. Op zijn jongenskamer spraken we wel heel vaak over het 'scheppen' van literaire meesterwerken en in onze stoutste dromen zagen we ons al met een dure pen handtekeningen zetten voor honderden mensen. Helaas bracht het fantastische boek van Jan te weinig geld in het laatje en ging hij door in de reclame waar hij heel groot en gelukkig mee werd. En begon ik jaren later aarzelend te schrijven. Geen literaire meesterwerken maar wel boeken die bij duizenden verkopen. Helaas is mijn droom om ooit met een dure pen honderden handtekeningen te zetten nooit uitgekomen. De honderden handtekeningen wel, maar de wegwerpvulpen had ik cadeau gehad en omdat de prijs er nog op zat wist ik dat het ding vier vijf en negentig had gekost. Zo blijft er toch nog iets te wensen over want je levensdoel mag nooit al te snel en helemaal worden vervuld. Maar ik had het leuk gevonden als Jan erbij was geweest op Aruba en Curaçao. Om een terras vol mensen te zien die allemaal waren gekomen om hun boek te laten signeren. Velen met een half dozijn boeken tegelijk als cadeau voor vaders, moeders, broers, zusters en andere familieleden of vrienden. 'Voor Joop en Janny die net getrouwd zijn' of 'Voor Hans en Margriet als aandenken van een fijne vakantie' tot 'Voor Manon want scheiden doet lijden' toe. Honderden leuke gezellige mensen. Nederlanders, Antillianen en Arubanen. Het kon niet op.

Eerst bij Café The Plaza op Aruba waar Hans en Harry 96 kopjes koffie gratis wegschonken voor 'mijn' gasten en ik evenveel handtekeningen zette. En als je niemand verwacht is dat heel veel. Vervolgens bij het Lions Dive Hotel op Curaçao waar zelfs nog meer mensen kwamen. Een uur lang aan één stuk door signeren met een wegwerpvulpen die het dan ook bij de tweehonderdvierendertigste handtekening begaf. Dat had Jan toch moeten meemaken. Maar helaas kon hij er niet bij zijn omdat hij druk doende was met een miljoenen kostende reclamecampagne te bedenken voor een multinational in het moederland.

Zo zat ik die avond na het signeren alleen op het terras van Lions Dive waar zowel het eten als vrouwelijk personeel van een uitermate smakelijk hoog niveau was en klonk met een goed glas witte wijn op Jans gezondheid. Op dat moment bedacht ik me dat we nu mogelijk schatrijk waren geweest als we onze firma indertijd tóch hadden opgericht. Maar met het oog op de ondergaande zon gericht besloot ik dat geld niet gelukkig maakt. Uiteindelijk moet een mens zichzelf zo nu en dan een beetje voor de gek houden. Daarbij ben ik lang niet zo goed in de reclame als Jan. Er zijn maar heel weinig mensen zo goed als Jan. Want hij is een absoluut meesterbrein in het

bedenken van slagzinnen, kronkels en wendingen. Als jonkie en nog maar nauwelijks in de reclame werkzaam werd hij opgezadeld met iets heel delicaats. Een nieuwe deodorant. Nu is dat niet zo moeilijk maar deze deodorant was bedoeld voor het meest intieme lichaamsdeel van de vrouw. Ga daar maar eens aan staan. Het kostte Jan twee dagen. Toen verraste hij heel Nederland met de slagzin 'de vrouwvriendelijke en veilige deodorant voor het derde oksel'.

Impressies

Het beste moment

= door Irene Braakman =

Aan het einde van de middag, zo rond een uur of zes, is het goed toeven onder de boom, een *karawara spaño*, met een groot en ruim schaduwgevend bladerdak. Even niets doen, bekomen van beslommeringen en inspanningen van de dag. De rust van het moment op je laten inwerken en genieten van het weidse uitzicht rondom. In de verte over de landengte heen kun je de zee zien. Bij winderig weer en zeker als de wind uit de verkeerd hoek waait, uit het zuiden in plaats van het noordoosten, zie je dan het water soms hoog opspatten op de kust. Als de wind uit die hoek waait, kun je zelfs de uitstoot van de raffinaderij ruiken. Op het water varen bootjes, de zeilscheepjes van de zeilclub.

Een visserboot keert terug van zee, begerige fregatvogels in z'n kielzog meevoerend. Een enkele maal klinkt het geronk van een motorboot op. Een grote vloot zeiljachten, meest wereldomzeilers, ligt voor anker. Het late namiddaguur heeft iets looms. Het is het beste moment van de dag. De zon neigt naar de kim en kleurt de hemel in prachtige tinten variërend van gelig, oranje, roze, rood, soms felrood tot zelfs paars en alle kleurschakeringen daartussen. Soms geven ze de lucht een hele subtiele, een andermaal eerder een dramatische aanblik, die niet met woorden te beschrijven gevoelens in je wakker kunnen maken. Ook het water krijgt een bijzondere schittering door het licht van de scheidende zon.

Een kokosrat rept zich over een stroomdraad van de rand van het huis naar de boom. Even dreigt hij uit te glijden. Maar vergis je niet, ratten zijn volleerde... Hij zwaait... pootjes... en weer, springt terug... draad en spoedt zich... boom waar hij aan de... vruchtjes begint te... belen, waarvan hij... tanten op m'n hoofd... Misschien doet hij het... om.

Het is vreemd gesteld... ons mensen. Voel ik... vertederd bij de aanblik... deze rat en sta ik in... de nationale parken... Verenigde Staten in... bewondering naar z'n... fjes en nichtjes, de... *undhog*, de *groundsquirrel*... de *gopher* en dergelijk... kijken, wachtend op... geschikt moment voor... foto, zo hels kan ik... als ik merk dat zo'n... rat zich in m'n provisie... aan de voorraadpakken... vergrepen. Zó hels, dat... zelfs moordlust in me op... komen en alles in het... zal stellen om hem en... familie uit te roeien... is kennelijk betrekkelijk...

Zoals het late namiddaguur het beste moment... de dag is, zó is de zaterdagochtend het beste moment van de week. Zo om een... of tien, half elf om precies... zijn. Zittend aan de ontbijttafel, buiten in de schaduw van de galerij, een kop koffie opslurpend laat ik de... spanning van het moment... de belofte van een... weekend zonder verplichtingen voor me, goed op... inwerken. In gedachten... ik alles wat ik zou willen doen op een rijtje om dan... vast te stellen dat het veel... veel is. Dan nog maar even blijven zitten, nog een... koffie en luisteren naar... klanken van de cd... opstaat.

Een oranje-gele tr... strijkt neer op een zuilcactus en brengt een schitterend... gezang ten gehore. Tere... gele vlindertjes dwarrelen... langs. De lucht zindert... de warmte die op het... nog vreoge uur al aanzienlijk is. Wat een rust... blader kranten en... schriften door, restanten... waar ik door de week... aan toe ben gekomen... slaat binnen in huis de... elf uur. Het is voorbij... betovering is verbroken... beste moment van de week... duurt een half uur of hooguit een uur, maar het lijkt... een eeuwigheid.

Onderwijs anders bekeken

= door Elisabeth Hollander =

Censuur

Je zou de bewoners van deze wereld op allerlei manieren kunnen indelen, maar een zeer duidelijke scheidslijn loopt er ongetwijfeld ook tussen 'lezers' en 'niet-lezers'. Het merkwaardige feit doet zich hierbij voor, dat voor de hartstochtelijke lezer, lezen vaak een luxe is, spijbelen, je onttrekken aan nuttige of goede bezigheden die eigenlijk allemaal eerst moeten. Afhankelijk van hun leeftijd lezen zij met een vaag schuldgevoel, terwijl er werk aan de winkel is, met het boek op hun huiswerk als er eigenlijk gestudeerd moet worden, of stiekum onder de dekens als er eigenlijk geslapen moet worden.

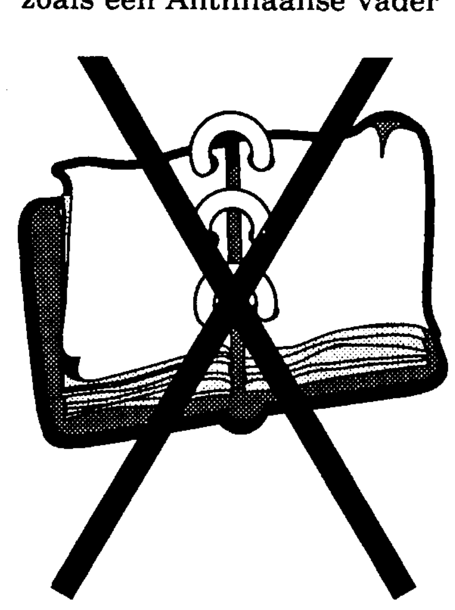
Kortom, de echte lezer is een verslaafde met alle verschijnselen vandien. En deze verslaving begint heel jong. Al op vijf- of zesjarige leeftijd slaat de bliksem in: het kind leert lezen. Vanaf dat moment is het gulzig op zoek naar leesmateriaal. Kinderen die gek zijn op lezen, lezen alles van *Pinkeltje* en de bijbel tot en met het telefoonboek toe. Maar zij lezen ook altijd en overal, hetgeen een bron van heel wat huiselijke conflicten kan zijn. Lezen aan tafel onder het eten bij voorbeeld, of de badkamer een uur lang bezet houden; de eeuwige strijd van de ouders om lezende kinderen op tijd in slaap te krijgen en zelfs de waterrekening kan schrikbarend oplopen na de ontdekking dat de houder van de handdouche ook als boekenstandaard gebruikt kan worden.

Wat is er heerlijker in ons tropische klimaat dan je onder stromend water te verliezen in verre avonturen.... Stomverbaasd en niet-begrijpend zien deze kinderen hoe hun niet-van-lezen-houdende klasgenootjes zuchtend en steunend aan de verplichte boekenlijstjes beginnen, zorgvuldig samengesteld volgens het criterium 'hoe dunner hoe beter'. Want zij kiezen juist voor het dikke boek, of liever nog voor de serie. De eindeloze rij *Pinkeltjes*, *Drielingen* en *Bas Banningen* stellen het definitieve afscheid van de tot leven gekomen personages steeds opnieuw uit en de treurigheid van de laatste bladzijde wordt opgevangen door de montere aankondiging van het volgende deeltje in de reeks.

Bij het ouder worden van deze lezertjes doen zich weer nieuwe problemen voor. De inhoud van de boeken wordt een bron van zorg, wat in vroeger tijden onverbiddelijk uitmondde in een leesverbod voor bepaalde lectuur. Vooral binnen de katholieke traditie beschikt men hierbij over een grote ervaring. Reeds in 1557 verscheen er een officiële *Index librorum prohibitorum*, een lijst van verboden boeken op straffe van excommunicatie. Pas in 1966 werd de Index weer afgeschaft. De laatste editie van 1948 werd niet meer herdrukt en men zou zich bij het lezen van boeken in het vervolg meer door het persoonlijk geweten moeten laten leiden, eventueel in overleg met lagere kerkelijke autoriteiten.

Nou kon dat in de praktijk nog wel eens verkeerd uitpakken. Op de katholieke kostschool waar ik mijn opleiding kreeg, werd *De paden der liefde* van de grote Franse katholieke schrijver François Mauriac als ontoelaatbaar weggecensureerd, maar bij Nikos Kazantzakis' *Christus wordt weer gekruisigd* en *De laatste verzoeking van Christus* werd goedkeurend geknikt. En dan te bedenken dat de verfilming van dit boek in de jaren tachtig onder de titel *The last tempation of Christ* stormen van protest over de hele wereld deed gaan. De eerwaarde zusters waren dus kennelijk op de titels afgegaan, niet op de inhoud die duidelijk niet gelezen was.

Nu is dat altijd een riskante zaak. Zo prijkt er op de literatuurlijst van onze lokale middelbare scholieren al jarenlang zonder uitzondering onze nationale trots: het schrijverstrio Marugg, Van Leeuwen en Martinus Arion. Toch komt ook in hun werk menige pittige passage voor, zoals een Antilliaanse vader

tot zijn grote schrik bemerkte toen zijn zestienjarige dochter een opengeslagen boek op het tafeltje naast de telefoon had achtergelaten. De passage waarop zijn oog toevallig viel, benam de vader de adem, maar daarna ging hij terstond tot daden over. Hij verbood zijn dochter uitdrukkelijk het boek nog verder uit te lezen, vertaalde de passage in het Papiaments en stapte met zijn klacht naar vrijwel alle lokale Papiamentstalige kranten.

Tevergeefs! Ofschoon men het op elke redactie volkomen met hem eens was dat deze tekst ongepast, ongeschikt en zelfs schadelijk was voor een zestienjarig Antilliaans meisje, durfde geen enkele krant de publicatie van de klacht met de gewraakte literaire passage aan, hetgeen de vader danig frustreerde.

Toch had hij zich niet zo'n zorgen hoeven te maken. Prof. Peter Hoefnagels haalt in een van zijn spreekwoordenboekje in dit verband een oud gezegde aan: "Wie de puist niet ziet, heeft de ziekte niet." Want zoveel betekent als: onschuld beschermt zichzelf. Wie nog niet aan seksuele handelingen toe is, ziet ze ook niet of stelt er zich niets bij voor.

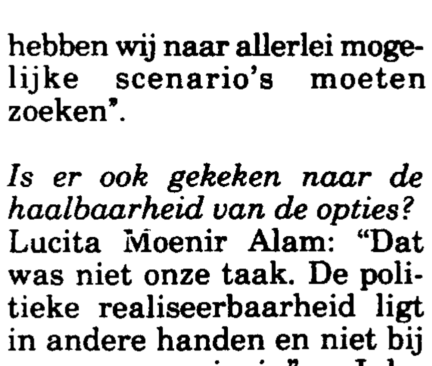
De zestienjarige dochter zal die tekst dan ook met andere ogen gelezen hebben dan de meer ervaren vader. De tekst zal voor haar wellicht nog geen seksuele lading hebben gehad. En nu maar hopen dat die vader geen slapende honden heeft wakker gemaakt.

Referendum maakt bevolking mondiger

vervolg van pag. 1

hebben wij naar allerlei mogelijke scenario's moeten zoeken".

Is er ook gekeken naar de haalbaarheid van de opties?
Lucita Moenir Alam: "Dat was niet onze taak. De politieke realiseerbaarheid ligt in andere handen en niet bij onze commissie". John Jacobs: "In wezen praat je met de vier opties over drie mogelijkheden: associatie, integratie of onafhankelijkheid. Precies hetzelfde als bij b.v. het referendum in Puerto Rico. Het enige nieuwe aspect is de 'autonome status' die gedragen wordt door vrijwel alle politieke partijen, waardoor het goed is de bevolking zich erover te laten uitspreken.

Optie A en B behelzen beide associatie".

Degenen die bezwaren hebben tegen het opnemen van optie C beweren dat deze optie is opgedrongen door de Nederlandse expert prof. P. Gilhuis. John Jacobs: "Maar in Puerto Rico was er ook een optie voor aansluiting bij de Verenigde Staten en daar had Gilhuis niets mee te maken. Wij zijn doodgewoon uitgegaan van wat er in de resoluties van de Verenigde Naties is opgenomen en ook wat dat betreft hebben niet wij het wiel uitgevonden".

Was er druk van de zijde van bepaalde politici om optie C niet op te nemen in het pakket van alternatieven in de eilandsverordening?
Lucita Moenir Alam: "Ik moet zeggen dat de politici, een enkele uitzondering daargelaten, ons netjes en met respect behandeld hebben. Bij ons is niet bekend dat er pogingen zouden zijn ondernomen om bij het overnemen van de adviezen uit ons rapport optie C te schrappen. Het uiteindelijke resultaat is dat al onze voorstellen integraal zijn overgenomen. Als politicus sta je natuurlijk toch wel te kijken van zo'n optie".

De vrees bij bepaalde politici is ook het gevaar van het oneigenlijke gebruik van het referendum. Men zou zijn misnoegen of onbehagen in de huidige politici en politieke partijen kunnen uitdrukken door voor b.v. optie C te stemmen, met daarbij de boodschap: laat Nederland de boel bij ons komen opruimen.
Lucita Moenir Alam: "Uit de opiniepeilingen blijkt dat het overgrote ... was. Maar toen de informatiecampagne eenmaal goed op gang kwam, verdween dat geleidelijk. Het lijkt erop dat de kiezers niet langer door dat soort 'wraakgevoelens' worden geïnspireerd wanneer zij naar de stembus gaan. Wat dat betreft zijn wij op de goede weg, want het is een veel te serieuze zaak om dat soort gevoelens te laten overheersen. Het blijft natuurlijk een heel spannend referendum, met allerlei gebeurtenissen die er tussendoor bij komen kijken. Er zijn ook figuren in onze gemeenschap die überhaupt niet voor optie A,B,C of D zijn, maar die gewoon tegen het fenomeen referendum zijn. Zij zijn gewoon bevreesd, dit machtsinstrument in handen te geven van het volk. Het referendum is immers niet anders dan een directe invloed van een burger op een bestuurlijk proces".

UITVOERING

Het is en blijft een consultatief referendum. In dit specifieke geval hebben nagenoeg alle politieke partijen, zowel van de regering als van de oppositie zich achter één en dezelfde optie geschaard. Zit daar niet het gevaar in dat wanneer een andere optie de meerderheid zou behalen het realiseren van die optie een probleem wordt al geldt het ... vox populi vox Dei?

Lucita Moenir Alam: "Wij moeten er in ieder geval van uitgaan dat de poltici bereid zullen zijn om de optie die gekozen wordt uit te voeren. Prof. Gilhuis heeft in een interview in de krant al gezegd dat het referendum een keihard mandaat inhoudt om te gaan onderhandelen. Je hoort ook steeds meer stemmen uit de gemeenschap van mensen die zeggen dat indien niet de favoriete optie van de huidige politici uit de bus komt, zij zelf bereid zijn om een steentje bij te dragen om de gekozen optie uit te doen uitvoeren".
John Jacobs: "Je moet je ook afvragen in hoeverre de andere partners in het Koninkrijk, in dit geval Nederland en de andere eilanden, het aan de internationale gemeenschap kunnen verkopen dat de keuze van een volk van een bepaald eiland niet door de politici waarmee zij gaan onderhandelen wordt gehonoreerd. Dat is onvoorstelbaar".

Er zijn politici die gezegd hebben dat zij zich uit de politiek zullen terugtrekken als met name optie C uit de bus komt.
John Jacobs: "Dat is terecht. Want als je als politicus niet meer staat achter de zienswijze en de gedachten van de bevolking die je vertegenwoordigt, moet je daaruit je conclusies trekken en opstappen. Dat is dan je goed recht".

Geldt het omgekeerde ook, dus dat indien er zich een optie met een meerderheid aanmeldt waar nog geen politieke partijen achter staan, degenen die deze optie hebben gepresenteerd de morele plicht hebben in de politiek te gaan om deze optie te realiseren?
Lucita Moenir Alam: "Een van de effecten die het referendum als fenomeen in diverse andere gemeenschappen heeft opgeleverd, is dat er een stuk dynamiek en zelfs een omwenteling in het bestaande politieke proces te weeg wordt gebracht. Er vindt een verdieping van je democratiseringsproces plaats, met meer mondigheid en participatie van je burgers maar ook met meer mogelijkheden voor verandering van je politieke toneel. En hopelijk doet de roep van de bevolking naar meer en gedegener informatie voor men gaat stemmen zich ook voor bij gewone verkiezingen in de toekomst. Dat men niet meer genoegen neemt met traditionele partijgebondenheid, loze propaganda en 'favoriete lijsttrekkers', maar dat men zich laat leiden door programma's en issues die uitvoerbaar zijn en waar de partijen achter staan. Dat zou een prachtig bij-effect zijn van dit Curaçaose refe...

Architecte ontwerpt schizofrenehuis

Schizofrene mensen voelen zich in de bestaande woningen en ziekenhuizen zelden veilig en thuis. Kleine aanpassingen zouden hierin al verandering kunnen brengen, meent architecte Birgit de Bruin. Zij kreeg van de Technische Universiteit Delft een prijs voor haar afstudeerscriptie 'De gekte van een gebouw: Wonen en schizofrenie'.

In haar werk doet De Bruin suggesties voor een andere indeling en aanpak van een gebouw waar schizofrene mensen beschermd kunnen wonen. Het duidelijkste voorbeeld is volgens haar het balkon. Voor de gemiddelde mens is het een plaats om te zonnen. Voor schizofreen nodigt het gemakkelijk uit tot zelfmoord. De Bruin stelt daarom voor onder de balkons bij voorbeeld pergola's te zetten zodat de bewoners ... naar be...

Max Velthuis van 'Kikker is verliefd'

"Schrijven en tekenen gaat om mijn gevoel en toevallig houden kinderen daar van"

Door Hennie Harinck =

Vanaf die dag zijn ze altijd bij elkaar en ze voelen zich heel gelukkig. Een ...ker en een eend - groen en ... Liefde kent geen ...nzen." Dat kon een paar ... geleden niet in Duit...d, waar Max Velthuijs ... kinderboeken uitgaf. ...ve, religieuze boeken ja. ...r je kleuters over een ...ker laten lezen die zo ...iefd is op een eend dat hij ... meer kan eten. Nee, dat ... de Duitsers toch te ver.

... is allemaal veranderd ...t ook de wereld van de ...derboeken is aan trends ...erhevig, hoewel de ver...pcijfers niet altijd direct ...enhangen met wel of ...n recessie. Onlangs op de ...nkfurter Buchmesse ...den de boeken van Velt...js als 'locker' ...schreven. Uberhaupt ...den de Nederlandse kin...boeken 'los, vrij en lekker' genoemd.

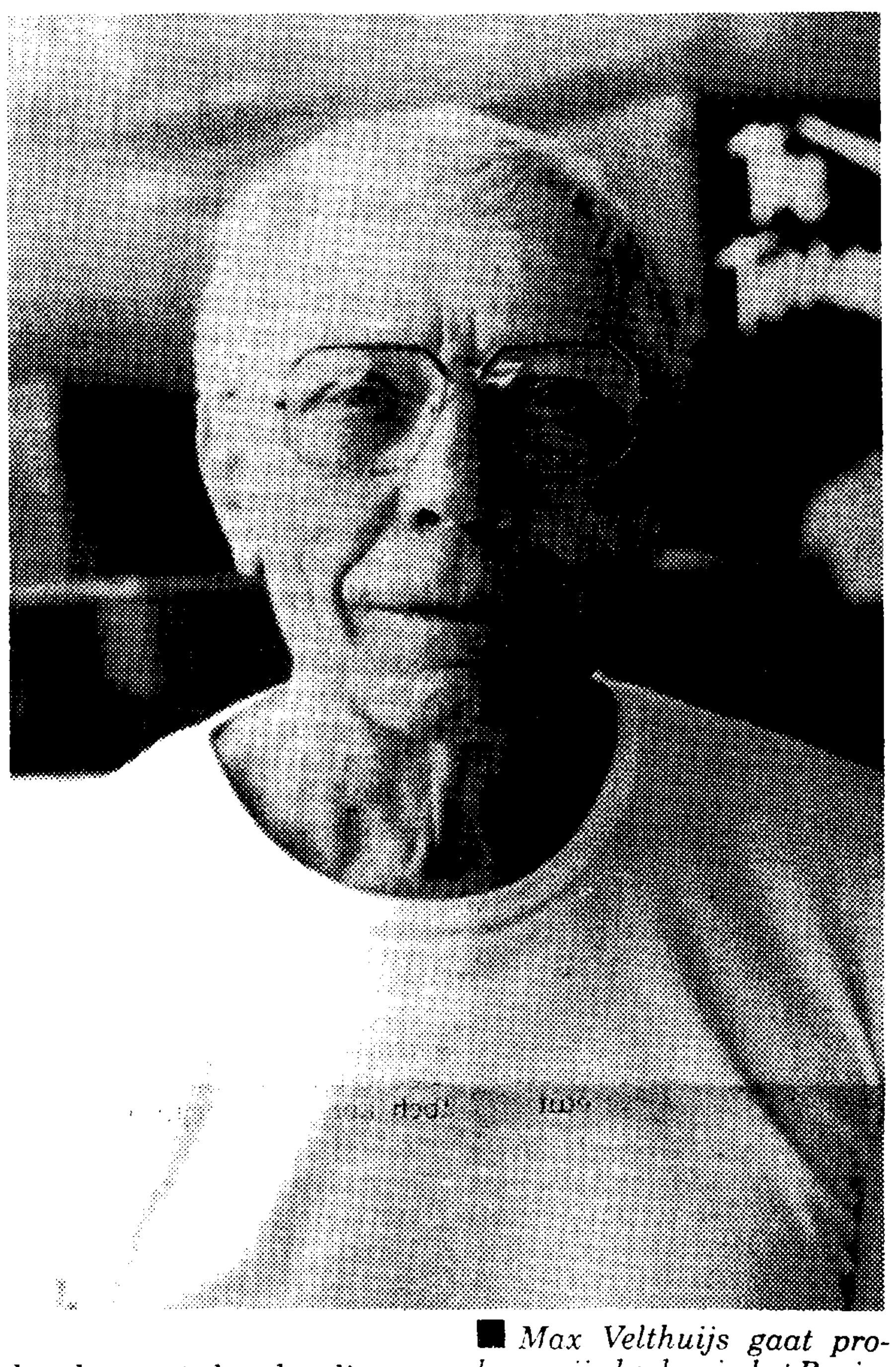
...igenlijk past die omschrij...g ook op de persoon van ...x Velthuijs (70). "Mijn ...er heeft tot op hoge leef... wanhopig uitgeroepen ...nneer ik eindelijk eens ...wassen zou worden." Maar ... schrijver, die het beeld ...oept van de ideale opa, ...ls Annie M.G. Smidt de ...ale oma verbeeldt, oogt ...merkelijk jonger dan de ...entig jaren die hij telt. ...nsen van zijn eigen leef..., daar gaat hij eigenlijk ...welijks mee om. "Oude ...nsen kunnen zo zeuren." ... zegt eigenlijk buiten zijn ...en generatie te hebben ...eefd. "Ik ga altijd met ...gere mensen om. Mis...ien doe ik dat bewust. ...n generatie gaat nog zo ...ukt onder de oorlog."

Het kind in Max Velthuijs ...ft en is sedert 1980, het ...r waarin hij zich serieus ...n het schrijven en illu...eren van kinderboeken ...g wijden, springlevend. ...hrijven en tekenen noemt ... tijdloos. "Ik hou van kin...ren, maar als ik werk dan ...at het om mijn gevoel. En ...vallig houden kinderen daa...an." Zijn carrière neemt ...nds vier jaar zelfs zo'n ...ucht dat hij de paparazzo ...na van zich af moet slaan. ...e zijn dan niet zozeer geïn...resseerd in de schrijver ...ax Velthuys, maar eerder ... de vader. Zo wilde Sonja ...arend de Haagse schrijver ... haar programma Oude ...uders, louter omwille van ...n bijzonder vaderschap. Of ...j niet met zijn zoontje van ...even wilde komen. Een reso...ut 'nee' was het antwoord. ...Daarvoor leen ik me niet."

Velthuijs is nog aan het ...apuffen. Met zijn autootje ...aakt hij een toernee langs ...uraçaose scholen op uitno...iging van de Stichting ...ANA, die deze weken een ...inderboekenfestival op ...uraçao en Aruba organi...eert. Gewapend met een tas ...ol boeken en een diapro...ector wordt hij muisstil door ...e schoolkinderen opgewacht. ...ie diapresentatie, waarbij ...en bonte stoet aan kikkers, ...lifanten en eenden aan de ...chooljeugd voorbijtrekt, ging ...erder niet door. Een *black-...ut* deed de airco's uitvallen ...n maakte stopcontacten tot ...ode muurneusgaten. Velt...uijs liet papier aanrukken ...n punaises en schetste het ...iefdesverhaal van de kikker ...n de eend met viltstift.

De gretigheid waarmee de ...kinderen hongeren naar ver...halen. Dat viel hem het mee...ste op. Ook het verschil tus...sen een blanke en een zwa...rte school. "De lokale zwarte ...kindjes zijn muisstil en ver...schrikkelijk gedisciplineerd." ...Maar het lukt Velthuijs ...altijd de kinderen laaiend ...enthousiast te maken. Zelfs ...de kindjes van Barber. Ook ...daar moest hij zijn schetsen ...signeren. "Die gooi ik nor...maal gesproken natuurlijk ...weg, maar ze wilden ze per ...se houden."

Het schuurtje in Barber dat dienst doet als bibliotheek zal hem nog lang heugen. "Het lag ergens te midden van een kale vlakte. Ik kon m'n ogen niet geloven. Aan de wand hing een wankel rekje met een tiental beduimelde boekjes. Toen ik binnenstapte wist ik niet wat ik zag. Tweehonderd kindertjes in zondagskledij zaten in de snikhitte keurig op bankjes te wachten. Maar niet alleen de kleintjes waren gekomen. Achterin het schuurtje hingen wat lange lummels uit het dorp en bleken zich zelfs wat mannen uit het dorp op te houden die een biertje dronken. En het was doodstil."

■ *Max Velthuijs gaat proberen zijn boeken in het Papiaments uit te geven. "De gretigheid van de kinderen naar verhalen is hier groot."*

Met nauwelijks ruimte om te tekenen ging Velthuijs aan de slag. De juffrouw vertaalde elke zin van hem in het Papiaments. "Prachtig die taal. Het klinkt als muziek, als Italiaans." De hoofdjes bewogen van de schrijver naar de tekening naar de juffrouw en terug. En het werd dolle pret toen hij zijn succesnummer uit de kast haalde. "Trompet voor olifant hou ik altijd als toetje. Dat is een gegaranddeerd succes."

"Ik schaamde me kapot", zegt de schrijver. "Wij met onze rijkdom en dat dit." Hij was uit Nederland vertrokken met een prachtige voorstelling hoe het op Curaçao zou zijn. "Ik had me een romantisch eiland voorgesteld met wuivende palmen, maar het is óók armoedig, grauw en kaal." Hij heeft nu het idee opgevat om zijn boekjes te voorzien van een Papiamentstalige inleg. Wellicht dat hij zijn uitgeefster Liesbeth ten Houten (Leopold) zo ver kan krijgen zijn boeken ook in het Papiaments te drukken.

"We drukken ook in het Deens, dus waarom niet in één moeite in het Papiaments? Er moeten hier toch 2000 boekjes te slijten zijn als ik de honger naar verhalen zie?"

Met het Kinderboekenfestival worden naar schatting 43.000 Curaçaose en Arubaanse kindertjes bereikt, voornamelijk via schoolbezoeken. Velthuijs is inmiddels al twee keer op de televisie te zien geweest. "Voor het jeugdjournaal geloof ik.

Ik probeer elke keer te kijken naar de lokale televisie, maar ik krijg steeds reclame."

In Nederland vindt de schrijver voornam... aftrek bij het NRC... krant en VPRO-publiek. "Maar je komt dan toch niet verder dan het jeugdjournaal en het kinderprogramma Klokhuis. Na 19.00 uur is het afgelopen met de kindertelevisie." Een keertje wist hij door te breken naar een meer commerciële zender, waar hij een half uur in een praatprogramma van RTL4 optrad. Dat heeft hij te danken aan een Gouden en een Zilveren Griffel, die hij in 1992 ontving. Dat zijn zo'n beetje de hoogste prijzen die een kinderboekenschrijver in Nederland ten deel kan vallen. Sindsdien is hij dus beroemd. Interviews geeft hij jaarlijks roulerend aan de grote Nederlandse dagbladen.

Maar bekend zijn is niet alles, zegt hij. "Ik heb altijd ontspannen kunnen werken.

Er werd toch niets van je verwacht. Maar nu heb ik het gevoel dat ik wel iets goeds móet maken." En faalangst is niet de beste inspiratiebron. Velthuijs kan inmiddels op de protectie van zijn uitgeefster rekenen. "Ik kreeg uit alle hoeken van het land verzoeken om tekeningen te maken. Dan was er bij voorbeeld een jubileum van een kleuterjuf in een uithoek van Limburg. Of ik daar niet een mooie prent van kon maken. En ik zeg nooit nee, dus op een gegeven moment komt er niets meer van boeken maken." Alle verzoeken aan het adres van de schrijver worden nu door zijn uitgeefster behandeld, die het overigens wel prima vond dat hij naar de Benedenwinden ging.

Uitgeverij Leopold is vrijwel het enige uitgevershuis dat ooit Papiamentstalige boeken uitgaf, onder meer van Miep Diekman. De Amsterdamse uitgeverij kent een uniek Antilliaans kinderboekenfonds met schrijfsters als Diana Lebacs en Sonia Garmers.

Max Velthuijs kwam bij Leopold binnen via de Londense Anderson Press. Ten Houten kocht de rechten voor vertaling van de Engelse uitgever en liet meteen 8000 exemplaren drukken van 'Kikker is verliefd'. Inmiddels zijn 50.000 'Kikkers' verkocht in 20 landen. Na de Kikker volgden onder meer eenden, olifanten en sinds kort ook dierenfabels. Saillant detail is dat de schrijver zelfs in Venezuela is vertaald en wel met 'Kikker in de sneeuw'.

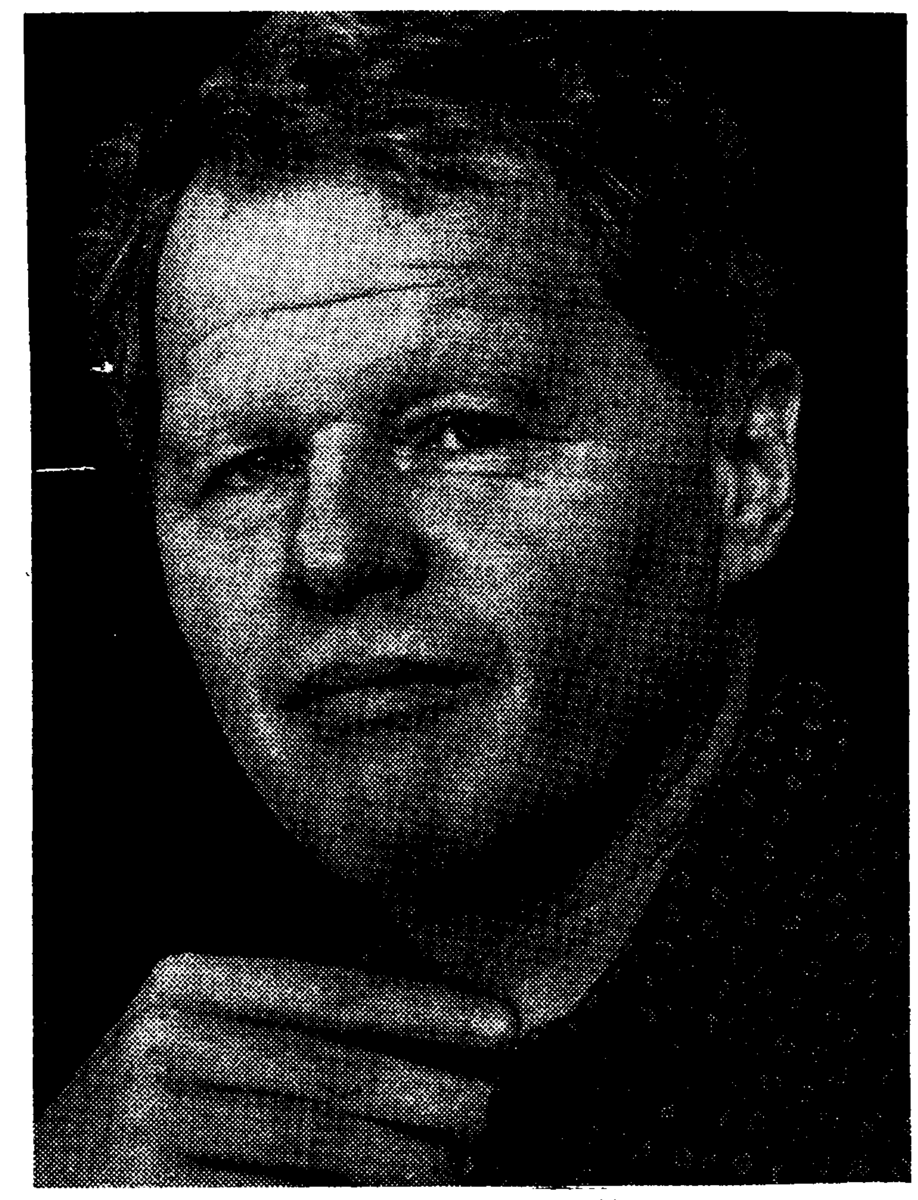
Van huis uit is Velthuijs grafisch ontwerper. Hij verzorgde onder meer boekomslagen en werd van lieverlee gevraagd kinderboeken te illustreren. "Het begon eigenlijk dertig jaar geleden toen ik werd gevraagd oude kinderversjes te voorzien van tekeningen. Ik had daar wel oren naar, want je ziet toch steeds meer dat de grafisch ontwerper zijn vrijheid in het ontwerpen verliest. Je merkte tegenwoordig vooral dat het reclamebureau al precies heeft uitgedokterd hoe ze het willen hebben."

Uiteindelijk ging de knop om en bedacht hij zich dat het niet zo moeilijk moest zijn om naast de illustraties een tekst te schrijven. "De jongen en de vis" was zijn eerste prentenboek dat bij een Zwitserse uitgever in 1967 verscheen. Het boek werd bekroond met de Bratislava-prijs en daarmee vestigde Velthuijs zijn naam. Hij bleef in zijn onderhoud voorzien door grafisch te ontwerpen tot in 1980 de knop 360 graden om ging en hij zich volledig aan kinderboeken ging wijden. "Ik dacht opeens dat het tijd werd dat ik eens dingen zou moeten gaan doen die ik zelf wilde; was het beu om steeds opdrachten van anderen uit te voeren." Ook zijn docentschap aan de academie moest eraan geloven.

Inmiddels noemt hij zich 'redelijk rijk'. "Dat heb ik toch te danken aan het feit dat ik altijd mezelf ben gebleven, ook al werden mijn dierenfabels, in een ver verleden uitgegeven, niet verkocht. Nu worden ze weer uit het stof gehaald door Leopold die ze prachtig gaat uitgeven."

Schrijven is een dankbaar beroep, zegt hij. Ook van volwassenen krijgt hij reacties. "Ik had nooit gedacht dat bij voorbeeld 'Kikker en het vogeltje' dat over de dood gaat zoveel los zou maken. Lezers schrijven mij dat ze er troost in hebben gevonden." Maar de meest ontroerende reacties ontvangt hij van kinderen. "Ik heb inmiddels een wonderlijke verzameling aan giften. Hier op Curaçao heb ik tekeningen, maar ook een potje gekregen met een bolletje dat ik water moet geven. Dan zou er een plant uit moeten komen. Dat bewaar ik voor Nederland." Maar het mooiste geschenk is toch de steen die hij ooit van een klein jongetje ontving. "Dat is toch prachtig. Misschien is het wel zijn liefste bezit geweest."

ADRIAAN VENEMA

Adriaan Venema bouwde zijn leven langzaam maar zeker af

Niemand zal precies weten hoelang Adriaan Venema het plan heeft gekoesterd om zichzelf het leven te benemen. Maar het voornemen moet geruime tijd in het hoofd van de schrijver, kunsthandelaar en journalist hebben rondgespookt. Misschien dat zijn mémoires, ingeleverd bij uitgever de Arbeiderspers, licht zullen werpen op het mysterie. Zondagmiddag 31 oktober werd Venema, geboren in mei 1941, dood in zijn Amsterdamse woning aangetroffen.

Met de zelfmoord maakte de schrijver van ruim veertig boeken, voornamelijk over de Tweede Wereldoorlog, eigenhandig een einde aan het roerig bestaan van een biseksuele *workaholic*, zoals hij zichzelf aanduidde. Venema had zijn vrienden gewaarschuwd dat hij eruit zou stappen. In de literaire en kunstzinnige kringen van de hoofdstad gonsde het inmiddels van de geruchten omtrent Venema's aangekondigde dood.

AFGEBOUWD

Het was alsof Venema zijn leven langzaam afbouwde. In januari 1992 verschenen er berichten in de kranten dat hij stopte met schrijven. Om deze stap kracht bij te zetten deed hij zijn complete bibliotheek de deur uit. Opkoper De Slegte had er een vrachtauto voor nodig om de boeken, tijdschriften en kranten weg te halen. De schrijver bleef achter met alleen zijn eigen oeuvre.

Ook het op zijn vijftigste staken van de arbeid had Venema jaren eerder aangekondigd. Op het moment dat hij de pen definitief neerlegde, had hij zojuist het vierde en laatste deel van zijn veelbesproken *Schrijvers, uitgevers + hun collaboratie* voltooid, in totaal ruim 2.200 pagina's druk. "Het is afgelopen", aldus Venema destijds. Tegenover een journalist van NRC handelsblad verklaarde de schrijver toen, bijna profetisch: "Mijn toekomst is ongewis. Het is partiële zelfmoord om een werkzaam leven op deze manier te beëindigen, dat besef ik heel goed." Venema zou ook niets meer lezen, zei hij. Hij zou zijn leven gaan vullen met het luisteren naar muziek, vooral Wagner, en het kijken naar oude zwart-wit-films.

Tijdens zijn schrijvende leven maakte Venema veel vijanden, vooral door de werken *Kunsthandel in Nederland 1940-1945* (verschenen in 1986) en *Schrijvers uitgevers + hun collaboratie* (in delen verschenen sinds 1988). Het oorlogsverleden van beroemdheden als Simon Vestdijk, Marten Toonder en Bert Voeten werd nauwgezet tegen het licht gehouden. Met vaak pijnlijke precisie werden reputaties te lijf gegaan. De onthullingen, door Venema zelf omschreven als "geschiedschrijving, vanuit een journalistieke achtergrond, met al het moralisme dat erbij hoort", streken velen hard tegen de haren in en de veelvuldig gevoerde polemieken waren niet van de lucht. Venema trok naar eigen zeggen ten strijde tegen de weifelaars, die na de oorlog een heldenrol voor zich opeisten.

Dagboekenschrijver en dichter Hans Warren noemde Venema "een akelige vent", nadat de geschiedschrijver had beweerd dat de oorlogsdagboeken van Warren zijn vervalst. Jan Blokker ("mijn grote opponent") omschreef Venema als "een gestoord iemand". Anderen maakten hem uit voor inquisiteur, falsificator, plagiateur, leugenaar, manipulator, moraalridder, knoeier, een blind paard dat door de geschiedenis draaft.

Venema vocht verbeten terug maar haalde uiteindelijk zijn schouders op. "Ik ben absoluut geen moralist," zei hij vorig jaar in een interview. "Ik vind het al snel prima wat mensen doen. Zolang ze maar menen wat ze doen en zolang ze maar geen anderen bezeren." In 1990 werd hij op het parkeerterrein van de Hilversumse studio van RTL 4 door twee mannen mishandeld. Venema zou voor de camera worden geïnterviewd. Zelf bracht hij het incident, dat op zichzelf grote indruk op hem maakte, in verband met zijn verzet tegen de publicatie van de memoires van de weduwe Rost van Tonningen.

GALERIE

Venema stichtte in de jaren zeventig Galerie Wending aan het Amsterdamse Rokin. Dat hij kunsthandelaar is geweest, was volgens Venema het bewijs dat hij geen moraalridder kon zijn. In de kunsthandel wordt dikwijls te veel betaald, zei hij. "In de kunsthandel liggen de normen namelijk nogal ruim."

Venema's belangstelling voor de Tweede Wereldoorlog ontstond toen hij vanuit Heiloo naar de Amsterdamse rivierenbuurt verhuisde. Het was de buurt waar Anne Frank woonde voordat zij onderdook en waar "in de oorlog het een en ander is gebeurd". De schrijver werd definitief door de oorlog gegrepen toen hij, jaren later, de televisie-uitzendingen van *De bezetting* van Loe de Jong bekeek. "Ik heb twaalf jaar aan die boeken over de oorlog gewerkt", zei Venema vorig jaar in het parool. "Om dat te doen moet je wel een masochist zijn. Al die ellende, al die emoties, en ik wist wat ik me allemaal op de hals haalde. Dat is toch een vorm van zelfkwelling. En ergens moet ik het nog prettig hebben gevonden ook. Misschien dat ik toch gestoord ben."

Pax-Christi-delegatie geschokt terug van Cuba

Episcopaat wijst boze reacties op oproep van dialoog van de hand

HAVANA - De recente oproep voor meer vrijheid en het aanvangen van een dialoog is in feite 'een bewuste uitdaging tegen de revolutie, een dolksteek in de rug'. Zo commentarieerde het officiële weekblad van het Cubaanse vakverbond. Dit maakte zich als een der officiële spreekbuizen van het Cubaanse bewind boos over een brief van het Cubaanse episcopaat waarin dit dieper inging op de huidige situatie op Cuba. Onder meer verwezen de bisschoppen naar de onrust onder de bevolking en waarschuwden zij voor mogelijk meer onrust wanneer men niet spoedig begint met een eerlijke dialoog. Dat de bisschoppen op het goede spoor zaten bleek onder meer uit een recente uitgebreide verklaring van een Pax Christi-delegatie na een herhaald bezoek aan Cuba.

Geschokt door de honger en de slechte gezondheidszorg op het eiland zijn Jan ter Laak en Lidwien Zumpolle van de Rooms-katholieke vredesbeweging Pax Christi teruggekeerd van een bezoek van een week aan Cuba. "De Cubanen worden zeer vernederd, alles is gericht op het handhaven van de macht van president Fidel Castro", aldus een "zeer gedeprimeerde" Zumpolle. Ter Laak en Zumpolle bezochten Cuba in oktober 1991 en hebben geconstateerd dat de voedselsituatie op het eiland sterk is verslechterd. Diverse gesprekspartners hebben hun meegedeeld dat zij de laatste tijd kilo's zijn afgevallen. De winkels zijn leeg en het voedsel op de zwarte markt is onbetaalbaar geworden. Veel Cubanen eten daarom in arren moede hun huisdieren op.

Mede door de slechte voedselsituatie hebben diverse ziekten de kop opgestoken, zoals een geheimzinnige oogziekte, waaraan vijftigduizend Cubanen zouden lijden, bloedarmoede en hersenvliesontsteking. Maar de meest voorkomende kwaal is het hartinfarct, een gevolg van de spanningen waaronder de Cubanen leven, zegt Zumpolle. De situatie in de Cubaanse ziekenhuizen is deplorabel, hebben de beide Nederlanders geconstateerd. Er is gebrek aan narcose en medicijnen, operaties moeten worden verricht op vuile lakens en meer dan de helft van de dag is er geen electriciteit.

Slechts in twee ziekenhuizen is de situatie veel beter. Daar worden politici, militairen en toeristen verpleegd. De vijftiduizend gulden die de Nederlandse regering als humanitaire hulp aan Cuba heeft geschonken, mag niet aan deze twee ziekenhuizen ten goede komen, waarschuwen Ter Laak en Zumpolle.

Vele Cubanen denken dat het communistische systeem Kerstmis niet haalt, zegt Ter Laak. Werd in het westen de opheffing van het verbod op het bezit van dollars als een doorbraak gezien, de Cubanen reageerden cynisch op het besluit. Zij zien het als een poging van president Fidel Castro zijn macht te behouden door uitverkoop van Cuba te houden. Het land is in Latijns-Amerika al het goedkoopste land voor buitenlandse investeerders. Bovendien zullen de produkten op de zwarte markt voortaan alleen met dollars kunnen worden betaald, waardoor deze voor de armen helemaal onbereikbaar worden.

AANHANG GESLONKEN

Constateerden Ter Laak en Zumpolle bijna twee jaar geleden nog dat Castro ondanks zijn falende beleid populair was, nu hebben zij de indruk gekregen dat nog maar hoogstens een vijfde van de bevolking hem steunt. Het gaat daarbij om mensen die baat hebben bij behoud van het huidige systeem, en "totaal geïndoctrineerden", die een toekomst zonder Castro vrezen. Elke dag ontvluchten tachtig mensen het land, van wie slechts een kwart de tocht over het water naar de Amerikaanse stad Miami overleeft. Buitenlanders die Castro in het verleden hebben geprezen, zoals de schrijver en Nobelprijswinnaar Gabriel García Marquez en de Braziliaanse bevrijdingstheoloog Frei Betto, worden gezien als lafaards en heulers met het communistische systeem.

Sinds 1991 is er volgens Ter Laak en Zumpolle in de Rooms-katholieke kerk veel meer leven in de brouwerij gekomen. Oppositiegroepen, zoals de Christelijke beweging voor de bevrijding, mogen in pastorieën vergaderen. De kerken zijn voller geworden. Jongeren trotseren de veiligheidsdiensten door naar de kerk te gaan en deel te nemen aan kerkelijke activiteiten. Van de bisschoppen hebben zij geen steun te verwachten. Die zijn niet alleen bang voor een confrontatie met de regering, maar profiteren ook van de voorrechten waarover de Cubaanse élite beschikt. Aldus de beide Pax Christi-rapporteurs.

OPROEP EPISCOPAAT

Ondanks dit vernietigende commentaar over de Cubaanse bisschoppen hebben deze toch hun stem verheven in een uniek getuigenis van bezorgdheid voor de gewone man op Cuba. De bisschoppen deden op de communistische regering een beroep het monopolie van haar politieke macht op te heffen. De regering onder leiding van Fidel Castro moet een nationale dialoog op gang brengen, om het eiland te behoeden voor een economische en sociale ineenstorting.

"Cuba heeft hulp nodig. Het gaat hier niet goed. (...) er heerst ontevredenheid, onzekerheid en wanhoop bij het volk", aldus de bisschoppen in een onverbloemde boodschap over de economische, politieke en sociale crisis in het land. Het kerkelijk document werd eerder aan de minister van Buitenlandse zaken Roberto Robaina aangeboden.

Buitenlandse diplomaten in Havana wijzen erop dat de Rooms-katholieke kerk heeft besloten haar relatieve zwijgen te doorbreken en haar stem toe te voegen aan oproepen binnen en buiten Cuba aan het adres van de regering om een einde te maken aan het ééenpartijsysteem.

PLURIFORM

De elf leiders van de Cubaanse RK kerk, de grootste kerk op het eiland, zijn tegenstander van het economisch embargo tegen Cuba. "Wij veroordelen elke maatregel die, met de bedoeling de Cubaanse regering te straffen, in feite de moeilijkheden waarmee ons volk te maken heeft doet toenemen."

In hun verklaring vallen de bisschoppen de "exclusieve en alomtegenwoordige" ideologie aan, beperkingen van persoonlijke vrijheid, de "buitensporige controle" door de veiligheidsdiensten van de staat, het hoge aantal gevangenen en het gebrek aan politieke en religieuze tolerantie.

De bisschoppen benadrukken dat ze geen enkele politieke partij, ideologie of model vertegenwoordigen. Ze roepen op tot een "openhartige, vriendelijke en vrije" nationale dialoog om de problemen in het land op te lossen. "Het is aan ons Cubanen om onze eigen problemen op te lossen, binnen Cuba", aldus de verklaring. De vereiste dialoog is volgens hen alleen mogelijk in een werkelijk pluralistische maatschappij. "In Cuba is er een partij, een pers, een radio en een televisie. Maar de dialoog waarover wij spreken veronderstelt een diversiteit aan media en mensen", aldus de bisschoppen.

Zij waarschuwen voor de mogelijke gevolgen van de huidige economische ontberingen en wat zij noemen "de verslechtering van het morele klimaat", die heeft geleid tot toename van de criminaliteit, geweld en prostitutie. "Explosies van irrationeel geweld ontstaan in dorpen en steden", aldus de zeventien pagina's tellende verklaring.

De bisschoppen verwijzen naar andere Latijnsamerikaanse landen, zoals El Salvador, Nicaragua, [...]tinië, Chili en Colo[...] erin geslaagd zijn [...]tuaties op te los[...] nationale dialoog e[...]ning. "Er mag dan [...] wat we niet moete[...] van onze buurlande[...] we kunnen ook vee[...] leren", aldus de biss[...]

De communistisc[...]riteiten hebben gep[...] relaties met de ch[...] kerken op het eiland [...]beteren door relegie[...]heid vast te leggen i[...] en Cuba als een le[...] te definiëren, in pl[...] een atheistische sta[...] in het verleden.

Maar volgens dip[...] zijn de RK leiders [...]streerd door de la[...] reactie van de rege[...] hun verzoeken tot m[...]heid en door de du[...] voorkeur van de auto[...] voor de kleinere prote[...] kerken, die in het op[...] hun trouw aan het éé[...] systeem kenbaar [...] gemaakt.

De meest vreemdsoortige transportmiddelen komt men tegen in het verpauperende Havana. De economische sancties die op aandringen van de Verenigde Staten gehandhaafd blijven en het wegvallen van de Russische financiële hulp hebben het land van Fidel Castro in een crisis situatie gebracht.

Einde drama in Zwitsers 'Roermond' lijkt in zicht

Hulpbisschoppen benoemd naast omstreden mrg Haas

CHUR - Veel Roomskatholieken in Zwitserland herinneren zich Pinksteren 1988 als de dag van gisteren. Op die dag werd de uit Liechtenstein afkomstige mgr. Wolfgang Haas tot bisschop van Chur gewijd. Met bijna alle geweldloze middelen hebben zij zich sindsdien tegen mgr Haas verzet. De bisschop met het ronde gezicht en het vrome lachje is in die periode de minst populaire bewoner van Zwitserland geworden. Het hele verhaal rond mgr Haas doet denken aan het Nederlandse Roermond van mgr Gijsen, waar begin dit jaar ook een verandering zich voordeeld doordat mgr Gijsen zich om gezondheidsredenen terugtrok en werd opgevolgd door een man uit de prakijk Frans Wiertz.

Precies vijf jaar na zijn wijding wordt het einde van een periode vol rampspoed ingeluid. In het traditierijke klooster van Einsiedeln werden de priesters Peter Henrici en Paul Vollmar (beiden 58) bisschop gewijd. De uit Zurich afkomstige Henrici en de geboren Duitser Vollmar hebben van paus Johannes Paulus II de opdracht gekregen als hulpbisschop Haas terzijde te staan, zodat er een einde komt aan de voortdurende problemen.

Vanaf het begin was mgr Haas 'Roomser dan de paus'. Zijn eerste daad als bisschop was het ontslaan van de geliefde vicaris-generaal van Zurich, mgr. Gebhart Matt. Op sleutelposities, zoals aan het priesterseminarie, werden leden van het behoudende Opus Dei benoemd. Vrouwen die niet monddood gemaakt wilden worden, en leken kwamen er in het bisdom niet meer aan te pas. Veel progressieve katholieken hebben inmiddels hun heil in andere bisdommen gezocht.

Democratie in de kerk betekent voor mgr Haas bijna ketterij. In het land van Wilhelm Tell waarin de bevolking veel macht heeft, wordt zijn afwijzing van dialoog en compromissen als een provocatie ervaren. Veertien van de zestien dekens, tachtig procent van de gelovigen, de priesterraad en bijna alle mede-bisschoppen hebben duidelijk gemaakt dat met mgr Haas niet valt samen te werken. Het aantal katholieken dat uit de kerk treedt, is verdubbeld tot drieduizend per jaar. Ouders willen niet meer dat Haas hun kinderen vormt.

De 'bisschop zonder volk' moet het sinds enige jaren ook doen zonder de financiële bijdragen van de katholieken in Zurich waar zestig procent van alle katholieken in het bisdom wonen. De Zwitserse bisschoppen zijn enkele malen naar Rome gereisd om bij de paus een oplossing voor de problemen in het bisdom Chur te bepleiten. Maar het Vaticaan weigerde mgr Haas een andere functie te geven. In 1991 werd de Duitse curieprelaat mgr. Karl Rauber naar Chur gezonden om de situatie in ogenschouw te nemen. Met zijn begripvolle benadering verwierf hij de sympathie van veel gelovigen. Enige maanden geleden ondernam zelfs de Zwitserse regering diplomatieke stappen bij het Vaticaan omdat de godsdienstvrede in het land in gevaar was.

Het Vaticaan vond de oplossing in de benoeming van twee hulpbisschoppen met vergaande bevoegdheden. Maar de taak van de nieuwe hulpbisschoppen is niet gemakkelijk, zoals Henrici en Vollmar al hebben toegegeven. "Misschien verwacht men van ons een wonder, maar een wonder komt niet door mensenhand tot stand," zo waarschuwde Henrici.

Paus in encycliek: Onenigheid schaadt kerk

Bij morele leer past geen democratische besluitvorming

VATICAANSTAD - Johannes Paulus II vindt het de plicht van de moraaltheologen de argumenten van het kerkelijke leergezag te verdiepen en de juistheid en het verplichtende karakter van de voorschriften van de kerk te verhelderen. Zij hebben de zware taak de gelovigen te leren hoe zij het goede van het kwade kunnen onderscheiden en zich voor het goede kunnen inspannen.

Daartoe is het nodig dat de moraaltheologen voor de gelovigen het voorbeeld zijn van een loyale, innerlijke en uiterlijke instemming met het kerkelijk leergezag, zowel op het gebied van de dogma's als op het gebied van de moraal. Onenigheid over de leer van de kerk schaadt de kerk als gemeenschap en is niet te rijmen met de hierarchische opbouw van de kerk, waarschuwt de paus. Ook al zijn discussies en meningsverschillen in een democratie normaal, de morele leer van de kerk wordt niet door democratische besluitvormingsregels bepaald. Verzet tegen het leergezag is geen legitieme uitdrukking van de christelijke vrijheid, meent de paus.

ONDERWERPEN

De paus onderstreept dat volgens het christelijk geloof en de leer van de kerk alleen de vrijheid die zich aan de waarheid onderwerpt, de mens echt gelukkig maakt. Hij verwijst naar Jezus als het voorbeeld van de mens die enerzijds volkomen vrij was, maar zich anderzijds onvoorwaardelijk aan de wil van God onderwierp.

Forumdiscussie vanuit Zendingsbeweging

Interculturele kerkelijke aanpak nog niet in versch[...]

OEGSTGEEST - "We staan slechts aan het begin van een wezenlijke relatie met christenen uit andere culturen." Aldus dr. G. van Butselaar, secretaris van de Nederlandse Zendingsraad, tijdens een forumdiscussie over de wederkerigheid tussen christenen met verschillende culturele achtergronden. Een van de oorzaken van het ontbreken van contacten met allochtone christenen is volgens Van Butselaar de angst voor de andere denkbeelden.

Hierbij denkt hij onder andere aan de opvattingen van de Syrisch-orthodoxe christenen over de vrouw in de kerk. "We zien niet in dat interculturele gesprekken heel aantrekkelijk en bevrijdend kunnen zijn". Van Butselaar signaleert herlevende gevoelens van superioriteit ten aanzien van andere culturen. "Wij als Nederlanders zijn lid van een samenleving die het economisch gezien goed voor elkaar heeft. De noodzaak om met anderen in contact te treden en van hen te leren, valt dan weg."

Een andere belemmering voor contacten met [...]tenen uit andere cult[...] volgens Van Butsel[...] verkeerde beeldvorm[...] aanzien van de [...] wereld. "We zien dat [...] deel te veel als een [...]ristisch reservaat[...] merkte op dat Neder[...] van een zwarte voo[...] die Nederland bezo[...] voorbaat verwachten [...] hier is om te leren en [...] te onderwijzen.

Nederlandse chri[...] leggen gemakkelijke[...] tacten met kerken [...] buitenland dan bijvo[...] met de Molukse en G[...] kerken in Nederland[...] "Met die verre contacte[...] schaffen we ons een al[...] niet in contact te tred[...] buitenlandse kerken in [...]land", zo waarschuwde[...]

Er bestaat de indruk [...] weer een andere dee[...] aan het forum, dat [...]landse kerken best be[...] zaken van allochtone [...]tenen willen overn[...] maar niet tot een [...]komen. "Het enthou[...] van buitenlandse Pin[...] kerken boeit ons, ma[...] verdiepen ons niet in d[...]tergronden van het en[...]siasme".

Cubaanse bisschoppen: Reactie is overtrokken

Havana: Doelbewuste provocatie om éénheid van bevolking aan te tasten

HAVANA - Op de evenwichtige beschouwing van het Cubaanse episcopaat is van SEMI-officiële zijde nogal panisch gereageerd. Het werd een 'bewuste provocatie' genoemd tegen de revolutie, hetgeen wel ongeveer het ergste is dat er in het communistische jargon naar voren gehaald kan worden.

Het is, zo vervolgt de reactie in het officiële vakbondsorgaan 'een totaal niet gerechtvaardigde provocatie, waarbij men kennelijk de eenheid en het moreel binnen de bevolking wil aantasten, waaruit nu juist onze kracht bestaat, onze mogelijkheid om door de moeilijke periode heen te komen, waarmee we nu te maken hebben'. De verklaring van de bisschoppen was dan ook inderdaad wel duidelijk en krachtig.

Men krijgt een stortvloed van ongemeen felle kritiek van het arbeidersorgaan, lees de Partij, over zich heen. Waar het weekblad bijvoorbeeld vaststelt dat de bisschoppen altijd de 'historische bondgenoten zijn geweest van de vijanden van onze natie met hun deelname aan een campagne om de Cubaanse revolutie in diskrediet te brengen. Daarop hebben die bisschoppen trouwens een patent in trouweloosheid, gebrek aan eerlijkheid en kwade wil'.

'Die zogenaamde boodschap is niet meer dan een politiek pamflet met een pastorale mantel eroverheen geschoven. Daarmee gaat het episcopaat zijn boekje te buiten, want dit is een regelrechte politieke inmenging van de katholieke hiërarchie in het nationale gebeuren', zo heet het in het commentaar.

Het arbeidersorgaan gaat in zijn commentaar ook op de bijbelse toer. De liefde van de bisschoppn is niet de liefde van Abel, het is het verraad van Kain. Het is een nagel welke in de rug geslagen wordt op het meest moeilijke, meest beslissende en meest heroïsche ogenblik van de Cubaanse geschiedenis'.

OVERTROKKEN

De katholieke bisschoppen zeggen in een verklaring dat de pers "een grote dosis agressie" heeft gebruikt om de kerkleiding aan te vallen. De regeringsgezinde kranten hebben in hun ogen sterk overtrokken gereageerd op een document waarin op kalme, sobere wijze de waarheid over Cuba's problemen wordt geschetst. "Wij verwerpen categorisch als laster de ernstige beschuldigingen in onze richting dat wij het land verraden, dat wij een bloedbad in ons land willen, dat wij het herstel van koloniale tijden voorstaan of een annexatie van Cuba door de Verenigde Staten bepleiten." De heftige reacties in de pers bewijzen volgens de bisschoppen juist de grote behoefte aan een nationale dialoog.

NAAR PAUS

Vier Cubaanse bisschoppen hebben paus Johannes Paulus II ondertussen persoonlijk op de hoogte gebracht van de sociaal economische en politieke situatie in hun land. De reis stond al eerder op het programma. De vier bisschoppen maken deel uit van het permanente comité van de Cubaanse bisschoppenconferentie. Hun bezoek is eigenlijk een vervolg op het zogenaamde ad limina-bezoek van de Cubaanse bisschoppen dat eigenlijk in mei had moeten worden afgelegd bij het Vaticaan; dit is het vijfjaarlijkse bezoek van iedere bisschoppenconferentie aan de paus en aan de Vaticaanse congregaties (ministeries).

Wegens het overladen programma van de paus werd het toen opgeschort tot 1994. Het staat als een paal boven water dat de bisschoppen de paus zullen informeren over de huidige moeilijke situatie in hun land. Al eerder had men officieus van Vaticaanse zijde al laten weten dat men de verklaring van de Cubaanse bisschoppen een goed stuk had gevonden dat 'objectief en helder de situatie had geschetst' en dat ten doel had de dialoog binnen Cuba te bevorderen.

Gezondheidsbijbel met alle antwoorden

= door Hans Rube =

Gezond zijn en blijven. Voor de meeste mensen zijn dat de belang-ikste aspecten in het leven. en goede gezondheid is voor en bepalend voor het levens-eluk. Medische onder-erpen doen het dan ook uitengewoon goed in de edia, geen omroep die niet instens één rubriek op tv an ziekten en kwalen wijdt, een dag-, week- of maand-ad dat niet met regelmaat edische onderwerpen behan-elt.

In vergelijking met de Ver-nigde Staten lopen wij Neder-nders nog niet eens zo heel g hard. Zowel in de fictie s in de non-fictie boeken-ptiens halen in de Ver-nigde Staten medische onder-erpen miljoenenverkopen. ijftig procent van de non-ctie titels in de top tien is edisch.

Het *Family Health Book* an de Mayo-kliniek is een an die *million-sellers*. edert deze week ligt de ederlandse bewerking *ezin en Gezondheid* in de inkel. Wat betreft zowel mvang als inhoud zou dit oek de nieuwe 'gezondheids-ijbel' van Nederland unnen worden, pretenderen e samenstellers. En waar-chijnlijk hebben ze gelijk.

GOED BOEK

Waarom is *Gezin en Gezond-eid* een goed boek? Omdat et voornamelijk de gezonde ens als uitgangspunt heeft ekozen en niet, zoals de eeste publicaties, de iekten en kwalen.

Maar als de ziekte dan eenmaal toch om de hoek komt kijken, beschrijven de artsen die deskundig en zonder terughoudendheid, geven ze op duidelijke manier aan waar de kwaal vandaan kan komen en wat de patiënt er eventueel zelf aan kan doen. Ook verliezen de samenstellers geen moment de realiteit uit het oog:

"Ondanks alle ontdekkingen blijven veel klachten, ook na grondig onderzoek, onopgehelderd en zijn veel ziekten en kwalen niet te genezen. Desalniettemin zijn er voor de meeste ziekten en kwalen goede behandelingen. Daarvoor is onder andere van belang dat u op de juiste manier gebruik maakt van de voorzieningen van de gezondheidszorg."

Preventie staat voorop. *Gezin en Gezondheid* is wat dat betreft een echt kind van zijn Amerikaanse moeder. Het *Family Health Book* is voortgekomen uit het gezondheids-informatieprogramma van de beroemde 'Mayo-Clinic' in Rochester, Minnesota, waar ongeveer tweehonderd Mayo-artsen, geholpen door wetenschappers en medisch personeel enkele jaren aan het boek hebben gewerkt.

TWEE KILO

Toen het in 1990 in eerste druk verscheen, was het een boekwerk van 1.378 pagina's en woog het bijna twee kilo. Inmiddels wordt het boek voortdurend bijgewerkt en overwegen de Amerikanen of het zinvol is de volgende druk in twee banden te laten verschijnen. Ook is een cd-rom versie klaar, het gehele werk in geluid en met bewegende drie-dimensionele beelden. Prachtig om te zien, maar vrij onhandig, omdat het eerste cd-rom programma printen van de tekst nog niet toelaat.

De Nederlandse uitgave is vooralsnog één band groot, 1500 pagina's dik en ruim twee kilo zwaar. Opzet, stijl en indeling zijn Amerikaans van karakter, beschrijving en benadering Nederlands/ Vlaams.

Voor het Nederlands taalgebied heeft de medische stad van Mayo twee Nederlandstalige professoren als hoofdredacteur aangetrokken: prof. dr. J.W. van Ree, hoogleraar huisartsgeneeskunde van de Rijksuniversiteit Maastricht en emeritus hoogleraar dr. R. de Smet van de universiteit van Gent. Enkele tientallen auteurs, medewerkers en vertalers hebben de Amerikaanse uitgave vertaald en bewerkt. Instituten van naam en faam hebben geadviseerd, zoals de Geneeskundige Hoofdinspectie, Veilig Verkeer en het Voorlichtingsbureau voor de Voeding.

Hoofdstuksgewijs zijn de onderwerpen in het boek aangepast aan de Nederlands/ Vlaamse praktijk. Dat was nodig, want voedingsadviezen voor Amerikanen — bij voorbeeld — kunnen niet zomaar overgenomen worden. Ze zijn compleet herschreven door een Nederlandse diëtiste, immers het probleem van de vetzucht in de VS is onvergelijkbaar met een incidenteel dik kind in Nederland.

Een ander wezenlijk verschil is dat de Nederlandse auteurs ook de systemen van de Nederlandse en Belgische gezondheidsvoorzieningen uitleggen. Een spilfunctie daarin is volgens Van Ree en De Smet weggelegd voor de huisarts, diens rol wordt uitvoerig beschreven. Een goed geïnformeerde patiënt zal zich daarnaast minder snel laten afbluffen door een arts. Huisartsen klagen wel eens dat iedere tv-uitzending over een vreselijke kwaal goed is voor een volle wachtkamer. Mogelijk dat die niet zitten te springen om alweer een boek over ziekten. Toch moet het voor hen leuk zijn te lezen hoe over hun taak gedacht wordt door beide hoogleraren.

Voor de patiënt, aan de andere kant, is het aardig nu eens zwart op wit te zien wat hij van zijn eigen dokter verwachten mag. "Het is belangrijk dat u erop toeziet dat u voldoende informatie krijgt en dat u een antwoord krijgt op de vragen waarvoor u kwam." En: "Als u niet met uw huisarts kunt opschieten, moet u zich eens afvragen of u niet beter een andere kunt kiezen. Iemand die bij uw persoon past."

ADVIEZEN

Zo biedt deze 'gezondheidsbijbel' een schat aan adviezen, op zowel sociaal als medisch terrein: "Het herkennen van klachten en verschijnselen bij een ziekte of ze nu ernstig of minder ernstig zijn, is van wezenlijk belang voor uw gezondheid... Dit boek is niet bedoeld u te leren hoe u voortaan onafhankelijk uw eigen diagnose kunt stellen. Geen enkel boek kan de jarenlange opleiding van een dokter, zijn klinische training en praktische ervaring vervangen. Maar wel kan dit boek u helpen uw lichaam en geest beter te begrijpen en u daardoor een meer actieve deelgenoot maken in de zorg voor uw eigen gezondheid."

Gezin en Gezondheid combineert het praktisch nut van een medische encyclopedie met de wijze raad van een opvoeder en de marktgerichtheid van een consumentengids.

Om praktisch te blijven, is een duidelijke handleiding geschreven hoe de 1500 pagina's te gebruiken. De hoofdstukken zijn duidelijk van elkaar te onderscheiden: van wieg tot graf, van veiligheid in huis tot veilig reizen in den vreemde, van gezond eten, tanden poetsen tot verantwoord sporten (met trainingsschema's en schoeiseladviezen), daarna volgen ziekzijn, hedendaagse medische zorg.

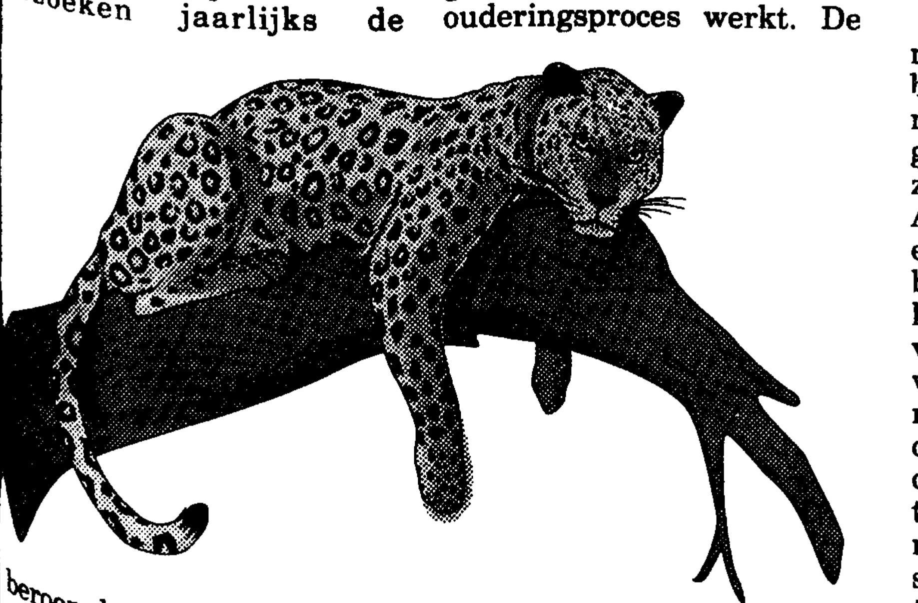
Tot slct een uitgebreid aanhangsel waarin van alles en nog wat nader wordt uitgelegd: hoe werkt een ct-scan? Wat gebeurt er met mijn bloed bij een onderzoek? Waarom moet iemand een 'plasje inleveren'? Het gehele boek ademt een bedachtzame sfeer, de lezer wordt op geen enkel moment angst aangejaagd, eerder nodigen de schrijvers uit nog eens goed na te denken voor men naar de dokter rent met een gezwollen enkel of een kriebelhoest. Geen vraag zo vreemd, of dit boek heeft een antwoord.

Bij de presentatie van het boek adviseerde iemand de Landelijke Vereniging voor Huisartsen een paar duizend exemplaren van dit boek te bestellen. Voor in de wachtkamers. Feitelijk zou de patiënt dit boek al moeten raadplegen voor hij in die wachtkamer plaatsneemt.

'Dierentuin in de vrieskast' laatste hoop voor bedreigde soorten

Wat de toekomst zou kunnen zijn van de bedreigde diersoorten in de wereld bevindt zich in een tank ter grootte van een wasmachine. Ze bevat eitjes en zaad van meer dan 300 dieren van 150 soorten die met uitsterven worden bedreigd.

Ruim drie miljoen mensen bezoeken jaarlijks de

beroemde *Zoo* van San Diego, niet beseffend dat in een afgelegen hoek van het terrein een andere dierentuin ligt die de 20e-eeuwse ark wordt genoemd of de 'ingevroren dierentuin'. Daar worden belangrijke inspanningen geleverd om de bedreigde fauna in de wereld te redden.

In de tank worden de eitjes en het zaad van 150 diersoorten met behulp van vloeibare stikstof bewaard op een temperatuur van -196 graden Celsius tot de dag waarop ze door middel van reageerbuisbevruchting worden samengebracht om voor nakomelingen te zorgen. Wetenschapsmensen kijken uit naar de dag dat een bevrucht eitje uit de vriestank succesvol kan worden geïmplanteerd in een draagmoeder om een bijna-uitgeroeide diersoort nieuw leven in te blazen.

Ook ander genetisch materiaal uit bloed- en huidmonsters wordt bewaard, tot het kan worden ontdooid om te bestuderen hoe een dier is geëvolueerd of hoe het verouderingsproces werkt. De in San Diego vergaarde kennis heeft van de bevroren dierentuin de genetische bibliotheek gemaakt voor andere dierentuinen en biologen in de hele wereld.

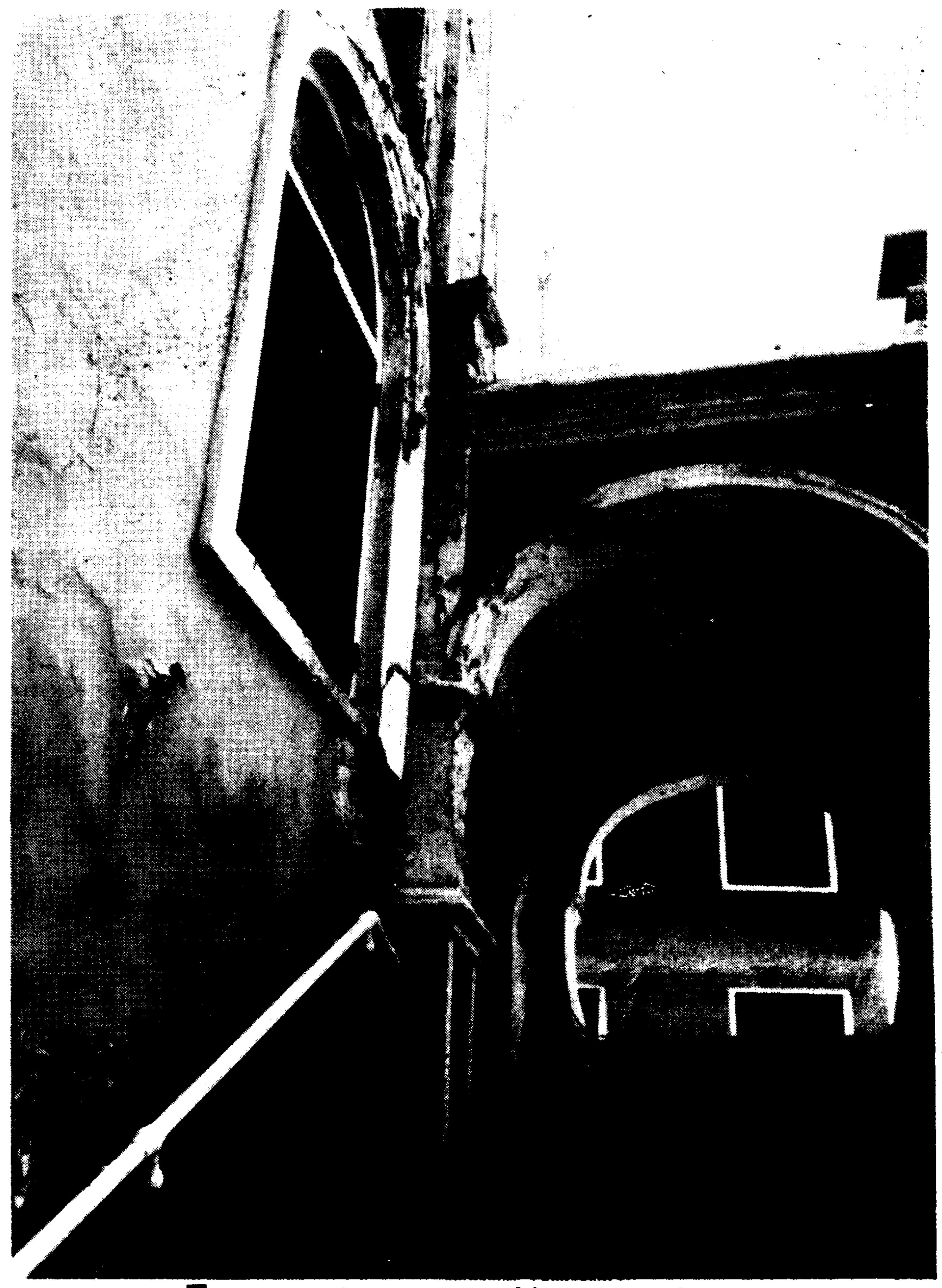
REPRODUKTIE

Maar het zal nog jaren duren voor een diersoort volledig kan worden teruggebracht, vertelde Barbara Durrant, een in reproduktie gespecialiseerde fysioloog. De kunde om embryo's van bijna verdwenen soorten over te plaatsen zou men binnen drie jaar meester zijn.

Wetenschappers menen dat kunstmatige inseminatie en embryo-overplaatsing, die nu alleen wordt uitgevoerd bij huisdieren zoals koeien, de belangrijkste hoop is om de slinkende populaties in dierentuinen te versterken en bijna verdwenen soorten terug te brengen in het wild. Ook kunnen sperma en embryo's gemakkelijk naar andere dierentuinen worden verstuurd, waardoor kwetsbare soorten niet hoeven te worden verscheept.

De internationale Unie voor natuurbehoud en natuurlijke bronnen in Zwitserland heeft meer dan 1.000 soorten genoemd die binnen 15 jaar zouden zijn uitgestorven. Andere experts zeggen dat er jaarlijks nog 100 soorten bij komen en dat in de komende 25 jaar 75 procent van alle diersoorten in de wereld zal verdwijnen. "De mensheid verdringt wilde dieren uit hun bestaan", zegt dr Werner Heuschele, directeur van het Centrum voor reproduktie van bedreigde soorten (CRES), de officiële term voor de bevroren dierentuin. "Zonder een uitvinding op het allerlaatste moment zullen nog in ons leven duizenden soorten uitsterven, voor altijd verloren gaan".

In de *Zoo* van San Diego werken wetenschappers van diverse disciplines zoals biologen, immunologen, endocrinologen en genetici aan het behoud van soorten en onderzoek. Elke dag worden er resten van overleden dieren binnengebracht voor onderzoek. "Eigenlijk zouden we ons op een soort tegelijk moeten kunnen concentreren, dan zouden we die in een paar jaar in kaart kunnen brengen", verklaarde Durrant.

■ *Zoutaantastingen aan Fort Amsterdam in Willemstad, het regeringsgebouw van de Nederlandse Antillen.*

TNO maakt plan voor monumenten op Curaçao

De afmattende strijd tegen eeuwenoud zout

= door Ton de Jong =

CURAÇAOSE MONUMENTEN worden behalve door de tand des tijds ook aangetast door zout. Daar werd weinig tegen gedaan totdat enige tijd geleden TNO-bouw in Rijswijk werd ingeschakeld.

Auto's van het merk Alfa Romeo roestten vroeger, zo wordt overdreven, al in de showroom van de *dealer*. Nog sterker: monumenten op Curaçao zijn vaak al weer aan restauratie toe als de officiële openingsplechtigheden nog gehouden moeten worden. En hier zit geen overdrijving bij: de verf op het in april geschilderde departement van Ontwikkelingssamenwerking in Willemstad begon in mei al te bladderen.

De identiteit van de dader is bekend: oud zeezout dat in aanraking met vocht, zich een weg naar buiten baant en kristalliseert, stucadoors en schilders in opperste wanhoop achterlatend. Het zout zit eeuwenlang in de muren en is er op drie verschillende manieren ingekomen. Als bouwmateriaal werd zouthoudende koraalsteen gebruikt. Het zand voor de specie en de pleisterlaag kwam van de stranden en bevatte dus ook zout.

In het koloniale tijdperk werden ook ijsselsteentjes uit Nederland gebruikt. De transportkosten waren laag, want de stenen dienden als ballast van de lege vrachtschepen die in Zuid- of Midden-Amerika een lading gingen halen. De steentjes werden in de lekkende scheepsruimten doordrenkt met zout oceaanwater.

Curaçao heeft de afgelopen jaren met behulp van ontwikkelingsgelden een groot aantal vervallen monumenten gerestaureerd. De okergele gebouwen met rode oud-Hollandse dakpannen zijn een toeristische trekpleister van de eerste orde, maar dan moet het pleisterwerk er niet uitzien als een veld vol bloemkolen. Bovendien is het telkens weer bijplamuren van de beschadigde gevels een kostbare aangelegenheid. De minister van Financiën zou een gat in de lucht springen als het pleisterwerk voortaan vijf hele jaren onderhoudsvrij is.

GANGMAKERS

De Curaçaose overheid nam in 1987 contact op met de Rijksgebouwendienst die op haar beurt TNO-Bouw in Rijswijk inschakelde. Een specialist van TNO, ir. R. van Hees, toog naar Curaçao en onderzocht het probleem. "Het is de combinatie van vocht en zout die de schade veroorzaakt. Lekkende goten, optrekkend vocht en de relatief hoge luchtvochtigheid zijn de gangmakers. Aan het vocht kun en moet je wat doen: vocht is de drijvende kracht achter het probleem. Het zout dat al in de muren zit, moet je als een gegeven beschouwen."

Van Hees kreeg overal te horen dat het vroeger niet zo erg was met de blaren en puisten op de muren. "De opmerking is goed verklaarbaar, maar zij is niet terecht. Ook vroeger was er natuurlijk schade, maar er werd regelmatig onderhoud gepleegd. Bijna ieder jaar werden de muren gekalkt. Daar komt bij dat de combinatie van de toen gebruikelijke kalkpleister en kalkverf opener was dan de nu in zwang geraakte afwerksystemen, bestaande uit cementpleisters en vrij dichte verven. Deze twee factoren leidden ertoe dat de schade zich toen wat mindersnel in zijn omvang openbaarde. Het ironische is dat de tegenwoordige pleister- verfafwerking, die met name wordt toegepast om minder onderhoud te hoeven plegen, welhaast het tegenovergestelde bewerkstelligt."

Moeten we dan terug naar de oude situatie? "Nee, naast maatregelen om het vocht te bestrijden, zijn er mogelijkheden om met aangepaste pleistersystemen de levensduur van restauratieve ingrepen aanzienlijk te verlengen."

Terug in Rijswijk werden in het laboratorium proeven gedaan met vele soorten pleister en verf. Op Curaçao liet TNO een aantal proefvlakken met verschillende pleistersystemen maken. Daarvoor werd onder meer de synagoge uitgekozen, de oudste nog in gebruik zijnde synagoge van het westelijke halfrond. Het is een prachtig monument, de uitstulpingen door de zoutkristallen daargelaten.

WACHTEN

Resultaat van de proeven is dat TNO nu een breed scala pleistersystemen met bijbehorende verf heeft geselecteerd die ieder voor bepaalde omstandigheden (vochtaanbod, zoutconcentratie) geschikt zijn. Van Hees: "De keuze is onder meer afhankelijk van de mate waarin het mogelijk is het vochtaanbod in te dammen. Daarvoor is in de eerste plaats een goede diagnose van het probleem nodig."

Alleen op basis van een deskundig onderzoek kan bepaald worden welk systeem het meest geschikt is. De Curaçaose Monumentenzorg en de aannemers moeten dus de schademechanismen per situatie leren herkennen. Dat betekent kennisoverdracht van TNO naar het plaatselijke onderzoeksinstituut, introductie bij de bouwwereld en het verder uitproberen van de tot nu toe alleen op kleine schaal beproefde systemen.

Dat alles kost geld. Geld dat de Curaçaose overheid zelf niet heeft. Het wachten is op Nederlands ontwikkelingsgeld. "Het zou doodzonde zijn als we alle moeite voor niets hebben gedaan."

DE POPULARITEIT van de Amerikaanse presidentsvrouwe Hillary Rodham Clinton is tot grote hoogte gestegen. Hillary schreef onlangs geschiedenis met de weergaloze verdediging van het gezondheidszorgplan in het Congres. Een portret van de *first lady*.

= door Marc de Koninck =

Hillary Clinton

Amerikaanse First Lady op top van haar roem

Heilige Hillary wekt ontzag en agressie

De Amerikaanse presidentsvrouw Hillary Rodman Clinton moet nu de top van haar roem hebben bereikt. Hoger is alleen nog maar de hemel, de sfeer waar ze eigenlijk thuis hoort en waar ze vandaan lijkt te zijn gekomen als een geschenk aan de aarde. Heilige Hillary heet ze in de Amerikaanse media nu ze het eerste traject van haar ambt als *first lady* in vlekkeloze autoriteit heeft afgelegd. En nu ze een paar weken geleden magistraal finishte met een weergaloze verdediging van haar *health care* (gezondheidszorg)plan voor een geïmponeerd Congres.

Het applaus klaterde uit de handen van de Congresleden toen Hillary had gesproken. Het was nooit in 's werelds machtigste democratische forum vertoonde ovatie voor een regeringsfunctionaris. Met een vanzelfsprekend gezag, een hoog voltage persoonlijke uitstraling, een duizelingwekkende feitenkennis, een koele zakelijkheid gelardeerd met ontwapenende charme en met een krachtig vocaal timbre had de vrouw van de president geen moment het absolute commando verloren over de geladen vergadering.

Eigenlijk wist Amerika al lang dat alles aan Hillary Clinton talent is. Maar de superster weer eens ultra geconcentreerd te zien etaleren, dat heeft de Verenigde Staten in extase gebracht. Althans het overgrote bevolkingsdeel van de VS. Want voor een luidruchtige minderheid is de ontmoeting met een zó perfect wezen-met-een-boodschap een bedreigende ervaring die niets minder dan agressie opwekt.

MONUMENTEN

Voor de meeste Amerikanen speelt Hillary Clinton nu in de categorie van een Eleanor Roosevelt en Eva Perón, historische monumenten die hun van de echtgenoot afgeleide positie op eigen kracht konden overstijgen en in dienst stellen van een gewaagd sociaal activisme. Hillary heeft 'de Clintons' tot een soort gezinsdynastie gemaakt, waarin zij en hij gelijkwaardige macht hebben. Haar invloed op de president is niet de doorzichtige van de intieme geliefde, maar de tastbare van 'de familie'. Ze is de Robert Kennedy van de regering-Clinton.

Leidende feministen in de VS wisten tot voor kort nooit zo goed raad met de huidige *first lady*. En ook vandaag valt nog de frustratie te beluisteren dat in het applaus in het Congres dan wel het oprechte ontzag weerklonk voor de 45-jarige juriste Hillary Rodman, maar dat er wel meer briljante vrouwen in Congres-*hearings* verschijnen. De unieke ovatie zou inderdaad niet hebben geklonken als Hillary niet de pikante bijkomstigheid had gehad de vrouw-van-de-president te zijn.

Maar het is alweer Hillary Clinton zelf die Amerika's feministen toch voor zich inneemt. "Hillary is het feminisme voorbij. Ze is het feminisme zonder beschuldiging. Ze laat zien wat een vrouw kan doen, zonder te praten over waar een vrouw van weerhouden wordt", zegt Eleanor Smael, voorzitter van Fund for a Feminist Majority. "Ze breekt de indruk af dat er een tegenstelling bestaat tussen een warme gezellige moeder te zijn en een professioneel jurist en expert op het terrein van volksgezondheid", aldus essayiste Katha Pollitt.

LEUK

Inderdaad lijkt Hillary Clinton zonder enig psychologisch conflict de vele functies te omarmen die haar levensloop haar hebben gebracht: advocaat, politicus, moeder, echtgenote, dochter, zus, gastvrouw, *first lady*. Ze poseert afwisselend als majesteit of als redderende huisvrouw, zonder zweem van verontschuldiging, voor damesbladen. En het volgende ogenblik filosofeert ze in een interview met de Washington Post over de verdiensten van de linkse theologen Paul Tillich, Reinhold Niebuhr en Dietrich Bonhoeffer.

Er is geschreven dat Hillary Rodham Clinton te mooi is om waar te zijn. Mooi inderdaad om naar te kijken en naar te luisteren. Naar het steeds wisselende kapsel door Christophe van Beverly Hills, naar de kleding van vorstin of *business woman*, naar de helderheid van haar formuleringen, haar greep op de ingewikkeldste materie, de felheid van haar overtuiging, de slimheid van haar verfijnde juridische brein, de koelte, de controle, de sexy vleug van ondeugd, de soms onmiskenbare vermoeidheid, de ijle vraag om koestering.

ROEM

Haar roem is groter geworden dan levensgroot, maar ze is toch leuk gebleven om mee om te gaan. De gelukkigen die 's avonds bij de Clintons in het Witte Huis te dineren zijn geweest (intieme ontvangsten van telkens een stuk of dertig vrienden en relaties zijn een gewoonte geworden) zijn zonder uitzondering verrukt over de *easy* atmosfeer die het presidentiële koppel weet te scheppen en over de enorme sociale routine en humor waarmee Hillary — voor wie geen gespreksonderwerp te veel of te min is — de stemming erin houdt.

ONOOGLIJK

Hillary is wel een veel minder open boek dan Bill, die zijn gevoelens eerder de vrije loop laat en die voor veel Amerikanen is behept met een doorzichtig maar niet onsympathiek opportunisme. De kwaliteit van hun huwelijk is vooral intrigerend dankzij de meer mysterieuze Hillary-factor. Ook heel wat serieuze Clinton-*watchers* houden het voor waar dat Bill jarenlang troost heeft gevonden bij de sensationele Jenifer Flowers.

In die theorie is de vergevensgezindheid die Hillary jegens haar echtgenoot heeft getoond nog altijd voorwerp van speculatie over de omvang van haar tolerantie versus de ambitie Amerika's *first lady* te worden. En over de vraag of de twee misschien in subliem verborgen gewapende vrede leven.

Opportunisme lijkt trouwens ook Hillary, gezien haar levensloop, niet vreemd. Ze is geboren in een conservatief zakenmilieu in Chicago, waar vooral vader Hugh Rodham zijn kinderen kort hield. Hillary blonk zowat in alles uit op school. Geïnspireerd door de nieuw-linkse tijdgeest van de jaren zestig deed ze sociaal vrijwilligerswerk onder zwarten en immigranten in Chicago. Daarna ging ze naar de befaamde Yale Law School in Connecticut, waar ze mede-student Bill Clinton ontmoette. Samen waren ze daar actief in het modieuze studentenprotest. Hillary gaf niet om uiterlijk en maakte zich met haar dikke brillaglasjes zo onooglijk mogelijk.

Toen Bill terugwilde naar zijn zuidelijke geboortestaat Arkansas om er politieke carrière te maken was het compleet in strijd met Hillary's nieuwverworven levensleer (en met haar eigen loopbaanperspectief aan de intellectualistische oostkust van de VS) om haar verloofde te volgen. Maar Bill was ook toen al goed in mensen ompraten. Ze trouwden — eigenlijk ook in strijd met de leer — in Little Rock in 1975, waar Hillary haar carrière op een vermaard advocatenkantoor begon en nog jarenlang, ook na de geboorte van dochter Chelsey, alleen maar Hillary Rodman wilde blijven heten.

GROTESK

Dat laatste veranderde in 1982. Toen probeerde Bill herkozen te worden als gouverneur en vond de Democratische Partij in Arkansas dat Hillary het burgerlijke electoraat niet langer moest irriteren. Ze zwichtte en was voortaan mevrouw Hillary Clinton. Intussen had ze naast haar baan in de advocatuur tal van nationale bestuursfuncties op zich genomen, vooral op het terrein van het kinderrecht. Zozeer vielen haar stijl en intelligentie op dat juridische tijdschriften haar begonnen te noemen als een mogelijke toekomstige minister van Justitie of lid van het opperste gerechtshof.

Intussen ook was ze begonnen haar vrouwelijke charme tot haar volle recht te laten komen. Tijdens Bills presidentiële verkiezingscampagne van vorig jaar leerde de wereld haar kennen als een modieuze, geraffineerd meisjesachtige, vrouw (met langblond haar met kleurige band) die altijd toegewijd knikkend, glimlachend en applaudiserend de Witte Huis-kandidaat op gepaste afstand in de achtergrond bijstond.

Vandaag zijn Hillary's linkse verleden, haar gedaantewisseling en haar recente glamour-status voor sommigen aanleiding tot achterdocht of zelfs haat. Amerika's meest populaire radio *talkshow*-gastheer, de ultrarechtse Rush Limbaugh, zet de *first lady* dagelijks in zijn urenlange programma weg als en groteske monarch, die met behulp van een kliek van 'feminazi's' de macht in Washington overneemt en de Amerikaanse bevolking wil onderwerpen aan haar socialistisch idealen. De show wordt elke dag door een volle tien procent van de Amerikaanse bevolking met gretige devotie beluisterd.

BEATLES-TIJD

Voor haar vijanden is Hillary Rodham Clinton een kille extremist, wier *health care* plan, dat ze voor de president heeft uitgedokterd en dat een soort collectieve volksverzekering tegen ziektekosten bepleit, pas een eerste stap zou zijn op weg naar een maatschappij waarin *big brother* de naam Hillary draagt.

Maar ook minder rechtse lieden in de VS wantrouwen Saint Hillary. Zeker sedert ze afgelopen zomer een serie toespraken hield waarin ze een aardedonker Amerika schilderde, waarin 'onze steden bevolkt worden door wanhopige meisjes met babies en kwade jongens met vuurwapens' en waarin 'de misdaden van gewelddadige criminelen en van Wall Street' elkaars gelijke waren. En waarin de oplossing lag in een 'moreel reveil', in het 'heb uw naaste lief als uzelf', in een 'nieuwe beteke[...] door overheid en gemeens[...] in een 'hernomen vera[...] delijkheid van ouder[...] willen weten waar h[...] deren uithangen'.

Voor argwanenden [...] in zulke teksten een [...] ontspoorde religiosite[...] een zweverige ambi[...] wereld te verbeteren, [...] ogantie te weten h[...] moet, kroegpraat [...] Beatles-tijd, een houd[...] uiteindelijk kan leiden [...] Rote Armée Fraction [...] lary wijkt in zeker [...] ook niet veel meer [...] ex-vice-president Dan [...] yle, die tot hilarite[...] progessief Amerika be[...] maakte tegen de pop[...] tv-serie, waarin M[...] Brown het slechte voo[...] gaf ongehuwd moed[...] worden.

"Als het noodzakelij[...] wereld te hervo[...] waarom zou Hillary Ro[...] Clinton dan die baan [...] krijgen? Kan iemand [...] generatie aanvoerde [...] de oude morele zeker[...] en sociale normen over[...] gooide de weg terug na[...] toekomst leiden?" [...] Michael Kelly zich af in [...] *York Times Magazine*.

EERSTE VROU[...]

Maar alle kritiek hee[...] kunnen voorkomen dat [...] rika's huidige *first lady* [...] een ongekend nationa[...] pect heeft verworven. [...] gebeurd ondanks het fe[...] haar denkbeelden noga[...] ter (of juist voor) liggen [...] slinger van de tijdgeest [...] ondanks het feit dat [...] meesterwerk, het op de [...] dariteitsgedachte gebas[...] volksgezondheidsplan, o[...] gens haar politieke vrie[...] in de Democratische P[...] 'een sprookje' zal blijke[...] het hyper-kapitalistische A[...] rika.

Er zit dan ook iets [...] ambivalents in het feit [...] de meeste Amerikanen [...] kens een recente en[...] vinden dat Hillary Cl[...] 'gekwalificeerd is pres[...] te zijn' en 'intelligent[...] dan Bill'. De verdenking [...] gerechtvaardigd dat a[...] erop aan zou komen, [...] rika toch niet toe zal b[...] aan een politieke leids[...] haar elegante perfectie [...] spijt te veel karakter [...] om geen scherpe contro[...] op te roepen.

Het ontzag voor haa[...] niet het ontzag voor een [...] ticus, maar voor een no[...] soort. Voor een unieke i[...] gerende persoonlijkheid, [...] formidabele kwaliteiten [...] hoofd, hart en stijl, wa[...] Amerika ook haar 'ee[...] vrouw' zou hebben als z[...] *first lady* niet was.

De **'grootste schilderijenroof in Nederland'** bij een particulier, is in scene gezet om de verzekering op te lichten. Er zijn drie verdachten aangehouden waaronder de Haagse kunsthandelaar met de dubbele naam Van V. van B.

Afgelopen zomer deed een 49-jarige inwoner van de stad Wassenaar aangifte dat er uit zijn woning 22 schilderijen met een totale waarde van 1,3 miljoen gulden waren ontvreemd. Volgens de CRI, waar alle kunstroven worden gemeld, was er nog nooit zoveel kunst met een dusdanige waarde gestolen bij een particulier. Door de kunsthandelaar was een vals expertiserapport gemaakt, waardoor de verzekeringsmaatschappij om de tuin werd geleid en de niet bestaande kunstwerken voor 1,3 miljoen verzekerde.

Van V. van B. zat in geldnood door aanslagen van de belasting en wilde een deel van het verzekeringsgeld opstrijken. De galeriehouder is inmiddels weer op vrije voeten. De bewoner van het pand in Wassenaar en een 29-jarige verdachte die inbraaksporen maakte, zitten nog in voorarrest.

Kook mee met May

Varkensvlees met prei

Deze week hebben we een recept voor de liefhebbers van varkensvlees, namelijk gestoofd varkensvlees met prei. U heeft hiervoor nodig:

1 kilo uitgebeende varkenscarbonade, zout en peper;
3 eetlepels olijfolie
1 cup witte wijn
1 pond tomaten, ontveld, ontpit en klein gesneden
1 kilo prei
1 eetlepel vers gehakte peterselie

Verwarm de oven tot 350 graden F. Snij het vlees in dikke plakken en wrijf deze in met zout en peper. Verwarm de olie met de knoflook in een vuurvaste schaal. Bak het vlees 4 tot 5 minuten aan elke kant tot het mooi bruin is. Voeg de wijn en de tomaten toe. Schaal afdekken en 10 minuten laten pruttelen. Maak intussen de prei schoon: laat een gedeelte van het groen eraan, snij de prei overlangs door, was ze heel goed onder stromend water, snij ze daarna klein. Haal het vlees uit de schaal. Voeg de prei toe met wat peper en zout. Schaal afdekken en 5 minuten laten pruttelen. Het vlees op de prei leggen, de schaal weer afdekken en 40 tot 50 minuten in de voorverwarmde oven plaatsen tot het vlees heel zacht geworden is. Voor het opdienen met gehakte peterselie bestrooien. Eet smakelijk!

MAY

= door Robert Dölle =

Het klapwieken van de helikopter echoot langs de steile hellingen de Sidney Inlet. De droog-allen grindoever van de lstromende bergrivier vanuit de lucht maar heel klein, spierwit kje op een onafzienbaar kergroen tapijt. Eenmaal e grond blijken de dimen- heel anders. De grind-k is een voetbalveld groot. ar het meest overweldi-d zijn de bomen.

as minuten later, als de ot de mechanische hart- van zijn machine heeft gezet, dringt het door tot helikopterpassagiers, die de oever zijn geklauterd: is een oerbos, in dit woud ft nooit een mens inge-pen. Het gedimde licht, vochtige, kruidige lucht, is een betoverende, eimzinnige atmosfeer. De en - kathedralen zijn het. fhonderd jaar oud, entig, tachtig meter hoog. metersdikke stammen n behangen met rdmos.

Paul Pashnik slaat met vlakke hand op de bast n een *Western red cedar*. ijftigduizend Canadese lar", zegt de districtsma-ger van het ministerie van sbouw, ongeveer zeventig-izend gulden. Hij kijkt nog ns omhoog langs de *old owth*. "Bij de huidige prijs de wereldhoutmarkt. Vol-ns jaar kan het nog veel eer zijn."

Kaalkap in de provincie Quebec: "We kappen net voor het moment dat de grote natuurlijke bosbranden uitbreken"

Milieugroepen klagen Canada aan voor kappen regenwouden

Een plantage is geen bos

RESERVAAT

eze ceder zal echter nooit n cent opbrengen. De Syd-y Inlet-vallei op Vancouver land voor de westkunt van nada is op het nippertje red. Het gebied was in de en vijftig verpacht aan sbouwer MacMillan oedel. Begin dit jaar, in n omstreden beslissing van provinciale overheid, werd t fjord-achtige gebied tot servaat uitgeroepen. Mac-llan Bloedel claimt hon-rden miljoenen schade te lijden door het intrekken van de kapvergunning.

Sidney Inlet is onderdeel van het gebied Clayoquot (spreek uit: klak-wat) Sound, 350.000 hectare grotendeels ongerepte regenwouden, moerassen en estuaria op Vancouver Island. Ruim tachtig procent van het gebied was via concessies vergeven aan grote bosbouwers en dreigde kaalgekapt te worden. In april zette het bestuur van de provincie British Columbia echter een rem op de exploitatie van het regenwoud: nu is 45 procent van het gebied voor de houtindustrie beschikbaar. In de rest van het gebied mag niet meer gekapt worden, of alleen onder allerlei beperkende voorwaarden.

Al meer dan tien jaar wordt over de toekomst van Clayoquot Sound fel gediscussieerd. Het gebied is een schakel in een smalle strook van kustwouden die begint in Alaska en tot Californië doorloopt. Het milde zeeklimaat heeft in combinatie met overvloedige regenval tot een uniek natuurgebied geleid met tientallen soorten zeldzame planten en dieren.

DE *MAPLE LEAF*, het nationale symbool van Canada, vertoont spikkeltjes en bruine randjes. Het imago van het immense, voor vijftig procent met bos bedekte Noordamerikaanse land, ligt onder vuur van milieubewegingen. Greenpeace heeft Canada uitgeroepen tot het 'Brazilië van het Noorden' omdat er maagdelijk regenwoud versnipperd zou worden tot papierpulp. Industrie en overheid in Canada zijn laaiend over de internationale campagne van 'milieu-extremisten'. "Onze bosbouw is fundamenteel veranderd. Nagel ons niet vast op fouten uit het verleden."

Amerikaanse natuurbeschermers maakten de *spotted owl* tot symbool van de bedreigde kustwouden. Foto's van het uiltje met de grote ogen brachten het Amerikaanse publiek in beweging en leidden tot kapverboden. In Canada komt de *spotted owl* nauwelijks voor. Wel de *marbled murrelet*, een soort zeekoet. Die spreekt echter heel wat minder tot de verbeelding. Van de vogel is nauwelijks iets bekend, omdat hij aan land alleen overnacht, tientallen meters hoog in een volwassen boom. Overdag verblijft de vogel ver van de kust op de Stille Oceaan.

BLOKKEREN

Het gebrek aan een tot symbool te verheffen bedreigde diersoort heeft de Canadese milieubeweging er niet van kunnen weerhouden tot het uiterste te gaan in acties voor behoud van Clayoquot Sound. Toen British Columbia in april besloot dat nog altijd 45 procent van het bos gekapt mag worden, verschansten actievoerders zich in het bosgebied om wegen te blokkeren en zich in bomen vast te ketenen.

Ruim zeshonderd actievoerders zijn de afgelopen maanden voor dit soort acties gearresteerd en het eind is voorlopig niet in zicht. "We zijn niet tot een compromis bereid. Dit gebied is niet te redden door hier en daar een stukje reservaat aan te wijzen. Clayoquot Sound is één groot ecosysteem dat geen verstoring verdraagt", zegt Jack Friedman, een 51-jarige loodgieter die zijn woonplaats Vancouver heeft verruild voor een tentje in het protestkamp in het bedreigde gebied.

De lokatie van het tentenkamp kon uit publicitair oogpunt niet beter gekozen worden. De bosbouwers hebben eerst de waardevolle bomen gekapt en wat overbleef verbrand. Het resultaat is onheilspellend, het treurige gebied staat bekend als de *Black Hole*. Ook de omringende heuvels zijn kaalgeslagen en vertonen sporen van landverschuivingen. *Moonscape* staat er op een spandoek.

Het hippie-gehalte van de actievoerders is er zeer hoog. Een pr-functionaris van het ministerie van Bosbouw zou de demonstranten later schamper *rent-a-crowds* noemen. "Ze laten zich overal voor inzetten. Of het nu om milieu, abortus of kinderopvang gaat." De opmerking is tekenend voor de totaal bedorven verhouding tussen overheid en actievoerders.

Het wordt de milieubeweging vooral kwalijk genomen dat zij de buitenlandse klanten van de Canadese hout- en papierproducenten probeert te beïnvloeden. En export is voor Canada van levensbelang; met 27 miljoen inwoners heeft het land maar een kleine thuismarkt. Bosprodukten zijn goed voor bijna twintig procent van de totale export van Canada.

Greenpeace heeft met name in Duitsland een publicitaire oorlog tegen Canadese houtprodukten ontketend. "Hier in Canada weten de mensen veel te goed dat onze bosbouw absoluut niet te vergelijken is met wat in Brazilië gebeurt, zoals Greenpeace claimt. Hier krijgen de extreme milieu-activisten dus geen voet aan de grond. Maar in Duitsland is er een *big issue* van gemaakt. Terwijl in Duitsland allang geen oerbos meer te vinden is", aldus een van de bosbouwambtenaren.

"Onze kracht is ons wereldwijde communicatienetwerk", zegt Anne Janssen op het Greenpeace-kantoor in Vancouver, het knooppunt in dat netwerk. "Ik weet het, ze beschuldigen ons van het gebruik van suggestieve foto's en verdraaid feitenmateriaal. Mijn antwoord is: pak de ferry naar Vancouver Island en ga er zelf kijken. De meeste mensen komen onthutst terug."

FOUTEN

Bosbouwambtenaar Pashnik beseft maar al te goed dat het weinig zin heeft de grote fouten die in Clayaquot Sound gemaakt zijn, te verbergen. Hij laat de helikopterpiloot niet alleen landen in de ongeschonden *old growth*, maar stuurt hem ook over kaalgekapte berghellingen en wijst plekken aan waar de grond is gaan eroderen door verkeerde aanleg van de wegen die nodig waren om de bomen af te voeren.

Maar zijn bezoekers krijgen ook een helling te zien waar de bosbouwer op eigen kosten een landverschuiving heeft moeten herstellen. "En op alle kaalkap moet binnen drie jaar *second growth* geplant worden. Een kaalkap-gebied is alleen de eerste jaren een treurig gezicht, daarna wordt het snel een gewoon bos."

Pashnik is bereid toe te geven dat zonder de acties van groepen als Greenpeace, de Sierra Club (een wat meer militante, van origine Amerikaanse milieugroep) en de Western Canada Wilderness Committee het niet gekomen was tot het terugschroeven van kapvergunningen. "De oppositie heeft absoluut zijn waarde gehad voor de ommezwaai die de bosbouw nu doormaakt. Ze hebben ons als provincie geholpen de bosbouwindustrie in te dammen. Maar nu zijn zee te extreem bezig en vergeten dat onze economie de houtindustrie niet kan missen. Ze slaan lange pinnen in de bomen om ze waardeloos te maken. Dat zijn dingen waar ik geen begrip voor op kan brengen."

Het herplanten is een schamele troost, vinden de actievoerders. 'Een plantage is geen bos', is hun leus. "Zo'n monocultuur lijkt absoluut niet op het originele regenwoud. Bovendien is de *second growth* na tachtig jaar kaprijp. Bosbouwers gunnen het bos geen honderden jaren rust, dat is niet economisch genoeg", zegt Jack Friedman in het protestkamp.

En Anne Janssen op het Greenpeace-kantoor heeft ook haar antwoord klaar op het argument dat bosbouw belangrijk is voor economie en werkgelegenheid in Canada. "De houtindustrie heeft het altijd te gemakkelijk gehad. Er zijn geen bedrijven opgezet die meer met het hout doen dan het in mootjes zagen en die dus meer werkgelegenheid bieden. Soms gaan complete stammen onbewerkt per schip naar Japan. Zonder één boom meer te kappen, zouden er duizenden banen bij kunnen komen door hier bij voorbeeld timmerfabrieken neer te zetten."

Pashnik beaamt dat in herplant bos na zo'n tachtig jaar weer de kettingzaag ronkt. "Een jong bos is ecologisch ook waardevol. Sommige dieren zijn juist gediend met de afwisseling van jong en oud bos. De biodiversiteit neemt toe." Selectief kappen in de regenwouden is volgens hem niet altijd een oplossing. "Je moet dan toch wegen aanleggen om de bomen te vervoeren. En zo'n woudreus die neerstort, richt heel wat schade aan."

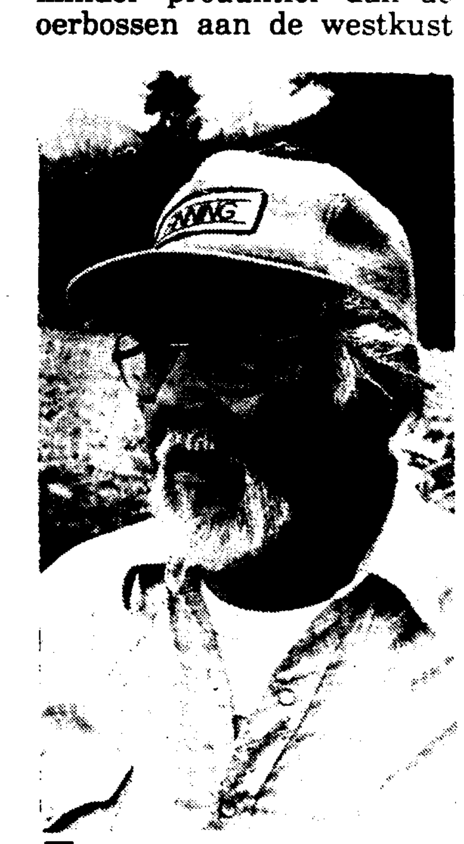
Allang voor de milieuactivisten Clayoquot Sound hadden ontdekt, lag Chief Bird Mack met de provinciale autoriteiten en de bosbouwindustrie overhoop. Chief Bird Mack is de leider van 110 indianen in de nederzetting Toqueht. De zeventigjarige strijd al zo lang hij chief is voor de rechten van zijn stam, de originele bewoners van een deel van Clayoquet Sound.

De milieugroepen hebben geprobeerd Bird Mack aan hun kant te krijgen. "Daar heb ik nooit iets voor gevoeld. Zij begrijpen niets van het bos. Ze willen dat alles bij het oude blijft. Maar wij kappen al eeuwenlang in het bos, we leven er van."

In de gepolariseerde strijd tussen autoriteiten en milieugroeperingen speelt Bird Mack een eigen, onafhankelijke rol. Aan de ene kant spreekt hij in spirituele termen over de eerbied waarmee de indianen met de natuur omgaan. Maar zijn mensen kappen intussen veel meer dan voor eigen gebruik nodig is. Bird Mack is ook bezig met de bouw van een houtzagerij en drijft handel met de 'blanken'. "Wij nemen onze eigen beslissingen. Dat hebben we altijd gedaan."

ARMETIERIG

Van de Canadese hout- en papierexport komt ruwweg vijftig procent uit het klimatologisch zachte British Columbia. Provincies als New Brunswick, Ontario en Quebec hebben niettemin minstens zoveel bosoppervlak als British Columbia. Toch is daar geen actievoerder te vinden. Het type bos is namelijk totaal anders. Geen indrukwekkende eeuwenoude bomen, maar onafzienbare oppervlakten met spichtige dennen en sparren die na 120 jaar de strijd tegen het Spartaanse landklimaat met z'n korte zomers en lange, strenge winters opgeven. Deze soms armetierig ogende bossen, zijn minder 'produktief' dan de oerbossen aan de westkust

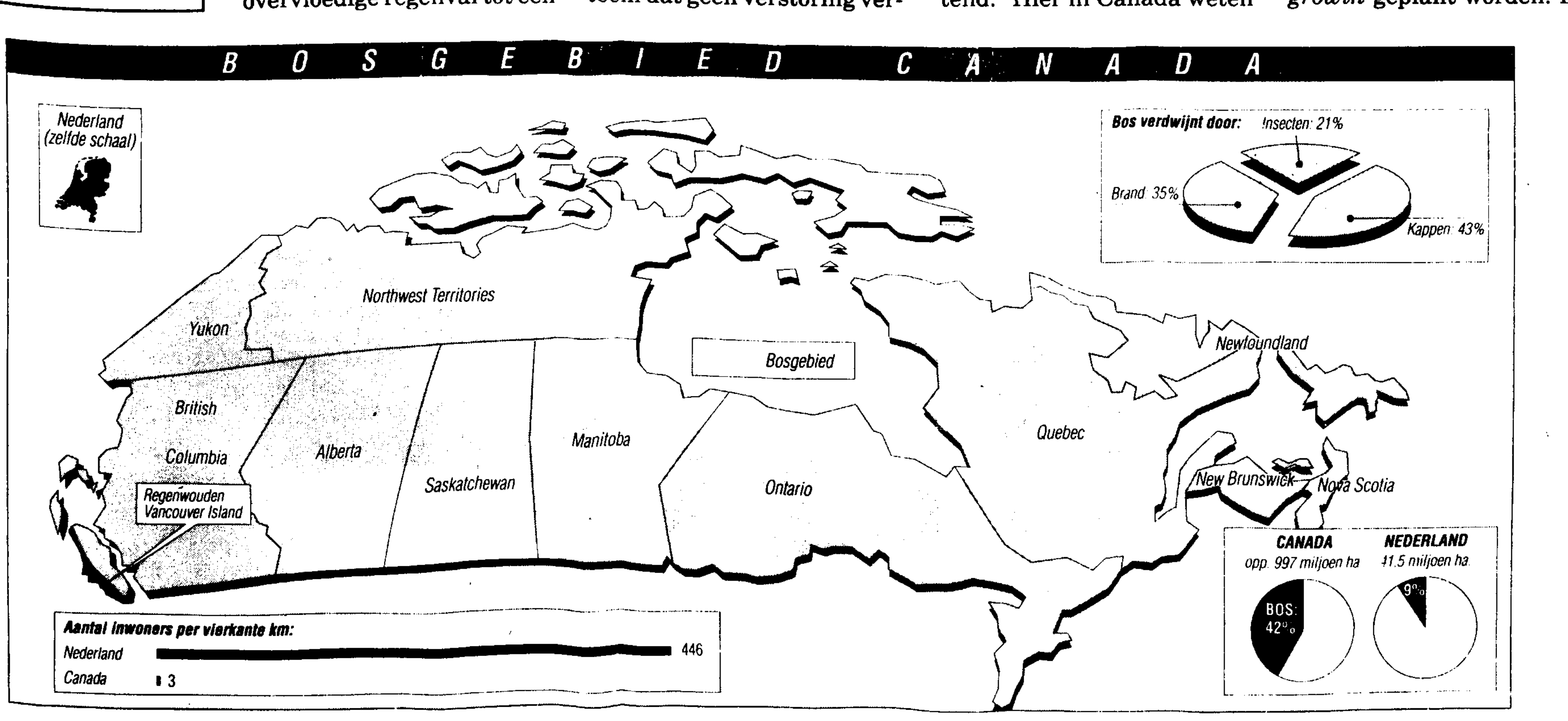
■ *Indianenleider Chief Bird Mack.*

en in ieder geval ook veel minder zeldzaam. Canada is vergeven van dit type naaldbos.

Deze bossen hebben een korte levenscyclus. Na een goede honderd jaar sterven de bomen langzaam af. De stervende bomen zijn gewild bij insecten die de laatste levenssappen in korte tijd in zich opzuigen. Het droge, dode bos valt vervolgens ten prooi aan bosbranden, ontstaan door blikseminslag. "Een natuurlijk soort kaalslag op zeer grote schaal", zegt bosbouwer Jim Irving in New Brunswick.

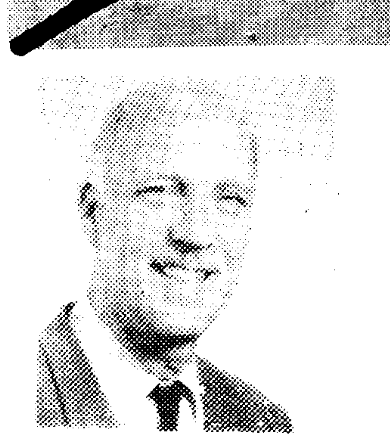
Na de brand begint het bos een nieuw leven om na een eeuw weer af te sterven. Sommige bomen zijn voor voortplanting zelfs afhankelijk van brand. De denneappels van bepaalde soorten springen pas open bij temperaturen boven de zestig graden.

"Net voor het moment dat de bomen gaan aftakelen, gaan wij kappen. We bootsen als het ware de grote, natuurlijke bosbrand na", zegt Irving, "en we helpen de natuurlijke regeneratie door jonge boompjes te planten." In de wetgeving van New Brunswick zijn wel regels opgenomen ter bescherming van levensgebieden van elanden, herten en vogels. Rond waterlopen moet een bufferzone blijven staan. "Zo is de natuur soms beter af met kappen dan met een bosbrand."

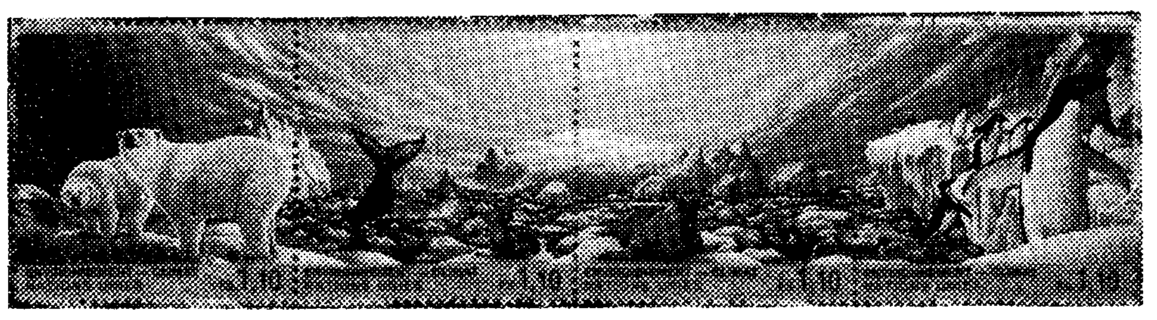

Onder de Loupe

Milieu en klimaat op zegels

= door Victor Hafkamp =

De gevaren van de klimaatsveranderingen voor het menselijk leefmilieu zijn het onderwerp van een serie mooie postzegels van de drie vestigingen van de Verenigde Naties. De zegels zijn ontworpen door een Nederlander: Braldt Bralds. Hij ontwierp tweemaal eerder postzegels voor de Verenigde Naties. De serie over het klimaat en het leefmilieu bestaat uit drie strips van vier zegels. De strip van vier (zeven schilling elk) die in Wenen verscheen, toont hoe de uitstoot van CO_2 uit schoorstenen het leefmilieu negatief beïnvloedt.

Het kwartet zegels van 1.10 franc van de postdienst van de Verenigde Naties in Genève wijst op een ander gevaar dat het klimaat bedreigt: de sterke zonnegloed laat het eeuwige ijs in de poolstreken smelten. De vier zegels van het hoofdkwartier van de VN in New York (29 cents elk) beelden de gevaren voor fauna en flora uit van tropische stormen en onweer.

De zegels werden gedrukt bij The House of Questa, een van de befaamde postzegelsdrukkerijen, waartoe ook Johan Enschede & Zonen in Haarlem hoort. Enschede drukt de zegels voor de Nederlandse Antillen en Aruba, evenals die van Nederland en Suriname. En verder voert Enschede voor tientallen andere postbedrijven ter wereld opdrachten uit.

Een ander bekende naam uit de internationale drukkerswereld is Thomas de la Rue. De naamgever van die drukkerij werd een eeuw geleden geboren. Voor de post op het kanaaleiland Guernsey was dat de reden onlangs een serie van vijf zegels uit te brengen, waarop onder andere een portret van De la Rue zelf te zien is. Hij is afgebeeld naast een bankbiljet, want ook papieren geld wordt door de genoemde drukkerijen voor de circulatie klaar gemaakt.

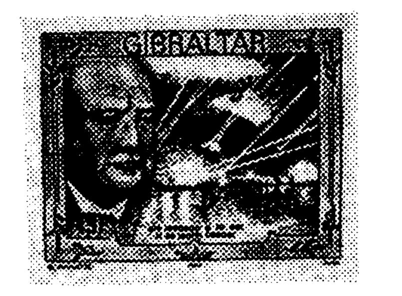
Italië herdacht op 14 oktober het honderdjarige bestaan van de Banca d'Italia met onder andere een zegel van duizend lire met het oudst bestaande Italiaanse duizend lire-biljet. In Spanje verscheen onlangs een zegel van 65 pesetas voor de nationale drukkerij van muntpapier en postzegels in Madrid. En Rusland wees op een zegel van honderd roebel op de 175e verjaardag van *Goznak*, die voor Rusland bankpapier drukt.

België riep deze maand op een postzegel herinneringen op aan de Tweede Wereldoorlog. In november 1943 liet het Belgische onafhankelijkheidsfront, een verzetsbeweging, een vals exemplaar verschijnen van het dagblad *Le Soir* (de avond). Het bekende Brusselse avondblad verscheen — net als vele andere Belgische kranten — in de oorlogsjaren niet. De uitgave van het valse nummer van *Le Soir* was een enorm succes en bracht onder de Duitse bezetter grote woede teweeg. De zegel van elf frank die deze verzetsdaad memoreert, toont onder meer de vroegere en huidige kop van het Franstalige dagblad.

Er zijn de laatste maanden weer veel zegels verschenen, die op een of andere wijze aan de Tweede Wereldoorlog herinneren. Zo kwam Frankrijk met een zegel van 2.80 francs voor de vijftigste verjaardag van de bevrijding van het eiland Corsica. De zegel toont een kaartje van het eiland met daar overheen de tekst *Premier département française libéré* (eerste bevrijde Franse departement).

De invasie van de geallieerden op Corsica's (bijna) buureiland Sicilië was eerder dit jaar het onderwerp van een van de vele uitgiften van de Marshall-eilanden in de Stille Oceaan. De Marshall-eilanden, vroeger Duits, hebben de afgelopen jaren diverse blokjes en stripjes laten verschijnen die grote zeeveldslagen en invasies uit de Tweede Wereldoorlog als thema hebben. Er staan enkele bekende generaals uit die oorlog op afgebeeld, zoals generaal Montgomery, op de zegels die de invasie op Sicilië behandelen. De bekende oorlogspremier van Engeland, Winston Churchill, komt op veel uitgiften — overal ter wereld — voor. Zelfs Nederland beelde hem ooit op een zegel af.

Gibraltar heeft hem ook afgedrukt op een zegel van 49 pence uit een serie, gewijd aan diverse jubilea. Het exemplaar met het portret van Churchill herdenkt de vijftigste verjaardag van Churchill aan de 'rots', de Britse kroonkolonie die een strategisch belangrijke rol speelde.

Een andere bekende voormalige staatsman, de Amerikaanse president John F. Kennedy, prijkt op enkele zegels van de Salomons eilanden in de Stille Oceaan.

Veel posterijen in het Stille Oceaan-gebied gaven zegels uit die aan de oorlog in die regio herinneren. Als luitenant ter zee voerde Kennedy het bevel over het oorlogsschip, de PT 109, die met andere Amerikaanse oorlogsbodems de opdracht had Japanse torpedojagers te onderscheppen en te vernietigen. De PT 109, John F. Kennedy en de oorlogsonderscheiding, die hem werd uitgereikt, zijn afgebeeld op zegels van respectievelijk 30, 50, 95 cents en 1.10 dollar.

Italië heeft gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog tot onderwerp gemaakt van een serie van drie zegels van 750 lire. Onderwerpen zijn *De vier dagen van Napels*, waarbij de Napolitanen slag voerden tegen nazi's en hun Italiaanse handlagers, de deportatie van Romeinse joden en de moord op de broers Cervi die door de nazi's werden omgebracht.

In Nieuw-Zeeland kwam op 3 november een serie van zes zegels uit die herinneringen oproept aan de jaren veertig. Twee zegels uit die serie (45 cents en 1.80 dollar) behandelen de Tweede Wereldoorlog, onder ander de deelname van het land aan de strijd in Azië en de Stille Oceaan en de overwinning op de Japanners.

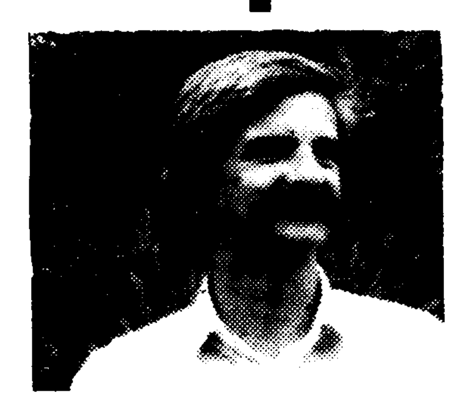
Sommige posterijen geven complete velletjes uit met zegels die de Tweede Wereldoorlog als onderwerp hebben. Dat gebeurde onder meer in (voormalig Brits-) Guyana, het Pacific-eiland Palau en in Kiribati, ook in de Stille Oceaan. De velletjes bestaan al in deze gevallen uit tien zegels: vijf aan de boven en vijf aan de onderrand. Het middendeel wordt gevuld door een originele opname van een slag tijdens de oorlog.

Het is niet de mee lijke thematische colle een verzamelaar met di riaal kan opbouwen, voor hen die zich w gebeurtenissen in de T Wereldoorlog interesse het een hoogst inter thema dat de komend zonder twijfel zal worde gevuld.

Schaken

Jules Welling

Kasparov en Karpov kampioen

Nadat Kasparov zijn PCA-wereldtitel veilig gesteld had door Short te verslaan (12½-7½) deed Karpov hetzelfde bij de FIDE door in Jakarta Timman ta verslaan (12½-8½). De match Timman-Karpov heeft de Wereldschaakbond (FIDE) bepaald geen goed gedaan. Het Nederlandse deel, dat gespeeld werd in Zwolle, Nijmegen en Amsterdam, was goed georganiseerd, maar er was geen prijzengeld. Dat zou van het sultanaat Oman komen, waar de tweede helft gehouden zou worden, vier miljoen gulden maar liefst. Toen puntje bij paaltje kwam, bleek FIDE-president Florencio Campomanes zijn hand gruwelijk overspeeld te hebben.

Er was helemaal geen garantie uit Muskat, de hoofdstad van Oman, zoals hij de wereld had willen doen geloven in een poging de PCA zoveel mogelijk wind uit de zeilen te nemen. Hij stond met lege handen, en Timman en Karpov dus ook. Via een rijke vriend in Indonesië, Bob Kassan, wist hij het tweede deel van de match in Jakarta onder te brengen, maar een dikke buidel geld kwam ook daar niet op tafel.

Eigenhandig schroefde de Filippijnse FIDE-president het prijzenfonds terug van vier miljoen gulden naar vier ton, ofwel naar 20 procent.

Het is moeilijk na te gaan in hoeverre de handelwijze van Campomanes het spel van Timman en Karpov beïnvloed heeft. Feit is dat Timman in Jakarta al snel drie partijen verloor en toen tegen een hopeloze achterstand aankeek van maar liefst vijf punten. Hij kwam nog een keer terug in de twintigste partij die hij won, maar met een snelle remise in het éénentwintigste duel hield hij het voor gezien en kon Karpov voor de tweede keer in zijn loopbaan tot FIDE-wereldkampioen gekroond worden.

Door deze gang van zaken heeft de FIDE veel aan geloofwaardigheid ingeboet en dat is ook te merken onder de topgrootmaasters. Tijdens het Interzonale toernooi van de FIDE in het Zwitserse Biel stonden zij nog skeptisch tegenover de PCA van Kasparov en Short, maar na het debâcle van de match Timman-Karpov sloeg de stemming om. In Biel voelde vrijwel niemand ervoor om deel te nemen aan het 'Interzonale toernooi' van de PCA in december in Groningen, maar nu liggen de zaken anders. Vrijwel de hele wereldtop zal in Groningen verschijnen, inclusief vijf van de tien promovendi van Biel, die in januari aan de eerste ronde van het Kandidatentoernooi in Wijk aan Zee begint.

Het geld is goed in Groningen met een prijzenfonds van 230.000 dollar, waarvan 40.000 dollar voor de winnaar; dus waarom zouden ze niet op twee paarden tegelijk wedden? Voor de niet direct deskundige buitenwacht zal de schaakwereld er momenteel wel als een chaos uitzien, maar de geïnteresseerde huis-tuin-en-keukenschaker zal dat weinig uitmaken.

Integendeel, juist door het schisma werd en wordt hij getracteerd op de dubbele hoeveelheid grootmeesterpartijen en in welk verband die gespeeld zijn, zal hem een zorg zijn. Het wordt tijd voor de partijen. Ik geef een aanltal winstpartijen uit de match Timman-Karpov.

ZETTENVERLOOP

Eerste partij FIDE WK-match. Wit: Timman (Ned), zwart: Karpov (Rusland).

1. e2-e4, c7-c5; 2. d2-d4, d7-d5; 3. Pb1-d2, d5xe4; 4. Pd2xe4, Pb8-d7; 5. Lf1-c4, Pg8-f6; 6. Pe4-g5, e7-e6; 7. Dd1-e2, Pd7-b6; 8. Lc4-d3, h7-h6; 9. Pg5-f3, c6-c5; 10. d4xc5, Lf8xc5; 11. Pf3-e5, Pb6-d7; 12. Pg1-f3, Dd8-c7; 13. Lc1-f4, Lc5-b4+; 14. Pf3-d2, Lb4xd2+; 15. Ke1xd2. 0-0; 16. Th1-d1, Dc7-b6; 17. Pe5-c4, Db6-c6; 18. De2-f3, Pf6-d5; 19. g2-g3, Pd7-c5; 20. Lf1xh6, g7xg6; 21. Df3-g4 +, Kg8-h8; 22. Pc4-e5, Dc6-a4; 23. Dg4-h5, Kh8-g7; 24. Pe5-g4, Tf8-h8; 25. Pg4-e5, Th8-f8; 26. Pe5-g4, Tf8-h8; 27. Pg4-e5, Da4-e8; 28. Dh5-g4+, Kg7-f8; 29. Dg4-a4, Pc5xd3; 30. Pe5-g6+, f7xg6; 31. Dd4cxh8+, Kf8-h7; 32. Dh8xe8+, Ke7xe8; 33. Kd2xd3, f7-f5; 34. Td1-e1, Ke8-e7; 35. Te1-e5, g6-g5; 36. Ta1-e1, Ke7-f6; 37. Te5-e4, Lc8-d7; 38. h2-h4, Ta8-f8; 39. c2-c3, a7-a5; 40. Kd3-d4, Tf8-c8; 41. f2-f3, a5-a4; 42. Te1-c1, Pc6-e7; 43. Kd4-d3, e6-e5; 44. Kd3-e2, Ld7-e6; 45. Ke2-f2, Le6xa2; 46. Tc1-e1, Tc8-c5; 47. h4xg5+, h6xg5; 48. f3-f4, Pe7-g6; 49 f4xe5+, Pg6xe5; 50. Te4-a4, Tc5-d5; 51. Td4xd5, La2xd5; 52. Kf2-e3, Ld5-c4; 53. Te1-d1, Kf6-f5; 54. Td1-d4, Pe5-d3; 55. g3-g4+, Kf5-e5; 56. Td4-e4+, Ke5-f6 en wit geeft op.

De tweede wedstrijd van de FIDE-schaaktweekamp in Zwolle eindigde in winst voor zwart. Wit: Karpov (Rus) en zwart: Timman (Ned).

1. d2-d4, Pg8-f6; 2. c2-c4, e7-e6; 3. Pg1-f3, b7-b6; 4. g2-g3, Lc8-a6; 5. b2-b3, Lf8-b4+; 6. Lc1-d2, Lb4-e7; 7. Lf1-g2, c7-c6; 8. Ld2-c3, d7-d5; 9. Pf3-e5, Pf6-d7; 10. Pe5xd7, Pb8xd7; 11. Pb1-d2, 0-0; 12. 0-0, Ta8-c8; 13. e2-e4, b6-b5; 14. Tf1-e1, d5xe4; 15. c4-c5, f7-f5; 16. f2-f3, b5-b4; 17. Lc3xb4, Pd7-e5; 18. Lb4-c3, Pe5-d3; 19. f3xe4, Pd3xe1; 20. Dd1xe1, e6-e5; 21. Pd2-f3, e5xd4; 22. Lc3-d4, f5xe4; 23. De1xe4, Le7-f6; 24. Ta1-e1, Tf8-e8; 25. Ld4xf6, Te8xe4; 26. Lf6xd8, Te4xe1+; 27. Pf3xe1, Tc8xd8; 28. Lg2xc6, Td8-d1; 29. Kg1-f2, Td1-d2+; 30. Kf2-f3, Td2xa2; 31. h2-h4, Kg8-f8; 32. Kf3-f4, Kf8-e7; 33. Pe1-f3, Ta2-f2; 34. h4-h5, La6-e2; 35. Kf4-e3, Le2xf3; 36. Lc6xf3, Tf2-b2; 37. Lf3-d5, Tb2-c2; 38. Ke3-d4, Tc2-h2; 39. g3-g4, Th2-h3; 40. Kd4-e5, Th3-e3+; 41. Ke5-f4, Te3-c3; 42. c5-c6, Ke7-d6; 43. Ld5-g8, h7-h6; 44. Kf4-f5, Tc3xc6; 45. Kf5-g6, Kd6-e5+; 46. Kg6xg7, Ke5-f4 en wit geeft op.

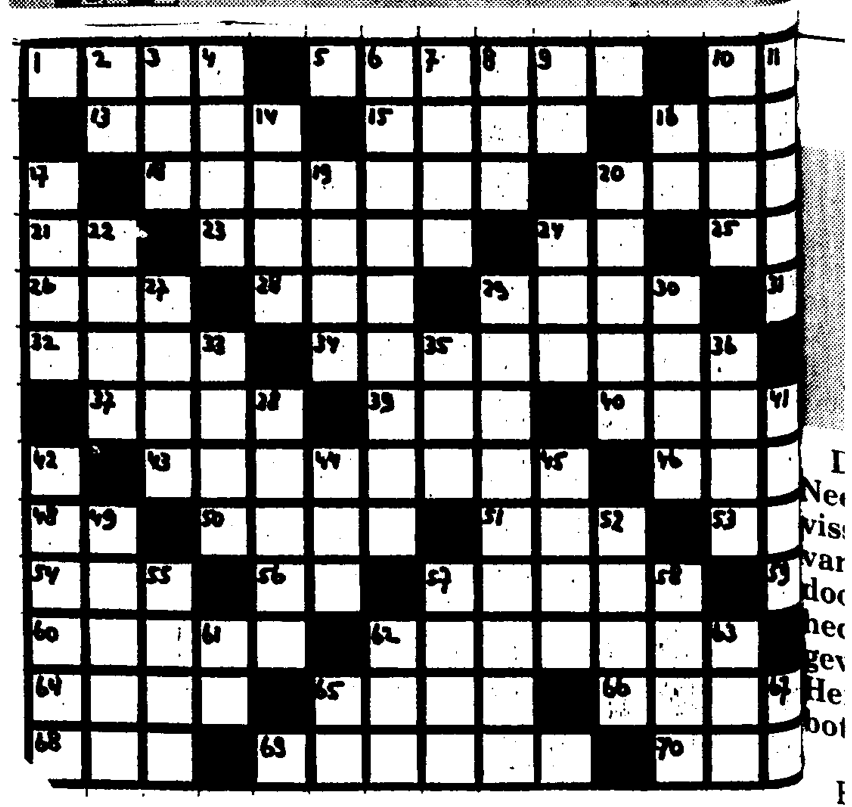
De tiende wedstrijd in Amsterdam tussen Karpov en Timman, eindigde in een domper voor de Nederlandse grootmeester. Karpov (wit) - Timman (zwart):

1. d2-d4, Pg8-f6; 2. c2-c4, g7-g6; 3. Pb1-c3, d7-d5; 4. c4xd5, Pf6xd5; 5. e2-e4, Pd5xc3; 6. b2xc3, Lf8-g7; 7. Lc1-e3, c7-c5; 8. Dd1-d2, Dd8-a5; 9. Ta1-b1, b7-b6; 10. Lf1-b5+, Lc8-d7; 11. Lb5-e2, 0-0; 12. Tb1-c1, Ld7-b5; 13. d4-d5, Pb8-d7; 14. c3-c4, Da5xd2+; 15. Ke1xd2, Lb5-a4; 16. Pg1-h3, e7-e6; 17. Ph3-f4, Ta8-e8; 18. f2-f3, Pd7-e5; 19. Tc1-c3, La4-d7; 20. Tc3-a3, e6xd5; 21. e4xd5, h7-h5; 22. Ta3xa7, Ld7-f5; 23. Th1-d1, Te8-a8; 24. Ta7xa8, Tf8xa8; 25. Kd2-e1, Ta8xa2; 26. d5-d6, Pe5-d7; 27. Pf4-d5, Kg8-f8; 28. Le2-d3, Lf5xd3; 29. Td1xd3, Lg7-e5; 30. Le3-h6+, Kf8-g8; 31. Pd5-e7+, Kg8-h7; 32. Lh6-d2, Le5xh2; 33. f3-f4, Lh2-f1; 34. Pd7-c6, Kh7-g8; 35. Pc6-e5, Ta2-a7; 36. Pe5-c6, Ta7-a1+; 37. Ke1-e2, Kg8-f8; 38. f4-f5, g6xf5; 39. Td3-h3, Lg1-d4; 40. Th3xh5, Ld4-f6; 41. Th5xf5, Ta1-a6; 42. Ke2-d3, Kg8-e8; 43. Ld2-g5, Lf6-a1; 44. Lg5-e7, f7-f6; 45. g2-g4, Ta6-a3+; 46. Kd3-e4, Ta3-c3; 47. Tf5-h5, Tc3xc4+; 48. Ke4-f5, b6-b5; 49. Th5-h8+, Ke8-f7; 50. Th8-d8, La1-e5; 51. Pc6xe5, Pd7xe5; 52. Td8-f8+, Kf7-g7; 53. g4-g5 en zwart geeft op. Stand is: Karpov 6 punten en Timman 4 punten.

De zetten van de vijftiende partij met Timman (wit) en Karpov (zwart):

1. d2-d4, Pg8-f6; 2. c2-c4, e7-e6; 3. Pb1-c3, Lf8-b4; 4. Dd1-c2, 0-0; 5. a2-a3, Lb4xc3; 6. Dc2-xc3. b7-b6: 7. Lc1-g5, c7-c5; 8. d4xc5, b6xc5; 9. e2-e3, Pb8-c6; 10. Pg1-h3, h7-h6; 11. Lg5-h4, g7-g5; 12. Lh4-g3, Pf6-e4; 13. Dc3-c2, Dd8-a5+; 14. Ke1-e2, f7-f5; 15. f2-f3, Pe4xg3+; 16. h2xg3, Ta8-b8; 17. Ph3-f2, Lc8-a6; 18. Pf2-d3, d7-d5; 19. b2-b3, Tb8xb3; 20. Dc2xb3, d5xc4; 21. Db3-a2, c4xd3+; 22. Ke2-f2, Tf8-f6; 23. Ta1-c1, Kg8-g7; 24. f3-f4, c5-c4; 25. Da2-b2, e6-e5; 26. f4xg5, h6xg5; 27. Tc1-c3, Da5-b6; 28. Db2xb6, a7xb6; 29. Th1-h5, Pc6-e7; 30. Lf1xd3, c4xd3; 31. Tc3-c7, Tf6-e6; 32. Kf2-e1, La6-b5; 33. g3-g4, Kg7-g6; 34. Th5-h8, f5-f4 en wit geeft op.

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. duinplant; 5. door zeediertjes scheiden stof; 10. uitgeput; 13. aangename reuk fout; 16. hond; 18. schoonmaakartikel; 20. genre persoonlijk voornaamwoord; 23. verhaal van tekeni 24. ons inziens; 25. insect; 26. zandheuvel; 28. droo beroep; 31. muzieknoot; 32. teugel; 34. sportwed 37. hooistapel; 39. loot; 40. het doel treffend; 43. la Europa; 46. wapen; 48. voorzetsel; 50. bloem Romeins; 53. knaagdier; 54. ijzeren mondstuk voegwoord; 57. padvinder; 59. kledingstuk van geestelijke; 60. breekbaar; 62. stof; 64. god van de li 65. vis; 66. bos; 68. rondedans; 69. koorzanger water.

VERTICAAL: 2. landbouwwerktuig; 3. onderricht hoofddeksel; 6. niet officieel; 7. lang smal stuk houding; 9. bijwoord; 10. schijf; 11. uitgeroeid dier gebakken vloertegel; 14. ruwe steenmassa; 16. mu noot; 17. oude vochtmaat; 19. klein roofdiertje muziekinstrument; 22. zanggroep; 24. walvis; 27. van een revolver; 29. zuidpoolgebied; 30. van ge breedte; 33. zwart paard; 35. griezelig; 36. stel drinkgerei; 41. intelligent; 42. vistuig; 44. vat; 45. fij malen eikebast; 47. schrijftrant; 49. welriekende hars; 52. geldstuk; 55. opschik; 57. slaapverwekkend uitdrukking; 61. rund; 62. plaaggeest; 63. dicht uitroep; 67. selenium.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amig Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukki winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokke

H.J. da Silva
Marsweg 20
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afha op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheu z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Cr 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensd middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hube Linkels.

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. hamer; 5. bol; 8. nobel; 13. eros; basis; 16. mare; 17. eed; 18. nul; 19. kop; 21. reu; even; 25. leek; 27. tras; 28. git; 30. trap; 32. vink; keper; 35. Oslo; 37. ar; 38. waas; 39. lont; 40. er; kade; 43. merel; 45. idee; 47. Sire; 49. lor; 50. hert; aker; 54. sake; 56. alk; 58. dop; 60. hol; 61. vla; 63. 65. barak; 67. been; 68. kenau; 69. lijm; 70. zalig.

VERTICAAL: 1. hees; 2. are; 3. modern; 4. es; 5. ba os; 7. lik; 9. om; 10. barkas; 11. ere; 12. leuk; 14. bun; sol; 18. nes; 20. pet; 23. vakwerk; 24. kip; 26. erotiek; tiras; 28. gesel; 29. teler; 31. pleet; 32. vak; 33. kam; rol; 36. ore; 42. diaken; 44. rok; 46. drevel; 48. eed; hal; 51. valk; 53. Rob; 54. sok; 55. tang; 57. lee; 59. 60. ham; 62. lei; 64. ra; 66. rij; 67. ba.